PA
6452
A5
1868

THE LIBRARY OF CONGRESS
1800

Class PA6452
Book A5
1868

T. LIVII

AB URBE CONDITA

LIB. III-VI

QVAE SVPERSVNT IN CODICE RESCRIPTO VERONENSI

DESCRIPSIT ET EDIDIT

TH. MOMMSEN.

EX COMMENTATIONIBVS REGIAE ACADEMIAE SCIENTIARVM BEROLINENSIS

A. MDCCCLXVIII.

BEROLINI.

FORMIS ACADEMICIS (G. VOGT)

MDCCCLXVIII.

IN COMMISSIS LIBRARIAE F. DUEMMLERI

(HARRWITZ ET GOSSMANN).

Printed in Germany

Livius, Titus

T. LIVII

AB URBE CONDITA

LIB. III-VI

QVAE SVPERSVNT IN CODICE RESCRIPTO VERONENSI

DESCRIPSIT ET EDIDIT

TH. MOMMSEN.

EX COMMENTATIONIBVS REGIAE ACADEMIAE SCIENTIARVM BEROLINENSIS

A. MDCCCLXVIII.

BEROLINI.

FORMIS ACADEMICIS

MDCCCLXVIII.

IN COMMISSIS LIBRARIAE F. DUEMMLERI

(HARRWITZ ET GOSSMANN).

PA6452
.A5
1868

Commentatio lecta in academicorum conventu d. XVI. Ian. MDCCCLXVIII. Paginae quae indicantur voluminis sunt a. MDCCCLXVIII actorum classis philologicae et historicae Regiae Academiae scientiarum.

406984
X'81 LL

V codex bibliothecae capitularis Veronensis n. 40.

sic ubi adscripsi, in re praesenti adnotavi codicis Veronensis scripturam vere ita esse ut refertur.

? litteram, cui signum superpositum est, indicat dubiam esse.

$\overset{\cdot\cdot\cdot\cdot}{\text{A}}$ et similia significant lineolam, qua repraesentantur in fine versus litterae *m* vel *n*, iam non cerni quidem, sed posse adfuisse.

/ litteram indicat excidisse. Plerique autem hiatus indicati sunt non virgulis his, sed insertis quae exciderunt litteris forma diversa.

M codex Mediceus (Laur. plut. 63, 19) saec. XI ad haec quae edimus denuo recognitus mea causa a R. Schoellio. Varia lectio datur integra, nisi quod non adnotavimus nec orthographica nec minoris momenti errores scripturae primae in ipso libro emendatos: denique interpolationes manus secundae consulto omisi omnes.

P codex Parisinus (n. 5725) saec. X secundum collationem Alschefskianam.

L codex Leidensis (publ. Lat. fol. n. 6 A, Drakenborchii primus) a me excussus. Varia lectio datur plena similiter ac Medicei.

M^a cet. codicis Medicei cet. prima scriptura.

M^b cet. codicis Medicei cet. scriptura ex emendatione nata.

C codices *MPL* consentientes.

I q. XV f. 2 = f. 308′

	lib. III c. 6[1])	*lib. III c.* 6. 7	
	UENIATUTANNOANTE	*nis ut non modo ad*	
	UTSEMPERALIASSOCIIS	expeditionesquasin	
sic, opem *C*	6 opeslaturosdiscesse	*tantotum*ulturesposce	
	RESOCIIPROTRISTINUN	*bat sed uix ad quietas*	
	TIOTRISTIORE*m*DOMÜ		
sic, referentes *C*	REPORTANTES*q*U*ippe*		
	QUIB·PERSES*ustinen*		
	DUMBELLUM*eratquod*		
	UIXROMANIS*ful*TIUI		
	RIBUS*s*USTINU*issent*		
sed in *LP*[a]	7 NONDIUTIUSSE*inher*		
nici cohortis *L*	NICOHOSTISC*ontinu*IT		
	PERÇITINDEIN*festusin*	9 *ac maiestas consularis*	
	AÇROSROMANO*setia*M	IMPERII*uenerat*	
	SINEBELLIIN*iuriauas*		
	TATOSUBICUMOBUIUS		
	NEMONEIN*ermisqui*		
per quem *L*	DEMFIERETP*erqueom*	1 *aequisque praedonum*	
	NIANONPRAE*s*IDIISMO	*pot*I*us*MEN*t*EQUAMBO*s*	mentem *C*
	DODESERTASEDE*tiamcul*	2 *tium dedit adeo enim*	
	TUAÇRESTITRAN*s*IR*ent*	NULLA*m*SPEMNO*npoti*	
	PERUENEREAD*tertium*	*undi modo sed ne adeun*	
	LAPIDEMÇAUIN*auia*		
	8 MORTUUSAE*butiuserat*		
	ROMANUSCO*n*S*ulcolle*		
ga *om. L*	ÇAEIUSSERUILIUS*exigua*		
	INSPETRAHEBAT*animam*		
	ADFECTIPLERIQ·PRINCIPĀ		
patrum *om. L*	PATRUMMAIORPAR*s*MI		
	LITARISFERAE*aetas*OM		

[1]) *In hac pagina quatenus pervenit recens scriptura, antiquioris paucae tantum litterae redierunt.*

II q. XV f. 2′ = f. 308

	lib. III c. 7	*lib. III c. 7*	
	3 Terementeseorumut	Descendentib·abts	
	totim̃spassimcastris	culanainalbanamual	
	fremituortoquidin	lemibihaudquamquã	quamquam *item ML*
uasto ac deserto]festo *M*	uastoacdesertoagro	aequoproeliopugna	
	intertabempecorum	tumestfidesqsuaso	
	hom*in*umquaedesi	ciiparumfelixinprae	*sic*, sociis *C*
	dessinepraedatemp's	6 sentiafuithaudminor	
	tererentcumintegra	romaefitmorbostra	
	locatusculanumagrü	gesquamquamtamfer	*sic*, quam quanta *C*
	opimumcopiispeterep*os*	rosociorumquamquã	quamquam *om C*
	sentsignarepentecon	factaeratcons·quiu	
	uellerenttransuersis	nussupereratmoritr	
	queitinerib·perlabica	mortuietaliicircaui	circa]clari *C*
	nosagrosintusculans	rimualeriustuergi	
transierent *L*	collestransirenteou*is*	niusrutiliusaugures	
	omnistempestasquae	seruiliussulpiciuscu	ser. *C*
	4 belliconuersaestinte	7 riomaximusetperig	
	rimhernicilatiniqua*e*	notacapitaleteuaga	late *C*
	pudoreetiamnonmi	taestuismorbiinops	
	sericordiasolummo	quaesenatusauxilii	
tisnec *L*	tisinecopstitissentcõ	romaniaddeospopulũ	*sic*, humani *C*
	munib·hostib·infesto	acuotauertitiussos	iussi *MP*, iussis *L*
	agmineromanamur	cumconiugibusacli	
	bempetentib·necopẽ	berissupplicatumire	
	ullamobsessissociis	pacemq·exposcerede	
	ferrentconiunctoexer	8 umadidquodsuaquẽ	
	cituromamperguntt	quemalacogebantauc	
	5 ubicumhostesnonin	toritatepubliceuocat	*sic*, publiceuocati *C*
	uenissentsecutifamã	omniadelubraimple	
	acuestigiaobuiifiunt	antstrataepassimma	inplent *C*

III q. XV f. 3 = f. 272

lib. III c. 7. 8	*lib. III c. 8*	
Trescrinib·templauer	Consularesexerci	
rentesuenlamirarum	tusscribtiueturius	
caelestiumfinemque	missusinuolscosadbel	
1 pestiexposcuntinde	lumultroinferendu	
paulatimseupacaede	5 tricipitinuspopulatio	
umimpetrataseuçra	nib·arcendissociorv	
uioretemporeannii	açrosoppositusnon	[1])
circumactodefuncta	ultraquaminbernics	
morbiscorporasalu	proditueturiusprimo	*sic*, procedit *C*
2 brioraesseincipereuer	proeliobostesfundit	
sisq·animisiamadpu	6 fuçatquelucretiumdv	
blicamcuramcumali	inbernicissedetprae	
quodinterreçnaexis	donumaçmenfefellit	
sentp·ualeriuspublico	supramontispraenes	
la·tertiodiequaminter	tinosductumindemis	*sic*, inde dimissum *C*
reçnuminieratconss·	sumincamposuastaue	
creatl·lucretiumtri	reaçrospraenestinu	
cipitinumettitumue	çabinumq·ex/abinos	gabiniumque *M* ‖ [2])
turiumçeminumsi	intusculanosflexere	
3 ueilleuetusiusfuitad	7 collesurbiquoquero	
iii·idussextilesconsu	maeinçenspraebitus	
latumineuntiamsatis	terrormaçisressubita	*sic*, magis in re *C*
ualidaciuitateutnon	quamquodadarcenda	ad *om.* *L*
solumarcerebellum	uimparumuiriumes	
sedultroetiaminfer	setq·fabiuspraefectus	praeerat *C*
4 reposset igiturnu	eraturbisarmataiuue	*sic*, urbis P^a, urbi is *ML*
tiantib·bernicisinfi	tutedispositisquaepra	
nissuostranscendis	sidiistutaomniaactra	
sebostisinpiçrepro	8 quilliafecititaq·bostes	*sic*, tranquilla *C*
missumauxiliumduo	praedaexproximislocis	

cipitini *L*

ualidam *L*

[1]) agros *potius quam* agris *V*: agro *C*

[2]) sabinos *uel* labinos *potius quam* gabinos *V*: gabinos P^a, gabino *ML*

IV q. XV f. 3′ = f. 272′

lib. III c. 8	*lib. III c.* 8. 9	
*raptaappro*PINqua	PRAEDAPOTITUSEODEM	
*re*URbinonausi	*instatiua*REDIITTUM	
	CONS*s*CASTRACONIUN	
	ÇUNTETUOISCIAEQUIQ	
	*adflictasui*RESSUASIN	
	UNUMCONTULERETER	
	*tiaillapug*NAEAANNO	*sic*, eo *C*
	*fuitead*EMFORTUNAUIC	
	*toriam*DEDITFUSISBOS	
	*tib. etia*MCASTRACAPTA	
	1 SICRESROMANAINANTI	
	*quumstatum*REDIITSE	
	*cundaeque*BELLIUIRES	*sic*, belli res *C*
	*extemplour*BANOSMO	
	2 *tusexcita*UERUNTC·TE	
	*rentiliushar*SATRIBUNU*s*	rentillius *M*
	*plebi*SEOANNOFUISTIS	*sic*, fuit is *C*
	*conssab*SENTIBUS	abscessentibus *L*
	*ratuslocu*MTRIBUNI	
	*ciisactio*NIB·DATUMPER	*u. longior*
	*aliquotdies*PATRUMSU	
	*perb*IA*mad*PLEBEMCRI	
	*minatus*MAXIMEINC*on*	*u. longior?*
	*sulareimpe*RIUMTAN	
	*quamnim*IUMNECTO	
in quibusdam annalibus	*lerabile*LIBERAECIUITA*ti*	
INUENIO*ubietsiadiec*	3 INUEBE*ba*TURNOMI	
tum aliquid numero sit	*neenimta*NTUMMINUS	*u. longior*
MAGNACERTECAEDESF*u*	*inuidiosu*MREIPSAPRO	rem *L*
11 ITUICTORCONS·INÇEN*ti*	*peatrociu*SQUAMREÇIŪ	

V q. XV f. 6 = f. 269

	lib. III c. 11	*lib. III c.* 11	
offerent *M*	6 Offerrentcaesoerat	Onuscaesonicapitis	*sic*, unus *C*
	quinctiusferoxiuue	diemdicitatroxinge	
	nisquanobilitateçen	niumaccenderateo	
	tisquacorporismaç	factomaçisquamcon	
adeo *L*	nitudineetuirib·adea	terruerateoacriusobs	carius *L*
	munerada taadiisetip	tareleçiaçitareplebem	
	se addiderat multa bel	tribunosuelutiusto	
	lidecorafacundiamq	10 perseguibelloaccusa	
	in foro ut nemo	??? torpatireumruerein	
	nonlinçuanonmanu	uidiaequeflammamac	
	promptiorinciuitate	materiamcriminibus	
	7 baberetur biccumin	suissuçgererelegemin	
	mediopatrumaçmine	terimnontamadspem	
	constitisseteminens	perferendiquamadla	
	interaliosuelutomnes	cessendamcaesonis	
	dictaturas consulatus	11 temeritatemferremul	*sic*, ibi multa *C*
	q *gerens in uoce ac*	taibisaepeabiuuentu	
	uiribus suis unus im	teinconsultedicta	
	*petu*stribunicio spo	factaqueinuniuscae	
	pularesq procellas susti	sonissusceptuminci	*sic*, suspectum *C*
hoc] ac *L*	8 nebathocducesaepe	duntinçeniümtamen	
	pulsiforotribuni	12 leçiresistebaturetauer	
	fusa ac fugata plebes	çiniusidentidemple	
mulgatus *ML*	*estquiobui*usfuerat*mul*	bi etquidsentitis	*sic*, ecquid *PM*
abibat] hibat *L*	*catus nudatusq. abibat*	iamuosquiritescaeso	
si] se *L*	utsatisappareretsisic	nemsimulciuemetle	
	agi liceret uictam legem	çemquamcupitishabe	
	9 essetumpropeiamper	13 renonpossequamquam	
culsis] pulsis *L*	culsisaliistribunisa	quideçoleçemloquor	
sic, ex collegio *C*	?? uerginiuscolleçio	libertatiobstatomnes	

VI q. XV f. 6′ = f. 269′

	lib. III c. 11. 12	*lib. III c.* 12	
sic, superbia *C*	*tarquin*IOSSUMPERBIA	4 NASSEINhostemsp·	
	*exsuper*ATEXSPECTATAE	FURIUSMISSUM*abquin*	[1])
	*dumco*NS·AUTDICTATOR	TIOCAPITOLINOSIBIEŪ	
quam *L*	*fiatque*MPRIUATUMUI	INDUBIISSUISREBUSUE	
	*ribuset*AUDACIAREGNĀ	NISSESUBSIDIONEMINṼ	*sic*, neminem unum *C*
	*temuid*ETISADSENTIEBĀ	ESSECUMEIUSMAGIS	cum eius] *sic*, cuius *C*
	*turmul*TIPULSATOSSEQ·	OPERAPUTETREMRE*stitu*	
	*rentes*ETTRIBUNUMAD	5 TAMI·LUCRETIUSCONSS	l.] *sic*, p. *C*
	*remper*AGENDAMULTRO	ANNIPRIORISRECENTI	
	1 *incitab*ANTIAMADERAT	GLORIANITENSSUASLAU	gloriam *L*
	*iudiciodi*ESADPAREBAT	DESPARTICIPARE*cumcæ*	
	*queuu*LGOBOMINESĪ	SONEM*e*MORAREPUG	
	*damnati*ONECAESONIS	NASREFERREAEGREGIA	
	*libertat*EMAGICREDERE	FACINORANUNCINEXPE	
	*tumde*MUMCOACTUSCŪ	DITIONIB·NUNCINACIE	acies *L*
	*multai*NDIGNITATEPREN̄	6 SUADEREETMON*ere*IU	
	2 *sabatsi*NGULOSSEQUE	UENEMAEGREGIUMINS	
	*bantur*NECESSARIIPRĪ	TRUCTUMNAT*uraefor*	[2])
	*cipesciu*ITATIST̄·QUINTI	TUNAEQUAEOMNIB·BO	
	*uscapito*LINUSQUITER	NISMAXIMUMMOMEN	
	*consulf*UERATCUMMU	TUMRERUMEIUSCIUIT*a*	
ta referret *C*	*ta*////TREFERRETSUA	TISINQUAMCUMQ·UE	
decorae *M*	*familia*EQ·DECORAADFIR	NISSAETSUUMQUAMALIE	
	3 *mabat*:NEQ·INQUINCTI	NUMMALETCIUEMESSE	*sic*, mallent *C*
ae gente *L*	*agente*NEQ·INCI*uita*	7 QUODOFFENINEOF*eruo*	*sic*, offendat *C*
tantum *L*	*terom*ANATANTAMIN	REMETAUDACIAMAETA	
	*dolemt*AMMATURAEUIR	TEMCOTTIDIEMAGIS AUFER	magis *om. C* ‖ offerre *PL*
	*tutisu*NQUAMEXTITIS	REQUODDESIDERETUR	
	*sesuum*PRIMUMMILITĒ	CONSILIUMIDINDIES	
sic, uidente *C*	*fuisseses*AEPEUIDENTPUG	CRESCERESENESCENTIB·	

[1]) furius] *sic*, furium ipsum *C*

[2]) portunae M^a, oportunae M^b, formae *L*

VII q. XV f. 7 = f. 313′

	lib. III c. 12. 13	*lib. III c.* 13	
	UITIISMATURESCEN	SANTEMIN*ruburain*	
sic, sinerent C	TEUIRTUTESINNERENT	CIDISSETIBIR*ixamnatam*	cidisse ibi *C*
	TANTUMUIRUMSENEM	ESSEFRATREM*quesuum*	
	8 INCIUITATEFIERIPATER	MAIOREMNA*tunecdum*	
l.]ī. *L*	INTERBOSL·QUINCTIUS	EXMORBOSA*tisualidum*	
	CUICINCINNATOCOÇNO	PUÇNOICTUM*abcaeso*	
iterando *C*	MENERATNONIN*t*ERAN	3 NECECIDISSE*semianimem*	
nec *L*	DOLAUDESNECUMULA	INTERMANUS*domum*	
	RETINUIDIAMSEDUENIÄ	ABLATUMMO*rtuumque*	
	ERRORIADQ·ADULESCEN	INDEARBITRA*rinecsibi*	
	TIAEPETENDOSIBIQUINON	EXEQUIREMTA*matrocem*	rem exequi *C*
	DICTONONFACTOQUEM	PERCONSULES*superiorum*	
	QUAMOFFENDISSET*ut*	ANNORUM*licuissehaec*	
condonaret L^a	CONDONARENTFILIUM	UOLSCIOCLAM*itanteadeo*	
	9 ORABATSEDALIIAUERSA	CONCITATIBO*minessunt*	
	BANTURPRAECESAUTUE	UTBAUTMUL*tumafue*	fuerit *M*
reocendiam *L*	RECUNDIAAUTMETUALII	RITQUINIMPE*tupopuli*	impetum *L*
susque L^a	SESUOSQUAEMULCATOS	4 CAESOINTERI*retuergi*	
	QUAERENTESATROCIRES	NIUSARRIPI*iubethomi*	
	PONSOIUDICIUMSUUM	NEMETINUIN*culaduci*	
	PRAEFEREBANT	PATRICIIUICO*ntrauim*	[2])
	1 PRAEMEBATREUMPRAE	RESISTUNTQU*inctiuscla*	t. quintius *C*
mulgatam *M*	TERUULÇATAMINUIDIÄ	MITATCUIREI*capitalis*	rei *non om. M*
	CRIMENUNUMQUOD	DIESDICTASIT*eldequo*	
[1])	C·UISCIUSFICTORQUIAN	FUTURUMPRO*pediemiu*	
	TEALIQUODANNOSTR·PL·	DICIUMEUM*indemnatum*	
	FUERATTESTISEXTITERAT	INDICTACAUS*anondebe*	
haud]se aut *C*	2 HAUDMULTOPOSTQUAM	5 REUIOLARITR*ibunussup*	
	PESTILENTIAINURBEFUE	PLICIUMNEÇ*atsumptu*	
in *VP*, *om. ML*	RATINIUUENTUTEMÇRAS	RUMSEDEIN*demnato*	

[1]) m. uulscius *L*, m. uolscius *M*, m. uolcius *P*

[2]) patricii uis *M*, patri cuius *L*

VIII q. XV f. 7′ = f. 313

	lib. III c. 13	*lib. III c.* 13. 14	
	*seruat*URUMTAMEN	TURSOLUMUERTISSEEXI	
	*inuincu*LISESSEADIUDI	LIICAUSANIHILOMINUS	liricausa *L*
	*ciidiem*UTQUIHOMIN?E?E	UERÇINIOCOMITIAHABE	
	*necauer*ITDEEOSU*p*	TECOLLEÇAEAPPELLATIDI	
	*pliciisu*MENDICOPIAPR·	10 MISERECONCILIUMPE	
	6 *fiatappell*ATITRIBUNI*me*	CUNIAAPATREEXACTA*cru*	
	*diodecr*ETOIUSAUXILIISUI	DELITERUTDIUENDITISO	[1])
uincla *C*	*expediu*NTINUINCULA	NIBBONISALIQ*uamdiu*	
	*coniciuet*ANTSISTIREUM	TRANSTIBERIMUELUTRE	*sic*, ueluti *C*
ni] *sic*, nisi *C*	*pecunia*MQ·NISISTATUR	LEÇATUSDEUIO?QUODA	deuo *M*, de ullo *PL*
	*populopr*OMITTIPLACERE	1 TUÇURIOUIUERETHOCIU	
	7 *pronunt*IANTSUMMA	DICIUMPROMULÇATALEX	*sic*, dicium et *C*
	*pecunia*EQUANTAM*aequū*	*exe*RC*uitci*UI*tatemab*	
	*essetpro*MITTIUENIEBAT	EXTERNISARMISOTIU	
	*indubiu*MIDADSENATU	2 *fuit cum uelut uictores*	
	*reicitur*REUSDUMCON	TRIBUNIPERCULSISPATRI	perculsi *L*
	*suleren*TURPATRESRE	BUSCAESONISE???X*ilioprope*	
	*tentusi*NPUBLICOESTUA	*per*LAT*ame*SSECREDE*ret*	
	8 *desdarep*LACUITUNUM	LEÇEMET*qu*ODADSENIO	
	*uademt*RIAMILIAAE*riso*	*res patrum pertineret*	
obligarunt *L*	*bligauer*UNTQUODDAREN	CESSISSENTPOSSESSIO	*sic VC*
	*turperm*ISSUMTRIBU	3 NER*ei*P*i*U*nio*RE*si*DMA	
sic	*nisestx*FINIERUNTTO	XIMEQUODCAESONI*sso*	*sic*, sodalium *C*
	*tuadi*BUSACCUSATOR	DALICIUMFUITAUSE*rei*	*sic*, auxere *C*
	*uadatus*ESTREUMH*ic*	*ras in plebem non*	
	*primusu*ADESPUBLIC*os*	MINUERUNTANIMOS	
	*deditdi*MISSUSEFOR*o*	SEDIBIPL*urimumpro*	
	*noctepr*OXIMAINTUS	FECTUMESTQUO*dmodo*	
intus $\overline{\text{cos}}$ (*uel* consules) *C*	9 *cosinexi*LIUMABIITIU	QUODAMTEMPERAUERE	
	*diciidiec*UMEXCU*sare*	4 IMPETUSSUOS*cum*	

[1]) diu. uenditis (*alterum* u *in litura m.* 2) *M*

IX q. XVI f. 3 = f. 282

	lib. III c. 18. 19	*lib. III c.* 19	
	PRIUSUICITQUAMSEPUC	SESUMMO*patrumstu*	
	NARESINEDUCESENTIRET	DIOLUCIUS*quinctiuscin*	
	10 MULTIEXULUMCAEDESUA	CINNATUSPA*tercaesonis*	
templum *M*, templi *L*	FOEDAUERETEMPLAMUL	COSS·CREATU*rquimagis*	
	TIUIUICAPTIBERDONIUS	TRATUMSTA*timoccipe*	
	INTERFECTUSITACAPITOLI	3 RETPERCULSA*eratplebes*	
sic, recuperatum *C*	UMRECIPERATUMDECAP	COSS·HABITU*rairatumpo*	
liberauit *L*	TIUISUTQUISQ·LIBERAUT	TENTEMFAU*orepatrum*	
	SERUUSESSETSUAEFOR	UIRTUTESUAT*ribusliberis*	
	TUNAEAQUOQ·SUMPTU̅	QUORUMNE*mocaeso*	
	SUPPLICIUMESTTUSCULA	NICEDEBATM*agnitudi*	
sic	NISCRATIAEACTECAPITOLIV̅	NEANIMICO*nsiliumetmodum*	
sic, atque *C*	PURCATUMAQ·LUSTRATV̅	ADHIBENDOU*birespos*	
	11 INCONSULISDOMUMPLE	4 CERETPRIORE*serantisut*	
	BESQUADRANTESUTFUNE	MAGISTRATUM*initadsi*	
[1])	REAMPLIOREFERRETUR	DUISCONTION*ibusprotri*	contionis *L*
	IACTASSEFERTURIACTAS	BUNALINONI*nplebecoer*	
[2])‖*sic VL*, parta pace *MP*	1 SEFERTURPACEPARTA̅	CENDAQUAM*senatucas*	
	STARETUMTRIBUNIPATRI	TIGANDOUEB*ementior*	
ut publi ualeri *C*	BUSUTUALERIFIDEMEX	FUITCUIUSOR*dinislanguo*	
	SOLUERENTINSTARECLAU	REPERPETUIA*mtr̄. p̄l. non*	*sic*, perpetui iam *C*
	DIOUTCOLLEGAEDEOSMA	UTINR̄P̄·PR·SE*dutinper*	
	NESFRAUDELIBERARET	DITADOMOLIN*guacrimi*	domo *VP*, modo *ML*
	AGIDELEGESINERETCONS	5 NIBUSQ·REGN*arentcum*	nibus quae quae *L*
	ANTEQUAMCOLLEGAMSI	CAESONEFILIO*suouirtu*	
	BISUBROGASSETNEGARE	TEMCONSTAN*tiamom*	
sic, hae *C*	2 PASSURUMAGIDELEGEBAC	NIAIUUENTUT*isbellido*	
	TENUERECONTENTIONES	MIQUEDECOR*apulsaexur*	
	USQ·ADCOMITIACOSS·SUB	BEROMANAET*fugataes*	
	ROGANDIDECEMBRIME̅	SELOQUACESS*editiososse*	

[1]) *sic VMP*, amplioreref. *L*

[2]) *puncta, quibus deleta sunt vocabula duo errore scripta bis, pleraque evanuerunt.*

X q. XVI f. 3′ = f. 282′

lib. III c. 19

mina discordiarum iterum
ac tertium tribunos pes
simiSArtibusregiali
6 *centia*UIUERE*ainquit*
*ille*UERg*iniusquiain*
*capit*OIION*onfuitmi*
*nuss*UPPLICII*quamappi*
*usher*DONIUS*meruitplus*
hercule aliquanto qui
*uerere*MAES*timareuelit*
*herd*ONIUSSI*nihilaliud*
*hoste*MSEFAT*endoprope*
denuntiauit ut arma cape
*retis*BICNEC*andobel*
nobis *M* *laes*SEARM*auobisade*
*mitnu*DOSQUES*eruisues*
7 *triset*EXUIB·O*biecitet*
uosc·CLAUD*paceetp.ua*
*lerim*ORTUI*loquarprius*
*incl*IUUMCAPIT*olinum*
*sig*NAINTU*listisquam*
hos hostis de foro tol
leretis pudet deorum
*hom*INU*mquecumhos*
*tesina*RC*eincapitolio*
*essent*EXU*lumetseruo*
*rum*DUXPRO*fanatisom*
*uibusi*NCE*llaiouiso.*
habitare *M* || tusculani *L* *m.hab*ITARETTU*sculiantc*
*quamr*OMAESU*mptasunt*

XI q. XVI f. 4 = f. 337′

	lib. III c. 19	*lib. III c.* 19. 20	
	Uelutabruptamace	Ducereinanimoest	
	teropopulouestrampa	nescioquofatomagis	facto *C*
	triampeculiaremqrp	bellantisq?u?ampaca	
	fecistissiquisexhisdo	tipropitiosbabemus	habeamus *L*
sic, obsessam *C*	mumsuamoppressa̅	deosquantumpericulum	
	afamiliaarmatanun	abillispopulisfuerit	
	tiaretferendumauxi	sicapitoliumabexuli	
	10 liumputaretisiuppiter	busobsessuscissent	*sic*, obsessum *C*
	optimusmaximusexu	?suspicaridepraeterito	
	lumadq·seruorum	quamreipsaeexperiri	
	saeptusormisnulla	1 estmeliusmouerat	
humana ope *C*	opehumanadignus	plebemoratioconsu	
et i *L*	eratetbipostulantut	liserectipatresrcsti	
	sacrosanctibabean	tutamcredebantr.p	
	turquib·ipsidiineq·	conssalterco mesani	
sacrineque *om. L*	sacrineqsanctisunt	mosiorquamauctor	
et enim *L*	11 atenimdiuinisbuma	suscepissecollegam	
obruptis *L*	nisquaeobrutiscele	prioremactionemtam	
	ribleçemuosbocan	çrauisfacilepassus	rei *om. VC* ‖ [1])
	noperlaturosdicti	inperaçendisconsu	peragentis *M*
	tatis tum hercule illo die	larisofficipartemad	
cum] *sic*, quo *C* ‖ [2])	cumeçocons·sumcrea	2 seuindicabattumtri	
	tusmaleçestaresp	bunieludentesuelut	
	estpeiusmultoquam	uanadictapersequi	
	ciimp·ualeriuscos	quaerendoquonam	quoniam *L*
	12 peritsituleritisiam	modoexercitumeduc	
	primumomniumin	turiconsulesessent	
	quidquiritesinuolscos	quosdilectumhabere	
	etaequosmibiadque	nemopassurusesset	
	colleçaeleçiones	3 nobisueroinquitquin	

[1]) facile *factum ex* pacile [2]) consulum crea *M*

XII q. XVI f. 4′ = f. 337

	lib. III c. 20	*lib. III c.* 20	
	*tiusni*BILDILECTUOPUS	δ*oexercit*UAÇERE	
	*estcu*MQUOTEMPORE	EOMAÇISQUODETAUÇE	augures *C*
recipien *L*	*p.ualer*IUSADRECIP*iu*N	RESIUSSOSAD*e*SSEADRE	
	*dumc*APITOLIUMARMA	ÇILLUMLACUMFAMA	
	*plebid*EDITOMNES	EXIERATLOCUMQ·INAU	
uerba] umba *L*	*inuerba*IURAUE*ri*NT	ÇURARI*ubiauspic*ATO	ibi *L*
	*conuentu*ROSSEIUSSUCŌ	CUMPOPULOAÇIPOSSET	
	*sulis*NECINIUSSUA	UT*qui*DQUIDROMAEUI	
sic CM^{a}, edicimus *M*^{b}*PL*	4 *bitur*OSSEDICIM*usita*	*tribuniciar*O*gatumes*	
uerba] umba *L*	*queo*MNESQU*i*INUER	SETIDCOMITIISIBIABRO	
iuratis *M*^{a}	*baiur*ASTISCRA*stina*	7 *garetur omnes id ius*	id] ut *M*
	*diear*MATIADLACUMRE	SUROS*quod*CONSSUELIN	*sic*, uellent *C*
	*gillu*MADSITISCAUI*l*	N*equeeni*MPROUOCA	
	*laritum*TRIBUNIETPOPŪ	T*ionemesse*LONÇI*us*	
	*lumex*SOLUERERELIÇIO	ABURBEMILLEPASSUM	
	*neuel*LEPRIUA*tumeo*	E*ttribunossieoueni*	eo a ueni *L*
[1])	*tempo*REQUINCIUM	ANTINALIATURBAQUI	
	*fuisse*CUMSAC*ramen*	*ritiumsubie*CTOSFORE	
	5 *toadac*TISINTSEDNON	8 CONSULARIIMPERIOTER	
sic uid., nunc *C*	*dumh*AECQUAENUN,	REBANTHAECSEDILLE	
saculam *L*	*tenet*SAECU*lumnec*	*maximus terror ani*	
	*legent*IADEUMUENE	MOSAÇITABATQUODSAE	
	*ratnec*INTERP*retan*	PI*usquinti*USDICTITABAT	
	*dosibi*QUISQ·IUSIURAN	SECONSULUMCOMITIA	
	*dumet*LEÇESAPTASFA*ci*	NONHABITURUMNON	
	*ebats*EDSUOSPOTIUS	ITACIUITATEMAEÇRAM	
	*mores*ADEAADCOMMO	ESSEUTCONSUETISRE	
	6 *dabati*ÇITURTRIB*uni*	*mediis sisti posset dic*	
	*utinpedie*NDAEREINULLA	TATOREOPUSESSEREIP	
	*speser*ATDEPROFERĒ	UTQUISEMOUERITAD	

[1]) *sic*, quintium *siue* quinctium *C*

XIII q. XVI f. 5 = f. 342

	lib. III c. 20. 21	*lib. III c.* 21	
	Sollicitandumstatū	Nequidcederent	
	ciuitatissentiatsine	plebietipsiluciumqui*n*	
	prouocationedictatu	tiumconss · reficicbāt	
	1 ramessesenatusinca	nullatotoannouehe	
	pitolioerateotribuni	mentioractioconss	
	cumperturbataplebe	4 fuit mirerinquid	
	ueniuntmu*lt*itudocla	siuanauestrap̄cauctо	
	moreingentinunccō	ritasadplebemestuos	
	sulumnuncpatrumfi	eleuatiseamquippequia	*sic*, quia *om. C*
	deminplorantnecan	quiaplebssenatum	plebs s̄mc. in *C*
[1])	temoueruntdesentē	consultumincontinu	
	tiaconsulemquamtri	andismagistratibus	
	buniseinauctoritate	soluitipsiquoq . solutv̄	
	patrumfuturosesse	uultisnetemeritatimul	
	2 pollicitisunttuncrefe	5 titudiniscedititstamquā	*sic*, cedatis *C*
	renteconss · detribu	idsitplusposseinciuita	
	norumetplebispostu	teplusleuitatisaclicē	
	latissenatusconsulta	tiaehabereleuiusenī	
sic, ut *om. C*	fiuntutnequetribuni	uaniusqprofectoes*t*	
sic, ferrent *C*	legemeoannoferre	suadecret*a*etconsulta	sua] ua *LM*[a]
	neq · conss · aburbeexer	tollerequamaliorū	
	citumeducerentinre	6 imitaminip̄cturbam	
	licummagistratuscō	inconsultametquiexē	
eosdem] *sic*, eos *C*	tinuarieteosdemtri	ploaliisessedebetisali*o*	
	bunosreficiiudicare	rumexemplopeccatis	
	senatumcontraremp	potiusquamaliiuestro	
	3 esseconssfuereinpa	rectefaciantdumego	
	trumpotestatetribu	neimitertribunosnec	
	nireclamantib · conss	mecontrasc*c*onss*re*	sc] s · ac · *M*
	refectipatresquoque	7 nuntiaripatiarteuero	

[1]) desentiam *L*, desententiam *M*[1]

XIIII q. XVI f. 5′ = f. 342′

	lib. III c. 21. 22	*lib. III c.* 22	
gai] coñ. *L*	Gaiclaudiadhortor	Nicinuntiabantiä	
	utetipsepr̄hacliceu	antiuolscorumlegio	
	tiaarceasetdemehoc	nesesseetipsamcolo	
	*t*ibipersuadeasm*eit*a	niamingensmetus	
	acceptur umutnon	eratdefecturamaegre	
	honoremmeumateï	queimpetratumatri	imperatum *M*ᵃ
	peditumsedgloriam	bunis*ut*bellumprae	
sic, auctam *C*	spretihonorisautiã	3 uertisinerentcons*s*	
sic, inuidiamque quae *C*	inuidiamquaeexcon	indepartitiprouincia*s*?	
sic, inpenderet *C*	tinuatoeoinpenderit	fabioutlegesantium	*sic*, legiones *C*
	8 leuatamputemcom	duceretdatumcorn*e*	
ediunt *M*	m*uniterindeedicunt*	liusutromaepraesidio	
	nequisl·quinctium	essetnequaparshos	
	consf*ace*ret*s*iq*uis*	ti*um*q*u*iaequismos	
sic, se *C* (*om. L*ᵃ)	fecissetsedidsuffra	eratadpopulandum	
	giumnonobseruatu	4 ueniretherniciетba	*sic*, latini *C*
	1 roscōns·creatiqfabi	tiniiuss*i*militesdare	
et l.] l. et *L*	usbibulanus·iii·etl·	exfoedereduaeque	
	*c*orneliusmalugin*ẽ*	partessociorumінexer	
auctus *M*	siscensusactuseoan	citutertiaciuiumfuit	
	nolustrumpropter	postquamaddiempres	
	capitoliumcaptumcos	titutumueneruntso	
	occisumcondireligio	ciiconss·extraportä	
	2 s*umfuitq.fabio*l*cor*	capenamcastralocat	
	nelioconss·principio	indelustratoex*e*rci	inlustrato *M*
	A*nnistatimrestur*	tuantiumprofectus	
	bulentaeinstigaban	haudproculoppidosta	
	plebemtribunibel*lũ*	tiui*s*q·hostiumconse	
	*i*n*gensa*uolscisetae	5 ditubicumuolsciquia	
	quislatiniadqueher	nondumabaequis	[1])

[1]) *Inter hanc paginam et sequentem librarius omisit paginam archetypi ambitu Veronensis libri paginae parem, complectentem* c. 22, 5 uenisset exercitus . . . c. 22, 8 castris expellit in

XV q. XVI f. 6 = f. 275

	lib. III c. 22. 23[1])	*lib. III c.* 23[3])	
effuse *C*	*deeffusifugientes*	*tiareturadeoetrecens*	
	equescuisuperareual	*erat tusculanorum me*	
	lumbaudfacilefuerat	*ritum et similitudoip*	
ad] *sic*; ad id *C*	*cumadspectatorpug*	*sapericuliseposcere*	*sic*, reposcere *C*
	naeadstitissetlibero	*datumauxiliumuide*	
	campoadeptusparte	3 *batur fabius omissis*	
	uictoriaefruiturter	*omnib. praedamexcas*	
	9 *ritoscaedendomagna*	*tris raptim antium con*	
et extra]extra *L*	*etincastrisetextra*	*uehitibimodicopraesi*	
caedis *L*	*munimentacaedesfugi*	*dio relicto citatum ag*	
	entiumfuitsedpraeda	*mentusculumrapit*	
	maiorquiauixarmase		
hostes M^a P^aL	*cumefferrebostispotu*		
delectusque *L*	*itdeletusqueexerci*		
fore M^a ‖ [2])	*tusforetnifugientis*		
sic; siluae texissent *C*	1 *siluatexissetdumad*		
	antiumbaecgeruntur		
	interimaequirobore		
	iuuentutisspraemisso		
	arcemtusculanamin		
	prouisonoctecapiunt		
	reliquoexercituhaud		
	proculmoenibustus		
	culiconsiduntutdis		
	tenderenthostiumco		
	2 *piashaeccelerriterromam*		
	abromaincastraantium		
	perlatamouentroma		
aut *L*	*noshaudsecusquamsica*		
	pitoliumcaptumnun		

[1]) *antiqua scriptura non rediit fere nisi in plicatura; reliqua abrasa sunt.*

[2]) ni] *VPL*, nisi *M*.

[3]) *incerta omnia in hac pagina.*

XVI q. XVI f. 6 = f. 275′

	lib. III c. 23. 24	*lib. III c.* 24	
	RECIPIENTISROMANUS	CISTOLLENDAEESSENI	esse] *sic*, esse se *C*
	CONSsINALCIDOCONSE	BILOMINUSREMSUSCEP	
	CUTUSADUNUMOMNES	2 TAMPERACTUROSOBTINU	
	6 OCCIDIT UICTORADCO	ITTAMENLUCIUSLUCRE	lucius] p̄. *PL*, p. l. *M*
sic, columen *C*	LUMEIDLOCONOMEN	TIUSPRAEFECTUSURBIS	
sic, relicto *C*	ESTEXERCITUREDUCTO	UTACTIONESTRIBUNICIÆ	
	CASTRALOCATETALTERCONSs	INADUENTUMCONSULŪ	
	POSTQUAMMoeNIB·IAM	DIFFERRENTURERATETNO	
sic, romanis *C*	ROMENISPULSOBOSTEPE	UAEXORTACAUSAMOTUS	
desiderat M^a	RICULUMESSEDESIERAT	3 A·CORNELIUSETQ̄·SERUI	
	ETIPSEABROMAPROFECTUS	LIUSQUAESTORESM̄UOLS	*sic*, uolscio *C*
sita *M*	7 ITABIFARIAMCONSS·INCRES	CIOQUODFALSUSBAUDDU	
	SIBOSTIUMFINESINCEN	BIAETESTISINCAESONĒ	
	TICERTAMINEBINCUOLS	EXTITISSEDICENSDIXERAT	*sic*, extitisset diem *C*‖ [1])
	COSBINCAEQUOSPOPULÄ	4 MULTISENIMEMANABAT	amanabat *M*
	TUREODEMANNODESCIS	INDICIISNEQ·FRATREMUO	uolsci *L*, uulsci *MP*
anchtiates *M*	SEANTIATESAPUTPLEROS	LUSCIEXQUOSEMELFUE	
	QUEAUCTORESINUENIO	RITAECERUNTQUAMNŌ	*sic*, aeger umquam *C*
id] hic *L*	L·CORNELIUMCONSS·ID	MODOINPUBLICOUISŪ	uisum in publico *C*
	BELLUMCESSISSEOPPIDV̄	SEDNEADSURREXISSE	
	QUECEPISSECERTUMAD	QUIDEMEXMORBOMUL	
	FIRMAREQUIANULLAAPUT	TORUMQ·TABEMENSUM	
	UETUSTIORESSCRIBTORES	5 MORTUUMNECBISTEM	
	EIUSREIMENTIOESTNŌ	PORIB·INQUATESTISCRI	
	1 AUSIMBOCBELLOPERFEC	MENCONFECISSETCAERO	coniecisset *C*‖ [2])
	TOTRIBUNICIUMDOMIBEL	NEMROMAEUISUMAD	
	LUMPATRESTERRITATCLA	FIRMANTIB·QUIUNAM	*sic*, una *C*
	MANTFRAUDEFIERIQUOD	MERUERANTSAECUMEŪ	
	FORISTENEATUREXERCITUS	TUMFREQUENTEADSIC	*sic*, frequentemque *C*
frustationem *M*	FRUSTRATIONEMEAMLE	NASSINEULLOCOMMEA	*sic*, signa sine *C*

[1]) dixerat] VM^aPL, dixerant M^b [2]) *sic*, caesonem *C*

XVII q. XVII f. 1 = f. 277′

	lib. III c. 26	*lib. III c.* 26. 27	
agrum *om. L*	Iugerumcolebatagrũ	Tusantecedentib·licto	
	quaepratataquintiauo	ribusdeductusestdo	
	9 canturibiableçatis	12 mumetplebisconcur	
sic, palo *C*, palae *Sabell.*	seufossamfodienspa	susinçens fuitsedeanie	
	leaeinnixusseucum	quaquamtamlaetaquĩc	
	araretopericerteidquod	tiumuiditetinperiini	
egresti M^a	constatagrestiinten	miumetuiruminipso	in] *sic VC*
	tussalutedatainuicem	imperiouebementio	
	reddítaquaeroçatus	remrata etillaquidẽ	
sic, uerterat *C*	utquodbeneuerteret	noctenibilpraeterquã	
totus *M*	ipsireiquep·toçatusman	uiçilatumestinurbe	
	datasenatusaudiret	1 posterodiedictatorcũ	
	admiratusroçitansq·	anteluceminforum	
[1])	satinsaluetoçampro	uenissetmaçistrum	
sic, propere e *C*	peretuçuriopproferre	equitumdicitl·tarquiniv	[2])
	uxoremraciliamiubet	patriciaeçentissedqui	patriae *L*
	10 quasimulabstersopul	cumstipendiapedibus	tum *C*
	uereacsudoreuelatus	propterpaupertatem	
	processitdictatorem	*feciss*e*tbello*tamen	
	eumleçatiçratulantes	primuslonçaeromane	*sic*
	consalutantinurbẽ	iuuentutisbabituses	
	uocantquiterrorsitĩ	2 setcummaçistroequi	
sic, exercitu *C*	11 exercituiexponuntna	tuminconti onemue	
	uisquintiopublicaepa	nitiustitiumedicitclau	
	ratafuittransuectum	ditabernastotaurbeiu	
	quetresobuiameçres	betuetatquemquam	
	sifiliexcipiuntindealii	priuataequicquamrei	priuata *P*
	propinquiadqueamici	3 açeretumquicumq·ae	
sic, tui et *om. C*	tuiettumpatrummaior	tatemmilitariessent	*sic*, tate *C*
	parseafrequentiastipa	armaticumcibariisin	

[1]) satin salue] VP^a, satine (sne P^b) salua essent omnia LP^b, sat iam satisne salua essent omnia in saluem *M*

[2]) dicit l. . . . . c. 28, 7 coepto ne *om. M* (*in marg. m.* 2: hic deest dimidium chartae)

XVIII q. XVII f. 1′ = f. 277

	lib. III c. 27 [1])	*lib. III c. 27*	
	DIESQUINQ·COCTIS	NOBSIDERITERTIUM	[2])
	UALlisqueduodenis	DIemiamclausosesse	
	ANTESOLISoccasummar	quidquaequenOXAUT	
	TIOINCAMpoadessent	dies ferat incertum esse	fuerat *L*
	4 QUIB·AETASADMILITAN		
	DUMGRAUIORESSETUI		
	CINomilitidumisar		
	MAPARARETUALLUMQUe		
	PETERETCIbariacoque		
sic, sic *C*	REIUSSITSIIUUENtusdis		
	CURRITADUALLUmpeten		
	5 DUMsumpsereunde		
	CUIQ·PROXIMUMFUITpro		
	BIBITUSnemoestinpi		
	GRAEQUEomnesADe		
	DICTUMDICTATORISPRAes		
	6 TOFUEREINdeconposi		
	TOAGMINenonitine		
	RIMagisaptiquamproe		
	LIOSIRESITAtulissetlegio		
	NESIPsedictatormagis		
	TEREquitumsuosequites		
	DUCitinutroqueagmi		
	ne quas tempus ipsum		
	POscebatadhortatio		
	7 NESerantadderentgra		
	DUmmaturatoopus		
	esse ut nocte ad hos		
	TEMperuenireposset		
	CONSulemexercitumq		

[1]) *tota pagina euanida est*

[2]) *sic*, romanum obsideri (obsederit *L*) *C*

XIX q. XVII f. 3 = f. 294

	lib. III c. 29[1])	*lib. III c.* 29. 30	
	CUMCARMINETRIUM	ADPOPULUM*patreste*	
et] ex *C*‖locis *C*	PHALIETSOLLEMNIB·IO	NUEREPLEBSU*icitutquin*	plebes *MP*
	CISCOMISANTIUMMO	TUMEOSDEM*tribunos*	
	DOCURRU*msecutisunt*	9 CREARETLUPO*suisosin*	*sic*, crearent *C*
	6 EODIEL·MAMILIOTUSCU	CAPITOLIOFERU*ntacani*	
	LANOADPROBANTIBUS	BUSFUGATOSO*bidprodi*	
data] *sic*, data est *C*	CUNCTISCIUITASDATACŌ	GIUMLUSTRAT*umcapito*	
	FESTIMSEDICTATORMA	*l*IUMESSEBAE*ceoanno*	
abdicasset *C*	GISTRATUABDICASSEM	1 GESTASECUNTU*rconss*	
	NICOMITIĀMUOLSCIFAL	QUINTUSMINU*ciusm*	
falsci*M*‖testes tenuisset *L*	SITESTISTENUISSENTEA	BORATIUSPULU*illuscui*	
	NEINPEDIRENTTRIBUNI	USINITIOANN*icumfo*	
	DICTATORISOBSTITITME	RISOTIUMESSE*tdomise*	
uulscius *ML*	7 TUSUOLSCIUS*dam*NATUS	DITIONESIDEM*tribuni*	
lanuuio *L*‖exilium *VC*	LANUUIUMEXILIUMABIIT	2 EADEMLEXFACI*ebatulte*	
quintius] q. *L*‖[2])	QUI*ntiuss*EXTODECIMO	RIUSQUAEUEN*tumfo*	
	DIE*dictatu*RA*in*SEXMĒ	RETADEOEXAR*serant*	
	SESA*cc*EPTASEABDI*ca*	ANIMISNIUELU*tdedita*	
per] praeter *L*‖[3])	*uit per eos dics consul*	OPERANOCTUR*noimpe*	
fretum] *VM*, eretum *PL*	*nautiusad*FRETUMCŪ	TUAEQUORUM*corbio*	
[4])	SAB*inis*AEGREGIAE*pug*	NEMAMISSUM*praesi*	*sic*, corbione *C*
sic, nat ad uastatos *C*	NATUASTAAGROSEAQUO	DIUMNUNTIAT*umesset*	
	QUECLADESACCESSITSA	3 SENATUMCON*ssuocant*	
[5])	BIN*is*MINUCIOFABIUS	IUBENTURSUB*itarium*	
sic VC	QUINCTIUSSUCCESS*or*	SCRIBEREEXER*citum*	
	8 *i*NA*lgidummissusex*	ADQUEINALG*idumdu*	
	TREMOANNOAGITATŪ	CEREINDEPOS*itolegis*	
	DELEGEABTRIBUNISE*st*	CERTAMINEN*ouadedi*	
	SEDQUIA*duoexe*RCITU*s*	LECTACONTEN*tioorta*	*sic*, dilectu *C*
sic, aberant *C*‖[6])	ABERATNEQUIDFERRETR	4 UINCEBANTUR*quecon*	[7])

[1]) *uenenis adhibitis quaedam iam videntur obscurata esse a Blumio olim lecta* [2]) QUI . . . EXTODECINO *Blumius*, q . . . . . XTODEC . . . *ego* [3]) DIES . . . . AM . . NAUTIUM *Blumius legit dubitans*; *ego haec non agnovi*
[4]) AEGREGIAE *legit Blumius, ego non vidi* [5]) MINUCIOFABIUS *vidit Blumius, ego non vidi* [6]) ferrentur L^{α}
[7]) uincebanturque] *VL*, uincebaturque *MP*

XX q. XVII f. 3′ = f. 294′

	lib. III c. 30	*lib. III c.* 30. 31[2])	
	*sular*eimperiumtri	*B*itominu*ciuscon*tra	
	*bunici*oauxilio*cuma*	*sabinos*profectus	
aliis *LP*[a] ‖ *sic*, terror *C*	*liusad*diturterros	noninuenithostem	
	*sabinu*mexercitum	*horatius cum iam ae*	
	*praeda*tumdescendis	qui*cor*ⓑfioneinter*fec*	
sic, agros romanos *C*	*seinag*rumromano	topraesidioorto*nã*	
	*ru*mindeadurbẽ	*etia*m*c*e*p*issentinal	
	5 *uenire*hismetusper	çidopuçnatmultos	
	*culitut*scribimilitẽ	*mortalis occidit fugat*	
sic, tribuni sinerent *C*	*tribu*nissilerentnõ	hostemnonexalçido	
	*sinepa*ctionetamen	modosedacorbione	
sic, ipsi *C*	*utquo*niamipsis*qui*ĩ	ortona*quecorbio*nẽ	ortonamq. *M*, ornatique *L*
sic, elusi essent *C*	*quen*niumelusesset	etiamdiruitpropter	
	*paruum*queitpl*ebiprae*	*proditum praesidium*	
	*sidiumfo*retdecemdein	1 deindemual*e*riussp	
	6 *detr̄.p̄l.*crearenturex	uerçini*uscons·facti*	
	*pressit*hocnecessitas	*domiforisque*otium	
	*patrib.i*dmodoexcepe	fuitannonapropter	annonam *M*
	*renep*osteaeosdem	*aquarum intemperi*	
sic VC	*tribu*nosuiderenttri	emlaboratu*m*deauẽ	*sic*, laboratum est *C*
	*bunici*acomitianeid	tinopublic*andola*ta	
	*quoque*postbellumut	lexesttr·pl·idemrefec	
	*cetera*uanumesset	2 tishissequenteanno	*sic*, ti hi (hi *om. L*) *C*
sic, habita *C*	7 *extem*ploabitatrice	*t. romulio c. ueturio*	romelio *L*
sexto] sex *M* ‖ [1])	*simos*extoannopri	consulileçemomni	*sic*, consulibus *C*
ducem *L*	*mistr̄.*pldecemcrea	*b*uscon*tionibussuis*	
	*tisunt*biniexsinçu	celebrabantpudere	[3])
	*lisclas*sib·itaq·cautũ	senumeri*sui*nequi	suo *L*
	*estut*posteacrea*ren*	*quam aucti si ea res ae*	
	8 *turdil*ectudeindeha	quesuobiennioiace	

[1]) *sic*, a primis *C* [2]) *tota pagina corrupta.* [3]) celebrabant] *VL*, celebrant *MP*

XXI q. XVII f. 6 = f. 295

	lib. III c. 34. 35	*lib. III c.* 35[3])	
	Queleçumcapiteedi	Numnundinum	nundinium *ML*
sic VC	tosatiscorrectaeuide	indictas*unttantaexar*	
	renturcenturiatis	2 *si*tambitioutprimo	
	comitiisdecemtabu	resquo*qciui*tatisme	
	larumleçesperlatae	??tücredonetantipos	
sic, quae *C*	suntquinuncquoque	*sess*ioimperiiuacuo	
sic visum, aliarum *C*	inbocinmen*soal*ió	?*abse*relictolocobaiò	
sic, alias acer *C*	rumsuperaliosacir	satisdiçnispaterent	*sic*, pateret *C*
	uatarumleçum*c*umu	prensarentbomines	[4])
sic, frons *C*	lofonsomnispublici	bonoremsummaope	
	priuatiqueestiuris	aseinpuçnatumabea	
[1])	7 mulçaturde*i*n*de*ru	plebecum*qua*conten	
deesse] decem *L*	mor*d*uasdeessetabu	derentsu*p*pliciterpe	*sic VC*
	lasq*u*ib·adiec*tis*absol	3 *tentes dimissa iam in*	
	uipo*ss*euelutcorpusõ	discrimendiçnitasea	dignitatis *L*
exp.] *sic*, ea exp. *C*	nisromaniiurisexpec	aetateisquebonorib·	
	tatiocumdiescomitio	actisstimulabatappiü	
	rumadpropinquaret	claudiumnescireseutr v	
	desiderium*xui*ros	interdecemuirosan	
	iterumcreandifecit	intercandidatosnu	inter . . . propior *om. M*
	8 iamplebspraeterquam	merarespropriorin	*sic*, propior *C*
	quodconsulumno	terdumpetendoquã	
	menbaudsecusquam	çerendomaçistratui	
[2])	reçumperosaeratne	4 eratcr*iminarioptiçn*a	
	tribuniciumquidem	tesextollerecandida	
	auxiliumcedentibus	*torumleuiss*imum	
sic VC	inuicemappellatione	quemq·humillimum	
	1 x·uirisquaerebatpostẽ	5 queipsemediusinter	
	quamuerocomitia	*tribunicios duellios*	
	x·uiriscreandisintri	siciliosqueinforouo	siliciosque *C*

[1]) *sic* (*non* promulgatur) *V*, uulgatur *C*
[2]) perosa erat] *VL*, peroserat *MP*
[3]) *pagina multis locis perforata vix cohaeret*
[4]) prensaret $M^a L$, pensaret *P*

XXII q. XVII f. 6′ = f. 295′

	lib. III c. 35	*lib. III c.* 35. 36	
	LITAREPERILLOSSEPLE	EXEMPLONEMOUM	
sic, plebi *C*	BEUENDITAREDONEC	QUAMFECISSETILLEENI	
sic, quoque *C*	COLLEÇAEQUODQUEQUI	UEROQUODBENEUER	
	unice illi dediti fue	TA*tha*BITURUMSECO	
	RANTADID*t*EMPUSCO	MITIAPROFESSUSINPE	
	IECEREINEUMOCULOS	DIMENTUMPROOCCA	proahoccasione *L*
	MIRANTESQUID*sibiuel*	9 *sionear*RIPUITDEIEC	
	6 LETAPPARERENIBILSIN	TISQUEBONOREPERCO	[4])
	*ceriess*EPROFECTO*h*AUD	TION*em*DUOB·QUINCTI*is*	
	ÇRATUITAMINTANTASU	CAP*i*TOLINOETCINCINNA	
comitantem *L*	PERBIACOMITATEMFO	TOETPATRUOSUOCLAUDIO	*sic*, c. claudio *C*
	*renimium*INORDINE	CONSULIB·TANTISSIMO	*sic*, constantissimo *C*
	SEIPSUMCOÇEREETUUI	UIROINOPTIMA*t*UM	optimatium *ML*
[1])	*garicumpriuatisnontamproperantisabi*	*causaetalii*SEIUS*d*EMFAS	
	REMAÇISTRATUQUAM	TIÇIISCIUIB·NEQUAQUA	*sic*, fastigii *C*
contionan *L*	UIAMA*d*CONTINUAN	SPLENDOREUITAEPARES	
	DU*m*MAÇ*is*TRAT*umqu*AE	10 DECEMUIROSCREATSE	
	7 RENTISESSEPROPALAM	INPRIMISQUODBAUDSE	
	*obuiamirecupiditatip*A	CUSFACTUMINPROBANT	*sic VM*, improbabant *LP*
ausi] aut si *L* || [2])	RUMAU*s*IOBSEC*u*NDA	BONIQUAMNEMOFACE	
	DOMO*lli*REIMPETUM	REAUSURUMCREDIDE	
	ADÇREDIUNTURCOMI	11 RAT CREATICUMEO	
	TIORUMILLIBABENDO	MCORNELIUSMALUÇI	
	*rumquandomini*MUS	NENSIS*ms*ERÇIUSI·MI	
sic, natu sit (fit *L*) munus *C*	NATUSSITMINUSCON	NUCIUSQ·FABIUSBIBU	quintius *L*
[3])	SENSUIIUNÇUNT	IANUSQUEPOETILIUSAN	[5])
haec] *sic*, ea haec *L*	8 ARSBAECERATNESEMET	TONI*u*SM*e*RENDACDU	
sic, posset *C*	IPSECREAREPOSSEQUOD	ILIUSP·OPPIUSCORNICEN	*sic*, sp. oppius *C*
	PRAETE*rtr*IBUNOSPLE	1 MRABULIUSILLEFINISAP	rabuleius *C*
	BIETIDIPSUMPESSIMO	PIOALIAENEPERSONAE	

[1]) *apparet librarium quaedam omisisse* [2]) obsecundando] *sic VL*, obsequendo secumdando *M*, obsecundo obsecundando *P* [3]) *sic*, sensu iniungunt *MP*, sensum iungunt *L* [4]) contionem] *sic VPL*, contentionem *M* [5]) *sic*, q. (q̄ *L*) poetilius t. antonius *C*

XXIII q. XVII f. 8 = f. 280′

lib. III c. 37. 38[1])

8 NOBILISCORRUPTANŌ	correpta *L*
MODONONIREOBUIAM	
IN*iuriaesed*PROPALĀ	
*licentiam*SUAMMALLE	mille *L*
QU*am*OMNI*u*MLIBER	
1 *tatemidusmai*AEUENE	uenire *M*
RENULLIS*subro*ÇATIS	
*magistratibus*PRIUA	
*tiproxuiris*NEQ·AN*i*	
*misadimperi*UMINBI	
bendum imminutis	
*neq. adspeciem*BONO	
*risinsignibuspro*DEUN?	
*idueroregnum*BAUD	regno *M*
2 *dubie uideri deplora*	

[1]) *pagina tota fere evanida*

XXIV q. XVII f. 8′ = f. 280

	lib. III c. 38	*lib. III c.* 38	
	Adquepecuduminul	Ignariquantainuidi	dignari *L*
	tipraedaseçissentre	aeinminerettempes	
	ceptoadfretumquod	7 tasomnesuastatiaçri	
	passimuaçatumerat	periculorumquein	
agmina *L*	açminecastralocan	minentiumcausasĩ	
	spemindiscordiaro	seconçesturostemp	
sic, eam *C*	manaponenteseaĩ	tationemqueeamfore	que *om. L*
	pedimentumdilectui	abolendisibimaçistra	
nuntii *C*	4 forenonnuntiisso	tusniconsensuresi*ste*	ni] in *M*
	lumsedperurbema	rentimperioq·inhiben	
	çrestiumfuçatrepida	doacriterinpaucosprae	
sic, tionem *C*	tioneiniecit·x·uiricõ	ferocisanimiconatus	
sulentant *M*ᵃ	sultantquidopusfac	aliorumconprimerent	
sic, sit *C*	tosintdestitutiinter	8 postquamauditauoxĩ	
	patrumetplebisodia	foroestpraeconispatres	
sic VL, addit *MP*	addiditterroremin	incuriamadxui*rosuo*	[2])
sic VP, fortuna ae *ML*	5 superaliumfortunae	cantisuelutnouares	
alia ex *C*	quiexaliapartecastra	quiaintermiserantiã	
	inalçidolocantdepo	d*i*umoremconsu*lendi*	[3])
	pulanturqueindeex	senatusmirabundã	
[1])	cursationib·tuscula	plebemconuertitquid	conuerti *M*
sic, ea *om. C*	numaçrumleçatiea	namincidissetcurex	
ab] ob *L*	abtusculopraesidiũ	tantointeruallorem	tanto in *om. L*
	6 orantesnuntiantis	desuetamusurparent	
pauorum perculis *L*	pauorperculit·x·uiros	9 hostib·belloq·çratiã	
	utsenatumsimulduo	habendamquodsolitum	
	buscircumstantib·	quicquamliberaeciuita	
	urbembellisconsu	tifieretcircumspecta	tis fieret *C*
	lerentcitariiubent	reomnib·foripartib·	fori] fortim *L*
	incuriampatreshaud	senatoremraroqueus	
		q̄ x̣·ụ·i̤i̤	

[1]) excursionibus *ML*, exincursionibus *P*

[2]) uiros//uocantis *M*ᵃ, uiros conuocantis *M*ᵇ

[3]) consulemde *L*, consulemdis *M*ᵃ

XXV q. XVIII f. 4 = f. 312′

	lib. III c. 42	*lib. III c.* 42. 43	
sic (*non* CRUSTŪ) *V*	INTERFIDENASCRUSTU	RENTDECEMUIROS	
meriam *C*	ERIAMQUELOCOEDITO	QUEABARCETUSCULIDI	digressos *VC*
	CASTRACOMMUNIERĀT	ÇRESSOSINCASTRISMI	castris m. habere *bis L*
	4 PERSECUTSBOSTIB·NÜ	LITEMBABERE*ca*STRA	
	QUAMSEAEQUOCERTA	ALIAFIDENISINSABINV̄	*sic*, alia a fid. *C*
certamine *C*	MINICOMMITTENTES	AÇRUMTRAN*sfer*RIBEL	
	NATURALOCIACUALLONÖ	LOQUL*tro*INFERENDO	
	UIRTUTEAUTARMISTU	DETERRERIBOSTISACŌ	
	5 *tabantur maius flagi*	SILIOU*rbiso*P*pu*ÇNAN	
	TIUMINALÇIDOMAIORE	1 DAEADCLADESABBOSTI	
	tiam clades accepta	*bus acceptas*DUONE	accepta *L*
	CAS*traquoq*AMISSA	FANDAFACINORAX·UI	
	ERANTEXUTUSQOMNI	RIBELLI*domiqadi*CIUN	
versus longior?	*butensilibmil*ESTUS*cu*	2 DUCIUMSICCIUMINSA	*sic*, l. siccium *C*
fide *C*	LUMSEFIDEMMISERI	BINISPERINUIDIAMX	
	CORDIAQUEUIC*tu*R*us*	UIRALE*mtribun*ORŪ	
	HOSPITUMQ·TAMENNÖ	CREANDORUMSECESSIO	
	FEFELLERUNTCONT*u*	N*isquementio*NESAD	
roma *L*	6 *lerant romam tanti erant*	UULÇUSMILITUMSERMO	
	TERRORESALLATIUTPOSI	NIBUSOCCULTISSERĒ	
	TO*iamdecemuirali*O	*temprospeculat*UMAD	
	DIOPATRESUIÇILIASIN	LOCUMCASTRISCAPIEN	
urbe *C*‖ [1])	URBEM*ha*BENDASCĒ	3 *dummittun*TD*At*URNE	
	SE*rentomnes*QUIPER	ÇOTIUMMILITIB·QUOS	
arma ferre *C*	AETATEMFERREARMA	MISERANTEXPEDITIO	
	possent custodire moe	*nisei*USCOMITESUTEŪ	
	NIAACPROPORTISSTATIO	OPPORTUNOADORTILOCO	
	NE*sagereiu*BERENT	4 *interficerenthaud*IN	
ac] *sic uisum*, ad *C*	7 AR*matusc*ULUMACSP	ULTUMINTERFECERENĀ	interficere M^aL
	PLEMEN*tum*DECERNE	CIRCAREPUÇNANTEM	

[1]) censuerunt (*sic*) *L*

XXVI q. XVIII f. 4′ = f. 312

	lib. III c. 43	*lib. III c.* 43. 44	
	Aliquodinsidiato	Militareeipublica	
	rescecidereсumipse	inpensafacerematu	
se *om.* L ‖ [1])	sepraeualidusparui	rassentsepultusinçẽ	
aninto L	rib·animocircumuẽ	timilitummaestitiapes	
	5 tustutareturnunti	simadecemuirorum	
	antincastraceteripra	1 inuulçusfamaestse	
	cipitatumininsidias	quituraliudinurbe	
	essesicciumaeçreçi	nefasalibidineortũ	a VL, ab PM
	aepuçnantemmilites	haud*minus*foedoeuẽ	
	quequosdamcumeo	tuquamquodperstuprũ	
	6 amissosprimofides	caedemque*l*ucretiae	
	nuntiantib·fuitpro	urbemreçnoquetar	*sic*, urbe C
	fectadeindecohors	quiniosexpuleratut	
	adsepeliendosquice	nonfinissolumidem	
	ciderantx·uirorum	xuirisquireçibussed	
sic, permissu C	permissopostquam	causaetiameademim	
	nullumspoliatumibi	periiamittendiesset	
	corpussicciumq·inme	2 appiumclaudiumuir	
sic, armatumque C	dioiacentemarmatũ	çinisple*b*eiaestuprã	
	omnib·ineumuersis	daelibidocepitpater	
	corporib·uiderehos	uirçinisluciusuerçi	
illum L	tiumnequecorpusul	niushonestumordi	
	lumnecuestiçiaabeũ	neminalçidoducebat	
	tiumprofectoabsuis	uirexemplirectido	
	interfectummemorã	mimilitiaequaeperĩ	
	tesretulerecorpusin	deuxorinstitutafue	
castra erant C	7 uidiaequeplenaeran	ratliberiquaeinsti	
	castraetromamferri	3 tuebanturdesponde	
sic, siccium C	protinussiccumplace	rantfiliaml·sicilio	*sic*, rat C ‖ l. icilio C
ni] n L^a, ne L^b	batnix·uirifunus	tribunicioui roacri	

[1]) *sic* VM^b, pari M^aPL

XXVII q. XVIII f. 5 = f. 309′

	lib. III c. 44	*lib. III c.* 44	
	Etprocausaplebis	Moremnutricisfi	
exparte *L*	4 expertaeuirtutisbac	demquiritiuminplo	
	uirginemadultam	rantisfitconcursus	sit *L*
formam *L*	formaexcellentem	uirginispatrisspon	*sic*, uergini *MP*, uirgini *L*
[1])	appiusamoreamens	siquesicilipopulare	*sic*, icili *C*
	praetioacspeperlice	nomen celebratum	[6])
	readortuspostquam	notosgratiaeorum	
	omniapudoresaepta	turbamindignitas	
sic, animaduerterat *C*	animaduertitadcru	reiuirginisconciliat	*sic*, uirgini *C* || consilia *L*
	delemsuperbamque	8 iamauiuieratcumad	[7])
	??? ? ? ? uimanimumconuer	sertornibilopusesse	
	5 titmclaudioclienti	multitudineconcita	*sic*, concitata *C*
	negotiumdeditutuir	aitseiuregrassarino	
	gineminseruitutem	uiuocatpuellaminius	inuitiis M^a, inuitis M^b
sic, cederet *C*	adsereretneq·ederet	9 auctorib·quiaderant	
	secundumlibertatem	utsequereturadtri	ut] ad *L* || [8])
sic, postulantibus *C* || [2])	petentib·uindicias	bunalappiperuentu	
	quodpaterpuellaeab	estnotamiudicifabu	
	essetlocuminiuriae	lampetitorquippeaut	*sic*, apud *C*
esse] *sic*, esse ratus *C*	6 esseuirginiuenien	ipsumauctoremargu	
	tiinforumibinamq	mentiperagitpuella	
tabernis *PL*	intabernaculislitte	domisuaenatamfur	
	rarumludierantmi	toqueindeindomu	
	nisterx·uirilibidinis	uerginitranslatam	
[3])	magnuminicitserua	10 subpositameiesseid	supposita *L*
sic, suam *C*	suanatamseruamq	seindicioconpertum	
[4])	appellanssequiiube	adferreprobaturu	
[5])	batcunctantemqui	quaeuelipsauerginio	*sic*, ipso *C*
	7 abstracturumpauida	iudicemadquemma	*sic*, iudice *C*
	puellastupenteadcla	iorparsiniuriaeei's	

[1]) amens] *VP*, ardens *L*, ardens mens (mente *m.* 2) *M* [2]) uindictis *ML* [3]) *sic*, manum iniecit seruam *C* [4]) sequi iubebat] esse sequique se iubebat (seuiebat *L*) *C* [5]) *uid. fuisse* q·ui: cunctantem ui *C* [6]) *sic*, celebrabatur *MP*, celebratur *L* [7]) *fuit* auiuierat *uel* aututerat: a (a *om. M*) ui tuta erat *C* [8]) *sic*, sequerentur *C*

XXVIII q. XVIII f. 5′ = f. 309

	lib. III c. 44. 45	*lib. III c.* 45	
	PERTINEATINTERIMDO	LEÇEADSIÇNAREPOSSITID	*sic*, lege agere *C*‖id] ad *M*
	MINUMSEQUIANCIL	IURISESSEINEAQ*uae*	
	11 LAMAECUMESSEADUO	INPATRISMANUSITNE	
	CATIPUELLAECUMUER	MINEMESSEALIUM	
causam *L*	ÇINIUMREIP·CAUSA	CUIDOMINUSPOSSES	
	DIXISSENTABESSEBIDUO	3 SIONE*cedatplac*ERE	
	ADFUTURUMSINUNTIA	ITAQUEPATR*em*ARCES	
	12 TUMEISITINICUMESSE	SIRIINTEREAIURISSUI	
	ABSENTEMDELIBERIS	*iactur*AMAD*sertorem*	
sic, postulant *C*	DIMICAREPOSTUMLANT	NONFACE*re*QUINDU	
	UTREM*iN*T*e*ÇRAM*iN*P*a*	CATPUELLAM*sistendam*	
	TRISADUENTUMDIFFERAT	QUAE*in*ADUENTUMEIS	
	LEÇEABIPSOLATAUINDI	QUIPATERDICATU*r*PRO	patrem *L*
	CIASDETSECUNDUMLIBER	4 MITTATADUERSUS*i*N*iu*	
uir] ui *M*	TATEMNEUPATIATURUIR	RIAMDECRETICUMMU	
	ÇINEMADULTAM*famAe*	*ti magis fremerent*	
	PRIUSQUAMLIBERTATIS	QUAMQUISQUAMUNS	
	1 PERICULUMADIREAPP*i*	RECUSAREAUDER*et*P	
	USDECRETOPRAEFATUS	NU*mi*T*oriuspuellae*	
fuerit *M*	QUAMLIBERTATIFAUE	AUUSETSPONSUSSICI	ici *C*
	RITEAMIPSAMLEÇEMDE	5 *liusi*NTE*rueniuntdata*	
	CLARAREQUAMUERÇINIA	Q·INTERTU*rbamu*IACŪ	uiam *L*
sic, mici *C*	MIBIPOSTU*lationi*SUAE	*multitudosicilimaxi*	icili *C*
	2 PRAETE*n*DANTCETERŪ	MEINTERUENTURESIS	
	ITAINEAFIRMUMLIBER	TIPOSSEAP*pi*OCREDERE*t*	
	TATIFOREPRAESIDIUM	*lictor decresse ait uo*	
sine causis *L*	SINECCAUSISNECPER	CIFERANTEMQUESICI??	ici *C*
	SONISUARIE*tinhise*NĪ	6 LIUMSUBMOU*et*P*laci*	
qui *om.* *L*‖in *om.* *L*	QUIADSERANTURINLI	DUMQUOQ·INÇENIŪ	
	BERTA*tem*QUIA*quiuis*	TAMATROXINIURIAAC	

XXIX q. XIX f. 2 = f. 286′

	lib. III c. 50	*lib. III c.* 50. 51	
insidiunt *M*	13 TINUMINSIDUNTUTQUIS	SEMITTERENT*hisseda*	
	QUEOCCURRERATPLEBE	1 TUROSRESPONS*umdimis*	
sic, repetendam *C*	ADPETENDAMLIBERTATE	SISLEÇISADMON*etmili*	*sic*, legatis *C*
	CREANDO*squet*RP*lad*	*tesue*RÇINIUS*inrenon*	
	HORTANTESALIAUOXNUL	MAXIMAPAULO*antetre*	
	LAUIOLENTAAUDITAEST	PIDATUMESSE*quiasine*	
	14 *se*NATUMSPOPPIUSBA	CAPITEMULTITU*dofuerit*	
	BETNIBILPLACETASPERE	RESPONSUMQU*equam*	que *om. L*
	A*giquippeabipsisdatum*	*qu*AMNONINU*tiliter*	
sic, seditionis *C*	LOCUMSEDITIONIESSE	FORTUITOAMEN*magis*	*sic*, tamen *C*
	15 MI*tt*UNTURTRESLEÇATI	CONSENSUQUA*mcom*	
	CONSULARESSPTARPEIU*s*	2 MUN*i*CONSILIO*essepla*	
	Ç·IULIUSP·SULPICIUS	CERE·X·CREARIQ*uisum*	summi *L*
	qui quaererent senatus uer	*maere*IPRAEES*sentmi*	*sic*, reip̄ praeessent *C*
	BISCUIUSIUSSUCASTRA*de*	LITARIQUAEBON*oretr*	
qui *L*	*s*E*ruissenta*U*tquid*	3 *mili*TUMAPPELLA*recum*	
	SIBIUELLENTQUIARMATI	ADEUMIPSUMIS*honos*	*sic*, primum is honos *C*
	AUENTIN*u*MOBSEDIS	*primum*DEFERRE*turme*	
	SENTBELLOQUEAU*erso*	*liorib*MEISUES*trisqre*	
	ABHOSTIBUSPATRIAMSUA	BUSRESERUATE*inquit*	*sic*
	16 *cepissent non defuit*	4 *istade*MEIUDICI*anec*	
sic, quid *MP*, qui *L*	QUODRESPONDERETUR	MIBIFILIAINULT*oho*	inuita *C*
	deerat qui daret respon	*nore*MULLUM*iucundum*	
responso *L*	SUMNULLODUMCERTO	ESSEPATITUR*necinpertur*	
	DUCEN*ecsatisauden*	*bat*AREP EOSUTI*leest*	*sic*, reip. *L*
	TIB·SINÇULISINUIDI*ae*	*pra*EESSEUOBIS*qui*	
	SEOFFERREIDMODOA	5 *pro*XIMI*i*NUIDIAES*intsi*	
	MU*t*TITU*dineconcla*	*quisusus*MEIESTN*ihilo*	nihil omnino *M*
	MATUMESTU*r*LUALERI	*mi*NOREXPRIUATO*capie*	
	*umetmh*OR*atiumad*	6 *turltax*NUMERO*tribu*	

XXX q. XIX f. 2′ = f. 286

	lib. III c. 51	*lib. III c.* 51	
	*nosmil*ITARESCREANT	UENTINUMPERÇUNT	
sic, quieuit *MP*, qui et ut *L*	7 *nequein*SABINISQUIFUIT	IBICONIUNCTIALTERIEXER	
	*exerci*TUSIBIQUOQ·AUC	CITUI·XX·TRIBUNISMIL·	
icilio *C*	*toresi*CILIONUMITORIO	NEÇOTIUMDEDERUNT	
	*quese*CESSIOAB·X·UIRIS	UTEXSUONUMERODUOS	
	*factae*STNONMINORE	CREARENTQUISUMMAE	
	*motu*ANIMORUMSIC	RERUMPRAEESSENTM	
reuocata *L*	*cicaedi*SMEMORIARENO	OPPIUMSEXTUMMANILI	
sic VC	*uataq*UAMQNOUAFA	11 UMCREANTPATRESSOL	
	*made*UIRÇINEADEO	LICITIDESUMMARERUM	summae M^a
	*foedead*LIBIDINEMPETI	CUMSENATUSCOTIDIE	
acciaccenderat *M*	8 *taacce*NDERATICILIUS	ESSETIURÇISSAEPIUSTE	
	*ubiau*DIUITTRIBUNOS	RUNTTEMPUSQUAMCO	
	*milit*UMINAUENTI	12 SILIISSIC*ci*CAEDESX*ui*	
	*nocreat*OSNECOMITIORV	RISETAPPIANALIBIDOET	
	*milit*ARIUMPRAEROÇA	DEDECORAMILITIAEOBI	decora *L*
sic, tiua urbana *C*	*tiua*MURBANAMCOMI	CIEBANTURPLACEBATUA	
	*tiahis*DEMTRIBUNISPL	LERIUMBORATIUMQUE	
fuitne PLE‖BIS?	///*cr*EANDISSEQUERE	IREINAUENTINUMILLI	
	9 *turp*ERITUSRERUMPO	NEÇABANTSEALITERITU	neglegebant *L*
	*pular*IUMINMINENS	*rosquamsixuiride*	
	*queei*POTESTATIETIPSE	PONERENTINSIÇNIAMA	
	*prius*QUAMIRETURAD	ÇI*stra*TUSEIUSQUOAN	
	*urbe*MPARIPOTESTATE	NOIAMANTEABISSENT	
	*eund*EMNUMERUM	13 *xu*IRIQUAERENTESSEI	
	*absui*SCREANDUMCU	ORDINEMCOÇINONA	
[1])	10 *ratpo*RTAMCOLLINAUR	TEQUAMPELLATISLEÇIB·	
	*bemi*NTRAUERESU*bsi*	*quar*U*mc*AUSACREA	crean M^a
	*gni*SMEDIAQUEURBE	TIESSENTDEPOSITUROS	
sic A *del.*: ingenti *om. C*	*ing*ENTIAAÇMINEINA	IM*p*ERIUMAIEBANT	[2])

[1]) *sic*, porta *MP*, p. portam *L*

[2]) *sic*, se aiebant (alebant *M*, agebant *L*) *C*

XXXI q. XIX f. 7 = f. 287′

	lib. III c. 56	*lib. III c.* 56. 57	
	10 Etmisericordiaciui	Ostentatatantum	
	umsuorumspeibabe	inanib·litterasanue	litteris *C*
indictam causam *M*[a]*L*	11 atquodsiindictacau	1 redatasitcontraeauer	
	sainuincladucatur	ciniusunumapclau	
	iterumsetr·pl·appella	diumetlecumexper	
	reetmonereneimitē	temetciuilisetbuma	tam] tan *M*
	12 turquosoderintquod	nifoederise*sseai*ebat	agebat *M*
si *om. L*	sitribunieodemfoede	2 respicerenttribunal	
	reobligato*ss*efatean	bomin*escastellumom*	
	turtollendaeappella	niumscelerumubide	
‖inquam *bis M*[1])	tionisinquamconspi	cemu*irilleperpet*uus	
	rasse·x·uiroscrimina	bonisterçosançuin*ici*	sanguinitium *L*
sunt *L* ‖ ait] *sic VC*	tisintaitseprouocare	uiuminfestusuirças	
	adpopuluminplorare	secures*que*omnibusmi	
	leçesdeprouocatione	3 nitansdeorumbominū	
	etconsularisettribu	*que*conte*m*ptorcar	
	niciaseoipsoannola	*ni*ficib·nonlictori*b*	
	13 tasquemenimprouo	*st*ipat*us*iamabrapinis	
	caturumsibocindē	*e*t*caedibusanimoad*	
	natoindictacausanō	libidinemuersouir	
	liceatcuiplebeioetbu	*ginemingenuami*n	
	milipraesidiuminleçi	oculispopuliromani	
	busforesiap̄claudio	uelutbellocaptama*b*	
	nonsitsedocumen	conplexupatrisabrep	
	tofuturu*mutrumno*	tamministrocubicu	
	bisleçib·dominatio	lisuiclientidonodede	dono] dono indiciis *L*
sic, an *C*	aclibertasfirmata	4 ritubicrudelidecreto	
	sitetappellatioprou*o*	nefandi*squeuindiciis*	indiciis *L*[a]
	catioqueaduersusī	dextrampatrisinfiliā	
sic, iuriam *C*	iuriamaçistrat*uum*	armauerituBitollen	

[1]) *sic*, tionis causa (causam *L*) *C*

XXXII q. XIX f. 7′ = f. 287

	lib. III c. 57	*lib. III c.* 57	
	TISCORPUSSEMIANIME	UENERUNTDONUM	
	UIRGINISSPONSUMA	QUEABEAI·O·M̄·CORONA	*sic*, ob eam *C*
	UUMQUAEINCARCERE	AUREAMINCAPITOLIU	
	DUCIIUSSERITS*tuproin*	TULEREPARUIPONDERIS	
	TERPELLATOMAGISQUA	PROUTRESBAUDOPULEN	opitulante *L*
	CAEDEMOTUSETILLICAR	TAEERANTCOLEBANTUR	
	CEREMAEDIFICATUME*s*	QUAEREGIONESPIAEMA	*sic*, religiones *C*
quo *L*	SEQUODDOMICILIUM	GISQUAMMAGNIFICE	
	PLEBISROMAN*aeuocare*	8 ISDEMAUCTORIB·COGNI	
pro] siro *M*	5 SITSOLITUSPROINDEUT	TUMESTAEQUOSUULS	
ac *om.* *L*	ILLEITERUM*acs*A*e*PIU*s*	CO*s*QU*e*S*u*MMAUIBEL	
sic uid., prouocet *C*	PROUOC/SICSEITERUM	LUMAPPARERE	*sic* *VP*^{a}, apparare *MP*^{b}*L*
	ACSAEPIUSIUDICEMILLI	ITAQPART*iripROUINCIAS*	
sic, ne *C*‖ab] ad *L*	FERRENIUINDICIAS*ab*	9 CONSULESIUSSIORATIO	
	LIBERTATEINSERUITU*te*	SABINIUALERIOAEQUI	sabino *L*
dederint *M*‖ad] et *L*	DEDERITSIADIUDICEM	*e*UEN*e*RUNTCUMADEA	*sic*, euenere *C*
non eat] moneat *L*	NONEATPRODAMNATO	BELLADILECTUMEDIXIS	
	INUINCLADUCIIUB*ere*	*sentfauor*EPLEBISNO	
	6 *ut haud quoquam inpro*	IUNIORESMODOSEDE	
bantes hic *L*	BANTESICMAGNOMO	MERITISETIAMSTIPEN	
	*t*UANIM*orumcumtan*	DIISPARSMAGNAUOLUP	*sic*, uolun *C*
	TIUIRISUPPLICIOSUAM	TARIORUMADNOMINA	
	ETPLE*biiamnimialibertas*	DA*nda*PRAESTOFUERE	
	UIDERETURINCARCERE	EOQUAENONCOPIAMO	
	ESTCONIECTUST*ribunus*	DO*sedgene*REETIAM	
praedixit *L*	EIDIEMPRODIXIT	MILITUMUETERANISAD	
	7 INTERBAECABLATINISET	MIXTISFIRMIOREXER	fimior *M*^{a}
	BERNICISLE*gatigratu*	10 CITUSFUITPRIUSQUAM	
	LATUMDECONCORDIA	URBEMEGREDERENTUR	urbem] *VML*, urbe *P*
	PATRUM*acplebisromam*	*leges*x*UIRALESQUIB*	

XXXIII q. XIX f. 2 = f. 320′

	lib. III c. 60. 61	*lib. III c.* 61	
	10 Temturbamtrepidan	Tesetdomiquamforis	
	tiumhucadqueilluc	seruitutemmaçistimu	
	circumspectantium	4 isseunamuerçiniam	
	quaeseacsuosaddito	*fuisse cuius pudicitiae*	
	turbatismentibus	inpacepericulumesset	
	clamoreatqueimpe	unumappiumciuempe	
	11 tuinuaditrettulere	5 riculoselibidinisadsi	
	primopedemhostesde	fortunabelliinclinet	belli] libelli M^a
	indecumanimoscolle	omniumliberisabtot	ab] ad L
	çissentetundiq·duces	milib·hostiumpericulũ	
	uictisnecessuriessent	forenolleominariquae	
et undique duces *om.* C ||[1])	etundiq·ducesincrepa	neciuppiternecmars	
	parentrestituiturpug	paterpassurisintiisa's	his C
consul C	1 nacon̄s̄s̄exalterapar	piciiscondita eurbiac	urbis L
	teromanosmeminis	cidereauentinisacri	
iubebant L	seiubebatillodieprimũ	quemontisadmonebat	admouebat M
	liberosproliberaurbe	utubilibertaspartaes	ibi L
	romanapugnaresibi	setpaucisantemensib·	
sic, ipsis C	metipsiuicturosnon	eoimperiuminlibatum	inlibertum L
	utxuirorumuictores	6 referrentostendereẗ	
	2 praemiumessentnon	queeandemindolem	indolorem L
	appioduceremçerised	militib·romanispost	
ab] ac L	consualerioablibera	exactosxuirosesse	
	torib·pr·ortoliberato	quaeantecreatosfu	
	reipsoostenderentprio	eritnecaequatisleçib·	
sic, *non* proeliis	rib·praeliisperducesnon	inminutamuirtutem	
ne] me M^a	permilitesstetissene	7 p̄resseh aecubiinter	
	3 uincerenttu rpeessecon	signapeditumdeditdic	dicta dedit C
	traciuesplusanimiha	taaduolatdeindeadaequi	auolat L || deide M^a
	buissequamcontrahs	tesagiteiuuenesinqyd	

[1]) *sic*, pa *om.* C

XXXIV q. XIX f. 2′ = f. 320

	lib. III c. 61[1])	*lib. III c.* 61. 62	
	7 PRAESTATEUIRTUTEPEDI	EXERCITUMINURBE	
	TEMUT*honore*A*tque*	LAETITIACELEBRATAEST	*sic*, laetitia modo cel. *C*
	8 ORDINEPRAESTATISPRI	INCASTRISANIMOSMI	
	mo concursu pedes mo	LIT*umad*AEMULANDŪ	
uit] uebit *M*	UITHOSTEMPULSUMUS	12 DECUSACCENDITIAM	
[2])	INMISISSEQUISEXIGIT*e*	HORATIUSEOSEXCURSIO	
sic VM, e *PL*	DEC*a*MPONONSU*sti*NE	NIB·PROELIISQ·LEUIB·	[4])‖lenibus *ML*, lenius *P*
sic, bunt impetum *C*	BANTIMPETUETNUNC	EXPERIENDOADSUEFE	experiundo *C*
	cunctantur magis	CE*Ratsibip*OTIUSFIDERE	
	9 QUAMRESISTUNTCONCI	QUAMMEMINISSEIC	
	TA*ntequospermittunt*	*nominiae*XUIRORUM	
	QUEINHOSTEMPEDES	DUCTUACCEPTAEPARUA	
	TRIIAMTURBATUMP*ug*	*quecert*AMINAINSŪ	
	NAETPERRU*p*TISORDINI	MAMTOTIUSPROFECE	ma *L*
sic	BUSAELATIADNOUISSIMĀ	13 RANTSPEINECESSABĀT	spei] diei M^a? ‖ *sic*, nec *C*
	ACIE*m*PA*rsliberospa*	SABINIFEROCESABREPRIO	
	TIOCIRCUMUECTIIAMFU	REANNOBENEÇESTALACES	
capessetis L^a	ÇAMUND*i*QCAPE*s*S*en*	SE*reatqins*TAREROÇITĀ	
	*tes*PLE*ros*QUEACASTRI*s*	TESQUIDLATROCINIOMO	*sic VL*, latrocinii *MP*
praeaequitantesque *M*	AUERTUNTPRAETERE	DOPROCURSANTESPAUCI	pauci *om. L*
	QUITANTES*qabsterrent*	RECURSANTESQUETER	[5])‖tere MP^bL^b; terre P^aL^a
	10 PEDITUMACIESETCONS	RENTESMPUSINMUL	rent tempus *C* ‖ [6])
	IPSEUISQU*eomnisbelli*	*taproeliap*ARUAQUE	
	*f*ERTURINCASTR*acap*	CAPERENTSUMMAM	*sic*, carperent *C*
	TISQUAECUM*ingenti*	14 *uniusbelliqu*INILLI	qui in M^a
caede] foede *L* ‖ [3])	CAEDE*maiorepraeda*	*congred*ERENTURA	
	11 POTITURBUIUSPU*gnae*	*cieiN*CLINANDAMQ·	
	FAMAPER*latanon*	*semelfortuna*EREMDAREN	[7])
	in urbem modo sed in	1 ADIDQUODSUASPONTESATIS	
	SABINOSADALTERUM	COLLECTUMANIMO/ERATINDI*g*	animorum *C* ‖ [8])
		NITATEMETIĀ	indignitate *C*
		ROMANI	

[1]) *folium lacerum multis locis hiat.*
[2]) *sic* VM^a, inmisis equis M^bPL
[3]) praedam M^a
[4]) *sic*, nibus sufficiendo proel. *C*
[5]) *sic*, recurrentesque *MP*, *om. L*
[6]) in] et *L*, et in *MP*
[7]) *versus* 28-30 *iusto longiores sunt.*
[8]) *post* ANIMO *evanuit littera una; fuit fortasse* ANIMOR

XXXV q. XX f. 3 = f. 276

	lib. III c. 62	*lib. III c.* 62	
	1 Accendebanturiã	Animiestdecerniq·	
	alterumexercitum	placetagiteclamorem	[3])
	uictoreminurbemre	qualeminaciesublatu	
sic, diturum *C*	dicturumsibiultro	riestistollitehincin	hic *C*
	percontumeliasbos	dicemuoluntatisuir	
insalutare $M^a L$	teminsultare*e*quan	5 tutis*queuestrae*post	
si] *sic*, se si *MP*, sensi *L*	doautemsitumnon	quamingentialacri	ingente *L*
fo] fe M^a	sintpareshostibus*fo*	tateclamorestsublat*us*	
	2 reubihaecfremeremi	quodbeneuertatges	
	litemin*castrisconsul*	*turumseill*ismore*m*	se] esse M^b
	sensitcontioneaduo	6 posteroquediesimulin	[4])
	cata quemadmodv̈	truiromanamaciem	*sic uid.*, strui *C*
	inquidinalgidoresges	sabiniuidereetipsiiã	
	tasitarbitroruosmi	pridemauidicertamins	
	litesaudi*sse*qualemli	procedun*t*proeliu*m*	
	beripopuliexercitum	fuitqualeinterfidente*s*	
[1])	decuitesse*talisfuitcon*	*sibimet ambo exercitus*	sibimei M^a
collegae] colilege *L*	siliocollegaeuirtutemi	ueterisperpetuaeq·al	
porta M^a	litumuictoriapartaest	terumuictoriaealterü	*sic*, gloriae *C*
	3 quodadmeadtinetid	nouanuperuictoriae	nuper noua *C*‖ [5])
	consiliianimiq·habi	7 latumconsilioetiam	
quos *M*	turussum*quoduosmi*	sabin*iui*resadiuuere	
[2])	hifeceritis*milite*set	namcumaequassent	
	trahibellumsalubri	aciemduoextraordinẽ	
	teretmaturae*pe*rfici	miliaqueinsinistrũ	
	4 potestsitrahendum	cornumromanorum	cornu *C*
	estegoutindiesspesuir	inipsocertamineinpres	
	tusq·uestracrescatea	sionemfacerenttenu*e*	
	demquainstituidiscip*li*	8 R*equaeubiinlatisextrans*	
	naefficiamsiiamsatis	uersosignisdegraua	

[1]) consilio] P^b, consulto *L*, consilio consulto *M*, consul consilto P^a [2]) hi feceritis [milite]s et] *sic V*, *ut suppleta recte respondeant spatiis*: hi tegeritis et *L*, hi effeceritis et *P*, lites geritis et *M*

[3]) agite] *sic*, agite dum (cum *L*) *C* [4]) *post* die *ins.* in aciem deducturum adfirmat reliquum diei apparandis (apparendis *L*) armis consumptum (consumptura *L*) est postero die *C* [5]) uictoriam *L*

XXXVI q. XX f. 3′ = f. 276′

	lib. III c. 62. 63	*lib. III c.* 63	
	Bantpropecircum	Dosquippefusosuepar	fusos suae *ML*
[1])	uentumcornumequi	tisualidiorecornuim	tes *L*
sic, duarum *C*	tesearumleçionum	petumfacitnonaliorv̄	
sescentis] *sic V*, ac *C*	sescentisfereexequis	eoproeliouirtusma	
sic, desiliunt *C*	exiliuntcedentibus	3 çisenituitconsulpro	
	queiamsuis̄prouolan	uidereomnialaude	*sic*, laudare *C*
que] quoque *L*	inprimumsimulque	refortisincreparesic	
	etbostiseopponunt	ubiseçniorpuçnaes	
	etaequatoprimumpe	setcastiçatifortium	castigat *M*
	riculopudoredeinde	statimuirorumopera	
	animospeditumaccē	debebanttantumqua	*sic*, edebant *MP*, edebat *L*
	9 duntuerecundiaeerat	bospudorqantumali	tudor M^a ‖ *sic*, quantum *C*
	equitemsuoalieno	oslaudesexcitabant	
mance M^a	quemartepuçnarepe	4 redinteçratoclamo	
	ditemneadpedesqui	reundiqueomnesco	
	demdeçressoaequiti	nisibostemauertunt	nisi] nsii *M*
	1 paremesseuaduntigi	necdeinderomana	
	turinproeliumabsua	uisusustineripotuit	uisus teneri *L*
parte] paruo M^a	parteomissumetlocū	sabinifusipassimper	
	exquocesserantrepe	agroscastrahostiad	
memento M^a	tuntmomentoqnon	praedamrelincunt	
	restitutamodopugna	ibinonsociorumsi	
	sedinclinaturetiam	cutinalçidoressedsu	
	2 sabiniscornueques	asromanuspopulatio	
	interordinespeditū	nibusaçrorumamis	
se] sed M^a	tectusseadaequosre	5 sasrecepitçeminauic	sa *L* ‖ *sic*, recipit *C*
sic, transuolat *C*	cipittrauolatindein	toriaduobusbifariam	
	partemalteramsuis	proeliispartamaliçne	
	uictoriaenuntiussi	senatusunumdiem	unum] *sic*, in unum *C*
et] *sic*, et in *C*	multebostisiampaui	supplicationisconsul·	

[1]) cornum] *VPLM*^{a}, cornu M^b

XXXVII q. XX f. 4 = f. 279

	lib. III c. 63	*lib. III c.* 63	
	Nominedecreuit	Cclaudiouociferante	
[1])	populiiussuetaltero	9 depatribnondebostib	
[2])	diesupplicatumque	consstriumphareuel	
	estethaecuaçapopula	leçratiamqpropriua	
	risquaesuppplicatio	tomeritointribunu	tributum *C*
	studiispropecelebra	nonprouirtutebo	
	6 tiorfuitconss·excom	norempetinumqua	
	positoeodemuiduoad	antedetriunphoperpo	de *om. L* || *sic*
	urbemaccessere*se*	pulumactumsemper	
	natumqueinmar*ti*u	aestimationemarbi	
sic, euocauere *C*	campumuocauere*ubi*	triumqueeiusbonor*is*	
sic, ab *C*	cumderebusadseçes	penessenatumfuisse	
	tisaçerentquestipri	10 nereçesquidemma	
	morespatrum*senatu*	iestatemsummiordi	
	intermilitesdeditao	nisinminuissenerta	
terroribus *L*	peraterror*iscau*saba	omniatribunipotes	
	7 beriitaqueindecons·	tatissuaeinplerentut	tati *L*
	necrimination*ilocus*	nullumpublicumco	
flamina *L*	essetinpratafflaminia	siliumsinerentesse	
	ubinuncaedesapolli	itademumliberamci	
	nisestiamtumapolli	uitatemforeitaaequa	aequi M^aP^aL
sic, narem *ML*, narum *P*	nareappellaban*t*	tasleçessisuaquisq·	
sic, auocauere *C*	aduocauereseratu	iuraordosuammaies	
	8 ubicumingenticon	11 tatemteneatineande	eadem *PL*
	sensupatrumneçare	sentent*ia*m*multaet*	
sic, l. icilius *C*	turtriumphusqsili*ci*	aceterissenioribpatrv	*sic*, a *om. C*
	ustr·pl·tu*lit*adpopulum	cume*sse*ntdictaomnes	
sic	detriunphocons*s*	trib·eamroçationem	
	multisdissuasum*pro*	acceperunttumprimv	
	deuntib·maxime	sineauctoritatesenats	

[1]) *sic omnino*, populus iniussu *C* [2]) *omnia certa*, frequens iit *post* die *ins. C*

XXXVIII q. XX f. 4′ = f. 279′

	lib. III c. 63. 64	*lib. III c.* 64	
	Populiussutriumpha	Maçistratusinui	
	1 tumestbaecuictoria	diaminminentemcer	
	tribunorumplebisq	5 nentiquicumexuete	
	propeinbaudsalubrē	rib·tribunisneçaret	
uerti *L*	luxuriamuertitcons	seulliusrationemba	
piratione *C*	piratione?minterTri	biturumpuçnarent	
	bunosfactautiidem	quaecolleçaeutlibe	quae *om. L*
	tribunireficerentur	rastribusinsuffraçi	
	etquosuaminuscupi	ummitteretautcon	
	ditaseminereteonss	cederetsortemcomi	
	quoquecontinuaren?	tiorumcolleçisbabi	
	2 maçistratumconsen	turiseleçepotiuscomi	e] se *M*
	sumpatrumcausabā	tiaquamexuoluntate	
	turquopercontume	6 patruminiectacontē	
tr. *om. C*	liamconss·iuratr·pl	tionedulliusconss·	
sic. labefacta *C*	labefactatumessent	adsubsellaaccitoscū	subsella *L*
quod M^a	3 quidfuturumnondv	interroçassetquidde	
	firmatisleçibussino	comitiisconsularib·	
	bostribunosperfactio	inanimobaberent	
sic uid., suas *C*	nissuaconsadorti	respondissentq·seno	
	essentnonenimsem	uoscons?creaturos	
	perualeriosboratios	auctorespopularissē	
	queconsforequiliber	tentiaebaudpopulari.	*sic*, populares *C*
tati] asti M^a	tatiplebissuasopes	nactusincontionē	
	4 postferrentfortequa	7 cumiisprocessitubicū	cūm M^a
	damutiliadtempusut	conss·productiadpopu	
	comitiispraeessetpo	luminterroçatiquae	
forte *L*	tissimumm̄duilliosor	sieospr·memorliber	
	tieuenituiroprudē	tatisperillosrecepta	
continuationem M^a	tietexcontinuatione	domimemormilitiae	

XXXIX q. XX f. 5 = f. 278

	lib. III c. 64	*lib. III c.* 64. 65	
[1])	Quaererumçestarũ	Cooptassent*legitimiea*	[5])
	conss·iterumfaceret	demleçetr·pl*sintutilli*	
	quidnamfacturiess*ent*	quoshodiet*r.pl.fece*	plebeis *L*
	nihilsententiaesuae	11 ritisduilliusc*umadul*	
	8 mutassentconlauda	timumperseu*erasset*	
	tisconssquodperseue	neçandoxu·t*ribunos*	
	rarentadultimumdis	plr·p·haberep*osseuic*	
	similesx·uirorumes	tacolleçarum*cupidi*	
	secomitiahabuitetquĩ	tateparitерpa*tribusplc*	
	q·t*rplcreatiscumpr*[?]	be*i*queacceptu*smagis*	
	studiisapertepetentiũ	1 tratuabiitno*uitr.pl*	[6])
	nouemtrib[? ?]unor[? ? ? ?]um	pariciosnetl	
sic	alicandidatitribnon	2 cooptauereco*nsscrea*	
	explerentconcilium	tisphermini*ustuer*	
	dimisitnecdeindeco	ç*i*ni*u*scaelim*onta*	
sic, causa *C*	mitiorumcausamha	nusnihilmaç*nope*	
	9 buitsatisfactumleçi	readpatruma*utplebis*	
agebat *MP*	aiebatquaenumero	causainclina*tiotium*	*sic*, causam *C*
	nusquampraefinito	domiacforish*abuere*	habere *M*
[2])	tribuni[? ? ?]modoutrel ĩ	3 l[? ?]trebonius*trplin*	
	querentursanciret	festuspatrib·*quodse*	
	etabii*squicreatiessent*	ab[?]iisincoopt*andis*	
coaptari *L*	cooptaricolleçasiube	tribunisfrau*decaptum*	
	10 retrecitabatquero	proditumq·a*collegis*	
	çationiscarmenin	4 aiebatroçati*onem*	agebat *L*
	quositribunospl·	tulitutquiple*bemro*	
	xroç*abosiquiuos*	manamtr·pl*rogare*	
[3])	minushodieextribu	tisadeoroça*retdum*	[7])
[4])	nip*lfece*ri[? ? ? ? ?]tis*t*um[? ? ? ? ?]uti	xtribunospl*.faceret*	pl. *om. L*
sic, hi *om. C*	quoshisibicolleças	insectandisq*uepatrib*	

[1]) quae rerum] *sic*, rerumque *C* [2]) tribunis *C*, *quod propter spatium non admittit V* [3]) *sic*, hodie decem tribunos *C* [4]) fecerint iis tum *P*, fecerint ii tum *ML* [5]) legitimi] ut illi legitimi *C*, *quod spatium non capit* [6]) *sic V*: noui tr. pl. in cooptandis collegis (collegiis *M*) patrum uoluntatem fouerunt duos etiam et (et *om. PL*) patricios consularesque (consule absque *L*) sp. tarpeium et a. aeternium cooptauere *C* [7]) adeo] *sic*, usque (uso *L*) eo (eo *om. P*) *C*

XL q. XX f. 5′ = f. 278′

	lib. III c. 65	*lib. III c. 65*[3])	
	*und*EASPEROETIAM	A*uxil*IO*humilioribes*	
[1])	*indit*UMCOGNOMEN	SE*nti*NPRIM*isparum*	
	*tri*BUNATUMÇES		
cn̄. gaeganius *M*	5 *sitind*EMÇEÇANIUS		
m̄. acrinus *M*, m̄. agrinus *L*	*macrinu*SETCIULIUSCON*s*		
sic, contiones *C*	*factic*ONTENTIONES		
	*tribuno*RUMADUERSUS		
	*nobili*UMIUENTU*te*	*et uis po*	
[2])	*ortass*INEINSECTATI	TESTATISOMN*isaliquan*	
	*onepot*ESTATISEIUSCO	*to posteriore anni parte*	
sic, seruata *C*	*seruat*AMMAIESTA*te*	*languidior ferme esset*	
	6 *patru*MSEDAUERÉPLÉ	9 *iamque plebs ita in*	
	*bemd*ECRETOADBELLV	TRIBUNA*tu*PON*ereali*	
	*uolsco*RUMETAEQUO	QUIDS*pe*ISISIMILE*s*	
dilectum *M*[a]*PL*	*rumdi*LECTUSUSTINE	*sicilio tribunos ha*	
	*dorem*ABSEDITIONIB·	*beret*NOM*inatantum*	nominatam tum *M*
sic, continuere *C*	*conti*NUERETURBANO	*se biennio habuisse*	
quoque otio foris *C*	*otiofo*RISQUOQUEOM	10 SENIORIS*contrapatrum*	
	*niatra*NQUILLAESSEAD	*ut*NIMISFER*ocessuos*	
	*firma*NTESPERDI*scor*	*credere iuuenes essent*	crederent *L*
	*diasciu*LISEXTERNOS	ITAM*allesimodus*	
	7 *toller*EANIMOSC*ura*	*excedendus esset suis*	exercendus *L*
	*pacisc*ONCORDIAEQUO	QUAMADUERSARIISSU	
	*queint*ESTINAECAUSA	11 PERESSEANIM*osadeo*	
	*fuitsed*ALTERSEMPER	MOD*e*RATIO*tuen*	
	*ordog*RAUISALTERIUS	DELIBERTATI*s*DUMAE	
	*modesti*AERATQUI*e*	*quari uelle simulan*	
	*scentipl*EBIABIUNIORI	DOITASEQUIS*qexto*LLIT	extollat *L*
in iniuriae *L*	*buspat*RUMINIU*riae*	*ut deprimat alium in*	
	8 *fierico*EPTAEUBITRIB·	DIFFICILIESTCA*Uendo*	

[1]) *sic*, inditum (indictum *M*[a]) est *C* [2])insectatione] *LM*[b], inspectatione *P*[b], incessatione *M*[a], exspectatione *P*[a]

[3]) *pagina tota evanida et lectionis incertae.*

XLI q. XX f. 6 = f. 281

	lib. III c. 65. 66	*lib. III c.* 66	
	11 QUENEMETUANTBO	4 PERIUMEOADUersus	
	MINESMETUENDOSUL	SENONNOSSEmissos	*sic*, non esse *C* || missus *L*
	? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?		
	TROSEEFFICIUNTETINIU	EXERCITUSDISSOluilicen	
[1])	RIAMNOBISREPULSAM	TIAMMILITANDIMorem	*sic*, tia *C*
	TAMQUAMAUTFAcere	NECPROCOMMUniiam	
[2])	autpaTINECESSESITIN	PATRIAROMAESSEquid	*sic*, romam *C*
	1 IUNCIMUSALIIST·QUINC	QUIDIRARUMSIMulta	
	TiuScapitolinusquartum	tiuMqUECUMEXternis	tiumque] citumque *L*
	ETACRIPPAFURIUSCONss	FUERITINIPSOSUertioc	
	INDEFACTINECSEDITIO	caecatoslUPOSINtestina	
domi] do *L*	NEMDOMINecforisbel	RABIAEOPPRIMEndioc	
	LUMACCEPERUNTSEDIn	5 CASIONEMESSEConiunc	
	2 miNEBATUTRUMqiam	TISEXERCITIB·LATinum	
sic, non *C*	NECULTRADISCORDiA	PRIMUMACRUMperpo	per *om.* *L*
	CIUIUMreprimipoterat	PULATISUNTDEINdepost	
	ETTRIBUNISETPLEBEIN	QUAMIBINEMOUindex	
	citatAINpatrescum	? ? ? ? ? ? ? ? ? ?	
	DIESALICuiNOBILIUMdic	OCCURREBATTUMuero	
	TANOBISSEMPERCERTA	EXULTANTIB·BELLiaucto	
	minibuscontionestur	? ? ? ? ?	
	3 BARETADQUARUMpri	RIBUSADMOENIAipsa	ad] ac *L*
	mumstrepITUmUELUT	romaepOPULABundire	
	SIGNOACCEPTOARMace	CIONeportAeAESquili	exquili *C*
	PEREAEQUIUOLSciQUae	naeaccessereUAStati	
aequi] acui *L* || [3])	SIMULQUODPERSUASE	onemagrorumPercon	
	RANTISDUCESCUPIDI	tumeliamURBIOsten	
sic	praedarum biennio ante di	6 TANTESUNDEPOStquam	
	lectUMINDICTUM	INULtiPREDAMprae	
		SEACENTESRETROadcor	
		? ? ? ? ? ? ? ? ? ?	
		BIONEMACMineiere	
habere *L* || ab] an *L*	HABERINONpotuisseab	quinctiUSCONSUladcon	
	NUENTEIAMPLEBEIM	TIONEMPOPULUMuoca	

[1]) *sic V*, a nobis *PL*, ab nobis *M*

[2]) *quae fuit nota in margine ante u.* 6. 7, *legi non potest*

[3]) uolsciquae] ac (a L^a) uolsci *C*

XLII q. XX f. 6′ = f. 281′

	lib. III c. 66. 67	*lib. III c.* 67	
	1 *ui*TIBIINBANCSEN	*igna*UISSIMIBIBOSTIŪ	*sic*, hi *om. C*
sic, tentiam *C*	*tenti*ALOCUTUMACCIPIO	CONTEMPSERENOSCOSS·	
sic, etsi mihi *C*	*ctsin*IBILNULLIUSNO	ANUOSQUIRITESSICULPA	annos M^a, annuos *P*
[1])	*xaec*ONSCIUSSUMTA	INNOBISESTAUFERTEIM	
	*men*CUMPUDORESUM	PERIUMINDIGNISETSIID	
[2])	*moi*NCONSPECTUMUES	PARUMESTINSUPERPOE	
	*tru*MPROCESSIBOCUOS	5 NASEXPETITESIINUOBIS	si in] *sic V*, sin *C*
	*scire*BOCPOSTERISME	NEMODEORUMNECBO	
sic, iri *C*	*mori*AETRADITUMIRE	MINUMSITQUIUESTRA	
	*aequos*ETUOLSCOSU*ixher*	PUNIATPECCATAQUIRITES	
[3])	*nicis*MODOPARSESTQUI	UOSMETTANTUMEORŪ	
	tioiii!CONSADMOENIA	PENITEATNONILLIUESTRĀ	
	*urbi*SROMAEINPUNE	IGNAUIAMCONTEMPSERE	ignouiam *M*
	2 *arm*ATOSUENISSEBĀC	NECSAEUIRTUTICONFISI	*sic*, suae *C*
	*egoi*GNOMINIAMQUĀ	SUNTQUIPPETOTIENSF*u*	
sic, ita uiuitur *C*	*qua*MIAMDIUITAUICTU	SIFUGATIQUECASTRISEX	
	*isst*ATUSRERUMES*t*	UTIAGROMULTATISUBIU	
sic, diuinet (diuine M^a) *C*	*utni*BILBONIDIUINDET	GUMMISSIETSEETUOS	
	*ani*MUSSIBUICPOTISSI	6 NONUEREDISCORDIAM	*sic*, nouere discordia *C*
agno M^a	*mu*MINMINEREANNO	ORDINUMETUENENŪ	[4]) || et] *sic*, est *C*
sic, scissem *C*	*scis*SEUELEXILIOUELMOR	BUIUSURBISPATRUM	urbis huius *C*
	*tesiali*AFUGABONORISNO*n*	ACPLEBISCERTAMINADŪ	
	3 *esset*UITASSEMERGOSI	NECNOBISIMPERIINEC	
armilla *M*	*uiria*RMAILLABABUISEN*t*	UOBISLIBERTATISEST	
	*qua*EINPORTISFUERENOS	MODUSTAEDETUOSP*a*	*sic*, dum taedet *C*
roma me *C*	*tris*CAPIMEROMACON	TRICIORUMNOSPLEBE	*sic*, hos *C*
	*sule*POTUITSATISBONO	IORUMMAGISTRATUM	magistratuum *MP*
	*ru*MSATISSUPERQ·UITAE	SUSTULEREILLIANIMOS	
	*erat*MORICONSSIIIO	7 PRODEUMFIDEMQUID	
	4 *port*UITQUEMTANDĒ	UOBISUULTISTR·PICON	

[1]) *sic*, conscius quirites sum *C* [2]) *sic*, in contionem uestram *C* [3]) *sic*, pares t *MP*, praestito *L*
[4]) ordinum] hominum L^a

XLIII q. XX f. 7 = f. 317′

	lib. III c. 67	*lib. III c. 67. 68*	
	CUPISTISCONCORDIAE	MUSQUAMUosuic	
sic VM^aL, causa M^bP	CAUSAMCONCESSIMUS	11 TORESSATISNEESTnobis	uobis L
desideratis M^a	XUIROSDESIDERASTIS	UOSMETUENDOsessead	
	CREARIPASSISUmusdecem	UERSUSNOSAUEntinum	
	UIRORUMUOSPERTAESŪ	CAPITURADUERsusnossa	
	Estcoegimusabirema	CEROCCUPATURmons	
gistratum ML	8 GISTRATUMANENTEIN	exquiliasquidemabhos	aesquilias C
	eosdempriuatosiraues	tepropecaptaseetscan	et] e L
exulari C	tra mori atque exulare	dentEMINAGGerem	
	NOBILISSIMOSUIROSBO	UULSCUMBOSTEmnemo	sic
	noratissimosque passi	SUBMOUITINNosuiriin	
	9 SUMUSTR·PL·CREAREITE	1 NOSARMATIESTisagite	
	rum uoluistis creastis	DUMUBIBICCUriamcir	
	CONSSFACEREUESTRARŪ	CUMSEDERITISEtforum	
	PARTIUMETSIPATRIBUS	INFESTUMFECEritiset	
iniquos P^aL	UIDEBAMUSIniquumpa	carcEREMINPleueritis	
	TRICIUMQUOQMAGISTRA	2 PRINCIPIBUSISDemistis	
	tum plebi donum fieri	FEROCIB·ANIMisegre	
	UIDIMUSAUXILIUMTRI	DIMINIEXTRAportam	extra] ex L
	BUNICIUMPROUOCATIO	EXQUILINAMAUtsine	aesquilinam ML || [2])
	NEMADPOPULumscita	hocquIDEMAUdetisex	
	PLEBISINIUNCTAPATRIB·	MURISUISITEAGrosues	
	SUBtituloAequandarum	TROSFERROIGNiqueuas	ferre L
	LEGUMNOSTRAIURAOP	TATOSPRAEDAMAbigifu	
	PRESSATULIMUSETFERI	MAREPASSIMINcensa	incensa passim C
	MUSQUIFINISERITDISCOR	3 tectaADENIMCommu	
[1])	10 DIARUMETQUANDOCOM	NISRESPERHAEcloco	res] ses M
	MUNEmhancessepatri	estpeiOREAGERuritur	
	AMLICEBITUICTINOSAE	URBSOBSIDETUrbelli	
	QUIOreAnimoQUIESci	GLORIAPENESBostesest	

[1]) unam urbem habere et quando *post* et quando *ins.* C

[2]) aut si] ausi L

XLIV q. XX f. 7′ = f. 317

	lib. III c. 68	*lib. III c.* 68	
	*qui*DTANDEMPRIUA	CASTRISNONINFORO	foribus *L*
in] *sic VL, om. MP*	*taere*SUESTRAEINQUO	FACIEBATISETINACIAE	
	*statu*SUNTIAMUNICUI	UESTRUMCLAMOREM	
	*quee*XAGRISSUADAM	*h*OSTES*noni*NCONTIO	
[1]) ‖ *sic*, quid *C*	*nan*UNTIABANTURQUD	NEPATRESROMANIBOR	
	*estta*NDEMDOMIUN	REBANTPR*aed*APARTA	
expleatis *C*	*deeae*XPLETASTRIBU*n*I	AG*r*OEXHOSTECAPTAPLE	*sic*, capto *C*
	*uobis*AMISSAREDDENT	NIFORTUNARUMGLO	
	4 *acrest*ITUENTUO*cisuer*	? ? ? ? ? *riaequesi*MULPU*bli*	
	*boru*MQ·QUANTUMUO	CAESIMULPRIUATAETRI	
	*letisi*NGERENT*etcri*	*umphantes domum*	
	*minu*MINPRINCIPES	ADPENATISREDIBATIS	rediebatis *C*
	*etleg*UMALIARUM*s*U	*nuncon*ERATU*m*U*es*	
	*perali*ASETCONTI*onum*	TRISFORTUNISHOSTEM	
	*sedexil*LISCONTIONIB·	7 ABIRESINITISHERETE	
	*numqu*AMUESTR*um*	*adfixi*CONTIONIB·ETIN	
fortuna re *L*	*quisq*UAMREFORTUNA	FOROUIUITESEQUETUR	*sic*, sequitur *C*
donum *L* ‖ *sic*, auctior *C*	*domu*MAUTIORREDIIT	*uos necessitas militan*	
ac quis *L*	5 *ecqui*SRETTUL*ita*L*iquid*	DIQUAMFUNGITISGRA	*sic*, fugitis *C*
	*adco*NIUGEMACLIBE	UEERATINAEQUOSAC	*sic*, et *C*
	*rospr*AETERO*diaoffen*	*uolscosprof*ICI*scian*	
	*sione*SSIMULTATESPU	TEPORTASESTBELLUMSI	
	*blicas*PRIUATASQ·AQUI	*inde non pellitur iam in*	
	*buss*EMPERNONUES	TRAMOENIAERITETARCE	
	*trauiR*TUTEINNOCE	ETCAPITOLIUMSCANDET	
	*tiaqu*AESEDAU*xilioa*	ETINDOMOSUESTRAS	
	6 *lien*OTUTISITISADBER	8 UOSPERSEQUENTURBI	persequetur *C*
	*cules*CUMSTI*pe*N*dia*	*e*NNIO*antesenatus*	
	*nobi*SCONSULIB·NO	DILECTUMABIERIEDU	*sic*, haberi et edu *C*
	*tribu*NISDUCIB·ETIN	CIE*x*ERCI*tu*MINALGIDU	

[1]) nuntiabuntur *C*

XLV q. XXII f. 1 = f. 292

	lib. IV c. 7	*lib. IV c. 7*	
	2 TRIBUNOSMILITUMTRES	6 SASIARDEATESSUATEM	
	CREATOSDICANTSINEME	PORAEXPECTAREUELINT	
	TIONEPROMULÇATAELE	ARBITRIUMQUAESENA	
	ÇISDECONSULIB·CREAN	TUILAEUANDAEINIURIA	leuanleuandae *M*
	DISEXPLEBEETIMPERIO	*suae permittant fore*	
	ETINSIÇNIB·CONSULARI	UTPOSTMODOÇAUDEAN	ut . . . . iram *om. M*
sic, usos non *C*	3 BUSUSISUNTNONTAME	SEIRAM*moderatoss*CIAT	ire *L*
[1])	PROFAMATOIAMSTETIT	QUAEPATR*ibaeq*CURAEFU	
	MAÇISTRATUSEIUSIUSQYA	ISSENEQU*ai*NIURIAINES	
	TERTIOMENSEQUAM*in*IE	ORERETURAC*ne*ORTADIU	
	RUNTAUÇURUMDECRE	TURNAESS*et*ITALEÇATICV	
	TOPERINDEACUITIOCREA	SEREMINTEÇRAM*re*LA	se rem] seram *L*
	TIBONOREABIEREQUOD	TUROSDIXISSENTCOMITER	cum iter *L*
[2])	C·CURATIUSQUICOMITIIS	7 DIMISSIPATRICIICUMSI	dimissi *om. L*
	EORUMPRAEFUERATPA*rum*	NECURULIMAÇISTRATU	
	RECTETABERNACULUM	RES·P·ESSETCOIREETINTER	[4])
[3])	4 CEPISSETLEÇATIABARDEA	REÇ*emc*REAUERE	
	ROMAMUENERUNTITA	CONTENTIOCONSS·NEAN	an] ante *M*
	DEINIURIAQUAERENT*es*	TRIBUNIMILITUMCREA	
	UTSIDEMERETUREAIN	RENTURININTERREÇNO	
	FOEDEREADQUEAMICITIA	REMDIESCOMPLURESTE	rem] rum *M*
	MANSUROSRESTITUTO	8 NUITI*n*TERREXACSENA	
	5 AÇROAPPARERETABSE	TUSCONSULUMCOMITIA	
	NATURESPONSUM*es*T	TRIBUNIPLEBISETPLEPS	pleps] plebi *L*
re *om. L*[a]	IUDICIUMPOPULIRESCI	TRIBUNORUMMIL·UTBA	
	DIABSENATUNONPOSSE	BEANTURTENDUNTUICE	
	PRAETERQUAMQUODNUL	REPATRESQUIAPLEPSPATRI	*sic*, uicerunt *C*‖ [5])
lo nec] lo haec *M*	LONECEXEMPLONECIU	CIISSEUBUNCSEUILLUM	se hunc *L*
	REFIERETCON*cor*DIAE	DELATURAMBONOREM	*sic*, delatura *C*
	ETIAMORDINUMCAU	FRUSTRACERTARESUPER	

[1]) *sic omnino*; formato (for//mato *L*) *C* [2]) *sic*, c. (centum *M*) curiatius *C* [3]) *sic VL*, ardeat *P*, ardeatibus *M*
[4]) *sic*, colere *P*, coierere (*sic*) *ML* [5]) *sic*, et plebs *C*

XLVI q. XXII f. 1′ = f. 292′

	lib. IV c. 7	*lib. IV c.* 7. 8	
	9 Seditetprincipesple	Inuentaforiscumtot	[2])
	biseacomitiamalebant	terroresabfinitimis	*sic*, a *C*
haberentur *L*	quibusnonhaberetur	ostentatiessentetdo	
sic VC	ratiosuaquamquib·ut	1 miotiumfuithuncan	
	indigni*p*raeteriren	numseutribunosmo	
	turtr·quoq·plebicerta	doseutribunissuffe*c*	
	mensineeffectuinbe	tosconsulesquoq*ha*	
	neficioaputprimores	buitsequiturannus	
[1])	10 patrum*rel*inqueretit's	hautdubiisconsuli*b*	
	quinti*usb*arbatusin	*mge*ganiomacerino	
	terrexconsulescreatl·	i*t*erumtitoquinctioc*a*	
	papiriummugilanuml	*pi*tolinoquintum*cons*	
	sempronium atratin v	2 idemhicannuscensu	
	isconsscumardeatib's	raeinitiumfuitreiapar	
	foedusrenouatumest	uaorigineortaequae	
sic, monumenti *C*	idquemonsmentiest	deindetantoincrem*en*	
sic, eos *C*	consuleseoilloanno	toauctaestutmorum	
sic, neque *C*	fuissequinecinanna	disciplinaequaeroma	
	lib·priscisneqinlibris	naepeneseamregime	
	magistratuuminueni	senatusaequitumque	
	11 unturcredoquodtr·mil·	centuriisdecorisdede	*sic VC*
fuerunt eo *C*	initioannifuerunta//	corisquediscrimen	
ac] *sic*, ac si *C*	perindeactotumannu*m*	subdicioneeiusmagis	dictione *L*
	inimperiofuerints*uf*	tratusiuspublicorum	*sic*, ius *om. C*
fectis iis *C*	fec*ti*/siisconss·praeter	iuspriuatorumquelo	*sic*, ius *om. M*
	missanominaconsul v	corumuectigaliapr·sub	
	12 horumliciniusmacer	nutuadquearbi*trio*	
etiam] *sic*, et *C*	auctorestetiaminfoe	3 essentortumautem	
	dereardeatinoetinl i	initi*um*estreiquodi	est] sunt M^a, fit M^b
sic, monetae *C*	teislibrisadmonetea	populopermultosan	

[1]) *sic*, reliquere t̄ *PL*, reliqueretur *M*

[2]) *sic*, inuente (inuentae *bis L*) et foris *C*

XLVII q. XXII f. 3 = f. 271′

	lib. IV c. 9. 10	*lib. IV c.* 10	
	11 Tesromanosadauxili	Commeatupr*aepara*	
	umurbisobsesseplebs	tosedexpopulat*ionea*	
	adexpugnandamse	grorumraptoi*ndiem*	
	cumardeamuolscos	frumentoaluis*setmi*	
	12 exciuereprioresuols	litempostquam*saeptus*	
sic, ciuili *C*	ciduceaequociuiliar	uallorepentein*opsom*	rerepente in obsonium *M*
	deamuenereetmoeni	niumrerumer*atadcon*	
	busbostiumuallum	loquiumconsu*leeuo*	consulis *M*
punctum incertum	13 obiecere? quodubi	? ? ? ? catosisoluend*aeob*	
roma *M*	romamestnuntiatu	sidionischausau*enerit*	
	ex*te*mplo m̄ geg*anius*	*rom*anusabduc*turum*	
	cons·cumexercitpro	2 seindeuolscosa*itaduer*	uulscus *M*
iii mil̄ passum *C*	fectu*siii*passuum*abhos*	suseacons·uicti*scondi*	uictus *L*
	telocumcastriscepit	cionesaccipien*dasesse*	esse *om. M*
	praecipitiquaeiamdie	nonferendasr*espon*	
corpore *L*	curarecorporamilites	ditnequeutuen*erint*	
	iubetquartadeindeui	adoppugnando*ssocios*	ad pugnandos *M*
	giliasignaprofertcoe	p̄rsuoarbitrio*itaabi*	[2])
	ptumquaeopusadeo	3 turosuolscoses*sededi*	
	adproperatumestut	? impar maponiiu*betfa*	
	soleortouolscifirmio	tentisuictosse*esseet*	
monumento a *M*	resemunimentoab	imperioparere*aliter*	
	romaniscircumualla	tamabeuntib·q*uam*	abutentibus *M*
sic, a *C*	tosquamabseurbem	manentib·sebo*stem*	
et] *sic VC*	14 uiderentetaliaparte	infestumuicto*riam*	*sic*, infensum *C*
	consulmuroardeae	potiusexuolscis*quam*	
[1])	bracbiumiunxe*r*atq*u*a/	paceminfidamr*omam*	
	oppidosuicommea	4 relaturumuols*ciexigu*	
	1 *r*epossentuolscusimp·	amspeminarmi*saliaun*	
sic, eam diem *C*	quiadeademdiemnō	diqueabscisacum*temp*	abscisam *L*

([2] *sic*, iniunxerat (induxerat L^a) *C*||qua (quae *ML*) ex *C* [1]) pr *incertum, tractus super litteras certus.*

XLVIII q. XXII f. 3′ = f. 271

	lib. IV c. 10	*lib. IV c.* 10	
	*tassen*tpRAETERCETERA	MONUMENTUMUI	
	*aduer*SAlocoquoq·IN	7 DEBATURCONSUltRIU	
	*iquoa*DPUÇNA*mc*ONÇRES	PhANSINURBEMREDIT	
	*siiniq*UIOREADFUÇAM	CiUIliDUceUulscOrum	[2])
	*cuma*BOMNIPARTECE	ANTECURRU*mducto*	currum] circum *M*
	*dere*NTURADPRAECES	PR*aelatisquespoliis*	
a] *VM*, ad *PL*	*acer*TAMINEUERSIDE	QUIBD*earmatum*EXER	
	*ditoi*MP·TRADITISQUE	CITUMbostI*umsubiu*	
	*armi*SSUBIUÇU*mm*ISSI	8 ÇUMMIS*erataequa*UIT	
	*cums*INÇULISUESTIMEN	QUODAUT*facileestq*UINC	
	*tisig*NOMINIAEC*ladis*	TI*us*CON*stogatusar*	
	*quepl*ENIDIMITTUNTUR	MATIÇLORI*amcolle*Ç	
	5 *etcu*MbAUDPROCU*lur*	*quac*ON*cordiaepacis*	
	*betus*CULOCONSEDISSENT	QUEDOM*esticamc*URAM	
	*ueter*ETUSCULAN*orumo*	IURA*infimissummisque*	iura *om. M*
	*dioi*NERMESOPPRES	MODERAN*doitate*NUIT	
	*sidede*RUNTPOENASUIX	UTE*umetpatresseue*	ut eum *om. M*
nuntius *L*	*nunti*ISCAEDISRELICTIS	*rumconsulem*ETPLEBS	
[1])	6 *roma*NUSARDEATURBA	SATI*scomemcre*DIDE	satis *om. M*
	*tase*DITIONEPR*inci*	9 *ri*NTETAD*uersu*STR*i*BU	
	*pib*USEIUSMOTUSSE	NOSAUCTORIT*ate*PLURA	
	*curip*ERCUSSISBON*is*	*quam certamine tenuit*	
	*quee*ORUMINPUBLICÜ	QUINQCONSULATUSEO	
	*arde*ATIUMREDACTISCÖ	DEMTENORE*ge*STIUITA	
	*posui*TDEMPTAM*qiniu*	*qu*AE*o*MNISCONSULARI	
	*ria*MIUDICIITANTOBE	TERACTAUERENDUMPE	
$\overline{\text{pr}}$ romani *L*	*nefic*IOP·R·ARDEA*tesc*RE	NE*ips*UM*magis*QUAM	
	*deba*NTSENATUISUPER	10 BONOREMFACIEBATEO	*sic*, faciebant *C*
	*essea*liquidaddelen	TR*ibu*NOR*ummilitarium*	
	*dump*UBLICAEAUARITIA	NULLAMENTIOISCONSULIB·	

[1]) ardea turbata seditione] *sic*, ardeae turbata (*sic ML*, turbatas *P*) seditione res *C*

[2]) ciuili *V potius quam* ciuilio *cum C*

XLIX q. XXII f. 4 = f. 324

	lib. IV c. 10. 11	*lib. IV c.* 11	
	1 FUIT CONSULESCREAN	UTMULTOMaiore	
t m. fabium uibulanum *C*	TURMFABIUSBIBULAN'S	PARTERUTULORumcolo	
postumum aebuti *C*	POSTUMIUSMAEBUTI	NORUMQUAMroma	
um cornicinem *C*	2 USCORNICENFABius	NORUMSCRIptanec	
	ETEBUTIUSCONSSQUO	AÇERULLUSDIUideretur	
	MaiorigloriaeReRum	NISIBIISQUIINtercep	is *MP*, his *L*
	DOMIFORISQUEÇESTA	TUSIUDICIOINfamierat	
	RUMSUccEDERESECER	NECULLIPRIUSRomano	
	NebantMAXIMEAUTE	IBIQUAMOMNibusrutu	
	MEMORABILEMANNU	LISDIUISUSESSetgleba	
	apud finitimos socios	ULLAAÇRIADSIÇnaretur	
	HOSTISQUEESSEQUODAR	SICAÇERADARDeatesre	
	DEATIbusinrePRAEcipITI	5 DIITTRIUMUIRiadcoloniam	
sic, foret *C*	TANTAFORECURASUBUEN	ARDEAMDEDUCendam	
	3 TUMEOINpENSIUSut	CREATIAÇRIPPAmeneni	
delere (*sic*) *L*	delerentprorsUSEX	USTITUSCLUILIussiculus	ciuilius *L*
	ANIMISBOMINUMIN	6 MEBUTIUSBeluaquiprae	erua M^a
	FamiamIUDICIISCFece	TerMINIMEPOpulare	
	RUNTUTQUONIAMCIUI	MINISTERIUMagroad	
	TASARDEATIUMINTEs	SIÇNANDOSSOciisquem	*sic*, signando *C*
	tino tumulto redacta	PRsUUMIUDICassetcum	
	ADPAUCOSESSETCOLONI	PLEBEMOFFENdissent	
causam *L*	EOPraeSIDIICausaad	nepriMORIB·quidem	
	UERSUSUOISCOSSCRIBE	PATRUMSATISAccepti	
	4 RenturBOCpALAMRE	QUODNIBILÇRatiaecu	
	latumintabulasutple	7 IUSQUAMDEDerantue	
	BEMTRIBUNOSQUEFAl	XATIONESADPOpulumiam	
	leret iudicii rescinden	DIEDICTAABTRIbunisre	[1])
initium *L*	DICONSILIUMINITum	MANENDOINColonia	manando *L*
	CONSENSerantautem	QUAMTESTEMIntegrita	quam] con *M*

[1]) coloni adscripti (adscribiti *M*) *post* tribunis *ins. C*

L q. XXII f. 4′ = f. 324′

	lib. IV c. 11. 12	*lib. IV c.* 12	
	*tisiustit*IAEQUAEBAB*e*	ANNUSPROCULOÇEÇA	proculo *om. L*
	1 *bantui*TAUEREPAXDO	NIOMACERINOL·MENE·	
et in] in *L*	*miforis*Q·FUITETBOCET	NIOLANATOCONSSUBI	*sic*, ubi *om. C*
	*seque*NTEANNOCFU	MULTIPLICICLADEACPE	
pacilio *PL*, p̄. *M*	*riopaci*LIOETMPAPIRIO	RICULOINSIÇNISSEDITIO	
[1])	2 *crasso*CONSSLUDIABE?	NIBUSFAMEREÇNOPROPE	
	*uirispe*SECESSIONEM	PERLARÇITIONISDULCEDI	largionis *L*
sic, uoti *C*	*plebisap*ATRIB·EXSCUOTIS	NEMINCERUICESACCEP	
	3 *eoann*OFACTISUNTCAU	7 TOUNUMAFUIT*b*ELLUM	
seditionem M^a || [2])	*saseditio*NUMNECQUIC	EXTERNUMQUOSIADÇRA	*sic*, quod *ML*
poetirio *M*	*quamap*OETILIO*quaesi*	UATAER*esessentuix*OPE	
	4 *taquitrpl*ITERUMEAIPSA	DEORUMOMNIUMRE	
	*denunt*IANDO*factus*	*sistipotuissetcoep*ERE	
	*nequeutde*AÇRISDIUIDEN	*afa*MEMALASEUADUE*r*	
	*displebire*FERRENTCONSS	SUSANNUSFRUÇIBUSFU	
	*adsenat*UMPERUINCERE	ITSEUDULCED*ine*CONTIO	
	*potuitet*CUMMAÇNOCER	NUMETURBISDESE*rt*O	
	*tamine*OPTINUIS*setut*	AÇRORUMCULTU*nAm*	cultum *L*
consolarentur M^a	*consul*ERENTURPATRES	UTRUMQTRADITURETPA	
an] ante *M*	*consul*UMANTRIBUNO	TRESPLEBEMDESIDEMET	
	*rumpl*ACERETCOMITIA	*tr. pl. nunc fraudem nunc*	
	*haberic*ONSS·CREARIIUS	NECLEÇENTIAMCONSULV	
	5 *sisunt*LUDIBRI*o*QUAE	8 *acc*USAB*an*TPOSTREM*o*	
	*erant*MINAETRIBUNI	PER*pul*EREPLEBEMAUT	aut] ut *L*
	*denunt*IANTISSEDILEC	ADUERSANTESENATUU*t*	
	*tumin*PEDITURUMCUM	LMIN*uciuspraefectus*	
[3])	*quietis*FINITUMISNEQ·	ANNONAECRE*a*RETUR	
	*belliapp*ARATUOPUSES	*felicior in eo magistra*	
	6 *set* SEQUITURBAC	*tua*DCUSTODI*a*MLIBER	
	*tranqu*ILLITATEMRERU	TATISFUT*urusquam*AD	

[1]) ab (ad M^a, a M^b, abus *L*) decem *C* [2]) *sic*, nequiquam *L*, nequaquam *PM* [3]) bello neque *post* neque *ins. C*

LI q. XXII f. 5 = f. 333'

	lib. IV c. 12	*lib. IV c.* 12. 13 [3])	
curationem *C*	CURATIONEMINISTE	TISSEINTIBERIMPRAECI	
quemquam *L*	RIISUIQUAMQUAMPOS	1 PITA*u*ERUNTTUMS̄PME	praecitauerunt *L*
[1])	TREMOANNOAEQUOQ·	LIUSEXSEQUESTRIORDI	ex equestri *MP*^{b}*L*
	LEUATAEBAUTIMMERITA	*ne*UTILLI*stemporibus*	
et gratiam] gratiam *PL*	ETGRATIAMETGLORIAM	PRAEDIUESREMUTILEMPES	
	9 TULITQUICUMMULTISCIR	SIMOEXEMPLOPEIORECO	peiorem *P*^{a}*L*
	CAFINITUMOSPOPULOSLE	2 *silioes*TADGRESSUSFRU	
	GATIONIBUSTERRAMARI	MENTONAMQ·EXETRU	
	QUENECQU*iquammis*	RIap*Riuatapecuniaper*	
[2])	SISNISIQUODEXETRURIA	HOSPITUMCLIENTIUM	*sic*, hostium *C*
	HAUDITAMULTU*m*FRUMEN	*que ministeria coemp*	
est] est ut *ML*	TIADUECTUMESTNULLU*m*	TOQUAECREDOIPSARESAD	
	MOMENTUMANNONAE	LEUANDAMPUBLICAM*c*U	publica *C*
	10 FECISSETETREUOLUTUS	RAMANNONAIMPEDIME	[4])
	ADDISPENSATIONEMIN	TOFUERATLARGITIONES	
confiteri *L*	OPIAEPROFI*te*RICOGEN	*frumenti facere insti*	
et uendere *C*	DOFRUMENTUMUTUEN	3 TUITPLEBEMQ·HOCMUNE	
sic, usu *PL*	DERETQUODUSUIMENS	REDELENITAMQUACUMQ·	quamcumque *L*
	TRUOSUPERESSETFRAUDA	INCEDERETCONSPECTUS	[5])
diutur *M*	DOQUAEPARTEMDIUR	INFLATUSQUESUPRAMO	*sic*, elatusque *C*
saeuitia *L*	NICIBISER*uitiacri*MI	DUMHOMINISPRIUATIS	*sic VM*^{a}, priuati *M*^{b}*PL*
inde *om. M*	NANDOINDEETOBICIEN	SECUMTRAHEREHAUDDU	
do] dae *M*	DOIRAEPOPULIFRUMEN	BIUMCONSULAT*um*PL*e*	plebeio] ei *L*, *om. MP*
	TARIOSACERUAINQUISI	BEIOFAUOREACSIPEDESPO	*sic*, spe *C*
apariret *M*^{a}	TIONEAPERIRETMAGIS	4 DENTEIPSEUTESTHUMA	*sic*, dentem *C*
	QUAMLEUARETINOPIAM	NUSANIMUSINSATIABI	
	11 MULTIEXPLEBESPEAMIS	LISEOQUODFORTUNASPO	
	SAPOTIUSQUAM*utcrucia*	DETADA*ltioraet*NON	
	RENTURTRAHENDOANI	CONCESSATENDEREET	
	MAMCAPITIB·OBUOLU	QUONIAMCONSULATUS	

[1]) *sic*, annonae quoque *M*^{b}*PL*, quoque anonae *M*^{a}

[2]) ex etruria] extruria *M*, et exruria *L*

[3]) *in huius paginae margine superiore leguntur haec inverse adiecta a manu posteriore*: CERV-FUIIU/ ɔS

[4]) curam annona *VMP*, curam annonam *L*

[5]) *sic VL*, incideret *M*, incedere et *P*

LII q. XXII f. 5′ = f. 333

	lib. IV c. 13	*lib. IV c.* 13	
	Quoq·eripiendusin	Susceperatcuminu	
partibus *M*	uitispa*tri*b·ess*et*dereq	traquedomoqenus	
	noaqitareidunumdiq	idembhominumuer	
	*numtantoap*para*t*ucō	sareturremconper	
	siliorumetcertami	tamadsenatumdefert	*sic*, refert *C*
sic, certaminum *C*	nequodinqensexudä	telaindomummaeuii	*sic*, maelii *C*
	dumessetpraemiū	conferrie*umq*ueco	
	foreiamcomitiacon	tionesdomibabere	
[1])	5 sula*riainstabantquaeresnec*	*ac*n*on*dubiareqnico	
eum *post* res *C*	dumconpositiseum	9 siliaessetempusaqen	
	maturisue satis consi	daereinondumstare	
	6 liisoppressitconsul	ceteraiamconuenisse	*sic*, conuenisse et *C*
sic, sextum *C*	sextocreatustquinc	tribunosmercedeemp	mercede *om. M*
	tiuscapitolinusmini	tosadprodendamliber	
	meopportunusuirno	tatemetpartitaducib·	
	ua*nti*rescoll*egaaddi*	*mu*lti*tudi*nismini s	
[2])	tureiagrippamallius	teriaesseseriussaepe	*sic*
	cuilanatoeratcogno	nequ*am*tutumfuerit	
sic, praefectus *C*	7 menetl·minuciuspraet·	nec*uius*incertiuani	
sic, refectus *C*	annonaeseupraefec	queauctoresseteam	*sic*, ea *C*
seu] seu seu *M* ‖ [3])	tusseuquodresposce	10 de*ferreq*uaepostqua	
	retinincertumcrea	suntaudiqueetundiqua	audique] *sic*, audita *C*
	tusni*bile*nimconsta*t*	primorespatrumetprio	primores] minores *M*
	nisiinlibroslinteos	risanniconssincre	
sic, relatum *C*	utroq·annorelatusin	parentquodeaslarqi	
	termaqistratuspraefec	tionescoetusq·plebisi	
	8 tinomenbicminucius	priuatadomopassies	domi M^a
sic, eandem *C*	ea*dem*reipcuratio	sent*fi*erietnouoscos·	
	nemaqensquammae	quodexpectassentdo	
agenda *L*	liuspriuatimaqenda	necapraefectoanno	praefato M^a

[1]) *haec uersum excedere apparet* [2]) agrippam (agrippa M^b) iamanilius enenius *M*, agrippa (agrippae *L*) menenius *PL* [3]) quod] VM^a, quod ad *PL*, quoad M^b

LIII q. XXII f. 6 = f. 270′

	lib. IV c. 13	*lib. IV c.* 13. 14	
	NAETANTARESADSE	MODOSEDETIAMUIR	
	NATUMDEFERRETURQ·	TUTISESSEQUAMINOM	
	CONSULEMNONAUCTO	NIB·ALIISDICERENTLAU	
	REMSOLUMDESIDERA	*dibusquehaud*IMMERITIS	
	RETSEDETIAMUINDICEM	ONERARENTETCONSSNI	
tum] tum t̄ *L*	11 TUMQUINCTIUSCON	14 BILREMITTERETPRAECA	
	SULESINMERITOINCRE	TUSTANDEMDEOSINMOR	
sic, pari ait *C*	PARITAITQUICONSTRICTI	TALESCINCINNATUSNE	
prouatione M^a	LEGIB·DEPROUOCATIONE	SENECTUSSUAINTAMTRE	
	ADDISSOLUENDUMIMP·	PIDISREBUSDAMNODEDE	
litis *M*‖nequaquam *C*	LATISNEQUAMQUAMTAN	CORIUEREIPESSETDICTA	
sic, uirium *C*	TUMUIRUMINMAGIS	TORABCONSSDICITURIPSE	*sic*, a *C*
	TRATUADEAMREMPROA	DEINDEC·SERUILIUMABA	c̄. l seruilium *L*
	TROCITATEUINDICANDA	LAMMAGISTRUMAEQUI	
	QUANTUMANIMIBABE	1 TUMDICIT POSTERODIE	
	RENTOPUSESSENONFOR	DISPOSITISPRAESIDIISCU	
salum M^a	TISOLUMUIROSEDETIAM	*in forum descendisset*	
	LIBEROEXSOLUTOQUE	CONUERSAQUAEINEUM	
	12 LEGUMUINCLISITAque	*plebs nouitate rei ac mi*	ac] ad *C*
	SEDICTATOREML·QUINC	RACULOESSETETMAELIANI	
[1])	TIUMUICTURUMANIMum	*atque ipse dux eorum in*	
	PAREMTANTAEPOTESTATI	SEINTENTAMUIMTANTIIM	
	ESSEADPROUANTIB·CUNC	2 PERIICERNERENTEXPER	cerneret M^a
primo quinctius *C*	TISQUINCTIUSPRIMOAB	*tes consiliorum regni*	
quid] *sic*, et quid *C*	NUEREQUIDSIBIUELLENT	QUITUMULTUSQUODBEL	
	ROGITAREquiseaetate	*lum repens aut dictator*	
	EXACTATANTAEDIIMICATIO	IAMMAIESTATEMUIQUIC	ui] *sic*, aut *C*
obiecerent *M*	13 NIOBICERENTDEINCUM	*tium post octogesimum annum*	
	UNDIQ·PLUSINILLOSENI	RECTOREMREIP·QUAESIS	
consilia *C*	LIANIMONONCONSILII	3 SETROGITARENTMISSUS	

[1]) *sic*, dicturum ibi animum *C*

LIV q. XXII f. 6′ = f. 270

	lib. IV c. 14	*lib. IV c.* 14. 15	
	ABDICTATORESERVILI	CATERVAPATRICIORVM	
	VSMAGISTEREQVITVM	IVVENVMDICTATORIRE	
maeuium *C* || uocatein *L*	ADMAELIVMVOCATTEĪ	NVNTIATVOCATVMADEVĪ	
	QVITDICTATORCVMPAVI	MAELIVMREPVLSOAPPA	
	DVSILLEQVIDVELLETQVÆ	RITORECONCITANTEM	
	RERETSERVILIVSQVAE	MVLTITVDINEMPOENĀ	
	CAVSAMDICENDAMES	7 MERITABABERETVMDIC	*sic*, meritam *C*
sic, proponeret *C*	SEPROPONERECRIMEN	TATORO?MACTEVIRTVTE	o *om. C*
	QVEAMINVCIODELATVM	INQVIDC·SERVILIESTOB	*sic*, esto *C*
	ADSENATVMDILVENDVĪ	1 LIBERATAREP̄·TVMVLTVĀ	
	4 TVNCMAELIVSRECIPERE	TEMDEINDEMVLTITVDINĒ	
	SEINCATERVAMSVORVM	INCERTAEXISTIMATIONE	
	ETPRIMVMCIRCVMSPEC	FACTIADCONTIONEMVO	
tergiueri M^a	TANSTERGIVERSARIPOSTRE	CARIIVSSITETMAELIVM	
	MOCVMAPPARITORIVSSV	IVRECAESVMPRONVN	
sic, duceret *C*	MAGISTRIEQVITVMDVI	TIAVITETIAMSIREGNICRI	
circircum M^a	CERETEREPTVSACIRCVM	MINEINSONSFVERIT	
et *om. L*	STANTIB·FVGIENSQVAEET	QVIVOCATVSAMAGISTRAO	
	FIDEMPLEBISROMANAE	EQVITVMADDICTATORĒ	
[1])	5 INPLORARETETOPPRIMISE	2 NONVENISSETSEADCAV	
	CONSENSVPATRVMDICE	SAMCOGNOSCENDAM	
re *C*	RETQVODPLEBIBENIGNE	CONSEDISSEQVACOGNI	
	FECISSETORAREVTOPEMSI	TABABITVRVMFVISSE	
	BIVLTIMOINDISCRIMINE	MAELIVMSIMILEMCAV	
sic, ferrent *C*	FERRETNEVEANTEOCVLOS	SAEFORTVNAMVIMPARĀ	paren M^a
	SVOSTRVCIDARISINERENT	TEMNEIVDICIOSECONMIT	
	6 BAECEVMVOCIFERANTĒ	TERETVICOERCITVMESSE	
	ADSECVTVSABALASERVI	3 NECCVMEOTANQVAMCVĪ	nec] ne *M*
	LIVSOBTRVNCATRESPER	CIVEAGENDVMFVISSE	
[2])	SVSQVECRVORESTIPATVS	QVINATVSINLIBEROPO	

[1]) inploraret] *VM*, implorare *PL* [2]) obtruncati *post* cruore *ins. C*

LV q. XXII f. 8 = f. 297

	lib. IV c. 16. 17	*lib. IV c.* 17	
	7 Etuariismotib·erat	4 Tislegatisfuisseremī	
	necplurisquamtres	credibilemінterbē	
	tribunosconsulari	tumfidenatiumnouo	tu *C*
	potestatecreauitetī	rumsociorumconsu	
	hisl·quinctiumcincī	lentiumdecaederup	
[1])	natifiliumexcuiusdic	tur*ai*usgentiumnō	turam *ML*
	taturaeinuidiatumd	auersumabintentio	
	8 tus*q*uaerebaturprae	nelususanimumnec	*sic VL*, elusus *M*, clusus *P*
quinctio] quin *L*	latussuffragiisquinc	deindeinerroremuer	
[2])	ti*omaemi*liusu*irsum*	5 sumfacinuspropius	
	maedigni*t*atislucium	estfidemobstringifi	
	iu*liumtertiu*mcreant?	denatium*populu*mne	populorum *M*
	1 inhorummagistratu	respicerespemullam	
	fidenecoloniaroma	abromanispossentcō	*sic*, posset *C*
	n*aa*dl*arte*mtol*umni*	scientiatantis*c*eleris	conscientiam *ML* ‖ [6])
[3])	umueientiumregem	6 uoluisselegatorumqui	
deficere L^a	*defecere*m*ai*us*additum*	fidenis caesierantsta	
defectionis caelius *L*	2 defectionisceluscfd	tuaepublicaeinr*o*stris	
ginium cloetium *M*	ciniumcl*o*e*l*iumtull v	positaesuntcumueien	
[4])	spuantiumlroscium	tibusfidenati*b*usque	
romanas M^a	legatosromanoscau	praeterquamfinitiumis	
concilii M^a	sam*nouiconsili*iqua*e*	populisacausaetiam	*sic*, ab *C*
	rentesiussutolumni	tamnefandisbellum	[7])
[5])	3 interfeceruntleuant	exorsisatroxdimica	
	regisfacinusintesse	7 tionistabatitaquead	*sic*, tio instabat *C*
rarum *C*	ramrumprosperoiac	curamsummaererū	
	tu*uocem*eiusambigu	quietaplebetribunis	
	amutoccidiiussisseui	queeiusn*ihil*contro	
	deretura fidenatib	uersiaefuitq*ui*nconsu	
	exceptamcausammor	lescrearenturm·ge	

[1]) dictaturae] iudicaturae *M* [2]) m.] *sic fuisse in V constat ex spatio*; mamercus (mamercius *M*) *C*
[3]) ac ueientes *post* regem *add. C* [4]) *sic*, $\overline{\text{sp}}$ (e$\overline{\text{sp}}$ M^a) antium *C* [5]) quidam *post* leuant *add. C*
[6]) tantis *L* [7]) *sic*, nefandas M^a, nefanda M^bP, nefandum *L*

LVI q. XXII f. 8′ = f. 297′

	lib. IV c. 17	*lib. IV c.* 17. 18	
	ꝶANIUSMACERINUS	11 TATORIUSSITCUMPOTES	tatorem M^a
	TERTIUMETI·SERGIUSFI	TASMAIORUMUIRQUOQ·	*sic*, maior tum *C*
	DEN*asabel*lo*credoquod*	POTESTATIPARBOSTESEX	
	DEINDEGESSITAPPELLATV̄	AGROROMANOTRANSANIE	
	8 BICENIMPRIMUSC*isa*N	NEMSUBMOUERECOL	
	IENEM*cumregeueien*	LESQUOSINTERFIDENAS	[1])
	TIUMSECUNDOPROELIO	ADQUEANIENEMCEPE	
	C*onfli*X*it*NECINCRUEN	RANTREFERENTESCASTRA	runt *C*
tam] tem *L*	TAM*uictoria*MRETTULIT	12 *n*ECANTEINCAMPOSDI	di] *sic VC*
	maior itaque ex ciuibus	*gres*SISUNTQUAMLEGIO	
	AMISSISDOLORQUAMLAE	NESFALISCORUMAUXILIO	auxilio faliscorum *C*
	TITIAFUS*is*B*ostibus*FUIT	RUMUENERUN*ttu*M*de*	
	ETSENAT*us*UTI*n*TREPIDIS	MUMCASTRAETRUSCORŪ	
	REBUSDICTATOREMDICI	PROMOENIBUSFIDENA	
mamercum *ML*, mam. *P*	9 M̄AEMILIUMIUSSITIS*ma*	R*u*MPOSITAETDICTATOR	
	GISTRUMEQUITUMEXCOL	ROMANUSBAUDPROCUL	
	LEGIOPRIORISANNIQUO	INDEADCONFLUENTISCO	
	SIMULTRIBUNIMILITUM	SEDITINUTRIUSQUERIPIS	
	CONSULARIPOTESTATEFUE	AMNISQUASEQUIMUNI	annis *L*
sic, rant *C*	RUNTLUCIUMQ*uin*TIŪ	MENTOPOTERATUALLO	uallo] nullo *M*
	CINCINNATUM*dig*NUM	INTERPOSITOINPOSTERO	*sic*, in *om. C*
iuuenum *M*	PARE*nteiuuenemdi*	1 DIEINACIEMEDUXITIN	
	10 XITADDILECTUMACONSU	TERBOSTESUARIAEFUERA	
	LIB·BABITUMCENTURIO	SENTENTIAEFALISCUSPRO	
	NESUETERESBELLIPERITI	CULABDOMOMILITIAM	a *M*
	ADIECTIETNUMERUSAMIS	AEGREPATIENSSATISQUE	
pugnam M^a	SORUMPROXIMAPUG*na*	FIDENSSIBIPOSCEREPUG	
quintum *C*	expletusleGATOSQUINTI v̄	NAMUEIENTIFIDENATI	
	CAPITOLINUMETMFA*bium*	QUEPLUSSPEIINTRABEN	
	BIBULANUMSEQUISEDIC	2 DOBELLOESSETOLUMNI*s*	
		q̄ XX II	

[1]) *sic*, lesque (legesque M^a) *C*

LVII q. XXIII f. 3 = f. 284

	lib. IV c. 21	*lib. IV c.* 21. 22	
	3 ꝯationemdepublicā	muristen*uerant*	
sic, ahalae *C*	disbonisseruilihalae	populabundid*escende*	
	4 tuleratfalsiscriminib·	rentinagrum*romanum*	runt M^a, rant *L*
sic, a *C*	abminuciocircumuē	deindeueien*tiumexer*	
	tummaeliumarguers	8 citumaccitonamfalis	*sic* VL^a, citu MPL^b
	seruiliocaedemciuis	ciperpelliadin*stauran*	
	indemnatiobiciensq̣ ·	dumbellumn*equecla*	
	uanioraadpopulumip	deromanorum*neque*	
	5 soauctorefuerecete	sociorumpra*ecibuspo*	
ra] *sic*, rum *C*	ramagisuismorbiin	tuereduopopu*litransie*	
	grauescenscuraeerat	reanienemad*quehaud*	
	terroresqueacprodi	*procu*lconlina*porta*	*sic*
	giamaximequodcre	9 signahabuere*trepida*	
bris] bis *L*	brismotib·terraerue	*tumita*queno*ninagris*	ita *om.* L^a
	reinagrisnuntiaban	magisquamin*urbeest*	
sic, errat Zumpt	turtectaobsecratioitā	iuliuscon̄ss̄·in*aggere*	
duumuiris *C*	queapopuloduouiri*s*	murisq·explic*atcopias*	copios M^a
	6 praeeuntib·estfactapes	abuerginiosen*atusin*	*sic*, a *C* ‖ uergio L^a
	tilentiorindeannus	ā ē ḋ*em*quirin*iconsuli*	[3])
	c·iulioiterumetl·uer	turdictatorem*diciaser*	
	giniocons·tantum	uiliumplacetcu*iprisco*	uilius M^a ‖ cuique *C*
	metumuastitatisinur	aliialiisinstru*ctofuis*	[4])
be *C*	bemagrisquefecitut	secognomentr*adunt*	
	nonmodopraedandi	10 uerginiusdum*collegam*	
	causaquisquamexagro	consuleretmo*ratusper*	
[1]) ‖ bellique *male Zumpt*	romanoexiretbelliue	mittenteeonoc*tedicta*	
	inferendimemoriapa	toremdixistiss*ibima*	[5])
	7 trib·autplebiessetsed	gistratumaequ*itum*	gistrum *C*
	ultrofidenatesquise	postumiumebu*tium*	postumium *VC* (*etiam M*)
primi M^a? ‖ [2])	primoautmontibusaut	1 heluiumdicitd*ictator*	[6])

[1]) *sic*, non *ante* exiret *add. C* [2]) aut oppido *post* primo *add. C* [3]) aede *C*; *at desunt litterae duae in V*
[4]) *sic*, alii alii structo *P*, alii structo *L*, alii a structo *M* [5]) *sic* VM^a, dixit is sibi M^bPL
[6]) heluium *VPL*, heluam heluium *M* (*sic*)

LVIII q. XXIII f. 3′ = f. 284′

	lib. IV c. 22	*lib. IV c.* 22. 23	
	*omne*SLUCEPRIMAEX	T*aquiasuaptenaturatu*	
	*traport*AMCOLLINAMAD	TISSIMAERATAGEREINAR	
	*esseiubet*QUIB·CUMQUEUI	CEMCUNICULUMINSTITU	
	*ressupp*ETEBANTADAR	5 ITIPSE*diuersissimislo*	
	*mafere*NDAPRAES*to*FUE	CISSUBEUNDOADMOENIA	
	*resigna*EXAERARIOPRÖP	QUADRIFARIAMDIUISO	diuisio M^a
	2 *taferu*NTURAD*dict*ATO	EXERCITUQUALIIAL*iissuc*	*sic uid.*, qui alii *C*
	*remqu*AECUMAGEREN	CEDERENTADPUGNAM*con*	cocinenti *L*
	*turhos*TESINLOCAALT*i*	TINEN*tidieacnocteproe*	
	*oraconc*ESSEREEODICTA	LIOABSENS*uoperishos*	
sic, subit *C*	*toragm*INEINFESTOSUBIIT	6 TESAUERTEBATDO*necper*	
sic VC	*necpro*CULMOM*ento* (? ?)	FOSSOA*castris*MO*nte*	a castris *om.* *L* ‖ [3])
	*signisc*ONLATISFUDITETR'S	ERECTAINARCEMUIA	
inde *om.* L^a	*caslegi*ONESCON*pu*(? ? ?)*litin*	*est intentisque etruscis*	
	*deinur*BEMFIDENASUAL	ADUINEASADCERTOPERI	*sic*, ad uanas a certo *C*
	3 *loquecir*RCUMDEDITSED	CULOMINAS*cla*MO*rsu*	
	*nequesc*ALISCAPIPO*terat*	PRACAPUTHOSTILICA*ptam*	pra] per *L* ‖ *sic*, hostilis *C*
	*urbsal*TAETMUNITANE	7 URBEMOSTENDITEOA*n*	
	*quein*OBSIDIONE*uisul*	*nocfuriuspacilu*SE*t*	p. acilius *C*
qui *M*	*laeratq*UIAFRUMEN*tum*	MGEGANIUSMACERI	
	*nonn*ECESSITATIMODO	N*uscensoresuillampubli*	
	*satisse*DCOPIAEQUOQUE	CAMINCAMPOMARTIO	
[1])	*abund*EEXANTECONUEC	PROBAUERUNTIBIQUE	
	4 *tosuffi*CIEBATITA*expug*	PRIM*umce*NSU*spopu*	
	*nandi*PARITERCOGEN	1 LIESTACTUSEOSDEMCONSS	
	*diquead*DEDITIONEMSP*e*	*in*SEQUENTIAN*nore*	
admissam *L*	*amiss*ADICTATORINLOCIS	FECTOSIULIUMTERTIUM	
	*propte*RPROPINQUITATE (?)	UERGINIUMITERUMAPUD	
noctis *L* ‖ parte *bis* M^a	*notis*ABADUER*s*APARTE	LICINIUMMACRUMIN	macrum licinium *C*
[2]) ‖ neglec] nelec *L*	ERMAXIMENEGLEC	2 UENIOUALERIUSANTIATES	uelerius *M* ‖ antias *C*

[1]) exanie *M*, exane *P*, exaete *L* [2]) *sic*, urbis maxime *C* [3]) monte] a monte M^a

LIX q. XXIII f. 4 = f. 293

	lib. IV c. 23	*lib. IV c.* 23. 24	
manilium *C*	Etq·tuberommanliv̄	Uelutmagno*indetu*	
quinctium *L*	*etqsu*lpiciu*mc*onssi̇̈	multuinmine*ntesena*	multum minentes M^a
	eumannumeduntce	tusmamercum*aemilium*	
	terumintamdiscrepā	dictatoremite*rumdici*	
tis] ti *P*, te *ML*	tisedition eettube*ro*	6 iussitabeoaul*uspostu*	aulus] aurelius *C*
	etmacerlibroslintes	miustubertus*magisterequi*	[2])
	auctoresprofitentur	tumestdictusb*ellumque*	
	neutertribunosmilitv̈	tantomaiorequ*ampro*	
fuisset *L*	eoannofuissetraditü̈	xumoconatuap*paratum*	*sic*, ximo *C*
sic, a *C*	abscri*pt*o*ribus*ant*iquis*	estquantoplus*eratabom*	
	3 dissimulatlicin*io*libros	nietruriaperic*uliquamab*	ab *M*, a *L*, dae P^a, de P^b
	hauddubiaesequi*linteos*	1 duob·populisfu*erateares*	
sic, placet et tubero *C*	placuittube*ro*incer	aliquantoexpec*tatione*	
	tusuerie*st*?*se*?tintercete	omniumtranq*uillior*	
[1])	rauetustateconperta	2 fuititaq·cumre*nuntia*	
in *om. M*	hocquoq*in*incertoposi	tumamercator*ibusesset*	
	4 tum*t*repi*datu*minetru	negatauei*enti*busau	
	riaestpostfidenascap	xiliaiussosque*suocon*	
	tasnonueientibsolü̈	siliobellumin*itumsu*	
	exterritism*etu*similis	isuiribexequin*ecad*	
	excidisedetiamfaliscis	uersarumrer*umquae*	
	memoriainitiprimo	reresocioscum*quibus*	
his *C*	cumisbelliquamquā	spemintegram*commu*	
	rebellanti*bus*nonadfue	3 nicatinonsint*tumdic*	*sic VC*
	5 rant igiturcum*du*	tatornequiquam*crea*	[3])
	aeciuitatesleg atiscir*ca*	tusessetmateri*aquae*	
	xiipopulosmissisinpe	rendaebelloglo*riaeademp*	
	trassentutaduoltum	tainpacealiquid*operise*	
	naefanumindiceretur	d?erequodmon*umen*	
aeruriae *M*	omniaetruriaeconcili̇̈v	tumessetdicta*turaecu*	

[1]) conperta VM^a, inconperta M^bPL [2]) tuber *L*, tuberos M^a, tubero M^bP

[3]) *sic VM*, ne nequiquam *P*, ne nequam *L*

LX q. XXIII f. 4′ = f. 293′

	lib. IV c. 24	*lib. IV c.* 24	
censueram *L*	*piensce*NSURAMMINUE	QUIRITESMIBIDIUTUR	mihi] *sic*, quam mihi *C*
	*reparat*SEUNIMIAMPO	NANON*pl*ACEREIMPERIA	[1])
	*testate*MRATUSSEUNONTÄ	DICTATURAMMEABDICO	*sic*, dictatura *C*
magnitudine *C*	*magni*TUDINEMBONO	7 DEPOSITOSUOMAGISTRA	
diuturnitatis *L*	*risqua*MDIUTURNITA*te*	*tu*INPOSITOFINEALTERI	[2])
	4 *offens*USCONTIONEITA	CUMGRATULATIONEACFA	
	*quead*UOCATAREMP·FO	*uoreing*ENTIPOPULIDO	populo *L*
generandam *M*	*risger*ENDAMAITTUTAQ	MUMESTREDUCTUSCEN	
	*omnia*PRAESTANDADEOS	SORESAEGREPASSI*ma*MER	
	*inmort*ALISSUSCEPIS*se*	C*umq*UODMAGISTRATUM	magistratu *M*
se *om. L*	*sequod*INTRAMUROSAGE	P*rminuiss*ETTRIBUMOUE	
sic, esset *C*	*dumes*SELIBERTATIP*rcon*	*ru*NT*octiplicatoque*CE	
maximam *C*	*sultur*UMMAXIMAAUTE	SUAERAR*iumfecerunt*	
	*eiuscu*STODIAMESSESI	8 *quam rem ipsum ingen*	
	magn-GAINPERIADIU	*ti animo tulisse ferunt*	
	*turnano*NESSENTETTEMPO	CAUSAMPOTIUSIGNOMI	[3])
	*rismo*DUSINPONE*retur*	NIAEIN*tuentemqu*AM	
non *om. L*[a]	*quibus*IURISINPONINO	IG*nomini*AMPRIM*orespa*	
	*posset*ALIOSMAGISTRATUS	*tr*U*mquamqua*MDEM*i*	
	5 *annuo*SESSEQUINQUE	*n*UTUMCENSURAEIUS	[4])
	*nale*MCENSURAMGRA	*nol*UISSENTEXTEMPLO	*sic*, exemplo *C*
ue] uem *C*	*ueess*EISDEMPERTOT	ACERBITATIS*cen*SORIAE	
	*annos*MAGNAPARTEUITA	*off*EN*s*OSQUIPPECUMSE	
obnoxius *M*	*obno*XIOSUIUERESE*le*	*quisqdiutiu*SACSAEPIUS	
	*gemla*TURUMNEPLUS	*s*UBIECTUMCENSORIBUS	
	*quam*ANNUAACSEMES	FORECERNERETQUAMCE	cernerent *L*
	6 *trisce*NSURAESSETCONSE	9 SURAM*gesturumpopulicerte*	gestarunt *L*
ingenti populi legem *C*	*supop*ULIINGENTILEGE	TANTAMINDIGNATIOCO	tanta *C*
	*poster*ODIEPERTULITET	*h*ORTADICIT*urutuis*ACE	
	*utreip*SAINQUITSCIATIS	SORIBNULLIUSAUCTORI	

[1]) placere] placeant re *M*, placeant *PL*
[2]) *post* magistratu *ins.* modo aliorum magistratui *C*
[3]) ignominiae] ignominicem *L*, ignote *M*
[4]) censura eius *M*, censuram eius *L*

LXI q. XXIII f. 5 = f. 296

	lib. IV c. 24. 25	*lib. IV c.* 25	
	Tatepraeterquamipsius	Timentesinaetruriam	
	mamercideterreriqu*i*	*pomptinumque agrum et*	
	1 uerittr·pl·adsiduiscõ	*c*umaspostremoinsici	
tionibus *C*	tentionib·prohibendo	*liamq*uo*quefrume*nt*icau*	
consularia] a *L*	consulariacom*itiacum*	5 *samisere*consula*rium*	
	respropeadinterregnü	comitiorumnullamẽ	
esse *M*[a]	perductae*sseteuicere*	*tio habita est tr. mil. con*	
	tandemuttr·mil·con	sulariportestateomnes	
	sula*r*ipotes*tate*creare	patricicreatisuntlpina	[2])
	2 turuictoriae*p*raem*ium*	riusmamercusl·furi*us*	
	quodpetebaturutple	medullinusspuriuspos	medullus *M*
	beiu*s*crea*returnullus*	6 tumiusalbus*eo*anno	
	fuitomnespatriciicrea	b*is*morbileuataneque	
	tisunt*mfa*biusui	*a*penuria*frumenti*	
sic	bûlanusm̄folius lser	quia*antepro*uisumerat	qui ante *ML*
pestilentiae *M*	3 giu*s*fidenaspe*s*tilentia	7 periculumfuitconsilia	
	eoa*nno*aliarumrerũ	admouendabellain	monenda *M*
	otiumpraebuitaedis	uolscorumaequorü	
[1])	apollinisproualetudi	qu*econciliisetinetru*	
duum *C*	nep·uotaestmultadũ	riaadfanumuoltumne	
	uiriexlibrisplac*a*ndae	8 agitata*ibiprolataein*	
	deumiraeauertendae	annumresdecretoque	
a *om. M*‖partis *M*	quaeapopulopestiscau	cautumnequodante	
	4 safecerema*g*natamẽ	conciliumfieretnequi	
	cladesinurbeagrisque	quamueientepopulo	
	promiscuaehominũ	quaerenteeandemqua	
sic, primitiae *M*	pecorumq·pernicia*e*	fidenedeletaesintin	delecte *L*
quoque *om. C*	acce*p*tafamemquoque	minere*fort*unam*ue*is ??	ueiis fortunam *C*
om. C	expestilentiamorboin	9 Inter*imro*maeprinci	
plicitis *om. C*	plicitiscultorib·agrorũ	pesp*le*b*isia*mdiunec	*sic*, ne *C*

ὁ κατεκινοκερουτουλοιμουεντηιρωμηι \ ιλλ/////ιλετο ??
προσεχ̄·ι·λεωσιντησγεναμενησνοσουτωι//ολλωνινασ̄
εγειραιηυχ̄αντο:

---

[1]) *sic*, appolloni *M*, apollini *PL*

[2]) *in margine*: lučiuspinari

LXII q. XXIII f. 5′ = f. 296′

	lib. IV c. 25	*lib. IV c.* 25. 26	
quiquam *C*	QUICQUAMINMINĒ	AUXILIOIMPERIUMQUO	
	TESSPEIMAIORISBONORIS	13 QUEADSCITURAMPLACET	
	DUMFORISOTIUMESSET	TOLLENDAEAMBITIONIS	tollenda *L*
	COETUSINDICEREINDO	CAUSATRIBUNOSLEGEM	
	10 MOSTR·PL·IBISECRETACŌ	PROMULGARENECUIAL	
	SILIAAGITAREQUAERISEA	BUMINUESTIMENTUM	
	PLEBEADEOSPRAETOSUT	ADDEREPTIONISCAUSA	[2])
	CUMPERTOTANNOSTR·MIL	LICERETPARUANUNCRES	
	CONSULARIPOTESTATECREĒ	ETUI*xs*ERIOAGENDAUI	
umqua *L*	TURNULLIUMQUAMPLE	DERIPOSSITQUAETUNCĪ	
	BEIOADEUMBONOREM	GENTICERTAMINEPATRES	
	11 ADITUSFUERITMULTŪ	14 *acplebe*MACCENDITUI	ac plebem *om. L*
	PROUIDISSESUOSMAIOR*es*	CERETAMENTRIBUNIUT	ut *om. L*
cui] sui *L*	QUICAU*erintnecuipatri*	LEGEMPERFERRENTAPPA	
	CIOPLEBEIMAGISTRATUS	REBATQ·IRATISSTUDIIS	*sic*, inritatis animis *C*
	PATERENTAUTPATRICIOS	PLEBEMADSUOSSTUDIA	suos] uos *L*
	HABENDOSFUISSETR·PL	INCLINATUMQ·NEC LIBE	*sic*, inclinaturam *C*
	ADEOSESUISETIAMSOR	RAESSENTSENATUSCŌ	[3])
	DERENECAPLEBEMIN*us*	SIIIIMFACTU*m*ESTUTCŌ	SULTUM *spatium excedit*
sic, a patr. *C*	QUAMPATRIB·CONTEM	SULARIACOMITIAHABERĒ	
	12 NIALIIPURGAREPLEBĒ	1 TURTUMULTUSCAUSAE	causa fuit *C*
	CULPAMINPATRESUERTE	FUERUNTQUEMABAEQ/S	*uid. fuisse* AEQYS
	REEORUMAMBITIONE	ETUOLSCISLATINIADQUE	
sic uid., obsaeptum *C*	ARTIBQFIERIUTOBSA*e*P	2 BERNICINUNTIARANTĪ	
plebis id *L* || [1])	PLEBISITADBONOREMIT*er*	QUINCTIUSTFILIUSCINCĪ	*sic*, l. filius *C* || cincin *M*
respirere *M*	SIPL*ebi*RE*spi*RAREABEO	NATUSESTEIDEMETPOE	est *om. C* || paeno *L*
	RUMMIXTISPRAECIB·MI	NOCOGNOMENADDITUR	
licet *M*?	NISQLICEATMEMOREM	ETGENUCIUSCNIULIUS	[4])
initura *L*	EAMSUORUMINITURĀ	CONC/FACTINECULTRA	[5])
	SUFFRAGIAESSEETPARTO	TERRORBELLIESTDILATA	*sic*

[1]) honomiter M^a [2]) *sic*, addere petitionis liceret causa *C* [3]) s. m. c. factum *PL*, s. c. m. factum *M*
[4]) *sic*, et (et *om. M*) gneus (g.nus M^a) iulius mento *C* [5]) CONC *uel* CONQ *fuit, non* CONS, consules *C*

LXIII q. XXIII f. 6 = f. 289

	lib. IV c. 26	*lib. IV c.* 26	
	3 Tusleçesacratquaema	Tisconstatadaliadiscor	
	ximaaputeosuiscoçen	desinunoadversuspa	
	daemilitiaeeratdilectu	trumuoluntatemcon	
utrumque *M*	habitoutrimquaeualidi	sensisseneddicerentdic	ne *om. M*
	exercitusprofectiinal	tatoremdoneccum	
sic, gidum *C*	4 ciduimconuenereibi	aliaaliisterribiliioraad	terribiliosa M^a
[1])	queseorsumaequiuols	ferrenturnecinauctо	
	cicastracommuniuere	ritatesenatusconsules	
	intentiorquequamüü	essentquintusseruilius	
sic, ante *C*	quamanteamuniendi	priscussummisbonori	
	exercendiquemilit ē	busaeçreçiaeusus	
	curaducibuserateoplus	Uosinquit·pl·quoniam	
	nuntiiterrorisromä	adextremauentumest	
	5 attuleresenatuidicta	senatusappellatutintā	
	toremdiciplacuitquiaet	todiscriminereipdic	
	sisaepeuictipopulima	*tatorem dicere consules*	
	ioretamenconatuquā	propotestateuestraco	
	aliasumquamrebella	9 gatisquauoceauditaoc	
sic, rent *C*	rantetaliquantumro	cassionemoblatamra	
manae] mae *L*	manaeiuuentutismor	titribuniauçendaepo	
adsuptum *M*	6 boabsumptumeratan	testatissecedunтproq	
omia *M*‖priuatas *L*	teomniaprauitasconss	colleçiopronuntiant	
sic, discordiaque *C*	discordiaequaeinter	placereconsssenatui	
	ipsosetcertaminaincö	dictoaudientesessesi	
	siliisomnib·terrebant	aduersusconsensum	
	suntquimalepugna	amplissimiordinisul	
	tumabiisconssinalçi	tratendantinuincula	*sic*, uincla *ML*
	doauctoressinteam	10 seducieosiussuroscoss	
	quecausamdictatoris	abtribunisquamabse	trinubis *M*
	7 creandifuisseillutsa	natuuinciмaluerunt	muluerunt M^a

[1]) uols] *sic V*, seorsum uols *C*

LXIV q. XXIII f. 6′ = f. 289′

	lib. IV c. 26	*lib. IV c.* 26. 27	
a *VPL*, *om. M*	PRODITUMAPATRIB·SUM	XAEOBOEDITUMDICTA	
mum] *sic V*, mi *C*	MUMIMPERIIIUSDATŪ	1 TORIESTBAECOMNIACELE	
tribnucie *M*	QUAESUBIUÇUMTRIBU	RITATEINÇENTIACTARE	
	NICIAEPOTESTATICONSU	LICTOQ*ue*CN·IULIOCONS	
	LATUMMEMORANTES*s*I	ADPRAESIDIUMURBISET	
	QUIDEMCOÇIALIQUIDPRO	L·IULIOMAÇAEQUITUM	l. Iulio *M*
a *L*	POTESTATEABTRIBUNOCŌ	ADSUBITABELLIM*i*NISTE	misteria *M*
	SULESETQUOQUIDULTERI	RIANEQUERESQUOEÇU	*sic*, ne qua res qua egu *C*
	USPRIUATOTIMENDUM	ISSEN*ti*NCASTRISMORARE	
	FO*re*T*i*NUINCLAETIAM	TURDICTATORPRAEEUNTE	
	11 DU*cipossentso*RSUTDIC	*a*COR*neli*OPONTIFICEMA	
	TAT*or*EMD*ic*ERETNAM	XIMOLUDOSMAÇNOSTU	
ne] me *M*	*ne id quidem inter collegas*	2 MULTUSCAUSAUO*ui*TPRO	
	CO*n*UENERA*tt*QUINCTIO	FECTUSQUEABURBEEST	est *om. C*
euenit is] euentis *L*	EUE*nit*ISA*pos*TUM*ium*	*d*IUISOCUMQUINCTIOCONS	
	TUBER*tumsocerumsuumse*	EXERCITUADBOST*e*SPER	
	UE*riss*IM*iimperii*UIR*um*	3 UENITSICUTBINACASTRA	
	*dictat*OREM*dixitab*EO	BO*s*TIUMPARUOINTERSE	
[1])	LUCIUSILLIUSMAÇEQUITŪ	SPATIODISTANTIAU*i*DERET	*sic*, uiderant *C*
dilectus *om. C*	12 ESTDICTUSDILECTUSSIMU	IPSIQUOQ·MILLEFERME	
	EDICITURETIUSTITI*u*MNE	PASSUSABBOSTEDICTATOR	
	QUEALIUDTOTAURBEAÇI	TUSCULOCONSULLANUBIO	
	*quambellu*MA*p*PARARI	PRIOREMLOCUMCAS	*sic*, propiorem *C*
uocantium *M*	COÇNITIOUACANTIUM	4 TRISCEPERUNTITAQUATTU	
	*mi*LIT*iae*MUNEREPOST	OREXERCITUSTOTIDEM	
differtur *C*	BELLUMDIFFERRIITADU	MUNIMENTAPLANITIĒ	
	BIIQUOQ·INCLINANTAD	INMEDIONONPARUIS	
	NO*m*INADANDAE*the*R	MODOEXCURSIONIBUS	
nicis *C*	NICIISLAT*i*NISQUEMILITES	ADPROELIÒASEDUELADEX	[2])
eni] oni *L*	IMPERATIUTRIMQ*ue*E*ni*	PLICANDASUTRIMQ*u*AEACIES	

[1]) illius] *sic V*, Iulius M^a, Iullius M^b, Iulius *PL*

[2]) *haec scripta sunt litteris minoribus*

LXV q. XXIV f. 4 = f. 332′

	lib. IV c. 33	*lib. IV c.* 33. 34	
sic, hostem *C*	ABTERÇOHOSTESADOR	12 TISINPETUSRAP*itquin*	
	TOSIPSEREDINTEÇRATO	TIUMMAXIMEE*tcumeo*	
	CLAMOREINFERTACRIUS	DEÇRESSUSMO*dodemon*	[2])
signa *om. L*	10 *signa*CUMDUAEACI*es*	TIBUSRECENTIS*simum*	
sic, duo *C*	DUAEDIUERSAPROELIA	ADLABOREMMILIT*emquia*	
	CIRCUMUENTOSETRUS	ULTIMOPROELIO*adue*	
	COSETAFRONTEETABTER	1 NERATHIPOSTQU*ammix*	
	ÇOURÇUERENTNEQUE	TIBOSTIB·PORTAM*intra*	
	INCASTRARETRONEQ*ue*	UEREINMUR*oseua*	inuadunt *L*
unde *VPL*, inde *M*	INMONTESUNDESENO	DUNTSUI*sq*UECA*ptioppi*	captio *M*[a]
obicerat *L*	*uush*OSTISOBIECER*At*	DISIÇNUMEXM*urotol*	
sic, esset (esse *L*) et *C*	ITERFUÇAEESSETAE	2 LUNTQUODUBID*ictator*	
passi *M*	QUITEMP*a*SSIMLIBERIS	CONSPEXITIAMEN*imet*	
sic, dispulissent *C*	FRENISDISTULISSENTAE	IPSEINDESERTA*hostium*	
uerentium *L*	QUIUEIENTIUMMAXIMA	CASTRAPENETRA*uerat*	
tiberim] interim *M*	*pars tiberim effusi pe*	CUPIENTEMMI*litem*	
	11 TUNTFIDENATIUMQUI	DISCURREREAD*praedam*	
	SUPERS*u*NTADUR?*be*M	SPEINIECTAMA*lorisin*	iniectam *L* ‖ maris *M*
inferi *L*	FIDENAS?*te*N?DUNTINFER*t*	URBEPRAEDEAD*portam*	
	*paui*DOSFUÇAINMEDIA	DUCITRECEPTUS*queintra*	
	CA*e*D*em*O*b*TRUN*ca*NTUR	MUROSINARCEM*quorue*	
	INRIPISALIOSINAQUAM	REFUÇIENTIUM*turbam*	
	CON*pulso*SÇURÇITESFE	3 UIDEBATPERÇIT*necmi*	
	RUNTETIAMPER*itosnan*	NORCAEDESINU*rbequam*	urbe] uerbo *M*[a]
	DILASSITUDOETUULNE	INPROELIOFUIT*donec*	
decrauant *M*[a]	RAETPAUORDEÇRAUA*nt*	ABIECTISARMIS*nihil*	abiectibus *L*
[1])‖ et m. trahant *L*	PAUCIEXMULTISTRANAT	PRAETERUITAM*petentes*	
agmem *M*	ALTE*rum*AÇMENFERTUR	DICTATORIDEDU*ntur*	
urbe *M*	PERCAS*trai*N*urbem*EA	URBSCASTRAQ*uediripi*	que *om. M*
	DEMETROMANOSSEQ·	4 UNTURPOSTERO*diesin*	

[1]) pauci... tranant *om. M* [2]) *sic VP*[a], degressos *MP*[b]*L*

LXVI q. XXIV f. 4′ = f. 232

	lib. IV c. 34	*lib. IV c.* 34. 35	
	*gul*ISCAPTIUISABEQUI	1 LUMADPETIUEREINSE	[3])
[1]) ‖ *sic*, centurionem *C*	*tead*CENTURIONISSOR	QUENSANNUSTRIBUNS	tribunas *L*
	*teduct*ISETQUORUMEXI	MILITIARESCONSULARI	
binis] l. binis *M*, bonis *L*	*miaui*RTUSFUERATBINIS	POTESTATEHABUITA*s*EM	a *om. M*
coronam *ML*	*aliiss*UBCORONAUENŪ	PRONIUMATRATINUM	q̄. *L*
	*datis*EXERCITUMUICTO	?QUINCTIUMCINCINNA	ā. tratinum *L*
	*remo*PULENTUMQUEPRÆ	TUMLFURIUMMEDULLI	
	*datri*UMPHANSDICTA	NUMLHORATIUMBAR	hortatum *L*
romani M^a	*torro*MAMRE*d*UX*i*T	2 BATUMUE*ie*NTIB·ANNO	
magistri *M*	5 *iussoq*MAÇEQUITUM	RUMUIÇINTIINDUTIAE	indiutiae *M*
	*abdic*ARESEMAÇISTRATU	DATAEETEQUISTRIENNII	
sic, abdicat *C*	*ipsede*INDEABDICAUIT	*c*UMPLURIUMANNORV̄	
	*diesex*TODECIMOREDDI	PETISSENTABSEDITIONIB·	ab] et ab (a *M*) *C*
	*toinp*ACEIMPERIOQUOD	3 URBANISOTIUMFUITAN	
	*inbell*OTREPIDISQUERE	NUMINSEQUENTEMNE	
classim *L*	6 *busac*CEPERAT?CLASSIQUO	QUEBELLONEQUEFORIS	bellum *M* ‖ neque *om. C*
	*quead*FIDENASPUÇNATŪ	NEQUEDOMISEDITIONE	
	*cumu*EIENTIB·QUI*da*M	??*i*NSIÇNEMLUD*i*BELLO	
[2]) ‖ retuleres M^a	*inann*ALESRETULERERĒ	UOTICELEBREM*ettribu*	
aeque] aque M^a	*aeque*DIFFICILEMADQ·	NORUMMILITUMATPA	
	*incre*DIBILEMNECNU*nc*	RATUMETFINITIMO*rum*	ratu *C*
	*latosa*TISADHOCAM*ne*	4 CONCURSUFECERE*tri*BU	
	*ettumal*IQUANTOUTAUETE	NICONSULARIPOTESTA	
sic, artiore *C*	*ribusac*CEPIMUSARTIORĒ	TEERANTCLAUDIU*scras*	eram M^a ‖ *sic*
	7 *nisiin*TRAIECTUFORTE	SUSSPNEUIUSRUTILIUS	rutilius V^aC
	*flumi*NISPROHIBEN*do*	T·SERÇIUSFI*den*AS*sex*	
	*aliqua*RUMNAUIUM*co*̄	IULIUSSPECTACULUMCO	iulius tullus (tullius *L*) *C*
in] i M^a	*cursumi*NMAIIUSUTFIT	MITATEETIAMBOSPITIŪ	*sic VC*
celebrans *L*	*celebr*ANTESNAUA*li*S	ADQUAM??PUBLICOCON	[4])
	*uictori*AEUANUMTITU	SENSUUENERANTADUE	

[1]) te] tem *L* [2]) in cannales *L* [3]) appeti uero *L*, appetiureo M^a
[4]) ad quam consenserant consilio publico consensu uenerant *M*

LXVII q. XXIV f. 5 = inter f. 325 et 326

lib. IV c. 35

[1]) NISAD////gratius
5 FUIT postludos
CONTIONesseditiosae
TR·PL·FUEruntobiurgan
TIUMMUltitudinem
QUODADMirationeeo
RUMQUOsodissentstu
PENSINAEternoseipsa
6 TENERETseruitioetnon
MODOADspemconsula
TUSINPARtemreuocan
DAMASPIrarenonaude
RETSEDNeintribunis
QUIDEMmilitumcrean
DISQUECommuniaes
SENTCOMitiapatrum
ACPLEBISautsuiautsuo
7 RUMMEminissetdesi
NERETERgomiraricur
NEMODEcommodis
PLEBISACereteoinpen
DILABOREmacpericulum
UNDEEMolumentum
spernetur *M* ADQUEBOnossperetur
NIBILNOnadgressuros
HOMINEssimagnaco
NATISMAgnapraemia
quidam *M* 8 PROPONAnturutquidem
tr.] tgr. *L* || [2]) ALIQUISTrplruatcae
CUSINCertaminape

[1]) nis gratius fuit (afuit *M*, adfuit *P*) *C*

[2]) caecus] coetus *M*

LXVIII q. XXIV f. 5′ = inter f. 325 et 326

lib. IV c. 36. 37

*sumhominum*ABURBE	
cumpatresclandestinade	[1])
*nuntiation*EREVOCA	
*tiaddiemce*RTAMESSET	
*senatuscon*SULTUM	
*fieretabsen*TIBUSTR·	
4 *plutquonia*MVOLSCOS	
*inhernicor*VMAQROS	
*praedatume*XISSEFA	
*maessetadr*EMASPICI	*sic*, inspiciendam *C*
endamtr.mil·PROFICIS	
*cerenturco*NSVLARIA	
*quecomitia*HABEREN	
5 *turprofecti*APPIVM	
*claudiumde*CEMVIRI	filium xuiri *C*
*filiumpraefe*CTVMVR	
bisrelinq////JININPI	*sic*, relinquunt inpi *C*
*grumiuue*NEMETIAM	
*indeabincu*NABULIS	incunalibus *M*
*inbutumod*IOTRIBUN*o*	
*rumplebisq.tr.p*LENECCÜ	*sic*
*absentibusiis*QUISC·FECE	
*rantneccu*MAPPIOTRAS	
*actarequod*CONTEN	acta] iacta *M*
1 *derentfuit*CREATICO	creati] creati sunt M^a
*sulessunt*cSEMPRO	
*niusatrati*NUSQ·FABI	aratinus M^a
*usuibulanu*SPEREQRI	
*naressedm*EMORIA	memoriae M^bL
*dignatradit*VREOANNO	

[1]) clandestina] clam destina *L*, cladesti M^a

LXIX q. XXVI f. 3 = f. 304

	lib. IV c. 54	*lib. IV c.* 54. 55	
[1])	Siliusp̄aeliusc̄appis	Proanimissisbonori	*sic*, amissis *C*
	clarissimarumfami	busfremeresieaitasin	[3])
	liarum*i*uuenib·prae	liberostollendosesse	
sic, auctores *C*	4 ferrenturactoresfu	quipulsimaiorumlo	
	issetamliberipopulo	cocernentesquema	quem] *sic*, que *C*
	suffraçiiciliosaccipio	liosinpossessionediç	
	exfamiliainfestissima	nitatissuaesaliiflami	
	*patri*b·tresineuman*num*	nesquenusquamalio	
[2])	tr·pl·creatosmultarv̄	quamadsacrificandv̄	
	*magnarum*q·rer*u*m	populossineimperiis	*sic*, pro populo *C*
	molemauidissimoadeo	acpotestatibusrelin	
	5 populoostentan*tescum*	8 quanturinflatiutrius	*sic*, inritatis *C*
	adfirmassentnihilse	quepartisanimicum	*sic*, animis cum et *C*
in *om. C*	moturossineinquaes	spiritusplepssumpsis	
	torisquidemcomitiis	settrisadpopularem	tris] *sic*, et tres *C*
	quaesolapromiscuaple	causamceleberrimi	
relinquisset *M*	b*ipatri*b·q·reliquisset	nominisbaberetdu	
	senatussatisanimipo	cespatresomniaquaes	
	puloessetadidquodtam	toriiscomitiisubiutrv̄	
sic, uellent *C*	diuuelletetperleçesli	quepleb*i*liceretsimi	
	6 ceretproinç*en*tiitaq·	liaforecernentesten	
uictoriam adfuit *L*	uictoriaidfuitple*b*iquaes	dereadconsulumco	
eam *om. M*	turamq·eamnonbo	mitiaquaenondumpro	
fine *C* (*etiam* M^a)	no*risip*siusf*ineaes*	9 miscuaessentillicon	illi] *sic*, icilii *C*
	timabantsedpatefac	tratribunimilitumcre	*sic*, tribunos *C*
	*tusadconsulatu*mac	andosdicerentettam̄	*sic*
triumphos *C*	triumphuslocusno	demaliquandoinper	
	uisbominib·uideba	tiendosplebihonores	
	7 turpatrescontranō	1 sednullaeratconsula	
	procommunicatissed	risactioquaminpedie	

[1]) p. aelius c. appius] p. aelius p. pipius *MP*, p. pipius *L*

[2]) creatos] *sic*, cr. hi (hii *MP*) *C*

[3]) fremere] *sic*, fremere (tremere *P*) negare *C*

LXX q. XXVI f. 3′ = f. 304′

	lib. IV c. 55	*lib. IV c.* 55	
	Doidquodpetebant	Litibusquiinpraesidio	qui in] quin M^a
	exprimerentcummi	erantaequosinterfec	
ra] ram M^a	raopportunitateuols	tispauciscustodibus	
	cosetaequospraeda	arcisinuasissealiosre	
	tumextrafinesexisse	currentisadarcema	ad] *sic V*, in *C*
	inagrumlatinumber	liospalantisinagroca	agris *C*
nicumque *C*	2 nicosqueadferturad	5 sosexaduersociuitatis	[2])
	quodbellumubiexsc	resuirestribunici	
	conssdilectumbabe	actioniadiecitnequi	
	reoccipiuntobstare	quamenimte*mptati*ut	
sic, tunc *C*	tumenixetribunisi	cumdeniq·desisterēt	cum] *sic VM*, tum *PL*
enim *om. C*	bienimplebiq·eam*for*	inpediendo*bello*post	
	tunamoblatammemo	quamnoncesserenec	
res] *sic*, tres *C*	3 rantesreserantetom	publicetempestatinec	intempestati *L*
	nesacerrimiuiriçene	*su*aeinuidia*ep*eruin	
iam *om. L*	rosiqueiamutinterple	cuntutscfiatdetribu	
[1])	beiosduos*ingu*lissibi	*nis*militumcreandis	nis] ni *L*
	consulessinçulosad	6 certotamenpactone	
	seruan*do*sadsiduaope	cuiusratiobaberetr	
	radesumuntunicon	quieoannotr·pl·esset	ter̄. pl. *M*
de re] *sic V*, de *C*	tionibdata*nu*ncdere	neue*q*uisreficeretr	
	tinendanuncconcien	7 inannumtr·pl·audi	haud (*uel aut*) du *C*
	4 daplebsnecdilectum	uieiciliosdenotantese	icilicios *L*
	conssneccomitiaquae	natuquosme*rcedem*	
	petebanttribuniexpe	seditiositribunatuspe	
	dieba*ntinclinante*de	terecon*sulatuminsimula*	
sic, fortuna *C*	indesefortunamadcau	banttumdilectusba	
	samplebisnuntiiueni	beribellumqomniu	omnium *om. L^a*
sic, caruentanam *C*	untarcemcaruetana	ordinumconsenso	*sic*, consensu *C*
	dilapsisadpraedammi	8 appararicoeptumconss	consulatum *L*

[1]) duo (duos *M*) singuli singulos sibi consules adseruandos *C*

[2]) ea aduersa *PL*, ea aduersu *M*

LXXI q. XXVI f. 4 = f. 303

	lib. IV c. 55. 56	*lib. IV c.* 56	
sic uid., sunt *C*	AMBOPROFECTISINT	QUODTURBAMINDIC	
	ADARCEMCARUENTAN*am*	NORUMCANDIDATORV	
	ANALTERADCOMITIABA	INTERMISCENDODIC	
	BENDASUBSTITERITIN	NASTAEDIOSORDIUM	*sic*, dignis *C*
	CERTUMDIUERSIAUCTO	INQUIBDAMINSIC*nium*	
	RESFACIUNTILLAPROCER	POPULORUMAPLEBEIS	populum *C*‖ad *M*
	TOHABENDAINQUIBUS	4 AUERTISSENTUOLSCOS	
	NONDISSENTIUNTABAR	DEIN*de*ETAEQUOSSE*u*	
caruentina *L*	CECARUENTANACUM	CARUETANAARSRETEN	*sic*, caruenta *L*‖ [3])
nec quiquam *ML*	DIUNEQUIQ*ua*M*op*P*ug*	TAINSPEMSEUUERRUCI	
	NATAESSETRECESSUMUER	NEMAMISSUMPRAESI	nem] *sic V*, ne *C*
	RUCINEMINUO*lsciseo*	DIUMADIRAMCUMIM	
exercitum *L*	DEMEXERCITUR*e*CEPTA	PULISSETFAMAADFERTUR	
	POPULATIONESQUEETPRA	SUMMAUIADBELLUM	
	DASETINEQUISETINUOLS	COORTOSCAPUTRERU	
	COACROINCENTISFACTAS	5 ANTIATISESSEEORUMLE	
	1 ROMAESICUTPLE*bis*UIC	CAT*osut*RIUSQUECENTIS	
qua *M*[a]	TORIAFUITINEOUTQUAE	POPULOSCIRCUISSECAS	circumisse *C*
	MALLENTCOMITI*ahabe*	TICANTISICNAUIAMQUOD	*sic*, castigantesque *C*
	RENTITAEUENTUCOMITIO	ABDIINTRAMUROSPO	*sic*, abditi *C*
sic VPL, euicere *M*	2 RUMPATRESUICERENA	PULABUNDOSINACROS	*sic*, agris *C*
	QUETR·MIL·CONSULARI	UACARIROMANOSPRIO	uacari *M*, uagare *L*
	POTESTATECONTRASPEM	REANNOETOPPRIMIUER	
	OMNIUMTRISPA*tr*ICII	RUCINISP*r*AESIDIUM	
[1])	CREATISUNTC·IULIUSCOR	6 PASSIESSENTIAMNON	passa *M*
cōss. *M*	NELIUSCOSSUSC·SERUI	EXERCITUSMODOAR	armatos...modo *bis M*
adhi] ha *L*	3 LUISABALAARTEMADBI	*matos*SEDCOLONIASETIA	
fuerunt *M*[a]‖*sic*, a *C*	BITAMFERUNTABPATRI	INSUOSFINISMITTINEC	fine *altero loco M*[a]
[2])	CIISCUIUSEOSICILIITUM	*ip*SOSM*odo*ROMANOS	ramanos *L*
	QUOQ·INSIMULABANT	SUADIUISBABERESED	*sic*, diuisa *C*

[1]) *sic*, c. iulius tullius p. cor *C* [2]) eo icilii (sicilii *M*[a]) citum *C* [3]) *sic*, arex *M*[a], arx *M*[b]*PL*

LXXII q. XXVI f. 4′ = f. 303′

	lib. IV c. 56[1])	*lib. IV c.* 56. 57	
	ferentinum etiam de	11 Referrenttr·pl·laeti	tbr̄ *M et sic passim*
	secaptumbernicisdo	discordiapatrumnihil	
	7 *nasse ad haec cum in*	esseinhiisauxiliidi	
	flammarent*uranimi*	cerentquib·nonciuiū	
	ut ad quosque uentum	*nondeniq*uebominū	
	eratnum*eru*siunio	12 numeroessentsiquā	
	rumconscribebatur	*doprom*iscuibonores	promisci *C*
	ita omnium populorum	communicatarep̄esset	*sic VL*, resp̄ *MP*
	iuuentusantiumcō	tumanimaduersurs	[2])‖enim aduersuros *L*
	tracta ibi castris positis	ne*qua*superbiamaçis	neque *L*
	hostemopperieb*antur*	tratuminritascessent	tratuum *C*
	8 *quae ubi tumultu ma*	13 interimpatriciisoluti	
	ioreetiamquamreserat	leçummaçistratumque	magistratuque *M*
	nuntianturromam	uia///uerecundia	ui a*///* *om. C*
exemplo *M*	*se*natusex*temp*loq*uod*	/////potestatemquae	[3])
	inrebtrepidisultimū	tribuniciamaçerent	
erac *L*	*consilium erat dictato*	1 *haeccontentio*minimeido	
dici] diu *L*	9 remdiciiussitquam	neotemporecumtan	
	remaeçrepassosiū	tumbelliinmanib·es	
	lium corneliumq ferunt	*set*occupaueratcoçi	set] se *L*
	maçnoq·certamine	2 tationesbominumdo	
rem] recm *M*[a]	*animorum rem actam*	necubid*iu*alternisiu	
	10 cumprimorespatrum	liuscorneliusquecū	
	nequiquam*conques*	adidbe*ll*umipsisatisido	*sic*, ido *om. C*
	tinonessein*auc*tori	idoneiducesessentnō	
	tatesenatus*tribunos*	esseaecummandatv	
milium *L*	*mil. postremo etiam tr*	sibiabpopuloeripibono	ab] a *C*
consules *L*	*plappellarentet*consulib	3 remdisserueretum	
	quoque ab ea potestate	abalaseruiliustrmilitv	
	*uimsupertalireinhi*bitā	tacuisseseiamdiuaitnō	[4])

[1]) *pagina admodum euanida: alii fortasse plura legent*

[2]) tum] *sic*, tum se M^bPL, tum ad se M^a

[3]) per se quoque tribuniciam potestatem agerent *C*

[4]) se iam] *sic*, se tam *P*, tam *ML*

LXXIII q. XXVI f. 5 = f. 302

	lib. IV c. 57[1])	[2])
	QUIA*incertussent*ē	
	TIAE*fueritquemenim*	
	BONUMCIUE*m*S*ecer*	
	NERESUAAPUBLICISCŌ	
	silia sed quia maluerit	
collega M^aL	colleçassuasponte*ce*	
	DEREAUCTORITA*tise*N*a*	
	TUSQUAMTRIBUNICIĀ	
	POTESTATEMADUERSU*s*SĒ	
	INPLORARIPATERENTUR	
	4 TUMQUOQ·SIRESSINERET	
	LIBENTERSEDATURUM	
	TEMPU*si*SFUISSEADRECEP	
	TUMNIMISPERTINA	
cis] tis L	CISSENTENTIAESED	
	CUM*b*ELLINECESSITATES	
	NON*ex*PECTENTBUMA	
	NACONSILIAPOTIOREM	
	SIBICOLLEÇARUM*gratia*	
sic, remp̄. PL, reip̄ M	5 REP·FOREETSIMANEATIN	
	SENTENTIASENATUSD*ic*	
sic uidetur	TATOREMNOCTEPROXIM	
dictaturum P	ADICTURUMACSIQUISIN	
	TERCEDATSENATUS*consul*	
auctoritatem L	TOAUCTORITATESEFO	
	6 *re contentum quo fac*	
	TOCUM*haudinmeritam*	
	LAUDEMÇRATIAMQUE	
	*apudomnes*TU*lisset*	
	DICTAT*ore*P̄CORNELIO	

[1]) *plura in hac pagina erasa sunt* [2]) *tota pagina erasa est*

LXXIV q. XXVI f. 5′ = f. 302′

	lib. IV c. 57. 58	*lib. IV c.* 58	
	10 *tumu*EROGRAUIORCURA	UENIENTIB·ADFINE	ueientibus M^a
	*patr*IB·INCE*ssit*QUIP	LEG*a*T*io*UEIENTIUMOB	
	*pecu*MPRO*dic*AU*sam*	2 UIA*m*F*u*ITPETIERENE	
cerneret *C*	11 *absu*ISCERNERENTITA	PRIUSQUAMIPSISENA	
	*qsicut*PRIOREA*nnoper*	T*umromanumadissent*	
	*indi*GNISSIMOSEXPLEBE	UEIOSIRETURABSENAT*u*	
	*isca*NDIDATOSOMNIU	IMPE*t*RATUMQUIADIS	
	*etia*MDIGNIORUMTEDI	CORDIAINTESTINALABO	
	*umf*ECERANTSICTUM	RARENTUEIENTESNERE*s*	ne] na M^a
	*prim*ORIB·PATRUMSPLE*n*	A*bi*ISREPETEREN*tur*	
	*dore*GRATIAQADPETEN	TANTUMAFUITEXINCO	tantum *om.* *L*‖ [1])
	*dum*PRAEPARATISOMNIA	MODOALIENOSUAOCCA	alienos *L*
	*loca*OPTINUERENECUI	3 SIOPENDERE*tur*ETIN	*sic*, peteretur *C*
	12 *plebe*IOADITUSESSETQUAT	UOLSCISACC*ept*ACLA	
	*tuor*CREATISUNTOMNES	DESAMISSOU*er*RUGI	
	*iamf*UNCTIEOHONORE	NEPRAESIDIOUB*i*TANTV	tantum *om.* *M*
	*luci*USFURIUSMEDULLI	INTEMPOREFUITMORE	*sic uidetur*
	nusc·UALERIUSPOTITUS	TIUTCUMPRAECANTIB·	ti] to *M*
	*cnf*ABIUSBIBULANUS	OPEMMILITI*busqui*IBI	
sic, ahala *C*	*cser*UILIUSAHALALAHIC	AUOLSCISOBSIDEBANTR	
	*refe*CTUSCONTINUATO	SUCCURRISIMATURATU	succurris *M*
	*hon*ORECUMOBALIAS	ESSEPOTUISSETADINUE	*sic*, esset *C*‖ [2])
tm] *sic*, tum *C*	*uirt*UTESTMOBRECE	NERITEXERCITUSSUBSI	
	*temf*ABOREMUNICAMO	DIOMIS*susut*ABRECEN	
sic, partum *C*	1 *dera*TIONEPATRUMEO	TICAEDEPALATIADPRAE	plalati M^a
quia] qui ante *L*	*ann*OQUIATEMPUSIN	DAND*um*HOSTESOPPRI	
	*dutia*RUMCUMUEI*e*N	4 MERENTURTARDITATIS	
exierant *L*	*tepop*ULOEXIERATPERLE	CAUSAINSENATUMAGIS	senatum *L*
facialesque *L*	*gatos*FETIALES*queresre*	FUITQUAMTRIBUN*isqui*	tribunus quia M^a
	*petic*OEPTAEQUIBUS	QUIASUMMAUIRESTARI	*sic*, restare *C*

[1]) ex] *sic*, ut ex *C*

[2]) potuisse *M*‖in] *sic*, id *C*

LXXV q. XXVI f. 6 = f. 301

	lib. IV c. 58	*lib. IV c.* 58	
	NUNTIABANTURPARŪ	SIDIAOCCIDIONEOCCI	*sic VPL*, occisione *M*
	COGITAUERUNTNULLA	SAETCUMPERICULORETI	et *om. L*
	UIRTUTESUPERARIBU	10 NERINULLUMANNUM	
	MANARUMUIRIUMMO	ESSEQUONONACIEDIMI	
	5 DUMFORTISSIMIMILI	CETURETTAMQUAMPE	
	TESNONTAMENNECUI	*nitea*tLABORISNULLUM	*sic*, nouum *C*
nec *om. L*	UINECPOSTMORTEMIN	BELLUMCUMFINITIMO	
	6 ULTIFUEREINSEQUENTI	POPULOETPOTENTISSIMO	
sic, anno *C*‖ [1])	ANNIP̄ETCN·CORNELIO	PARARIQUIOMNEMETRU	
[2])	COSSISCN·FABIOAMBUS	RIAMSITCONCITATURUS	
	TOL·UALERIOPOTITOTRIB	11 HAECSUASPONTEAGITATA	
	MILCONSULARIPOTES	INSUPERTR·PL·ACCENDUN	
	TATEUEIENSBELLUMMO	MAXIM*um*BELLUMPA	
	TUMOBSUPERBUMRES	TRIB·CUMPLEBEESSEDIC	
qui legatis senatus *L*	PONSUMUEIENTISSENA	12 TITANTEA*mde*INDUSTRIA	[4])‖ea *L*
	7 TUSQUILEGATISREPETEN	UEXANDAMMILITIAM	militia *C*
	TIB*u*SRESNIFACES*sere*NT	TRUCIDANDAMQUEBOS	
	PROPEREURBEFINIB	TIB·OBICI///EAMPROCULUR	obici eam *C*
que *om. M*[a]‖ [3])	QUEDATUROSQUODLARS	BEBABERIADQUEABLEGA	haberi] atque haberi *M*
tulumnius *M*	TOLUMNIUSDEDISSETRE*s*	RINEDOM*ipe*ROTIUMME	
	8 PONDERIIUSSITIDPATRES	MORLIBERTATISCOLONIA	
	AEGREPASSIDECREUERE	RUMQ·AUTAGRIPUBLICI	
	UTTR·MIL·DEBELLOINDI	AUTSUFFRAGIILIBEREFE	
	CEN*dou*EIEN*tibu*SPRI	RENDICONSILIAAGITENT	redi *L*‖*sic*, agitet et *C*
	MOQUOQDIEADPOPULŪ	PRENSATISQU*eue*TERA	praesantesque uetara *M*
	9 FER*rentquodubiprimopro*	NOSSTIPENDIACUIUSQ·	
	MULGATUMESTFREME	ETUULNERAACCICATRICES	[5])
	REIUUENT*usnondum*	NUMERABANTQUIDIĀ	
dellatum *M*	DEBELLATUMCUMUOL*s*	*integriesse*INCORPO	
	CISESSEMODODUOPRAE	RELOCIADNOUAUULNERA	

[1]) *sic*, corneliis *L*, cornelius *MP* [2]) cossis cn. *VL*, cōss. is cn. *MP* [3]) quod] quos *C* (*etiam M*)
[4]) cum plebe esse dictitant eam *om. in fine paginae M* [5]) ac cicatrices... ad noua uulnera *om. M*

LXXVI q. XXVI f. 6′ = f. 301′

	lib. IV c. 58. 59	*lib. IV c.* 59	
	titi	liui	
qui *L*	Accipiendaquidsu	Populationeaccessit	
[1])	persanguinisquodda	4 anxisfuitquaenunc	[6])
	riproreppossetrogi	*tarra*cinaesunturbs	
	14 tantesbaeccuminser	pronainpaludesadea	palude *L*‖*sic*, ab ea *C*
	monib·contionib·q·	partefabiusoppugna	
	interdumagitantes	tionemostenditbac	hac *om. C*
	auertissentplebemab	5 circummissaequat	
suspiciendo *M*	suscipiendobellopro	*tuor cohortes cum c. ser*	
	ferturtempusferun	uilioabalacuminmi	
	daelegisquamsisubiec	nenteurbicollemce	[7])
essent *M*‖tanti M^a	tainuidiaeessetanti	pissentexlocoaltiori	*sic*, altiore *C*
quaria perparebat *L*	1 quariapparebatinteri	quanullumeratprae	
	tr·mil·inuolscumagru	sidiuminguenticlamo	
	ducereexercitumpla	reactumultumoenia	
	cuitncorneliusunus	6 inuasereadquemtu	
	2 romaerelictustrestri	multumobstupefac	
	bunipostquamnullo	tiquiaduersusfabium	
	lococastrauolscorum	urbemintimamtue	[8])
necommissuros M^a	essenecommissuros	banturlocumdedere	
	sepro*elio*apparuittri	scalasadmouendiple	
[2])	pertitoaddeuastandos	naquebostiumcunc	
	3 finesd*is*c*e*ssereualé	taerantetin*mitis*diu	
	riusantiumpetitcor	caedesparitérfugien	
[3])	neliusalterasetqua	ti*umacre*sisten*tium*	
	cumque*i*ncesserelate	armatorumadqueiner	amatorum M^a
	populatisunttectaagros	7 *mium fuit cogebantur*	
[4])	que*utdistinerentuols*	itaqueuictiquiacedẽ	uicit *M*‖cedenti *C*
	cosfabiusquodmaxime	busspeinibileratpug	nil *M*
[5])	petebatur*adanxurop*	naminire*c*umpronũ	
pundum M^a, pidum M^b	pugnandumsineulla	*t*iatumrepenteneqvis	qui *L*

[1]) quod dari] *sic V*, qui dari *PL*, *om. M* [2]) deuastandas *M*, deuastando *L* [3]) alteras et] egitras *P*, egitrans *M*, et giras *L* [4]) destinerent MP^b, desternerent *L*, destirnerent P^a [5]) ancxyr *L*, anxir *P*, ancxy *M* [6]) *sic V*, anxyr *M*, anxir *P*, ancxir *L* [7]) nente VM^a, nentem M^bPL [8]) *sic uid.*, infimam *PL*, infirmum *M*

LXXVII q. XXVII f. 2 = f. 314′

	lib. V c. 2	*lib. V c.* 2. 3	
	DICTATORISIMPERIV̄	12 ATETALIQUOTEMPORE	at] a M^a
	NEQUEIMPORTUNOSDE	ANNIPARENTISLIBEROS	
	CEMUIROSINIUNXISSE	QUEACCONIUÇESINUI	
	SERUITUTISUTPEREN	SEREETUSURPARELIBER	
	NEMMILITIAMFACEREN	TA*te*ME*t*CR*earemagistratus*	
	QUODTRIBUNIMILITUM	13 HAECTALIAQUAEUOCIFE	
	INPLE*b*EROMANAREÇ	RANTESADUERSARIUM	
	9 NUMEXERCERENTQUID	HAUD*inpar*EMNA*c*	nanc L
sic, illi C	NAMILLICCONSULESDIC	TISUNTAP̄CLAUDIUMRE	
[1])	TATORESUEFACTURIESSET̄	LICTUM*acolle*ÇISADTRI	
	QUIPROCONSULAREM	BUNICIASSEDITIONESCŌ	
	IMAÇINEMTAMSAEUAM	PRI*m*ENDASU*i*R*um*IN	
	ACTRUCEMFECERINTSE*d*	BUTUM*i*AMABIUUENTA	ab] ubi L
	IDACCIDEREHAUDINME	CERTAMINIBUSPLEBEIS	
ne] non M	RITONONFUISSENEIN	14 *quema*UCTO*re*MAL*i*	
	OCTOQUIDEMTR·MIL·LO	QUOTANNISANTE*f*UIS	
illi L^a	10 CUMULLIPLEBEIOANTE	SEM*e*MO*r*ATUMESTPER	meratum M^a
antrina M‖contione M	ATRIN*a*LOCACUMCONTĒ	COLLEÇARUMIN*t*ERCES	
	TIONESUMMAPATRICIS	SIONEMTRIBUNICIAEPO	
	EXPLERESOLITOSNUNC	TES*tati*SDISSOLUENDA*e*	
	IAMOCTOIUÇESADIMPE	1 ISTUMIAMNONPROMP	[3])
	*ri*AOPT*i*NENDAIRE*et*NE	*tu*SIN*gen*IOTANTUMSED	
	INTURBAQUIDEMBERE	USUETIAMEXERCITATUS	exercitus M
	REPLEBEIUMQUEMQUĀ	TALEMORATIONEMHABU*it*	
[2])	11 *q*UISENIBILALIUDADMO	2 SIUMQUAMDUBITATUM	
nisi *om.* C	NEATNISICOLLEÇASLIBE	ESTQUIUTRAMTR·PL·UES	[4])‖utrum C
	ROSETCIUIS*eor*UM*non*	*tra*ANSUACAUSASEDITI*o*	
	SERUOSMILITAREQUOS	NUMSEMPERAUCTORES	
	HIEMESALTEMINDO*mos*	FUERINTIDEÇOHOCANNO	
tenta M^a	ACTECTAREDUCIOPORTE	DESISSEDUBITARICERT*um*	dedisse L

[1]) tatorisue M^a, tatoris suae L^a, tatori suae L^b [2]) qui se] *sic*, qui si P^bL, si MP^a

[3]) is tum] VP, eis tum L, isti M^a, iste M^b‖proptus M^a, peremptus L^a

[4]) qui] qui in P^a, quin P^b, quis L, *om.* M

LXXVIII q. XXVII f. 2′ = f. 314

	lib. V c. 3	*lib. V c.* 3	
	3 baberoetcumlaetor	auobisadhibeantur	
	tandemlongierroris	7 utrumenimdefendi	enim... utrum *om. M*
	uobisfinemfactum	tisanimpugnatisplebē	
	essetumquodsecun	utrummilitantium	[2])
uestris] is uestris *L*	dispotissimumuestris	aduersariiestisancau	aduersariis *M*
	rebusbicerrorestsub	samagitisquidquidpa	[3]) || quidquid] quid *M*
	latusetuobisetpropter	tresfaciuntdisplicet	
rep̄ *L*	4 uosreip̄gratuloran	siueilludproplebeestsi	est *om. C*
quisque *L*	estquisquamquidubi	ueillutcontraplebem	illut *om. C*
	tetnullisiniuriisues	8 estetquemadmodum	
	trissiquaefortealiquā	cumseruissuisuetāt	tum *L*
[1])	dofueruntumquam	dominiquicquamrei	
	aequequammunerepa	cumalienisbominib	
	trumimplebemcum	esseparitergineis	is (his) *C*
	aeramilitantibusconsti	beneficioacmaleficio	
	tutasunttr·pl·offen	abstineriaequumcē	
ac] a M^a	sosacconcitatosesse	sentsicuosinterdici	
autum M^aL	5 quidillosaliudauttū	tispatribcommercio	tis] to *M*
aut *C*	timuissecreditisbaud	plebisnenoscomitate	
	bodieturbareuelle	acmunificentianostra	
concordia *M*	nisiconcordiamordinū	prouocemusplebem	
	quamdissoluen	necplebsnobisdicto	nec plebs *om. M*
maxumet tr. *L*	daemaximetribunici	audiensadqueoboedi	
sic, potestati ren *C*	aepotestatisuideren	9 enssitquandotandem	quanto *L*
	6 turessesicberculetam	siquicquaminuobis	
	quamartificesimpro	nondicociuilissed	
	biopusquaeruntquiet	humani esset fauere	humana *M*
	semperaegrialiquid	uosmagisetquantū	
	essseinrepuoluntutsit	inuobisessetindulge	
curatione *L*	adcuiuscurationem	repotiuscomitatipatrv̄	

[1]) fuerunt *VPL*, inciderunt fuerunt *M*

[2]) mitantium M^a, minitantium M^b

[3]) nisi forte hoc dicitis *ante* quidquid *ins. C*

LXXIX q. XXVII f. 3 = f. 306

	lib. V c. 3. 4	*lib. V c.* 4	
	Atqueobsequiople	Quonammodoiçitr	
	10 bisoportuitquaesiperpe	nuncindiçnaripossunt	
sic, quis *C*	tuaconcordiasitquinõ	quib·aliquidnouiad	
	spondereausitmaxi	iectumcommodisiteis	
imperio *M*(?)	mumbocimperiumin	laboremetiamnouum	
	terfinitimosbreuifu	proportioneiniunçi	proportionem $M^a L$
	1 turumesseatqeçoquã	4 nusquamnecoperam	
	bocconsiliumcolleça	sineemolumentone	neque] nec *C*
sic, quo *C*	rummeorumquodab	queemolumentumfer	
a ueis *C*	ducereinfectareabeis	mesine:*Npensaopera*	
	exercitumnoluerunt	estlaboruoluptasque	
	nonutilesolumsedetiã	dissimillimanatura	
	necessariumfueritpo*st*	societatequadamin	quidam M^a
	eadisseramnuncdeip	tersenaturalisuntiūc	natura sunt *L*
	sacondicionediceremi	5 tamolest*e*anteaf*ere*	
	2 litantiumlibetquam	batmilessesuosumptu	
	orationemnonaput	operamreippraebere	
	uossolumsedetiamĩ	çaudebatindeepartem	gaudebant *M*‖ [1])
	castrissibabeaturip	anniseaçrumsuumco	
sic, exercitu *C*	soexercitodisceptan	lerequaerereundedo	
	teaequamarbitrorui	mimilitiaeq·seacsuos	
deri] detur *M*	deriposseinquasimi	6 tueriposseçau*detn*unc	*sic*, posset *C*
sic, ipse *C*	biipsinibilquoddice	fructussibirempesse	*sic*, fructui *C*
	reminmentemueni	etlaetusstipendiumac	
	repossetaduersario	cipitaequoiçituranimo	
	rumcerteorationib·	patiaturseabdomoac	sed *L*‖ac] *sic*, ab *C*
	3 contentusessemne	refamiliaricuiçrauis	
	çabantnuperdanda	inpensanonestpaulo	
	esseaeramilitibquia	7 diutiusabesseansiad	si] ni M^b
	numquamdataes*sent*	calculosetiamrespuo	etiam] *sic*, eum *C*

[1]) inde] idem *MP*, id est *L*

LXXX q. XXVII f. 3′ = f. 306′

	lib. V c. 4	*lib. V c.* 4. 5	
	Cetnonmeritodi	Sacraeciaquampro	
[1])	catannuauerababes	culabdomoquodter	a *M*
mede *VL*, ede *MP*	annuamoperamme	rasquodmariadistās	
[2])	deanituaecumcenses	12 nosintrauicensimv̄	[6])
	*mili*tiasemenstriso	lapideminconspect*u*	
	lidumtestipendium	propeurbisnostrae*an*	
accipero *M*[a]‖inuictus *L*	8 accipereinuitusinbac	nuamoppugnationē	
	parteorationisquiri	perferrepigetscilice*t*	proferre *M*, perferri *P*
enin *M*	tesmororsicenimage	quialeuiscausabelli	
	? ?		
	redebentq*uimerc*en	estnecsatisquisquam	[7])
utuntur] utuntur ut *L*	nariomiliteutuntur	iustidolorisestquod	
nostam] nostram *M*‖ [3])	nostamquamcumpa	no*s*adperseuerandū	nos *om. P*
agi *om. C*	triaaginobiscumaequū	13 stimuletseptiesrebe*l*	
suscipi bellum *C*	9 censemusautnonbel	larountinpacenumqu*am*	
	? ?		
	lum*suscipi*oportuit	fidafueruntagrosnos	fide *L*
[4])	augeriprodignitate	trosmiliensdepopula	
[5])‖profici *M*[a]	pretperficiquampri	tisunt*fi*denate*s*defi	
	10 mumoportetperficie	cereanobiscoegerunt	
urgemur *L*	turautemsiurgemus	colonosnostrosibi	
absedimur *M*[a]	obsessos*si*nonanteabs	14 terfeceruntauctores	
	cedimusquamspeins	fuerecontraiuscaedis	
	?		
capitis *M*[a]*L*	traefinemcaptisueis	inpi*a*elegatorumnos	nostrorum *om. M*
	inposuerimussiber	trorumaetruriamō	
cules *C*	culemsnullaaliacau	nemaduersusnosco	aduersum *L*
	saipsaindignitasper	citareuoluerunthbo	
	seuerantiaminpone	dieq·idmoliunturre	re] *sic*, res re *C*
u. pars uacua	11 redebuitx	petentislegatosnos	repententes *M*[a]
	quondamannosurbs	trosbaudproculafuit	
	oppugnataestobunā	1 quinuiolarentcum	
	mulieremabuniuer	bismolliteretperdila	

[1]) uera] *sic*, aera *PL*, aera dicas *M* [2]) anitu] *sic uid.*, an tu *P*, an tum *M*, ante *L*
[3]) quam] quam *L*‖*ante* patria *ins.* ciuibus agere uolumus agique tamquam cum *C*
[4]) augeri] *sic V*, aut geri *PL*, utageri *M*[a], aut agere *M*[b] [5]) pr et] *VP*, pi r̄ et *L*, nobilir *M*[a], nobiliter *M*[b]
[6]) nos] *sic*, nos bis *P*, nobis *ML* [7]) quisquam] *VML*, quicquam *P*?

LXXXI q. XXVII f. 4 = f. 283

	lib. V c. 5	*lib. V c. 5*	
	TITI	LIVI	
gerio] geri ingo M^a?	TIONESBELLUMGERIO	REMOPERISPERTAN	
	PORTETSINOSTAMIUS	TUMSPATIIDUXERECAS	spatium L || [3])
	TUMODIUMNIBILMO	TELLAPRIMOPAUCAPOSTEA	tellum L
uent L || [1])	UETNEILLAQUIDEMORO	EXERCITUAUCTOCREBER	exercito L || auctor M
	2 UOSMOUENTO*peribus*	RIMAFECERUNTMUN*i*	
	INGENTIB·SEPTAURBS	TIONESNONINURBĒ	
	ESTQUIB·INTRAMURUS	MODOSEDINETRURIĀ	etruria L
	COERCETURBOSTISAGRŪ	ETIAMSPEC*t*ANTISSIQUA	*sic*, expectantes C
[2])	NONCOLUITETCULTAUAS	INDEAUXILIAUENIANT	ueniat M^a
	3 TATASUNTBELLOSIR*e*DU	6 OPPOSUEREQUIDTURRIS	
	CIMUSEXERCITUM*q*UIS	QUIDUINEASTESTUDINES	
	ESTQUIDUB*itetillosnon*	*que et alium oppugnan*	et talium C
	ACU*p*IDITATESOLUMUL	DARUMURBIUMAPPA	
ciscendum M^aL	CISCENDISEDE*r*IAMN*e*	RATUMLOQUARCUMTAN	
	CESSITATEIMPOSITA*ex*	TUMLABORIS*e*XHAUSTŪ	
	ALIAENOPRAEDANDICŪ	SITETADFINEMIAMOPE	
	SUAAMISERINT*agrum*	*rist*ANDE*mperuentum*	
	NOSTRUMINUASUROS	RELINQUENDAMEHAEC	me] *sic*, ne C
	NONDIFFERIMUSIGIT*ur*	CENSETIS*ut*ADAESTATĒ	ad statem L
iusto M	BELLUMISTOCONSILIO	RURSUMNOUUSDEIN	rursus C
	SEDINTRAFINISNOSTROS	TEGROBISINSTITUENDISE	
	4 ACCIPIMUSQUID*illud*	7 XUDETURLABORANT////	[4])
	QUODPROPRIEADMILITES	TAREACPERSEUERARE	ac] et L
	PERTINETQUIBUSBONI	*def*UNG*iquecura*	
pl.] *sic*, pl. cum C	TR·PL·STIPENDIUMEX	BREUISENIMPROFEC	
	TORQUEREUOLUERUN*t*	TORESESTSIUNOTENO	*sic*, tempore C
nunc sultum M	NUNCCONSULTUMRE	REPERAGITURCURNEIP	cur ne] nec C
	PENTEUOLUNTQUALE	SIPERINTERMISSIONES	
	5 ESTUALLUMFOSSAMQ	B*asinte*R*uallaque*l*en*	
sic, utrumque C	INGENTISUTRAMQUE	TIOREMSPEMNOSTRĀ	

[1]) mouet...oro nos *om.* M [2]) culta uastata] *sic* VM^b, cultaeuastata P, culteuastata M^a, culta euastate L
[3]) *sic*, duxerunt C [4]) exsudetur labor quanto est minus opera tueri facta et instare C

LXXXII q. XXVII f. 4′ = f. 283′

	lib. V c. 5	*lib. V c.* 5. 6	
	Facimusloquordeope	Turillamuiamconsilii	
ra] *sic*, re *C*	raetdetemporisiactu	iacturaoperumtanto	
diffe] quod diffe *C*	8 raquidpericulidiffe	laborefactorumuas	
	rendobelloadimus	tatioinminens*fi*niu̅	
nunc] *sic VC*	nuncobliuiscinosbaec	nos*t*ro*ru*maetruscu̅	
crebra *C*	tamcrebramaetruri	bellumproueienteco̅	
dimitten *L*	aeconciliademitten	12 citatumbaecsunttri	
	disueiosauxiliispatiun	bunriconsiliauestra	
ut] et ut *M*	9 turutnuncressebabet	nonberculedissimilia	
	ira*t*isuntoderuntne	ac*s*iquisaegroq*uic*ura	qui *M* || agro M^a
gat M^a	çantmissurosquantv̅	risefortiterpassusex	
	*in*illi*sestcapereueiosli*	*temploconu*alescere	
	cetquisestquisponde	possitcibigratia*p*raesē	
si] sibi *M*	*ateundem*sidiffertur	tisautpotionis*lo*nçin	
	bellumanimumposteafo̅	quumetforsitaninsa	
	10 *recumsilaxame*ntv̅	nabilemmorbumeffi	nabile *M*
	dederi*smaiorfrequen*	1 *ci*at*simediu*sfidius*d*	filius *L*
	tiorqueleçatioitura	bocbellumnibi*l*perti	
sic, nunc *C*	*sitcumidquod*no̅	N*eretad*dis*c*iplinam	
	offenditetruscosrex	certemilitiaeplurimu̅	
	creatusueiismutari	inter*erat*insues*cere*mi	
	*spatiointerposi*topos	li*tem*nostrumnonso	
	situelconsensuciui	lumpartauictoriafrui	
	*tatisuteoreconc*ilien*t*	2 *sedsiet*iamreslentior	
	aetruriaeanimosue*l*	sitpatitaediumetqua̅	
uoluntati *L*	ipsiusuol*unt*atere*gis*	uisseraespeiexitumex	uisere *L*
	quiobstare*reg*num	*pectareetsi*nonsita	*sic*
	suumsalu*tic*iuiu̅	estateperfectumbellv̅	
	11 *nolit uidete quot res*	*hiemem*operirinecsi	
iutiles M^a	quaminutilessequa̅	cutaestiuasauesstati̅	

LXXXIII q. XXVII f. 5 = f. 290

	lib. V c. 6[1])	*lib. V c.* 6	
	lib	? ⅦⅦ[2])	
	AUTUMNOTECTAACRE	TRO*ci*NIUMMO*llitiae*	
sic, cessum *C*	CESSUSCIRCUMSPICERE	INERTIAEQ·MA*ndasse*	
	3 OBSECROUOSUENANDI	*tri*BUNISETME*minis*	
	STUDIUMACUOLUPTAS	SEHANCIPSAM*potesta*	
	*hominesper*NIUESAC	TEMNONINUM*branec*	
	PRUINASINMONTISSI*l*	INT*ecti*SMAIOR*essuos*	
	UASQRAPITBELLINECES	6 *c*REASSEHAECU*irtute*	
	SITATIBEAMPATIENTIÄ	*militu*MUESTR*orum*	
athibimus *M*	NONADHIBEBIMUSQUÃ	HAE*c*ROMANON*omine*	
		SUNTDIGNANON*ueios*	
		*t*A*ntum*NECHO*cbellum*	
		INTUERIQUODIN*stat*	
		*sedfamamet*ALI*abella*	fama *M*
		ETADCETEROSPO*pulos*	
		*inposte*RUMQU*ae*	
		7 *rereanmedio*CRID*iscri*	*sic*, mediocre *C*
		*menopinionis*SECU*tu*	
		*rumexhacrep*UTATI*su*	
		*trum*TANDE*m*FINITU*mi*	
		p r esse putent cuius	esse] meum esse *P*
		SIQUAURBSPRIM*um*	
		*illud*BREUISSIMI*tempo*	
		R*is*SUSTINUERI*tim*	
		*petumnih*ILDEIN*de*	
		8 *timeat an hic sit terror*	timeat] ti *L* ‖ sit] si *L*
		*nominis*NOSTRIU*tex*	uestri *L*
		ercitum romanum non	
	5 INESSEETSEIUX*t*AHIEM*e*	TAEDIUMLONGIN*quae*	
belli *L*	A*tqueaestatebellage*	*oppugn*ATIONIS*non*	
	REREPOSSENECSEPA	*uis*HIEMISABUR*be*	

[1]) *paginae duae pessumdatae plane* [2]) *sic ex* IIII *factum* V

LXXXIV q. XXVII f. 5′ = f. 290′

	lib. V c. 6	*lib. V c.* 6	
simul *M*	*circu*MSESSASEMEL	TAMODESTIAESTUTNON	
	*amou*EREPOSSITNEC	OBSIDIONISTEDIONON	*sic*
	*finem*ULLUMALIUM	DENIQUEREC*niqui*C*quam*	
	*belliq*UAMUICTORIAM	APUTEOSNOUATUMSIT	
sic, impetu *C*	*noue*RITNECINPETUS	NONNECATAAUXILIAAB?	
	*potiusbe*LLAQUAMPE*rse*	AETRUSCISINRITAUERI*nt*	intrauerint *M*
	9 *uera*NTIACERATQUAE	13 ANIM*o*S?M?*o*RIETURENI	
quidem] quide M^a	*inomni*QUIDEMCENERE	*extemploquicumq*UEERI?*t*	que *om. L*
	*militi*AEMAXIMETAME	SEDITIONISAUCTORNEC	nec] ne M^aL
	*inobsi*DENDISURB*i*B	CUIQUAMDICERAE*e*ALI*ce*	
	*neces*SARIAES*tquarum*	BITQUAEAPUTUOSIN*pu*	
	plerasq·MUNITIO*nib*	14 NEDICUNTU*rfustua*	
	*acnat*URALISI*tuinex*	RIU*mmeret*UR?QUISIGNA	
	*pugn*ABILESFAMESITIQ·	RELINQUITA?*utpraesi*	
	*temp*IUSIPSUM*uincit*	DI?*odeceditauctor*ES?	
	*atqex*PUGNATSICUTUE	*signa relinquendi et de*	
	10 *iosex*PUGNA*bitnisiau*	*serendi castra non uni*	
	*xilioh*OSTIB·TR·PL·FU*e*	AUT*alteri*MILITI·SED	
	*rinte*TROMAEINUENE	UNI*uersisexerc*ITIB?	
	*rintp*RAESIDI*aueien*	*palam in contione au*	
nec quicquam *L*	*tesqu*AENEQUIQUAMIN	15 DIUNTURADEOQUID?	
eruriam *L*	11 *etru*RIAQUAE*runtan*	*quidtrplloquituret*	
	*estq*UICQUAMQUODUE	SIPRODENDAEPATRIAE	
	*ienti*B·OPTATUMAEQUE	DISS*ol*UENDAEQ·REI	
contingere epossit M^a	*conti*NGEREP*ossitquam*	PU*blicaeest*AD?SUE?*stis*	[1])
	*utsed*ITIONIB·PRIMUM	AUDIREETDULCEDINE	
	*urbs*ROMANA*deinde*	PO?*testatiseiuscaptiquae*	
	*uelu*TEXCONTAGIONE	LUBETSUBEASCELERALA	[2])‖scelere *L*
castram M^a	12 *castr*AINPLEANTURAT	16 TERE*si*N*itisr*ELIQUU	
	*herc*ULEAPUDBOSTISTA	ESTUTQUAEBI*c*UOCIFE	bic *uel* bii *V*, hic *C*

[1]) adsuestis qui *C*: *desunt litterae non plus quattuor in V*

[2]) iubet *PL*, libet iuuet *M*

LXXXV q. XXVII f. 6 = f. 299

	lib. V c. 6·7	*lib. V c.* 7	
	RANTUREADEMIN	LONCITEMPORisopus	
	CASTRISETAPUDMILITES	INCENDIUMbausilmul	
	ACANTETEXERCITUSCOR	TIQUETIBIMORtalesne	*sic*, ibi *C*
para *L*	RUMPANTDUCIB·QPAre	QUIQUAMOPEmferen	
patientur M^a	17 RENONPATIANTURQUO	TESFERROICNiqabsump	
	NIAMEADEMUMROMA	4 TISUNTQUODUbiromam	
	LIBERTASESTNonSENA	ESTNUNTIATUmmaes	
	TUMNONMAGISTRATUS	TITIAMOMNIbussena	
	NONLEGESNONMORES	TUICURAMMEtumque	
	MAIORUMNONINSTITU	INIECITNETUMuerosus	
	TAPATRUMNONDISCIPLI	TINERINECINurbese	
patriam *M*	1 NAMueRERIMILITIAEPARIA	DITIONISINCAstrispos	seditio nec (ne *L*) *C*
	ETIAMINCONTIONIBUS	SETETRP·UELUtabseuic	rp.] *sic*, tr. pl. *C*
tribunus *L*	ERATAPPIUSTRPLCUMSU	TAEREIP·INSUltarent	rep̄ *L*
	BITOUNDEMINIMEQUIS	5 NECCUMREPentequi	nec] *sic*, *om. C*
	CREDERETACCEPTACalA	BUSCENSUSequester	
[1])	MITASAPUDUEIOSFECIT	ERATEQUIPUBlicinon	
	2 NAMCUMAGGERPROMO	ERANTADSIGNaticonci	
	TUSADURBEMUINEAE	LIOPRIUSINTerseseha	
sic, iam *C*	QUETANTUMNONTAM	BITOSENATUMadeunt	
	iniunctAEMOENIBUS	FACTAQUAEDICendipo	
esset M^a || *sic*, opera *C*	ESSENTDUMOPERAEIN	TESTATEAEQUISsesuis	
	TERDIUFIUNTINTENTIUs	STIPENDIAFACTurospro	
	QUAMnoctecustodiun	6 MITTUNTQUIBcumam	
	TURPATEFACTAREPENTE	PLISSIMISUERbisgrati	
	PORTAIngensmultitu	AEabSENATUActaees	
	DOFACIB·MAXIMEARMA	SENTFAMAQUeeaforum	
sic, coniecit *C*	3 TAIGNESCONICITHORA	ATQ·URBEMPEruasis	
monumento M^a	QUAEMOmentosimul	SETSUBITOADCuriam	
	AGGEREMACUINEASTA	CONCURSUSFItplebis	

[1]) *post* ueios *ins.* et superiorem appium in causa et concordiam ordinum maiorem ardorem (que *ins. P*) ad obsidendos pertinacius ueios *C*

LXXXVI q. XXVII f. 6′ = f. 299′

	lib. V c. 7	*lib. V c. 7*	
	7 *pedest*RISORDINISSEA	RICOMITATEMBENIC	comitantem *L*
	*iuntnuncess*EOPERAMQUE	11 NITATEMQUESENATUSCER	
	*reipext*RAORDINEMPOL	TATIMPATRIB·PLEBEIQUE	plebique *C*
sic, quo *C*	*licerise*UUEIOSSEUQUOD	MANAREÇAUDIOLACRI	
	*aliodu*CEREUELINTSIUE	MAEDEINDEREUOCATIS	mae (ma *L*) donec *C*
	*iosduct*ISINTNEÇANTSE	INCURIAMPATRIB·SC	
	*indepr*IUSQUAMCAPTA	12 *fActumest*UTTRIBUNI	
	*urbeho*STIUMREDITU	MILITARESCONTIONE	
uero] *sic*, uero iam *C*	8 *rosesse*TUMUEROSUPER	A*duocata*EQUITIB·PE	peditibus equitibusque *C*
sic, superfundenti *C*	*funde*NTESELAETITIAE	DITIB·Q·ÇRATIASAÇERET	
	*uixtem*PERATUMESTNO	MEMOREMPIETATISEO	
	*enimsi*CUTAEQUITESDA	RUMERÇAPATRIAMDICE	
to] tum *L*	*tomagi*STRATIB·NEÇOTIO	RENTSENATUMFOREPLA	
	9 *laudarii*USSINE*q*AU*tin*	CERENTAUTEMOMNIB·	cere *C*‖ [2])
	*curiam*UOCATIQUIB·RES	IISUOLUNTARIAMEXTRA	
	*ponsum*DARETURAUTLI	ORDINEMPROFESSIMI	*sic*, professis *C*
	*minecu*RIAECONTINE	LITIAMAERAPROCEDERE	
	*baturs*ENATUSSEDPRO	ETAEQUITICERTUSNUME	
	*sequisqu*EEXSUPERIORE	RUSAERISESTADSIÇNATUS	aeris] acrus M^a
	*locoad*MULTITUDINEM	13 TUMPRIMUMAEQUISSU	tum] tum hic *M*‖ [3])
	*incomitio*STANTEM	ISMEREREAEQUITESCOE	
uocem *L*	*uocema*NIBUSQSIÇ	PERUNTUOLUNTARIUS	
	*nificar*EPUBLICAMLAE	DUCTUSEXERCITUSUEIOS	
	10 *titiam*BEATAMURBEM	NONAMISSAMODORES	
[1])	ROMA*n*AMINUIC	TITUITOPERAMSEDNO	*sic*, opera *C*
sic, aeternam *C*	*tamet*ATERNAM*illacon*	UAMETIAMINSTITUIT	*sic*, ua *C*
	*cordia*DICERELAUDARE	ABURBECOMMEATUSĪ	
	*equit*ESLAUDAREPLEBĒ	TENTIOREQUAMANTEA	
laudabus M^a	*diemip*SUMLAUDIBUS	SUBUEBICURANEQUID	
	*ferreu*ICTAMESSEFATE	TAMBENEMERITOEXER	

[1]) inuic] *sic V*, et inuic M^bPL, et in et inuic M^a

[2]) omnibus] in omn. *M*

[3]) aequis suis merere] *V*, equos si merere M^a, equos sumere M^b, aequos merere *P*, aequus merere *L*

LXXXVII q. XXVII f. 7 = f. 307

	lib. V c. 7. 8	*lib. V c.* 8	
	lib	IIII	
	CITUIADUSUMDEES	PENTINO*capenatium*	
	1 SETINSEQUENSANNU*s*	5 ATQUEFALIS*corumhiduoe*	
	tr. mil. consulari potes	*truriae*POPU*liquiapro*	
	TATEHABUITCSERUILI	? ? ? XIM*iregioneerant*	
	*umahalamter*TIUMQSER	*deuictis ueis bello*	ueis *om. L*[a]
[1]) ‖ uergilium *L*	UILIUMLUERCINIUM	QUOQUERO*manosepro*	
[2]) ‖ manili *C*	QSULP*ic*IUMAMANLI	XIMOSFORE*credentes*	
[3])	*um itcrum m sergium ite*	6 *falisci propria etiam*	
	2 RUM*i*ST*ri*BUNISDUM	*c*AUSAINFE*stiquodfide*	
uemens *M*[a]	*cura omnium in ueicns*	NATIBELLO*seiamantea*	iam] aim *L*
	BELLUMINTENTAESTNEC	INMISCUE*rantperlega*	
anxyri *ML*, anxtri *P*	LEC*tumanxuripraesi*	TOSULTRO*citroquemis*	
	DIUM*uaca*TIONIB·MILI	SOSIUREIU*randointer*	
	TUMETUOLSCOSMERCA	SEOBLIÇATI*cumexer*	obligatim *M*
–	*tores uulgo receptando*	CITIBUSNE*copinatoad*	
	PRODITISREPENTEPOR	7 UEIOSACCE*ssereforte*	
	tarum custodibus oppressum	EAREÇIONE*quamser*	
	3 ES*t*MINUSMILITU	ÇIUSTR·MI*lpraeerat*	
	PERIITQUIAPR*aete*RAE	*c*ASTRAADO*rtisuntin*	
	gros lixarum in modum om	*ge*NTEMQ*ueterrorem*	
[4])	NESNEÇOTIABANTUR	INTULEREQ*uiaetruriam*	qui *L*
	4 *nec ueis melius gesta*	OMNEME*xcitamsedi*	exercita *L*
sic, tum *C*	RESQUODTUNCCAPUT	BUSMAÇN*amoleades*	
	omnium curarum publi	SEROMAN*icrediderant*	
nam *om. L*	CARUMERATNAMETDU	EADEMOPI*nioueientes*	
	CESROMANIPLUSINTER	*in urbe concitauit*	
iratum *M*[a]*L*	*seirarumq*UAMAD	8 *itaan*CIPI*tiproeliocas*	
	UERSUSHOSTESANIMI	*tra romana oppugna*	
	HABUERUNTE*tauctum*	*bantur concursantesq*	
	ESTBELLUMADUENTURE	? ? ? ? CUMBUCA*tqueillucsigna*	

[1]) l.] p̄l. *ML*, publium *P* [2]) q. sulpicium a. *om. L* [3]) sergium] seruium sulpitium *L*
[4]) *post* omnes *ins.* per agros uicinasque urbes *C*

LXXXVIII q. XXVII f. 7′ = f. 307′

	lib. V c. 8	*lib. V c. 8. 9*	
	*transferr*ENTNECUE	QUAMUINCEREPER	
	*ientemsa*TISCOBIBE	12 CIUEMMALUI*t*DIUIN	
	*reintram*UNITIONes	MEDi*oc*AESIMILi*t*ESPOS	
	*necsuis*MONIMEN	TREMODESEFERETIS	*sic*, desertis *C*
	*tisarcere*UIMACTUE	MUNITIONIBPERPAUCI	
	*riseabext*ERIOREPO	INMAIORACASTRAPARS	
	9 *teranthoS*TEUNASPES	MAXIMAATQUEIPSE	
	*eratsiex*MAIORIBC*a*S	SERG*i*USROMAMPERTEN	
	*trissubuenire*TURUTDIUE*r*	DERUNTUBICUMOMNE	
	*saelegion*ESALIAEAD	*culpami*N*c*OL*t*EÇA*min*	
	*uersusca*PENATEMAC	CLINARETACCIRIUERÇI	arciri *L*
	*faliscuma*LIAECONTRA	NIUMEXCASTRISINTER*ea*	
	*eruptione*MOPPID*a*	PRAEE*sse*LEÇATOSPLACU	
	*norumpugn*ARENTSE*d*	13 ITACTADEINDEINSENA*tu*	
	*castrispra*EERATUER	*res est certatumq*	
	*giniuspri*UATIMSERÇI	IN*t*ERCOLLEÇASMALEDIC	inter] iterum *M*
	*oinuisusin*FESTUSQUE	*tispaucirphuicatq*ILLI*ut*	
	10 *iscumpler*AQUECASTEL	QUOSQSTUDI*um*PRIUA	
	*laoppugn*ATASUPERA	TIMAUTÇRATIAOCCU	
utrum *L*	*tasmuniti*ONESUTRĨ	PAUE*R*UN*t*ADS*unt*	
	*queinuehi*BOSTEMNU	1 PRIMORESPATRUMSIUE	
	*tiareturi*NARMISMILI	*culpa siue infelicitate*	
sic, opus *C*	*testenuit*SIOPESFORET	IMPERATORUMTAMIÇ	
	*auxilioco*LLEÇAMDIC	NOMINIO*s*A*cl*A*des*AC	
	*titansads*EMISSURUM	CEPTAESSETCENSUERE	sensuere M^a
	11 *huiusadr*OÇANTIAM	NONEXPECTANDUM	
	*pertinaci*AALTERIUS	IUSTUM*tempuscomitio*	[2])
rogabat *M* ‖ [1])	*aequaba*TQUINEOPE	RUMSEDEXTEMPLONO	
	*abinimic*OUIDERE	UOS*trmilcreandosesse*	
	*turpetisseui*NCIABBOSTE	QUIKALOCTOBMA	qui] *sic VL*, qui a *MP*

ACTEYONTWNEXOP///PAKAC
ΚΟΙCCTPATEYΣΣACINKINO/CIN
ΟΙΡWΣΣAIOIΠOAITEYCAMENOI
ICTOICΠOAEΣΣOICTONΔIKTATO
NΠPOXIPIZONTAI

[1]) ne] *sic*, ne quam *C*

[2]) comitiorum] monitiorum M^a, munitionum M^b

LXXXIX q. XXIX f. 3 = f. 288

	lib. V c. 23	*lib. V c.* 23. 24	
	TRIUM*phusqueobeam*	11 FERRETREXEO*donum*	rex] *sic*, ut ex *C*
	UNAMMAXIMEREMCLA	AUREUMDIGN*umampli*	
	RIORQUAMGRATIORFUIT	TUDINETEMPL*iacnumi*	tudinem M^a
	7 TUMIUNONIREGINAETE	NEDEIEXDIGN*itatepr*	ex] x *M* || populoque r. *L*
[1])	PLUMIN AUENTINO	FIERETEAQUOQ*ueconla*	
	LOCAUITDEDICAUITQUE	TIOPLEBISANIM*osaca*	
	MATUTAEMATRISATQUE	12 MILLOALIENAU*itinter*	
	BISDIUINISBUMANISQ·	BAECPACIFICAT*umlega*	
	REB·GESTISDICTATURASE	TI*a*UOLSCISETA*equisue*	
	8 ABDICAUITAGIDEINDE	NERUNTINPET*rataque*	que *om. L*
apollonis *ML*	DEAPOLLINISDONOCOEP	PAXMAGISUERC//////	*sic*, magis ut fessa tam *C*
decimam *MPL*	TUMCUISEDECUMAM	DIUTINOBELLOA*dquies*	
	UOUISSE*praed*AE*par*TEM	CERETCIUITASQ*uamquod*	
diceret *C*	CUMDICARETCAMILLUS	1 DIGNIPETERENT*ueiscap*	
r] *sic*, *om. C*	PONTIFICESRS*oluen*	TISSEXTRIBUNO*smilitum*	sex] ex *L* || tribus $M^a P^a L$
religione *C*	DUMRELIGIONEMPO	CONSULARIPOT*estate*	
	9 PULUMCENSERENTBAUD	INSEQUENSAN*nusha*	
	FACILEINIBATURRATIO	BUITDUOSPUBLI*oscor*	[2])
	IUUENDIREFERREPRAE	NELIOSCOSSUM*etsci*	cossos L^a
	DAMPOP*ulum*UTEXEA	PIONEMMUALE*rium*	
	PARSDEBITAINSACRUM	MAXIMUMITER*umc.fa*	caesonem *C*
sic, secerneretur *C*	10 SCERNERETURTANDEM	BIUMAMB·TUM*iilfuri*	
	EOQUODLENISSIMUM	*umme*DULLINUM*quin*	
	UIDEBATURDECURSUM	TUMSERUILIUM*tertium*	
	ESTUTQUISEDOMUMQUE	2 CORNELIISFABIS*cum*	*sic*, faliscum *C*
sic, religione *C*	REGIONEEXSOLUERE	BELLUMDUMUA*lerio*	dum *om. C*
	*uelletcum*SIBIMETIP	ACSERUILIOCAPE*nas*	
aestumasset *ML*	SEPRAEDAMAESTIMAS*set*	SORTIEUENITAB*iisnon*	sorte *PL*, forte *M*
	SUAM*decu*MAEPRAETIÜ	URBESUIAUTOP*eribus*	
	PARTISINPUBLICUMDE	TEMPTATAESEDA*ger*	

[1]) *post* in *foramen scriptura antiquius*

[2]) duo publicos *L*, duos publios duos *M*

XC q. XXIX f. 3′ = f. 288′

	lib. V c. 24	*lib. V c.* 24	
	*estd*EPOPULATUSPRAE	UELSITUU*elmagnifi*	
egrestium M^a	*daeque*RERUMAÇRESTIŨ	CENTIAPUBLICORUMPRI	
	*actaen*ULLAFELIXARBOR	UATARUMQUETECT*or*UM	*sic*, uatorumque *C*
	*nihilf*RUÇIFERUMIN	ACLOCORUMPRAEPONE	
	3 *agror*ELICTUMEACLA	7 BANTQUĨ ILLAQUO	[1])
	*descap*ENATEMPOPULV	QUEACTIOMOUEBATUR	
	*subegi*TPAXPETENTIB	QUAEPOSTCAPTAMUTIQ·	
feliscis *M*	*datai*NFALISCISBELLŨ	ROMAMA*galliscele*	
	4 *resta*BATROMAEIN	BRATIORFUITTRANSMI	
	*terimm*ULTIPLEXSEDITIO	8 ÇRANDIUEIOSCE*terum*	
	*eratc*UIUSLENIEN*dae*	PARTIMPLEBSPARTIMSE	[2])
	*causa*COLONIAMINUOLS	NATUSHABITANDODIS	
	*cosqu*OTRIAMILIACIUI	TINABA*ntueios*DUASQ·	
	*umroma*NORUM*scr*IBE	URBESCOMMUNIREIN	[3])
sic, deducendam *C*	*renturde*DUCENDACENSUE	9 COLIAPO*pulorposseaduer*	
	*ranttr*IUMUIRI*que*	SUSQUAECUMOPTIMA	
	*adidcre*ATITERNAIUÇERA	TESITATENDERENTUT	
septunces *C*‖uiritin *M*	*etsept*UNCIISUIRITIM	*moriturosse*CITIUS	
	5 *diuise*RANTEALARÇITIO	DICERENTINCONSPEC	[4])
qui *L*	*sperni*COEPTAQUIASPE	*tu p r quam quicquam*	
	*imaio*RISAUERTENDAE	EARUMRERUMROÇA	
	*solaci*UMOBIECTUMCE	10 RETURQUIPPEN*unc*in	
rele] rege *L*	*seba*NTCURENIMRE*le*	UNAURBETANTUMDIS	
	*gari*PLEBEMINUOLSCS	SENSIONUMESSEQUID	
	*cum*PULCHERRIMAURBS	*in duabusurbibusfore*	urbibus *om. L*
	*ueia*ÇERQUEUEIENTA	UICTAMNEUTQUISQUA	
sic, conspectu sit uue *C*	*nusi*NCONSPECTUUE	UICTRICI*patriaeprae*	
	*rior*AMPLIORQUERO	FERRETSINE*r*ETQUEMA	
	6 *man*OAÇROURBEM	IOREMFORTUNAMCAP	
romae *C*	*quoque*URBIROMANA	TISESSE*ucis*QUAM*inco*	

[1]) *post* qui *foramen scriptura uetustius* [2]) *sic*, partem plebi partem senatus destinabant (a *ins.* P^a) habitandos ueios *C* [3]) communi re] *sic*, communes reip̄ *C* [4]) conspectu p. r] cons p̄or. *L*

XCI q. XXIX f. 6 = f. 285

	lib. V c. 27	*lib. V c.* 27	
	Tuinecpopulumnecī	10 Tesdedit adquodspec	
	peratoremscelestus	taculumconcursupo	
	ipsecumscelestomu	pulipriumfactode	
	6 nereuenistinobiscv̄	indeamagistratibus	
facto *M*	faliscisquae, actofit	derenouauocatose	
	humanosociaetasn	natutantamutatio	
	nonestquamingene	animisestiniectaut	
	rauitnaturautr*is*	quimodoefferatio	
	queesteritq·suntet	dioiraqueueientiumexi	
	bellisicutpacis*iuraius*	tumpenequa*mcapena*	
	tequeeanonminus	tiumpacemmallent	
sic, didicimus *C*	quamfortiterdicim*us*	aputeospacemuni	
	7 gererearmahabem*us*	uersaposceretciu*i*tas	
[1])	nonaduersusarma	11 fidesromanaiusti	
	tosetipsosquin*eclaesi*	*tia imperatoris in foro*	
	neclacessitianobis	incuriacelebratur	in] *sic*, et *C*‖[2])
	castrarom*anaadue*	co*nse*ns*uq*u*eomni*	
	8 iosoppugnarunteos	umlegat*i*adcamillum	
	tuquantumintefuit	incastraatque*indepe*r	
	nouoscelereuicis*ti*	missu*c*ami*lliromam*	
	egoromanisartib·	adsenatumquidede	
	uirtuteope*rearmis*	*rent falerios profi*	
	9 sicutueiosuincamde	12 ciscunturintroduc	
eum *om. L*	nudatumdeindeeū	tiadsenat*um*italo	
	manib·posttergumī	*cuti traduntur*	
	ligatisreducendum*fa*	pcuictoriacuminecde	uictoriam *M*‖ *sic*, cui *C*
	leriospueris*tr*adidit	*us nec homo quisquam*	
	uirgasqueeisquibu*s*	inuideatuictiauobis	
	proditorem*agerent*	etimperatoreu*estro*	
	inurbemuerberan	dedimusnosuobis	

[1]) *post* aduersus *ins.* eam aetatem cui etiam captis urbibus parcitur sed aduersus *C*

[2]) *sic*, celebrantur *C*

XCII q. XXIX f. 6′ = f. 285′

	lib. V c. 27. 28	*lib. V c.* 28	
	RATIQUONIBILUICTO	UEXERANTAEQUIIN	
	RIPULCBRIUSESTMELIUS	SIGNISIUSTITIAFIDEQUE	iustitiam M^a
	nos sub imperio ues	HOSTIBUSUICTISCUMIN	
	TROQUAMLEGIB·NOS	URBEMREDIRETTACITI	*sic*, redisset tacite *C*
	13 TRISUICTUROSEU*entu*	EIUSUERECUNDIAMNO	
	HUIUSBELLIDUOSALUTA	TULITSENATUSQUINSI	
	RIAEXEMPOLAPRODITA	NEMORAUOTILIBERARE	
	humano generi sunt	2 TURCRATERAMQ·AUREA	
	UOSFIDEMINBELLOQUA	DONUMAPOLLINIDELPHS	
	*praesente*MUICTO*riam*	LEGATIQUIFERRENTLUA	
	MALUISTISNOSFIDEPRO	LERIUSLSERGIU*s*AMA	mani *L*
	uocati uictoriam ultro	LIUSMISSILONGAUNA	
	DETULIMUSSUBDICIO	NAUEHAUDPROCULFE	
	14 NEUESTRASUMUSMITTI	FRETOSICULOAPIRATISLI	
	*tequi*ARM*aquiobsi*	PA*rens*IUMEXCEPTIDE	expecti *M*
	DESQUIURBEMPATENTI	3 UEHUNTURLIPARASMS	
	*b.pORtisaccipiant*Nec	ERATCIUITATISUELUTPU	
	UOSFIDEINOSTRAENEC	BLICOLATROCINIOPARTA	
	NOSIMPERIIUESTRIPE	PRAEDAMDIUIDEREFOR	
	15 *nitebit*CAMILLOETABHOS	TEEOANNOINSUMMO	
	TIB·ETACIUIB·GRATIAE	MAGISTRATUERATTIMA	
	ACTAE*f*AL*iscisinstipen*	SI*t*HEUSQUIDAMROMA	
	DIUMMILITUMEIUSAN	NISUIRSIMILIORQUA	
ut *om. L*	NIUTPRTRIBUTOUACA	4 SUISQUILEGATORUM	
	RETPECUNIAINPERA	NOMENDONUMQUE	donum] nonum M^a
tum] *sic*, ta *C*	TUMPACEDATAEXERCI	ETDEUMCUIMITTERETUR	
	TUSROMAMREDUCTUS	ET*d*ONIC*a*USAMCOGNO	cognouit *om. C*
	1 CAMILLUSMELIOREMUL	UITUERITUSIPSEMULTI	
laudes *M*‖ [1])	TOLAUDEQUAMTRIUM	TUDINEMQUOQ·QUAE	
phantes *M*	PHANTEMALBIPERURBE	SEMPERFERMERECENTI	*sic*, regenti *C*

[1]) quam] quam cum *C*

XCIII q. XXX f. 1 = f. 339′

	lib. Vc. 30. 31	*lib. Vc.* 31	
	Utmeliusfueritnõ	Nosludosfecerequ?s	
	capiueiosneromade	m̄furiusdictatoruo	
	7 sereretur quianonui	3 ueratueientibelloeo	
	açebantsedpraecib's	demannoaedesiuno	
	etinterpraecesmulta	nisreçinaeabeodem	
	deorummentioerat	dictatoreeodemq·bel	dictator *M*
sic, religiosum *C*	reliçionumpartima	louotadedicaturcele	
sic, ximae *C* || unam *VC*	ximafuitetleçemunã	bratamq·dedicationẽ	
antiquarum *M*, antiqua *L*	plurestrib·antiquarun?	inçentimatronarum	indigenti *M*[a]
	8 quamiusseruntadeo	4 studiotraduntbellum	
	queeauictorialaetapa	haudmemorabilein	
posterio *M*	trib·fuitutposterodie	alçido*c*um*ae*quisçes	
	referentib·consulib·	tumestfusishostibus	
	s̄c̄fieretutaçr*iue*ien	pri*uspaene*quamma	
	tanisepteneaiuçeraple	nusconsererentua	
	bidiuiderenturnecpa	lerioquodp*e*rseuerã	
sic, familiae *C*	trib·familiistantum	tiuscaed*en*disinfuça	[1]) || gaedendis *M*[a]
	sedutomniumindo	fuittriumphusmanlio	
sic, domo *C* || captum *L*	musliberorumcapitv̄	utoua*n*si*n*ç*re*dere	
	ratiohabereturuel	tururbemdecretum	
	lentq·ineamspemli	5 est eodemanno	
	1 berostollereeomune	nouumbellumcum	
	redelenitaplebenihil	uolsiniensib·exortv̄	
	certatumestquomi	qu*o*propterfamempes	
	nusconsulariacomi	tilentiamq·inaçro	
sic, creati *C*	2 tia*hab*erenturreati	romanoexsiccitatẽ	siccitate *C*
	cons·l·ualeriuspotit?s	calorib·nimisortam	*sic*, caloribusque *C* || [2])
manlius *MP*	mmaniliuscuicapito	exercitusducinequi	
postea fuit *C*	linofuitposteacoçn*o*	uitobquolsiniensesc	
in] *sic*, hii *C*	meninconsulesmaç	sapienatib·adiunctis	[3])

[1]) *sic*, perseuerantior *C* [2]) exortam *M* [3]) *sic*, salpinatibus *PL*, scalpinatibus *M*

XCIV q. XXX f. 1′ = f. 339

	lib. V c. 31. 32	*lib. V c.* 32	
[1])	Superbiainflatiultro	Occeperel·lucretis	[3])
sic, agros romanos *C*	6 agrosincursauerebel	ser·sulpiciusmaemi	
	lumindeduob·populis	liusiterum l·furius	iterum *om. C*
c. iulius *L*, iulius *MP*	indictumq·iuliusce	medullinusseptimum	
	sordecessitineiuslo	agrippafuriusq·aemi	c. *C*
	cummcorneliussuf	2 liusiterumexisllucre	l.] liuio *L*
	fectusquaerespostea	tioetqaemiliouolsien	tios M^a ‖ c *C* ‖ [4])
sic, quia eo *MP*, quia *L*	religionifuitquieol?s	sesprouinciaeuenit	
	7 troromaestcaptanec	sapienatesagrippaefu	[5])
sic, demortui *C*	deindeumquaminmor	3 rioetserusupicioprius	
	tuilocumcensorsuf	cumuolsiniensibpug	
	ficiturconsulibusque	natumestbellumnu	
	morboinplicitispla	merobostiuminqens	
	cuitperinterreqnu	certamine haud sane	
	8 renouariauspiciaita	asperumfuitfusapri	concursu primo *C*
	quecumexscconss	moconcursuaciesin	
sic, magistratu *C*	magistratusseabdicas	fugamuersamilia	uersa *om. C*
creatur *C*	sentinterrexcreatus	octoarmatorumabe	
	mfuriuscamillusqui	quitibusinterclusa	
	p·corneliumscipione	positisarmisindedi	positi M^a
deinde *C*	isdeondelualerium	4 tionem uenerunt eius	cationem *L*
	potituminterreqem	bellifamaeffecitne	fame M^aL ‖ efficit P^aL
[2])	9 prodictabeocreatis	sepuqnaecommitte	
	extribmilconsulari	rentsapienatesmoe	[6])
	potestateutetiamsicui	nib·armatostutabā	[7])
	eorumin commoda	tur romani praedas pas	
copiam *M*	ualetudofuissetcopia	simexsalpinatiagro	ex] et ex *ML*, sed ex *P*
	magistratuumreip	etuolsiniensiulloea	et] ex *L*, et ex *MP* ‖ [8])
	10 esset kalendis	uimarcenteeqerunt	
quintilius *L*	quinctilib·magistratv	5 donecuolsiniensib·	

[1]) superbia elati *P*, superbiam elati *ML* [2]) *sic*, prodidit (prodit P^a) ab eo *C* [3]) occepere *VP*, accepere *ML*
[4]) uulsiniensis *C* [5]) salpinates P^b, sappinates *L*, salppinates P^a, sal sappinates *M*
[6]) sappinates *ML*, salppinates P^a, salpinates P^b [7]) *sic*, armati se tutebantur (tutabantur L^aP^b) *C* [8]) nullo *C*

XCV q. XXX f. 2 = f. 291

	lib. V c. 32	*lib. V c.* 32. 33	
	FESSISBELLOEACONDI	BATUSCUMACC*itisdo*	
	CIONEUTR*espopulorred*	MUMTRIBULIB*uscli*	cli] eo cli *M*
	DERENTSTIPENDIUMQ·	ENTIB·QUAEMA*gna*	
	EIUSANNIEXERCITUI	PARSPLEBISERAT*per*	
	*praestarenti*NXXA	CUNCTATUSANI*mos*	
sic, indutiae datae *C*	NOSINDUTIASDATE	EORUMRESPON*sum*	
	6 *eodem anno m caedicius*	TU*li*SSETSECO*nlatu*	
	DE*ple*BENUNTIAUITTRI	ROSQUANTIDAM*natus*	
[1])	BUN*is*SEINNOUAUIAU	ESSETETABSOLU*ere*	*sic*, et *om. C*
	*binunc*SAC*ellumest*	EUMNONPOSSE*inexi*	
	SU*praaed*EMUESTAEUO	9 LIUMABIITPRAEC*atus*	
	*cemnoctissilen*TI*oau*	ABDIISIMMORTA*libus*	
	DISSECLARIOREMBUMA	SIINNOXIOSIBIE*ainiu*	innoxios *L* || eam *L*
	NAQUAEMAGISTRATIB	RIAFIERETPRIM*oquo*	
duci *PL*	DICIIUB*er*ETGALLOSAD	QUETEMPORED*eside*	
	7 UENTAREIDUTFITPROP	RIUMSUICIUITA*tiin*	
	*terauctoris*H*umilita*	GRATAEFACEREN*tabsens*	
	TEMSPRETUMETQUOD	QUINDECIMMI*libgra*	
longinque *ML*	LONGINQU*aeoqueigno*	1 *uisae*RISDAMN*aturex*	damdatur *M*
	TIORGENSE*rat*NEQU*e*	PULSOCIUIQUOM*anen*	ciue *C*
	DEORUMMODOMONI	TESIQUICQUAMH*uma*	
	*t*AINGRU*ente*FA*tospre*	NORUMCERTIE*stcapiro*	est] em *L*
set] ses *M*[a] ||[2])	TASETHUMANAMQUO	MANONPOTUER*ataduen*	
	QU*eopem*QUAE*unaerat*	TANTEFATALISUR*bicla*	*sic*, fatali *C*
	MFURIUMABURBEA	DESLEGATIABC*lusinis*	*sic*, clade *C*||clusinisi *L*
sic uid., qui *C* ||[3])	8 MOUERECUIDIEDICTA	UENIUNTAUXI*liumad*	
	ABL*a*PULEIO·TR·PL·PROP	UERSUSGALLOS*peten*	
	TERPRAEDAMUEIENTA	2 TESEAMGENTE*mtra*	
	NAMFILIOQUOQADULES	DITURFAMADUL*cedine*	
sic, idem *C*	CENTEPERIDTEMPUSOR	FRUGUMMAXIM*eque*	

[1]) in nouam (ouam *L*) uiam *ML* [2]) humanum *M*[a] [3]) dictam *M*[a]*L*

XCVI q. XXX f. 2′ = f. 291

	lib. V c. 33	*lib. V c.* 33	
nouam *L*, nouan M^a	*ui*NINOUATUMUOLIP	PRIMUSMAETRUSCORUM	[5])
	*tateca*PTAMALPESTRAN	*sed multo ante cum his qui*	
	*sissea*GROSQ·ABETRUS	INTERAPPENNINUMAL	
	*cisan*TECULTOSPOSSEDIS	PESQUEINCOLEBANTSÆ	
et] ut *M*	3 *seeti*NUEXISSEINGALLIÄ	PEEXERCITUSGALLICIPUG	
	*ui*NUMINLICIENDÆ	7 NAUEREETRUSCORUM	nauero M^a ‖ tuscorum *C*
causa *C*	*genti*SCAUSAMARRUN	AN*tero*MA*numim*PE?	
dusinum M^a	*temcl*USINUMIRACOR	RIUMATETERRAMARIQ·	ate] *sic*, late *C*
	*rupta*EUXORISABLUCU	OPESPATUEREMARISUPE	
[1])	*mon*ECUITUTORIPSEFUE	ROINFE*ro*QQUIBITALIA	
praeponente *L*	*ratpr*AEPOTENTEIUUENE	INSULAEMODOCINGITUR	insula *L*
[2])	*etaqu*OEXPETIPOENANI	QUANTUMPOTUERINTNO	
	*siexte*RNAUISQUAESITA	MINASUNTARGUMEN	
[3])	4 *esset*NEQUIRETHUNC	TOQUODALTERUMTU*scum*	
	*trans*EUNTIB·ALPISDUCĒ	COMMUNIUOCABULO	
	*aucto*REMQ·CLUSIUM	GENTISALTERUMHADRIA	
	*oppug*NANDIFUISSEEQUI	TIUM*mareabatri*ATUSCORV̄	*sic uid.*, ticum *C* ‖ [6])
abnuerit M^a	*demh*AUDABNUERIM	COLONIAUOCAUEREITALI	
sic, clusium *C* ‖ [4])	*clus*IOGALLOSABARRV̄	8 *caegentesgr*AEC*iea*	[7])
sic, clusino *C*	*teseu*QUOALIOCLUSINIO	DEMTYRRENUMATQUE	atque bis M^a
	5 *adduc*TOSSEDEOSQUIOP	9 HADRIATICUMUOCANTET	
	*pugna*UERINTCLUSIUM	INUTRUMQMAREUER	
	*nonf*UISSEQUIPRIMI	GENTISINCOLUEREURBI	
	*alpest*RANSIERINTSATIS	BDUODENI*sterraspri*	
constat *C*	*const*ANTDUCENTISQUIP	USCISAPPENNINUMADI	
	*pean*NISANTEQUAMCL*u*	FERUMMAREPOSTEATRAS	
	*siumo*PPUGNARENTUR	APPENNINUMTOTIDEM	
	*bemqu*EROMAMCAPERĒT	QUODCAPITAORIGINIS	
galli *C*	*initali*AMGALLIOSTRANS	ERANTCOLONIISMISSIS	
cenderunt *C*	6 *cende*?RENECCUMHIS	10 QUAETRANSPADUMOM	

[1]) ipse fuerat] is (es *M*) fuerat ipse *C* [2]) poena] *sic V*, paene *P*, paenenae *L*, poenem M^a, poenam M^b
[3]) *sic* VM^b, nequirent M^aPL [4]) arruente M^a [5]) *fuerit* PRIMUṠM, primum *C* [6]) adria *L*
[7]) graeci] grecia *M*, grecia est *P*

XCVII q. XXX f. 7 = f. 298

	lib. V c. 39	*lib. V c.* 39	
	BARBARISAUDIEBANT	NUSPESNULLAESSET	nu] nus *L*
sic, omne *C*	6 OMNESINDETEMPUSSS	PLACUITCUMCONIUÇIB	
	PENSOSITATENUITANI	ACLIBERISIUUENTUTE	
	MOSUSQ·ADLUCEMALTE	MILITAREMSENATUS	
	RAMUTIDENTIDEMIAM	QUEROBURINARCEM	
	INURBEMFUTURUSUIDE	CAPITOLIUMQUECONCE	
	RETURIMPETUSPRIMO	10 DEREARMISQ·ETFRUME	
[1])‖quia] *sic*, qui *C*	ADUENTUQUIAACCESSE	TOCONLATOEXLOCOIN	*sic*, conlata *C*
	RANTADURBEMMANSU	DEMUNITODEOSHOMI	
	ROSENIMADALIA*mfuis*	NESQUEETROMAN*um*	
	SENISIBOCCONSILIIFO	11 NOMENDEFENDEREFLA	
	7 RETDEINDESUBOCCASV	MINEMSACERDOTESQ·	
	SOLISQUIABAUDMULTU	ETUESTAL*es*SACRAPUB*lica*	et *om.* *C*
sic, supererat *C*	DIEISUPERERUTANTENOC	ACAEDEABINCENDI*is*	
rati] *sic*, rati se *C*	TEMRATIINUASUROSTUM	PROCULAUFERR*e*NEC	
nocte *M*	INNOCTEMDILATUMCO	ANTEDESERICULTUMDEO	*sic*, eorum *C*
consilio M^a	SILIUMESSEQUOPLUSPA	RUMQUAMNONSUPER	
	8 UORISINFERRENTPOSTRE	ESSENTQUICOLERENT	
	MOLUXADPROPINQUAFS	12 SIARXCAPITOLIUMQ·SE	
timorisque M^a	EXANIMARETIMORIQ·	DESDEORUMSISENATUS	senatus] sesenatus M^aL
	PERPETUOIPSUMMALUM	CAPUTPUBLICICONSILII	
	CONTINENSFUITCUMSIÇ	SIMILITARISIUUENTUS	simitaris M^a
	NAINFESTAPORTISSUNT	SUPERFUISSETINMINE	*sic*, superfuerit *C*
	INLATANEQUAQUAMTAMEN	TIRUINAEURBISFACILE	
	EANOCTENEQUEINSE	IACTUR*amess*ESENIORV	
dies *M*	QUENTIDIESIMILISILLIQ·	RELICTAINURBEUTIQ·	*sic*, relictae *C*
	ADALIAMTAMPAUIDEFU	13 PERITURAETURBA*e*ET	
geret *L*, gerant P^a	9 ÇERATCIUITASFUITNAM	QUODINIQUIOREANIMO	*sic*, quo id aequiore *C*
urbem posse *C*	CUMDEFENDIPOSSEUR	DEPLEBEMULTITUDO	
licta] *sic*, relicta *C*	BEMTAMPARUALICTAMA	FERRETSENESTRIU*m*	ferre M^a

[1]) *sic* VM^b, aduentus M^aPL

XCVIII q. XXX f. 7′ = f. 298′

	lib. V c. 39. 40	*lib. V c.* 40	
	Pbalesconsularesque	Satioincertanunc	nunc *om. M*
	simulsecumillispalã	bosnuncillossequẽ	hos *om. M*
dicere *bis L*	dicereob*itur*osnec	tiumrogitantiumui	*sic* rogitantiumque *C*
	b*i*scorporib·quib·nõ	rosnatosquecuisefa	
	armaferrenontueri	todare*nt*nihilquod	
	patriamposs*en*tone	humanissuperesset	
	raturosinopiamarma	mali*s*rel*in*quebant	
	1 torumb*aecinterse*	4 magnaparstamenea	
	nioresmortidestina	ruminar*ce*m*su*osper	
	tos*iactatasolaciauer*	*secutaesun*tnecpro	
	sa*e*indeadhortationes	*hiben*teullone*c*uo	
	adaçme*n*iuue*num*	*cantequiaquo*dutileob	
	quosi*nc*apitoliumat	sessisadminuendä	
	queinarcemproso*eque*	inbellemmultitudi	inbelle M^a, in bello M^b
	banturco*mmen*dan	nemidparumbuma	
sic, uirtuti *C*	tesuirtutumieorum	5 numerataliamaxime	
urbes *M*	iuuentaeque*ur*bis	plebi*stu*rbaquamnec	ne *L*
pertre] petere M^a	pertrecentoss*ex*açin	caperetamexiçuus	
	taannosomnibusbel	? collisnecbabere*i*ntã	*sic*, nec alere *C*
	lisuic*tricisquaecum*	? tainopiafrumentipo	
reliquessent *M*	quereliquaessetfor	teratexurbeeffusa	
sic, digredientibus *C*	2 tunadegredientib*us*	uel*utag*mineiamuno	
	quispemomnemadq	6 petitianiculuminde	petiit *C*
	opemsecumferebant	parsperaçrosdilabsi	
ab his *C*	abusquicapta*eurbis*	par*sur*bespetuntfini	
	nonsuperessestatue	timassineullodoce	
res] re *M*	3 rantexitio*cum*ipsare*s*	autconsensus*u*am	
	speciesquaemisera	quisq·spemsuacon	
	biliserattummulie	siliacommuniinde	communibus de *C*
	brisfletusetco*ncur*	ploratisexequentes	

XCIX q. XXX f. 8 = f. 340′

	lib. V c. 40	*lib. V c.* 40. 41	
	7 Flameninterimquiri	Quep·r̄·pedib·ireferri	
sic, uirginesque *C*	nalisuirginemuesta	queacsuosinuehiculos	ac] se ac *C*‖uehiculo *C*
omissam *ML*	lesomissarerumsuarū	conspicidescendereu	
curam *M*	curaq*u*aesacrorumse	xoremacpuerosiussit	
sic, ferenda *C*	cumterendaquaequia	uirginessacraq·plaus	plaus] *sic*, in plaus *C*
ad *om. L*	uiresadomniaferenda	truminposuitetcaere	
et quae *om. C*	deerantetquaerelin	quo*it*ersacerdotib·erat	
esse *M*	quendaessentconsul	1 peruexitromaeinterī	
	tantesquis*ue*ealo*c*usfi	sat*is*iamomnibutinta	
adseruaturos M^a	deliadseruaturuscusto	lireadtuendamarcē	
	8 diaessetoptim*umducunt*	conpositis*t*urbasenio	
sic, condita *C*	conditamindoliolissa	rumdomosreg*r*essiad	*sic*, regressa *C*
	celloproximoaedib·fla	uentumbostiumobs	
mininis *L*	minisquirinalisubi	ti*natoadmort*emanimo	
sic, despui *C*	nuncdespuriorelicio	2 expectabantquieorum	expectabat *C*
	e*st*defod*erecetera*in	curulesçesserantma	curales *L*
es] se *C*‖honore *L*	teresonerepartitoferū	çistratusutinfortunæ	
	turuiaquaesubliciopö	pristinaebonorumque	prestine *L*
	9 teducitadianiculumī	acuirtutisinsignib's	ac] *sic*, aut *C*
	eocliuoeascum·l·albi	morerenturquaeau	morettur M^a
nus *L*‖[1])	niusdeplebebomo*c*ors	ç*u*stissi*ma*euestisestcē	[3])
	pexissetplaustroconiu	sasducentib·triumphā	
sic, liberos *C*	çemaclibertosbabens	tibueeauestismediae	*sic*, uestiti *C*‖media *L*
	interceteramturbam	diumaeburnissellisse	
	quaeinutilisbellour	3 deresuntquimfoliopō	[4])
[2])	10 b*e*exc*ede*batsa*lu*oetiā	tificem?aximopraefane	
	tumdiscriminediuina	carmendeuouisseeosse	
	rumbu*m*anarumque	propatriaquiritibusque	
sic, inreligiosum *C*	rerumreliçiosumratus	4 romanistradantçalli	
	sacerdotespublicossacra	etquiainterpositanocte	

[1]) *sic*, plebe romana *C* [2]) excedebat] acedebat M^a?
[3]) *sic uid.*, augustissima *C*‖censas] *sic*, tensas M^bPL, tensa M^a [4]) folio] *sic*, filio M^a, fabio *PL*, flauio M^b

C q. XXX f. 8′ = f. 340

	lib. V c. 41	*lib. V c.* 41	
sic, contentione *C*	ACONTINUATIONE	FORUMACPROPINQUAFO	
	PUGNAEREMISERANT	ROLOCACONGLOBATIRE	
	ANIMOSETQUODNEC	7 DIEBANTUBIEOSPLEBIS	*sic VC*
	INACIAEANCIPITIUSQUA	AEDIFICIISOBSERATISPA	
	CERTAUERANTPROELIO	TENTIB·ATRIISPRINCIPV	
impetum M^aL	NECTUMIMPETUAU*t*	MAIORPROPECUNCTATIO	
	UICAPIEBANT*u*RBEM	TENEBATAPERTAQUAM	
	SINEIRASINEARDORE	8 CLAUSAINUADENDIADEO	
	ANIMORUMINGRESSI	BAUDSECUSQUAMUENE	
	POSTE*rodi*EURBEMPA	RABUNDIINTUEBANTUR	
	TEN*t*EC*ol*INAPORTAI	INAEDIUMUESTIBULISE	*sic*, uestibulis *C*
	FORUMPERUENIUNTCIR	DENTESUIROSPRAETER	
	CUMFE*r*ENTESOCULOS	ORNATUMHABITUMQ·	
	ADTEM*pladeumarce*M	HUMANOAUGUSTIOREM	
[1]) || bellis pacem *L*	QUESOLAMBELLISPECIE	MAIESTATEETIAMQUAM	maiestatem etiam qua*C*
indomodi M^a	5 TENENT*em*INDEMODI	UULTUSGRAUITASQ·ORIS	grauitas quaeque *M*
	CORELICTOPRAESIDIONE	PRAESEFEREBATSIMILLI	
queuis *M*	QUISINDISSIPATOSEXAR	9 MOSDISADEOUELUTAD	*sic*, ad eos *C* || ad *om. C*
	CEAUT*capito*LIOI*mpetus*	SIMULACRAUERSICUM	uersi] uasi M^a
	FIERETDILABSIADPRAE	STARENAMPAPIRIUSUN'S	*sic*, starent m. *C*
occurso *M*	DAMUACUISOCCURSU	EXISDICITURGALLOBAR	is *uel* iis *V*, *non* eis
	HOMINUMUIISPARSIN	BAMSUAMUTTUMOM	
	PROXIMAQUAEQ·TECTO	NIBUSPROMISSAERATPER	promissa *VC*, *etiam* M^a
[2])	RUMA//////EN//·RUUN	MULCENTSCIPIONEEB'R	*sic*, mulcenti *C*
	PARSULTIMAUELUTEADE	NEOINCAPUTINCUSSO	
refecta *M*	MUMINTACTAETREFERTA	IRAMMOUISSEATQUE	
praedunt *M*	6 PRAEDAPETUNTINDERUR	ABEOINITIUMCAEDIS	
	SUSIPSASOLITUDINEABS	ORTUMCETEROSINSE	
	TERRITINEQUAFRAUS*bos*	DIBUSSUISTRUCIDATOS	
	TILISUAGOSEXCIPERETIN	10 POSTPRINCIPUMCAEDE	
		Q̄·XXX	

[1]) que solam] *VL*, que totam solam *M*, totam que solam *P*

[2]) agmine ruunt *C*, *quod spatium non implet*

CI q. XXXI f. 2 = f. 305

	lib. V c. 43	*lib. V c.* 43. 44	
	FRUmeNTUminCENDIIS	DEARDEATESconsul	de] dos *C*
[1])	URBISABSUMPSERANT	TARENECSECUSquamdi	
eos *om. C*	ETEXACRISPEREOSIPSOS	UINOSPIRITUTACtuscum	
	DIESRAPTUMOMNEUE	SEINMEDIAMCOntionem	
	5 IOSERATICITUREXERCITU	INTULISSETABSTinere	
	DIUISOPARTIMPERFINI	SETUSANTEALIB·conci	[2]) ‖ talibus *C*
populus *M*	TIMOSPOPULOSPRAEDA	1 LIIS ARDEATEsinquit	
	RIPLACUITPARTIMOBSI	UETERESAMICINouietiam	noni M^a
sic VC	DERIARCEMUTOBSIDEN	CIUESMEIQUANDoetues	
	TIBUSFRUMENTUMPO	TRUMBENEFICIUmita	
	PULATORESACRORUM	TULITETFORTUNAhoceg	
	6 PRAEBERENTPROFICIS	ITMEANEMOUEstrum	*sic*
ad urbe *L*	CENTISCALLosABURbe	CONDICIONISMEaeobli	
	ADROMANAMEXPERIĒ	TUMMEBUCPROcessis	
	DAMUIRTUTEMFORTU	SEPUTETSEDRESaccom	periculum commune *C*
	NAIPSAARDEAMUBICA	MUNEMPERICUlumco	*sic*
sic, exulabat *C*	MILLUSEXULULABATDU	CITQUODQUISQ·possit	
maestor M^a	7 XITQUIMAESTIoriBiFOR	INTRETREPIDAPRaesidii	*sic uid.*, in re *C*
suam M^a	TUNAPUBLICAQUAMSUA	INMEDIUMCONferre	
	CUMDIISBOMiniBqac	2 ETQUANDOECOUobispro	*sic VC*
	CUSANDISSENESCERETIN	TANTISUESTRISINmeme	
	DIGNANdoMiRANDO	RITISCRATIAMREferam	
uiri illi *L*	QUEUBIILLIUIRIESSENT	SINUNCCESSAUEroaut	
uelios ualeri *L*	QUISECUMUEIOSFALERI	UBIUSUSERITMEiuo	
	OSQUECEPISSENTQUIA	BISSIINBELLONOnfue	non *om.* M^a ‖ fue] fe *L*
	LIABELLAFORTIUSSEMPER	RITBACARTEINPAtriaste	
	QUAMFELICIUSCESSIS	TIETINUICTUSBEIloin	
	8 SENTREPENTEAUDITCAL	PACEABINCRATISCiuibus	
exercitum *om. L*	· LORUMEXERCITUMAd	3 PULSUSSUMUOBIsautem	
uentaretque *L*	UENTAREATQ·DEEOPAUI	ARDEATESFORTUNaobla	

[1]) adsumpserant *M*, assumpserant *L*

[2]) setus] *sic*, uetus M^aL, suetus M^bP

CII q. XXXI f. 2′ = f. 305

	lib. V c. 44	*lib. V c.* 44. 45	
[1])	*taes*ETPROTANTISPR·BE	SECUNDISREB·MAGIS	
	*nefic*IISQUANTAIPSIME	7 ETIAMSOLITOINCAUTISI	
	*mini*STISNECENIMEX	UOBISINANIMOESTTUE	tueri] uelim *L*
[2])	*prob*RANDAAPUTME	RIMOENIAUESTRANEC	
	*mor*ESSUNTGRATIAERE	PATIBAECOMNIAAGALLIS	a gallis] *sic*, galliam *C*
huc *L*	*fere*NDAEETBUICURBI	FIERIPRIMAUIGILIACAPI	
	*decu*SINGENSBELLIEX	TEARMAFREQUENTESQ·	que *om. C*
	*hoste*CONMUNIPARIE	MESEQUIMINIADCAE	
	4 *diqui*EFFUSOAGMINE	DENONADPUGNAMNI	de] dem *C*
sic VMP, aduentant *L*	*adue*NTATGENSESTCUI	SIUINCTOSSOMNOUEL	uictos *PL*
	*natu*RACORPORAANIMS	UTPECUDESTRUCIDANDOS	pedudes M^a
	*que*MAGNAMAGISQUA	TRADIDERONONRECUSO	
	*firm*ADEDERITEOINCER	EUNDEMARDEAERERU	
	*tame*NOMNEPLUSTER	MEARUMEXITUMQUE	earum *M*
	*rori*SQUAMUIRIUMFE	1 ROMAEBABUIAEQUIS	
	5 *runt*ARGUMENTOSITCLA	INIQUISQ·PERSUASUM	[3])
	*desr*OMANAPATENTEM	ERATTANTUMBELLOUIRV	
sic, cepere *C*	*cepere*TURBEMEXARCE	NEMINEMUSQUAMEA	
	*capito*LIOQ·IISEXIGUARE	TEMPESTATEESSECONTIO	
manum *L*	*sistit*URMANUIAMOB	NEDIMI*ss*ACORPORACU	
	*sidio*NISTAEDIOUICTIABS	RANTINTENTIQUAMMOX	
	*cedu*NTUAGIQ·PERAGRS	SIGNUMDARETURQUO	
	*pala*NTURCIBOUINOQ·	DATOPRIMOSILENTIONOC	*sic*, primae *MP*, prima *L*
	*rapt*IMBAUSTOREPLETI	TISADPORTASCAMILLOPRAES	cum camillo *L*
	6 *ubi*NOXADPETITPROPE	2 TOFUNEREAEGRESSIBAUD	*sic*, fuere *C*
	*riu*OSAQUARUMSINE	PROCULURBESICUTPRAE	
	*mu*NIMENTOSINESTA	DICTUMERATCASTRAGAL	
	*tion*IBUSACCUSTODIIS	LORUMINTUTANECLECTA	
riti L^a	*pass*IMFERARUMRITU	QUAEABOMNIPARTENA	*sic*, nacti *C*
sterruntur *L* ‖ a *M*	*ster*NUNTURNUNCAB	TICUMINGENTICLAMORE	cum ingenti *om. L*

[1]) pro tantis] *VP*, pro tantis pro latinis M^aL

[2]) probanda *L*, probrande *MP*

[3]) persuarum M^aL, perclarum M^b

CIII q. XXXI f. 3 = f. 268

	lib. V c. 45	*lib. V c.* 45	
	3 INUADUNTNUSQUAMpro*e*	NIUAÇANTE*sper*AÇROS	
	liumomnibuslociscae	etconçreçatoaçmine	[4])
nulla *M*	desestnudacorporaet	praedampraeseaçentis	
	solu/asomnotrucidã	etcastracernebantaut	
	turextremostamen	6 *procul ueiis posita inde*	
sic VPL, e cubilibus *M*	pauorcubilibussuisex	primummiseratiosui	
umde M^a, inde *L*	citosqueautundeuis	*deinde indignitas atque*	
	essetiçnarosinfuçam	exeairaanimoscepit	
	etquosdaminbostem	*etruscinetiam a quibus*	*sic* M^aP^aL
	ipsuminprouidostulit	bellumçallicuminse	
	maçnaparsinaçrum	auertissentludibrio	lud. esse *MP*, lud. esset *L*
sic, incursione *C*	antiatemdelatiexcur	7 cladessuasuixtempe	
[1])	sioneaboppidanisfac	rauereanimisquinex	
	tacircumueniuntur	temploinpetumface	
	4 similisinaçroueienti	rentcompressiaqcae	[5])
	tuscorumfactastraçes	diciocenturionequem	
	estquiurbisiamprope	sibimetipsipraefecerat	*sic*, praefecerant *C*
	quadrinçentesimum	*rem in noctem sus*	nocte *M*
	annumuicinaeoppres	8 tinueretantumperca	per VM^a, par *PL*
inuisitatos *L*	saeabhosteinuisitato	millodefuitauctor	
inaudito] audito *L*	inauditoadeonihilmi	ceteraeodemordine	
sic, seriti M^aPL || [2])	sertisuntutinaçrum	eodemqfortunaeeuẽ	
romano M^a	romanumeotempore	tuçestaquin*et*iamdu	
incurs.] cursiones *M*	incursionesfacerent	cibuscaptiu*is*quicae	
sic, plenique *C*	pleriquepraedaeueios	dinocturn*aes*uper	
spem] *sic*, et spem *C*	etiampraesidiumqspẽ	fuerantadaliammanv	
	ultimamromanino	tuscorumadsalinas	
	min*i*sinanimobabue	profectinocteinsequẽ	noctem insequentem *C*
habuerit *M* || [3])	5 rintoppuçnani/uide	tiexinprouisomaior*em*	
	ranteosmilitesroma	caedemediderederupliciq	in caedem *M* || [6])

[1]) *ante* facta *ins.* in palatos (palato *uel* palate M^a) *C*

[2]) ut *om. L*

[3]) *sic, nempe* oppuçnan (*uel* ri) i/, *V*, oppugnare *C*

[4]) *sic VM*^{b}, congregatos M^aP, congratos *L*

[5]) conpresi a q. caedidi * * *P*, conpressi q̄ (= qua) caedidicio M^a, conpressique caediditio *L*

[6]) aedideret publicique P^aL

CIV q. XXXI f. 3′ = f. 268′

	lib. V c. 45. 46	*lib. V c.* 46	
	UCTORIAOUANTesue	PROPITIOSESSEDEOSQU	
redeuntq. *M*	IOSREDEUNT	*orumcultu*MNEMORTIS	
	1 ROMAE*interi*MPLERU	QUIDEMMETUPROIBI	
signis *L*	QUEOBSIDIOSEQNISETU	*tusde*SERUISSETINCAP*i*	
trumque *L*	TRI*mquesilentiumessead*	*tolium*ADSUOSREDIIT	
	IDTANTUMINTENTISQAL	SEUADTONITISQALLISM*i*	attonitus galli *M*[a]
	lis ne quis hostium e	*raculoau*DACIAESEUR*e*	
	UADEREINTERSTATIO	LIQIONEETIAMMOTIS*cu*	
	NES*p*OSSETCUM*repen*	IUSBAUDQUAQUAMNE	
	TEIUUENISROMANUS	QLEQE*ns*QENSEST	
	ADMIRATIONEINSECI	4 UEISINTERIMNONANIM*i*	
	UISBOSTESQCONUER	TANTUMINDIESSEDNU	numerus *om. C*
	2 TITSACRIFICIUMERATSTA	MERUSETIAMUIRESQ	que *om. C*
	T*u*M*inquirinalicol*	CRESCEBANTNECROMA	
	LEQENTIFABIAEADIDFA	NISSOLUMEOCONUE	
fabios *L*	*ciendu*MCF*Abiusdor*	NIENTIBUSEXAQRISQ*ui*	
gabo *M*‖*sic*, cinctus *C*	SUOQABINOCINCTUSA	AUTPROELIOADUERSO	aut] a *L*
	CRAMANIBUS*gerens*	A*utclad*ECAPTAEURBIS	
	CUMDECAPITOLIODES	PALATIIFUERANTSEDETIA	*sic uid.*, palati *C*‖[1])
	CEN*disset*PERM*edias*	EX*latiouo*LUNTARIIS	
	BOSTIUMSTATIONES	CONFLUENTIB·UTINPA*r*	
	EQRE*ss*U*s*NIBILADUO	5 *tepraedae*ESSENTMATU	
	CEMCUIUSQUAMTERRO	RUMIAMUIDEBATUR	
	REMUEMOTUSINQUIRI	REPETIPATRIAMERIPIQ·	
	NALEM*c*OLLEMPERUE	EXBOSTIUMMANIB·SED	
	3 NITIBIQUEOMNIB*sol*	CORPORIUALIDOCAPUT	ualitudo *PL*
	L*emnit*ERPERACTISEA	6 DEERATLOCUSIPSEADMO	
	DEMREUERTENSSIMI	NEBATCAMILLIETMAQ	
	liter constanti uultu	NA*pars*MILITUMERAT	
	QRADUQ·SATISSPERANS	QUIDUCTUAUSPICIOQUE	

[1]) fuerant *VC*

CV q. XXXI f. 6 = f. 273

	lib. V c. 48. 49	*lib. V c.* 49	
	*derigla*diuSAUDITAQ	FANADEUMET*coniu*	
	*intoleranda*ROMA*ni*S	*ges*ETLIBEROSE*tsolum*	
sed] se *L*	1 *uoxuaeu*ICTISESSESED	PATRIAEDEFORM*atum*?	deforme *C*
	*diiqet*hOMINESPRO	BELLIMALISETO*mnia*	bellis malis *L*
	*hibue*RER*edemptos*	*quaede*FENDIR*epe*	
	*uiuerero*MANOSNÃ	TIQ̊·ETULCISCIF*assit*	sint M^a?
	*fortequa*da*m*PRI*usquam*	4 *instruit*DEINDEAC*iemut*	
	*infanda*MERCESPER	LOCINATURAPAT*ieba*	naturam *L*
	ficeretur per alter	*turinsemi*RUTAES*olour*	
	*cationemnon*DUMOM	BISE*t*NATURAIN*aequa*	
nia auro *L*	*ni auro appenso die*	*lieto*MNIAQ·AR*tebel*	
	*tatorinterue*NITAU	LISECUNDASUIS*eligi*	li] lis *L*‖[1])
	ferrique aurum de	*pa*RARIUEPOTER*antpro*	[2])
	*medioetgallossu*MMO	5 UIDIT̊ÇALLINOU*aretre*	renouare *M*
	2 *ueriiubetcumill*IR*e*	PIDIARMACAPIU*ntira*	
	*tinentespactos*DICEREN	QU*e*MAÇISQUA*mcon*	
negant *ML*	*sesenegatea*MPACTIO	SILIOINROMAN*osincur*	
raptam *L*	*nem ratam esse quae*	RU*nt*IAMUERTE*ratfor*	
	*postq*Ů*a*M̊IPSEDICTATOR	TUNAIAMDEOR*umopes*	
	creatus esset iniussu	*hu*MANAQ·CON*silia*	
	*suoa*BINFERIORISIU	REMROMANAM*adiu*	rem non h romanam M^a
	*rismag*ISTRATU*facta*	*ua*BANT IÇ*iturpri*	
	ESSETDENUNTIATQUE	MOCONCURSU*haudma*	
	gallis ut se ad proelium	*i*OREMOMEN*tofusi*	
	3 *expe*DIANTSUOSINACER	ÇALLISUNTQUÊ*mad*	
	UUM*conicer*ESARC*i*	6 *ali*AMUICERAN*tiustio*	alliam *spatium excederet*
	NASETARMAA*pt*AREFER	REMALTERODE*inde*	rem *VL*, re *MP*‖[3])
	ROQ·NONAURORECUPE	PROELIOADOCTA*uum*	
	R*a*REPATRIAMIUBETIN	LAPIDEMÇABIN*auia*	
habentes *C*	CONSPECTUHABENTIS	QUOSEEXFUÇAC*ontu*	

[1]) sui se legi *L* [2]) praepararіue *C*, *quod spatium excedere uidetur* [3]) aliero M^a, alter *L*, alio M^b

CVI q. XXXI f. 6′ = f. 273′

	lib. V c. 49	*lib. V c.* 49. 50	
	*leran*TEIUSDEMDUC	1 RETSTATUOMNIUM	statui M^a, statuit M^b
	*tuaus*PICIOQ·CAMILLI	PRIMUMUTERATDILIÇĒ	
ibi] isti *L*	*uinc*UNTURIBICAEDES	TISSIMUSRELIÇIONUM	
	*omni*AOBTINUITCAS	CULTORQUAEADDEOSIM	
	*traca*PIUNTURETNE	MORTALISPERTINEBANT	
	*nunt*IUSQUIDEMCLA	RETTULITETSENATUSCŌ	snc facit *C*
	7 *disrel*ICTUSDICTATORRE	2 SUL*tum*FACITFANAOMNIA	
	*cuper*ATAEXHOSTIBUS	QUODEAHOSTISPOSSEDIS	
	*patri*ATRIUMPHANSIN	SENTRESTITUERENTUR	sent] set M^aP^aL
	*urbe*MREDIITINTERQ·	EXPIARENTURQ·EXPIATIO	[5])
locos *M*‖militates *L*	*iocos*MILITARISQU*os*	QUEEORUMINLIBRISP*er*	
faciunt *L*	*incond*ITOSIACIUNTRO	DUUMUIROSQUAERERE	
[1])	*mulu*SACPARENSPATRI	3 *turcu*MCAERITIB·BOS	caeretibus *C*
	*aeco*NDITORQ·ALTERR	PITIUMPUBLICEFIERET	
	*bisha*UDUANISLAUDIB	QUODSACRAPRACSACER	
	8 *appell*ABATURSERUATĀ	DOTESRECEPISSENTBE	
	*dein*DEBELLOPATRIAM	NEFICIOQ·EIUSPOPULINŌ	
	*iteru*MINPACAE*hau*D	INTERMISSUSBONOS	
	*dubi*AESERUAUITCUM	DEORUMIMMORTALIV	*sic*, deum *C*
	*prohi*BUITMIÇRA*ri*UE	4 ESSENT*ludi*CAPITOLINIFIE	esset *C*‖lumdi *L*
[2])	*iose*TRIBUNISREMIN	RENTQUODIUPPITEROP	quo diu p. opt. max. *L*
[3])	*tenti*USAÇENTIB·POST	TIMUSMAXIMUSSUAM	
	*incens*AMURBEMET	SEDEMAQUEARCEMPR·	*sic*, atque *C*
inclinatam *L*	*persei*NCLINATAMA	INRETREPIDATUTATUS	
	*gisple*BEADIDCONSILI	ESSETCOLLEÇIUMQ·ADEĀ	
clausa M^a	9 *umea*Q·CAUSAFUITNŌ	REMMFURIUSDICTATOR	rem *om.* *L*‖dictatur *L*
	*abdic*ANDAEPOSTTRIŪ	CONSTITUERETEXEISQUI	his *C*‖qui] quae P^aL
sic, dictaturae *C*	*plum*DICTATURASENA	INCAPITOLIOATQUEAR	
obsecramte M^a	*tuobs*ECRANTENERĒ	5 CEMBABITARENTEXPIĀ	cem] ce *C*
[4])‖*sic*, relinque *C*	*pini*NCERTOREMITTE	DAEETIAMUOCISNOC	

[1]) parens] VM^b, pares M^aP^a, paresunt *L*, pater P^b [2]) remin] re in M^a, remit *L*
[3]) agentibus] gertibus M^a, gerentibus M^b [4]) p. in] post in *L*
[5]) expiarenturque] *V*, terminarentur expiarenturque *MP*, terminarenturque *L*

CVII q. XXXI f. 7 = f. 300

	lib. V c. 50	*lib. V c.* 50. 51	
	Turnaeq·nuntiacladis	Tinebantquaeq·perse	per *om.* M^a
callicum M^a	antebellumgallicum	natumagipoterant	
	auditaneclectaq·esset	tumdemumagitantib·	
	mentioinlataiussum	tribunisplebemadsi	[4])‖assuduis L
et] *sic* VL, *om.* MP	queettempluminno	duiscontionib·utre	
[1])	uauiaüiàautalioloco	lictisruinisinurbem	
	6 fieriaurumquodgal	paratamueiostrans	
liserptum L‖quo M	liserептumeratquod	migrarentincontio	
	queexalistemplisinter	nemuniuersosenatu	
	trepidationeminiouis	prosequenteexcendit	[5])
	cellamcollatumcum	atq·itauerbafecit	
quo re] in quae C‖[2])	quorereferrioporte	1 adeomibiacerbaesunt	[6])
	retconfusamemoria	quiritesbecontentio	he *om.* C‖contio M
	essetsacrumomneiu	nescumtr·pl·utnectris	
	dicatumetsubiouisse*l*	tissimiexiliisolacium	
antea] *sic*, iam ante C	7 laponiiussumantea	aliudbabuerimquoadar	habueri L‖[7])
	ineoreligiociuitatis	deamuixiquamquod	*sic*, deae C
sic, quod C	apparueratquocumin	proculabbiscertami	
	publicodeessetaurum	nib·eratetobeadem	*sic*, eram C
	exquosummapactae	haecnonsimilesena	*sic*, si mille C‖[8])
	mercedisgallisconfie	tusconsultipopuliq·	
matronis] matro L^a	retamatronisconla	iussureuocaretisre	
tum] tam L‖[3])	tumacceperatutsacra	diturumquamfuerĩ	[9])‖fuerit M^a
	auroabstinereturma	2 necnu*ncmeut*redirem	
	tronisgratiaeactae	meauoluntasmutata	
additur M	bonosqueadditusut	seduestrafortunaper	fortuna] for L
	earumsicutuirorum	tulitquippeutins*ua*se	pulit C
	postmortemsollemnis	demaneretpatriaida	
	8 laudatioessetbisper	gebaturnonutegouti	
	actisquaeaddeosper	queinpatriamessem	patriam] VM, patria PL

[1]) *sic*, in noua ia (iam P) locutio M^aP, innouat in locutio L, innouari locutio M^b [2]) oportet M
[3]) *sic*, acceperant ut sacro C [4]) plebem] VPL, ad plebem M [5]) escendit P^a, ascendit MP^bL
[6]) *ora*tiocamilli‖dictatorisadpr̃ *in margine* V [7]) quoad] M^bPL, quo‖M^a
[8]) senatus consulti] *sic*, sis̄c̄ M, s̄ic̄ P, sic L [9]) *sic*, rediturus umquam C

CVIII q. XXXI f. 7′ = f. 300′

	lib. V c. 51	*lib. V c.* 51	
	Etnuncquiescerẽ	Pestaterebusadfuit	
sic, tacerem *C*	actaremlibenterni	romanisutomnemneçle	[2])
	sihaecquoq·propatria	çentiamdiuinicultus	
	dimi*ca*tioessetcuide	exemptamhominib·	
	essequoaduitasuppe	5 putemintueminienĩ	
	tataliisturpecamillo	horumdeincepsan	
	3 etiamnefasestquid	norumuelsecundas	
quod *L*	enimrepetimusquid	resu*e*laduersasinui	*sic*, inuenietis *C*
	obsessamexhostium	nietisomniaprospe	
eam *om. C*	manibeamerip*u*imu*s*	raeueni*s*sesequenti	ra] re *C*
recuperatam *L*	sireciperatamobsidio	busdeosaduersasper	
obsidione] ipsi *C*	nedeserimusetcum	6 nentib·iamomnium	nam *M*
	uictoribçall*is*captatota	primumueiensbellü	ueniens *L*
	urbecapitoliumtamẽ	perquotannosquan	
	a*t*quearcemdiique	tolab*or*eçestumnõ	
	ethominesromanite	ante*c*epitfinemquã	
et *om. C*	nuerintethabitaue	monitudeorumaqua	
	rintuictoribromanis	exlacualbanoemis	
	recuperataurbearx	7 saestquidhaectandẽ	
	quoq·etcapitoliumde	urbisnostraeclades	
uastita] uastan *L*	sereturetplusuastita	nouanumanteexor	ante] te *L*
	tishuicurbisecunda	taes*t*quamspreta	
	nostrafortunafaciet	uoxcaeloemissade	emissam *L*
	4 quamaduersafecite	*adu*en*t*uçallorum	
	quidemsinobiscum	quamçentiumiusab	
[1])‖conditae] positae *C*	urbesimulconditae	leçatisnostrisuiola	
	traditaequeperman*us*	tumquamanobiscü	
	religionesnullaees	uindicaridebereteа	deberet] depereat *L*
tam *om. L*	senttamentameui	demneçleçentiadeo	neglegentiam M^a
huc] *sic*, hac *MP*, ac *L*	densnumenhuctem	*ru*mpraetermissum	

[1]) urbem M^aP, in urbe M^b

[2]) *post* omnem *ins.* (*ex c.* 52, 2) conditam habemus nullus locus in ea non religionum deorumque *L*

CIX q. XXXII f. 1 = f. 316

	lib. V c. 52[1])	*lib. V c.* 52	
	lib	ui	
	Uetеrumreligionu	Committaturuesta	
	memoresetpereçrins	lib·nempeunaillasedes	
	deostranstulimusro	estexquaeasnihilum	eas] *sic*, fas *L*, *om. MP*
	mametinstituimusno	quampraeterquam	
	uosiunoreçinatrans	urbscaptamouitflami	urbis *L*
[2])‖ad] a *C*	uectaabeisnuperinad	nidialinoctemunam	
	uentinoquaminsigni	manereextraurbem	
	obexcellensmatrona	14 nefasesthosueientis	
	rumstudiumcelebriq	proromanisfacturies	facturis *L*
[3])	11 dedicataestdieapatulo	tissacerdotesetuesta	
	cut*i*otemplumpropter	lestuaetedeserentues	*sic*, desererent M^a? *PL*
	caelestem*u*ocemexau	t*a*etflamenpereçreha	
nouam uiam *M*	ditaminnouauiaiussi	bitandoinsingulas	
capitolionos L^a	musfiericapi*t*olinoslu	noctestantumsibirei	quantum *L*
	dossollemnib·aliisad	p̄q·piaculicontradie	p̄ q] *sic V*, q. p *C*‖[5])
didimus] dimus *L*	didimu*s*colleçiumque	15 quidaliaquaeauspica	
sic, nouum *C*	adidnouomauctorese	toaçimusomniafereï	
	12 natucondidimusquid	trapomeriumcuiobli	
	horumopusfuitsusci	uioniautcuineçleçen	
	pisiunacumçallisurbẽ	16 tiaedamuscomitiacu	
	romanamrelicturifui	riataquaeremmilitarẽ	
	mussinonuoluntate	con*tin*entcomitiacẽ	continet *L*
	mansimusincapitolio	tu*riata*quib·consules	
	pertotmensesobsidio	tr*ibu*nosq·militaris	
sed] *sic V*, si *C*	nissedabhostib·metu	creati*s*ubiauspicato	ubi ubi M^a
	13 retentisumusdesacris	nisiub*i*adsolentfieri	nisi iubi M^a
	loquimuretdetemplis	17 possuntueiosnehaec	ne] nec *L*
tantem *M*, tantum *L*	quidtandemdesacer	transferemusanco	transferemur *M*‖[6])
	dotib·nonneinmentẽ	mitiorumcausapopu	
[4])	uenitquantumpiaculv	lustantoincommodo	

[1]) *quae leguntur a uerbis* c. 52, 8 religiosum fuit *usque ad* c. 55, 1 manebimus optime *suo loco omissa in Leidensi libro leguntur inserta libro sexto* c. 2, 12 *inter* largitore duce *et* eo militi gratiorem [2]) uecta (uectas *L*) a ueis *C*

[3]) apatulocutio] allocutio *L*, locutio M^aP, locatum M^b [4]) *sic*, piaculi *MP*, piacula *L*

[5]) contradie] *sic*, contrahet *C* [6]) an] a *ML*

CX q. XXXII f. 1′ = f. 316′

	lib. V c. 52. 53	*lib. V c.* 53	
	Indesertamhancabdiis	Lesitaudieritisetiam	
	hominibusq·urbem	sitummigran*du*mfu*is*	
[1])	conuenietatenimap	setincolumiurbenunc	urbe] *sic*, tota urbe *C*
[2])	paretquidemic ;;//	hasruinasrelinquen	
	nianecullispiaculis	4 dasnoncenseremquip	
	1 expiaripossesedresipsa	petumcausanobisinur	
	cogituastamincendiis	*bemcapta*mmigrandiuic	
	ruinisq·relinq·reurbē	toriaessetgloriosano	toriam *L*
ad *om. L*	etadinteg*rao*mnia*ue*	bisacposterisnostris	
	iosmigrarenechicaedi	nunchaecmig*rat*iono	
	ficandoinopemplebem	bismiseraacturpisgal	
	2 uexarehanc*a*utemiac	5 lisglori*osaes*tnonenī	
	tarimagiscausamquā	relinquineuictoresse	reliquisse uictores sed *C*
	ueramesseutegonon	a*mis*is*seuic*tipatriamui	
	dicamapparereuobis	debimurhocadaliam	derimus *L*
	quiritesputoquimemi	fugahoccaptaurbshoc	fugam *L* ‖[3])
nistris *M*ᵃ	nistisantegallorum	circumsessumcapito	
	aduentumsaluistec	liumnecessitatisinpo	
sic, publicis *C*	tispubliuspriuatisq·	suisseutdesereremusp*e*	ut diesseremus *L*
stante *C*	tanteincolumiurbe	natisuestrosexiliumq	nostros *C*
esse actam *L*	hanceandemremactā	acfugamnobisexeolo	
	esseutueiostra*ns*migra	coconsciscere*m*usquē	conscisseremus *ML*
sic, remus *C*	3 renturetuide*tequ*an	tuerinonpossemuset	
inter] in *L*	tuminterme*am*sen*tē	galliaeuerterepotuerun	
	tiamuestram*q*intersit	romamquamromani	
	tribuniuosetiamsitun*c*	restituerenonuidebū	
sic V, faciundum *C*	faciendumnonfuerit	6 turpotuissequidrestat	
sic, utique *C*	nuncitaqfaciendumpu	nisiutsiiamnobiscopiis	
	tatisegocontranecidmi	ueniantconstatenim	
sint *M*	ratisitispriusquamqua	uixcredibilemmultitu	

[1]) at enim . . . *u.* 6 posse *om. C* [2]) *post litteram huius versus duodecimam* ı (*uel* p) *sub* n *uocabuli* enim *versus praecedentis collocatam uestigia incerta adsunt litterarum fortasse* mu [3]) ubrs (*sic*) *L*, urb *M*ᵃ, urbe *M*ᵇ

CXI q. XXXII f. 3 = f. 274

	lib. V c. 54. 55	*lib. V c.* 55	
[1])	1 Deimmouisseca	Urbsaedificarico	[4])
[2])	milluscumaliaora	eptategulapubli	
	tionetumeaquae	caepraebitaestsa	
sic, pertinebat *C*	adreligionespetie	ximateriaeque	
	batmaximedicitur	caedendaeundе	da eundem *M*
	sedremdubiamde	quisqueuelletius	
	creuituoxopportu	factumpraedibus	
[3])	nemissaquodcum	acceptiseoanno	accepto *L*
	senatuspostpaulo	aedificiaperfectu	
his *C*	deeisrebusincuria	4 rosfestinatiocuram	
	hostiliababeretur	exemituicosdiri	uictos *L*
praediis *C*	cohortesqueexprae	gendicumomissos	*sic*, dum *C*
	sidiisreuertentes	uialieniquediscri	
	forteagmineforum	mineinuacuoae	
	transirentcentu	5 dificanteaestcau	
sic, comitio *C*	rioincomitiaexcla	sautueteresc loa	buteres claoce *M*
	mauitsignifersta	caeprimoperpubli	primum *M*
	tuaesignumbicma	cumductaenunc	dūctae M^a
obtimum *L*	2 nebimusoptimequa	priuatapassimsube	primata M^a
	uoceauditaetsena	anttectaformaque	tecta] ecta *L*
	tusacciperesеomen	urbissitoccupatae	
	excuriaegressusco	magisquamdiuisae	magis *bis L*
	clamauitetplebscir	similis·	
	cumfusaadproba		
	uitantiquatadein		
legem M^a || promisce *C*	deleгepromiscue		
	urbsaedificarico		
	3 eptategulapublicae		
sic, saxi *C*	praebitaestsaxa		
ce] caecae *L*	materiaequaece		

[1]) deimmouisse] *sic*, dii mouisse eos *MP*, dii mouisset os *L*
[2]) cum *VC* (*etiam* M^a), tum M^b
[3]) ne emissa quod cum *MP*, na emissa quodcumque *L*
[4]) urbs ... *u.* 4. 5 materiaeque cae *om. C*

CXII q. XXXII f. 3′ = f. 274′

[1]) ti ·I LIUI

a ɔURBE

co NDITA

li ɜ · V · EXP

in C · LIB · VI ·

[2])

[1]) TITI LIVI Nicomachus Dexter ūc (dexterum *L*) emendabi (emendari *L*) ad exemplum parentis mei Clementiani ab urbe condi (cond *L*) Victorianus ūc (ūc *om. L*) emendabam domnis Simmachis. Explicit liber V (liber u explicit *L*) incipit liber VI feliciter (feliciter *om. L*) *ML* (*ubi haec subscriptio bis legitur et in fine paginae extremae libri quinti et in capite sequentis, quae prima est sexti*); *in V non plus fuit umquam quam quod legitur supra*

[2]) *pagina uenenis pessumdata tota*

CXIII q. XXXII f. 4 = f. 310

	lib. VI c. 1	*lib. VI c.* 1	
	4 NENTURCETERUMpri	*camillus iterum is*	
	MOQUOADMINICULOE	TRIBUNOSMILITUMPRO	pro] *sic VL, om. MP*
sic, eodem *C*	RECTAERATEIDEMINNI	*consulari potestate*	
m. *om. L*‖[1])	XAMFURIOPRINCIPIS*ie*	CREATĀUALERIUMPU	ā] am. *M*
	TITNEQUEEUMABDICA*re*	BLICOLAMITERUMLUER	blicola *M*[a], blico iam *L*
	SEDICTATURANISIA*nno*	CINIUMP̄CORNELIUM	
	CIRCUMACTO*p*ASSISUNT	A·MANLIUMI·AELIUM	[3])
	5 COMITIAININ*sequen*	9 I·POSTU*miumhiexin*	I.] Ip̄. *M*
	TEMANNUMTRIBUNOS	TERREGNOCUMEXTEM	exem *L*
	HABEREQUORU*minM*a	PLOMAGISTRA*tuminis*	iniessent *M*
	GISTRATUCAPTAURBSES	SENTNULLADEREPRIUS	
	SETNONPLA*cuitresad*	QUAMDERELI*gionibus*	
	INTERREGNUMREDIIT	SENATUMCONSULUNT	*sic*, consuluere *C*
	CUMCIUITASINOPERE*ac*	10 INPRIMISFOEDERAACIE	
	LABOREADSIDUO*refi*	*geser*ANTAUTEMEAE	
	CIENDAEURBISTENERE	DUODECIMTABULAEET	
q. tum fabio *L*	TURINTERIMQ*fabiosi*	QUAEDAM*regiaeleges*	
	MULPRIMUMMAGISTR*a*	CONQUIRIQUAENONCO̅	non *om. C*
cn.] c̄r *L*	TUABIITABCNMARCI*o*	PARERENTIUSSERUNT	pararent *C*‖[4])
	TR·PL·DICTADIESESTQUOD	EXEISETI*a*M̄AEDITAIN	edita etiam *C*
	LEGATUSINGALLOSADQU*os*	UULGUSQUAEAUTEM	uulgos *M*[a]
	MISSUSERATORA*torcon*	ADSAC*rapertinebantapon*	
	TRAIUSGENTIUMPUGNAS	TIFICIB·MAXIMEUTRE	
	7 SETCUIIUDICIO*eum*MOR*s*	*ligioneobstrict*OS*ha*	
	ADEOOPPORTUNAUTU*o*	BERENTMULTITUDINIS	
	LUNTARIAMMAGNAPARS	ANI*mossuppressa*	
subtraxi *L*	8 CREDERETSUBTRAXITIN	11 TUMDEDIEB·RELIGIOSIS	
ter res num iniit temp̄ *L*	TERREGNUMINITUMP	AGIRICOEPTUMDIEMQ	*sic*, agitari *C*
	CORNELIUSSC*ipiointer*	ADXU·KSEXTILESDU	
rex] *sic*, rex et *C*‖[2])	REXPOSTEUMMFURIUS	PLICICLADEINSIGNEM	

[1]) *sic*, principe *MP*, *om. L* [2]) m.] me *L* [3]) *sic*, a. manilium (maliniumque *M*) l. emilium *C*
[4]) *post* iusserunt *ins.* alia *C*: *fortasse id minutis litteris scriptum fuit etiam in V*

CXIV q. XXXII f. 4′ = f. 310′

	lib. VI c. 1. 2	*lib. VI c.* 2	
quod *L*	Quodieadcreme	Buspopulisconiura	cumiura *L*
fabri *L* || quod *L*	ramfabicaesiquode	tionemdebelloadfa	tione $M^a L$, tiones M^b
	*indeadaliam*cumexitiour	numuultumnaefac	
pusnatum *L* || a *om. M*	bisfoedepucnatuma	tammercatoresadfe	
sic	posterioreclادeallien	3 rebantnouusquoque	
	semappellaruntinsic	terroraccesseratade	[4])
	nemq·reinulliuspu	defectionislatinorv̄	
	bliceprivatimqueacē	bernicorumquequi	
dae] da *L*	12 daefeceruntquidam	postpucnamadlacum	pugna *L*
	*quod*posttridiaeidus	raecillumfactamperā	
	quinctilesnonlitasset	nospropecentumnum	
	sulpiciustr·mil·neque	quamambicuafidein	fidem *L*
inuenit a pace M^a	inuentapacedeumpst	amicitiamprfuerant	amicitia *P*
	diemtertiumobiectus	4 itaq·cumtantiundiq·	
[1])	hostiexercitusroma	terrorescircumstarēt	
posttri] *sic VML*	nusessetetiamposttri	appareretq·omnib·nō	appararetque *L*
diem *L*	dieidusreb·diuinissu	odiosolumaputhostis	
[2])	persederimiussumin	sedcontemptuetiam	contemtum *ML*
sic	deutposttridiekal·quo	intersociosnomenro	
nouas *L*	queacnonaseadem	5 manumlaborarepla	
traditam *L*	reliçioessettraditum	cuiteiusdemauspiciis	
	1 putantnecdiulicuit	defendiremp·cuiusre	defendere ip. cuius *L*
quietis] quieti sunt *L* || [3])	quietisconsiliaeriçē	cuperataessetdictato	
	daeextamçrauicasu	remqdicimfuriumca	
agere *L*	2 reip·secumaçitarebīc	6 millumisdictatorçaiv̄	gaium] con *L*
uoluci *L*	uolsciueteresbostes	seruiliumabalamma	
	adextinçuendumno	çistrumequitumdixit	
	menromanumarma	iustitioq·indictodilec	
	ceperantbincaetruri	tumiuniorumbabuit	iuniorem M^a || abiit *L*
ex *om. L*	aeprincipumexomni	itautsenioresquoque	id aut *L*

[1]) hosti *VP*, hostis M^a, hostia *L*, hostibus M^b [2]) persederim] *sic V*, persederi *MP*, persederit *L*
[3]) regendae *L* [4]) adedefectionis] *sic*, defectione *C*

CXV q. XXXII f. 5 = f. 311′

	lib. VI c. 2	*lib. VI c. 2*	
	lib̄	ūi	
	Quib · aliquidroboris	Ubianimaduer*titca*	
uerba sua *C*	superessetinsuauer	millusignemino*biec*	
iuriatos M^a ‖[1])	baiuratosce*nturiaret*	tamsaepemcoicii*ussit*	sepe *L* ‖[3])
et *om. C*	7 etexercitumconscr*ib*	etforteeratuism*ag*	uis] us *L*
	tumarmatumqtrifa	*naue*ntiuersain*hos*	
	riamdiuisitpartemunā	11 temitaquenona*peru*	
agrum ueientem *L* ‖[2])	inagroueienteaetru	?? itsolumincendi*ouiam*	
alterum] teram M^a	riaeopposuitalteram	sedflammisinc*astra*	
contra *L*	anteurbemcastralo	tendentib · uapo*re*	
	8 careiussittr · mil · hisa	etiamacfumoc*repitu*	
	manliusillisquiaduer	quiridismateri*aefla*	maceriae *L*
	susaetruscosmittebā	grantisitaconste*rna*	
	turlaemiliuspraepo	uithostesutmin*or*	
	situstertiampartem	molesuperanti*bus*	moles *C*
uulcos *M*	ipseaduolscosduxitnec	uallummilitibu*smu*	militibus munitum *om. C*
a lanuuio *C*	proculaianiculoadme	nitumincastra*uuls*	
cium] *sic*, stium *M*	ciumislocusdicitur	corumromanis*fue*	
	castraoppugnareest	ritquamtransc*enden*	[4])
ad] *VM*, ab *PL*	9 adortusquib · adcon	tib · saepeminc*endio*	
	temptuquodpropeom	12 absumptamfuer*atfu*	[5])
ab] a *C*	nemdeletamabgallis	sishostib · caesis*que*	
	romanamiuuentutem	cumcastraimpe*tuce*	
	crederentadbellum	pissetdictatorp*raedam*	
profectus *L*	profectistantumca	militidedit*quom*inus	dedit.... eo militi *om. M*
	millusauditusimpera	speratamminim*elar*	
sic, terroris *C*	torterrorintuleratut	gitoreduceeom*iliti*	*cf. p.* 141 *not.* 1
	ualloseipsiuallumcō	gratioremmilit*ide*	[6])
	gestisarborib · sepirent	ditquominussp*eratam*	
	nequaintrareadmuni	minimelargito*redu*	
quod *C*	10 mentahostispossetqud?	ceeomilitigrat*iorem*	

[1]) centuriaretur *L* [2]) aetru] et cu M^a [3]) coiciussit M^a, coci iussit *P*, coiciturus sit *L*
[4]) transcedentibus sepe in incendio *L* [5]) absumptam] *VPL*, adsumtam *M*
[6]) militi dedit... gratiorem *om. C*

CXVI q. XXXII f. 5′ = f. 311

	lib. VI c. 2. 3	*lib. VI c. 3*	
	13 *pers*ECUTUSDEINDEFU	Non *potuisset confec*	
	*gie*NTESCUMOMNEM	*taque paucitas oppida*	
	*uol*SCUMAGRUMDEPO	*norum opere uigiliis uul*	uigilius M^a
	*pula*TUSESSETADDEDI	NERIB·QUAESE*m*PER	
	*tione*MUOLSCOS*septuage*	*eosdem urgebant per pac*	
annos M^a	*sim*ODEMUMANNOSUB	TIONEMURBEBOS	
et] ex C	14 *egitu*ICTORETUO*lscisin*	*tibtradita*INERMISCU	
[1])	*aequo*STRANSIITEXER	SINGULISEMISSA*uesti*	
citus L ‖ bolas C	*citum*EORUMADUO*lasop*	MENTISMISERABILI	
	*pres*SITNECCASTRAMO	*agmine penates*	
	*dos*EDURBEME*tiam*	4 RELIN*quereteofortetem*	
	*adg*RESSUSIMPETUPRI	*pore camillus cum exerci*	
	1 *mo*CEPITCUMINEAPAR	TUROMANOINTERUENIT	
	*tein*QUACAPUTREIRO	*cui cum se maesta tur*	
	*man*AECAMILLUSERAT	BAADPEDESPROUOLUIS	
	*eafo*RTUNAESSETALI	SETPRINCIPUMQUAEO	
	*aminpa*RTEMTERRORIN	RATIONEM*necessita*	
terror ingens *om.* C	*gen*STERRORIN*gens*	TEULTIMAEXPRESSAM	ultuma L
	2 *ing*RUERATETRURIA	*fletus mulierum ac*	
	*pro*PEOMNISARMATA	PUERORUMQUIEXILII	
	*sutri*UMSOCIOSP*rob*	*comites*TRAHEBA*ntur*	
debat *om.* L	*sideb*ATQUORUMLEGATI	EXCEPISSETPARCER*ela*	
opem] ope M^a, pro M^b	*ope*MREB·ADFE*ctisoran*	*m*ENTISSUTRINOSIU*s*	
	*tesc*UMSENATUMADIS	SITETRUSCISSELUC*tum*	
	*sen*TDECRETUMTUL*ere*	5 LACRIMA*sq*·FERRESAR	
	*utdi*CTATORPRIMOQUO	*cinas inde deponi sutrinos*	
	*que*TEMPOREAUXILIV	QUEIBICONSIDERE	consedere M
	3 *sutr*INISFERRETC*uius*	*modico praesidio relicto*	
compati L	*spcim*ORAMCUMPATI	ARMASECUMMILI*ie*	
	*for*TUNAOBS*essorum*	FER*reiubet*ITAEXPEDITO	

[1]) *post* transiit *ins.* et ipsos bellum molientes C

CXVII q. XXXII f. 6 = f. 267

	lib. VI c. 3	*lib. VI c.* 3. 4	
	Exercitupro*fec*tus	S*ipo*niarmaetparci	
	adsutriumidqu*odre*	*inerm*ib·iussissent	*sic*, inermi *C*
soluat M^a, salua M^b	baturso*lutaomni*are	necpraeterarmatos	
	busutf*itsecundis*in	9 quemquamuiolaritu̇̈	
	uen*it*nullam*stati*	etiamquib·animiulti	in spe ultima *C*
haec spatium excedunt	one*mantemoeniapate*n̊tis	mainspeobstinatia*d*	
sportas M^a	por*tasuictoremua*	*decertandum fuerant*	
	ç̊um*praedamexhos*	postquamdataspe*s*ui	
	*t*iu̇̊m*tectisegeren*	*taeest*iactarepassim	iactari *L*
	6 *t*em*iterumigit*u̇̊r	armainermesquequod	
	*eodemdiesu*tri̇u̇̊*m*	tutiusfortunafecerat	tutius] ituros *L* ‖ [1])
		10 sebostiofferremagna	
		multitudoinc*usto*di	
		a*s*diuisa*oppi*duman	
		*tenoct*em*re*dditum	
		su*trinisinuiolatum*	
		in*te*grumq*ue*abom	
		ni*clade*belliquianȯ̈	
		uicaptumsedtraditu̇̈	
		percondicionesfue	
		1 *ratcamillusi*nurbė̈	
		triumphansrediittri	[2])
		um simul bellorum uictor	
		2 longiplurimoscapti	*sic uid.*, longe *C*
		uos ex etruscis ante	
	8 *suos*u̇̊tp̊*roe*li̇u̇̊m*ini*	currumduxitquibu*s*	
	*rent*quodacce*n*	sub*h*astauenumd*atis*	
desperationem *L*	*suma*bde*speratione*	tantumaerisredactu̇̈	
	*hostium*fu*i*sse*t*ni*prae*	estutpraetioproauro	ut] que *L*
	conesper*urbemdimis*	*matronis persoluto*	prosoluto *L*

[1]) facerat *L*

[2]) *post* triumphans *ins.* praemium ad nos uenientibus *L*

CXVIII q. XXXII f. 6′ = f. 267′

	lib. VI c. 4	*lib. VI c. 4*	
	Exeoquodsupererat	Ciisrepinpensasadiu	ciis] *sic*, ciis et *C*
aureae factae] efectae *L*	trespateraeaureae	uanteetaedilibuelut	
quas] quasi *L*	3 factaesintquascum	publicumexigentibus	exientibus *L*
	titulonominiscamil	opusetipsispriuatisad	
	liantecapitoliumin	monebatenimdeside	
	censuminiouiscella	riumususfestinanti	
	constatantepedesiu	busadeffectumoperis	
posita *L*	nonispositasfuisse	intraq·annumnoua	
	4 eoannoinciuitatem	7 urbsstetitanniexitu	ubrs *L*‖exitu anni *C*
qui] que *L*	acceptiquiueientium	comitiatribunorum	
[1])‖acac] *sic*, ac *C*	quicapenatiumacac	militumconsularipo	
falsiscorum *M*	faliscorumpereabel	testatebabitacreatit·	
	latransfugerantad	quinctiuscincinnatus	
	romanosagerquae	q̄·seruiliusfidenasq·	fidenas quintum *C*
	bisnouisciuib·adsig	l·iulius·l·aquiliuscur	[6])‖aquibus coruus *L*
reuocat *L*	5 natusreuocatiquoq	uusilucretiustricipi	
[2])	inurbemsenatusco̅	tinusseruiliussulpici	*sic VC*
a *om.* *L*‖[3])	sultooaueisquiaedi	8 usrufusexercitumal	al] in al *C*
ficandae *L*	ficandiromaepigri	terminaequasnon	*sic*, aequos *C*
occupati *om.* *C*	tiaoccupatioccupatisi	adbellumuictosnam	
uelos *L*	biuacuistectisueios	quesefatebantursed	
contulerunt *L*	secontulerantetpri	abodioadperuastan	
cont.] aspernantium *C*	mofremitusfuit??con	dosfinesnequidadno	
	temnentiumimperi	uaconsiliarelinque	
	umdiesdeindepraes	returuiriumduxere	retur] *sic*, rent *C*‖[7])
	titutacapitalisq·poe	alterminagrumtar	
qui *om.* *L*	naquinonremigras	9 quiniensemibioppida	
[4])	6 setromamfrequentia	truscorumcortuosa	*potest fuisse* cortuosa̅
[5])	cresceretcumtotasi	etcontenebramuicapta	contenebra *C*
	mulexsurgereaedifi	adcortuosamnibil	[8])

[1]) qui cap.] capenatiumque *C* [2]) senatus consultoo] *sic*, sc̄o̅ *L* [3]) ueis qui] uheis quia M^a
[4]) *post* romam *ins.* ex ferocibus uniuersis (uniuersos *L*) singulos metu suo quemque oboedientes fecit et roma cum *C*
[5]) cresceret cum] *sic V*, crescere tum *MP*, crescere cum *L* [6]) l. iulius *VMP*, iullus tullus *L* [7]) ducere L^a
[8]) ad] atque capta direptaque (*sic*) *L*

CXIX q. XXXII f. 8 = f. 321

	lib. VI c. 6	*lib. VI c.* 6	
	Rumq·populosiuuë	8 Ingensindeaitonus	inde] in id *L*
[1])	tutemsuammisissead	apr·sibiquisedictato	
	5 idbelluméoabnuen	remiamquartumcre	
	tispu*blicum*fuiss*econ*	assetmagnumabse	ab] a *C*
	siliu*mq*uodnonpro	natutalib·deseiudiciis	
	bibitostantummodo	eiusordinismaximu	
	u*o*lu*n*tariosdicerent	tambonoratocolleça	*sic*, honoratum *C*
uelle *M*	militareubiuellent	rumobsequioiniunçi	
desiderant *L*	6 desierantiamullacō	9 itaquesiquidlaboris	quid] que id *L*
	temnibellaitaquese	uiçiliarumq·adicipos	
	natusdisaçereçratias	setcertantemipsum	set] *sic*, sit *C*‖[3])
	quodcamillus*in*ma	secumadnisurumuti	ut *C*
gistratus M^a?	çistratuessetdictato	tantodeseconsensu	
	remquippedicend*um*	ciuit*a*tisopinionemq·	
fuisset M^a	eumfuissesipriuatus	maximasitetiam	
	essetetcolleçefateri	constantemefficiat	efficiat] ei faciat *L*
	reçimenomniumre	10 quodadbell*um*adque	
sic, bellici *C*	rumubiquidbelliter	antiatesadtineatplus	
	roris*ingruatinuiro*	ibiminarumquampe	
defestina *L*	7 unoessesibiq·destina	riculiessetamenutni	esse] *sic*, esse se *C*
id] *sic uid.*, in *C*	tumida*nimoes*ess*eca*	biltimen*dis*icnibilcō	
millos ubi mittere *L*	millosubmittereim	temnendiauctorem	[4])
nequiquam *C*	periumnecquicquā	11 essecircumsederiur	circumsedere *L*
	dem*aie*statesuadetrac	bemromanamabin	
tatum *L*	tumcrederequodma	uidiaetodiofinitimo	
iestate *L*	iestatieiusuiricon	rumitaqetd*u*cib·pluri	
[2])	cessissetconlaudatis	busetexercitib·admi	
	absenatutribuniset	nistrandamremp·esse	nistrandum *L*
	ipsecamillusconfu	12 teinquitl·ualeriisociv	inquit] s̄ quid *L*‖[5])
	susanimoçratiaseçit	imperiiconsiliiq·leçio	

[1]) suam misisse] *V* (*sic*) *M* (*sic*) *P*, summisisse *L*
[2]) *sic*, cessissent *MP*, sistent *L*
[3]) secum ipsum *C*
[4]) temnendi] menendi (*sic*) *L*
[5]) l.] *sic VC*‖ ualeri *C*

CXX q. XXXII f. 8′ = f. 321′

	lib. VI c. 6	*lib. VI c.* 6. 7	
	Nesmecumaduersus	Operamualeriusso	
antiantem *M*	antiatembostemdu	ciusimperiilectusad	
teque *MP*	13 cereplacetteq·serui	iecitm̄furiumsibipro	sibi *om. L*
	lialteroexercituins	dictatoreseqeiproma	
in urbe *C*	tructoparatoq·adur	çistroequitumfuturū	
	bemcastrahaberein	17 proindequamopinio	
	tentumsiueaetruria	nemdeunicoimpera	
	seinterimutnupersi	toreeamspemdebello	
	uenouabaeccuralatini	haberentseuerobe	
hernicini *L*	adq·bernicimouerin	nesperarepatresetde	
itaque] ita *L*	procertobabeoitaq·rē	belloetdepaceuniuer	
auo] aut *M*	çesturumutpatreauo	saqrep̄erectiçaudio	gaudio erecti *L*
	tequeipsoacsextribu	18 fremuntnecdictator	nec] et *L*‖[2])
	14 natib·dignumestter	umquamopusforereip̄	
	tiusexercitusexcausa	sitalisuirosinmaçistra	
ab] *sic*, a tito *C*	riissenioribq·abquic̄	tubabeattamconcordi	
	tioscribaturquiur	busiunctosanimispa	
	bimoenibq·praesidio	rereadq·imperareiux	
	sitl·boratiusarmatela	taparatoslaudemque	
	frumentumquaeq·a	conferentispotiusin	
[1])	liabellitemporaposcet̄	mediumquamexcom	
provideat *C*	15 prouideanttesercor	muniadsetrabentis	
neli *C*	neliipraesidembuius	1 iustitioindictodilectu	dilectum M^a
publici *C*	publiciiconsiliicusto	quaebabitofuriusac	
	demreligionumcomi	ualeriusadsatricum	satrium *L*
	tiorumlegumrerum	profectiquononuols	profectus quae *L*
	omniumurbanarū	corummodoiuuentu	iuuentum M^a
collega *L*	16 collegaefacimuscunc	temantiatesexnoua	
partes *C*‖numeris *L*	tisinpartemmuneris	subolelectamsedinçē	
	suibenignepollicentib·	temlatinorumberni	
		q̄ XXXII	

[1]) alia belli] *sic*, belli alia *P*, belli atia (*sic*) *ML*

[2]) dictator] *sic*, dictatorem M^a, dictatore M^bPL

Codicis Veronensis descriptio.

Codex, ad quem Liviana ea quae praecedunt expressa sunt, est bibliothecae capitularis Veronensis[1]) signatus hodie n. 40 (antea 38) membranaceus formae quaternariae, posteriore scriptura, quae refert saeculum IX, proponens S. Gregorii papae moralium in Iob libros XXVIII-XXXV[2]), priore autem haec:

fol. 1–204 non rescr.
205 Vergilius
206 –
207–9 non rescr.

210 non rescr.
211 Vergilius
212 –
213 –
214 –
215 –
216 –
217 non rescr.

218 non rescr.
219 Vergilius
220 –
221 –
222 –
223 –
224 –
225 non rescr.

226 non rescr.
227 Vergilius
228 –
229 –
230 –
231 –
deest
232 non rescr.

[1]) Olim Bobiensem videri fuisse ait Henr. Keil in praefatione ad scholia Vergiliana p. XI; ego non perspicio, cur Veronenses libri vetusti repetantur ex bibliotheca potissimum Bobiensi.

[2]) Cf. Reifferscheid bibl. patrum Lat. I (in academiae Vindobonensis actorum minorum volumine XLIX) p. 59 seq.

233 non rescr.
234 Vergilius
235 –
236 –
237 –
238 –
239 –
240 –
241 –
242 non rescr.

---

243 Vergilius
244 –
245 –
246 –
247 –
248 –
249 –
250 –

---

251 Vergilius
252 –
253 –
254 –
255 –
256 –
257 –
258 –

---

259 Vergilius
260 –
261 –
262 –
263 –
264 –
265 –
266 –

---

267 Livius huius ed. p. 117. 118.
268 – – – p. 103. 104.
269 – – – p. 5. 6.
270 – – – p. 54. 53.
271 – – – p. 48. 47.
272 – – – p. 3. 4.
273 – – – p. 105. 106.
274 – – – p. 111. 112.

---

275 Livius huius ed. p. 15. 16.
276 – – – p. 35. 36.
277 – – – p. 18. 17.
278 – – – p. 39. 40.
279 – – – p. 37. 38.
280 – – – p. 24. 23.
281 – – – p. 41. 42.
282 – – – p. 9. 10.

---

283 Livius huius ed. p. 81. 82.
284 – – – p. 57. 58.
285 – – – p. 91. 92.
286 – – – p. 30. 29.
287 – – – p. 32. 31.
288 – – – p. 89. 90.
289 – – – p. 63. 64.
290 – – – p. 83. 84.

291 Livius huius ed. p. 95. 96.
292 – – – p. 45. 46.
293 – – – p. 59. 60.
294 – – – p. 19. 20.
295 – – – p. 21. 22.
296 – – – p. 61. 62.
297 – – – p. 55. 56.
298 – – – p. 97. 98.

299 Livius huius ed. p. 85. 86.
300 – – – p. 107. 108.
301 – – – p. 75. 76.
302 – – – p. 73. 74.
303 – – – p. 71. 72.
304 – – – p. 69. 70.
305 – – – p. 101. 102.
306 – – – p. 79. 80.

307 Livius huius ed. p. 87. 88.
308 – – – p. 2. 1.
309 – – – p. 28. 27.
310 – – – p. 113. 114.
311 – – – p. 115. 116.
312 – – – p. 26. 25.
313 – – – p. 8. 7.
314 – – – p. 78. 77.

315 Christiani hominis tractatus argumenti philosophici.
316 Livius huius ed. p. 109. 110.
317 – – – p. 44. 43.
318 tractatus philosophicus.
319 – –
320 Livius huius ed. p. 34. 33.
321 – – – p. 119. 120.
322 tractatus philosophicus.

323 tractatus philosophicus.
324 Livius huius ed. p. 49. 50.
325 non rescr.
(non. num.) Livius huius ed. p. 68. 67.
[326–329 non extant praeteritis numeris his in foliis signandis].
330 Euclides Latine factus.
331 – – –
332 Livius huius ed. p. 66. 65.
333 – – – p. 51. 52.
334 tractatus philosophicus.

335 tractatus philosophicus.
336 Euclides Latine factus.
337 Livius huius ed. p. 12. 11.
338 Euclides Latine factus.
339 Livius huius ed. p. 94. 93.
340 – – – p. 100. 99.
341 Euclides Latine factus.
342 Livius huius ed. p. 14. 13.
343 Euclides Latine factus.
344 tractatus philosophicus.

Studia in codice posita.

Folia igitur quae quidem antiquiorem scripturam habeant extant CXXV connumerata lacinia quae superest post fol. 325, quorum foliorum Livianis reliquiis occupantur numero sexaginta, Vergilianis unum et quinquaginta, octo philosophico, sex mathematico tractatu. Ex his Vergiliana tractarunt carmina Ribbeckius, sed ut rem non absolverit et a venenorum usu prohibitus et temporis praeterea angustiis impeditus[1]), scholia Angelus Maius (1818), Henricus Keilius (1848), Arnoldus Hermannus[2]); Euclidea a se descripta Gulielmus Studemund mox publici iuris faciet; philosophus adhuc iacet non exscriptus. Liviana autem primus examinavit Blumius indicemque foliorum dedit diligenter factum in museo Rhenano vol. 2 a. 1828 p. 336 seq. (cf. itineris Italici t. 1, 263. 4, 189) una cum specimine variae lectionis pertinente maxime ad huius ed. p. 19. Post eum Detl. Detlefsenus codice denuo examinato in Philologi vol. XIV a. 1859 paginas duas (huius ed. p. 2. 7.) diligenter descriptas proposuit exemplo lithographico. Denique A. G. Zumpt quattuordecim codicis paginis descriptis in commentatione 'de Livianorum librorum inscriptione et codice antiquissimo Veronensi' (Berolini 1859. 4.) duas earum edidit (huius ed. p. 9. 16.), reliquarum variae lectionis specimina dedit, denique exemplaris sui apographum Veronae reliquit optimo consilio, ut qui deinceps codicem retractarent illo adiuvarentur. Ceterum tam Blumio quam Detlefseno et arte impar et diligentia multis locis erravit, quos errores cum plerumque tacite emendarim, hic praemonendum est Zumptianas lectiones a meis diversas omnes reiectas esse examine instituto in re praesenti.

---

[1]) Cf. eius prolegomena Vergiliana p. 227.

[2]) Cf. Buecheler in mus. Rhen. novo 19, 639. Recognitio tota propediem ut edatur optamus.

Hunc igitur laborem per plus quinquaginta annos, postquam codicem repperit Maius, vixdum incohatum tandem ego suscepi et absolvi mensibus Aprili Maio Iunio a. 1867 Veronae. Sed ratio habenda erat et temporis, quod mihi aliis quoque eodem tempore studiis intento ad Livium superesse viderem, et commodi, quod in crisin Livii redundaret ex hoc libro plene excusso, non spernendo sane, sed Plauti Ambrosiano et Verrinarum Vaticano fide praestantiaque minime pari. Itaque non hoc egi, ut imaginem codicis talem repraesentarem, qualem vel typis exhiberi posse aliquando demonstrabit exemplar Plautini libri Studemundianum, sed satis habui quae elementa ita oculis deprehendissem, ut de iis mihi satis constaret, ea in schedas referre et publice proponere secundum paginas versusque codicis interpositis, ubi is hiabat, supplementis; nam haec si omisissem, usui multo minus habile exemplum futurum fuisset nec propter eas molestias melius certiusve. Accurate et plene num repraesentata sint quae supersunt in codice, iudicabunt qui postea eum recognoscent; ego feci quod potui, non usu eiusmodi lectioni adsuefactus, sed adiutus libera usurpatione venenorum chymicorum concessa nobis a praestantissimo bibliothecae eius bibliothecario et in hac academia collega Carolo Giuliario, qui item permisit, ut folia examinarentur compagibus solutis, id quod in plicaturis magnopere profuit; adiutus item ab optimo amico et per illos menses suavissimo contubernali Gulielmo Studemundo, qui cum simul Veronae degeremus Livium ego pertractans, ille Gaium, laboris socius mihi factus saepenumero ope et consilio me sustinuit, ut est huiusmodi scrutationum hodie facile omnium peritissimus. Hoc non licuit, quod vellem licuisset, ut codicem descriptum iterum recognoscerem totum ductusque evanidos et magna ex parte oblitteratos tempore interposito denuo examinarem. Nec tamen propterea exemplum diutius premere volui, quod tamdiu litteris debetur; satius enim visum est incurrere aliquando descriptorem in reprehensiones quasdam quam gravissimi auctoris vetustissimum librum diutius latere. Ceterum adhibui in codice recognoscendo editionem unicam quam habemus tali apparatu, qualem hodie requirimus, aliquatenus certe instructam et, ut omnium quae extant sine dubio longe deterrimam, ita a codicum lectione rarissime recedentem et propter id ipsum si alii nulli, certe huiusmodi negotio maxime aptam Alschefskianam. Item ubicumque vel lectionis diversitas vel etiam cum

recepta consensus scrupulum in re praesenti iniecisset, vocabulum 'sic' adscripsi, ita testatus codicem de ea ipsa re data opera examinatum vere id habere quod ex eo edidi. Praeterea adnotatione adiecta quantum in me fuit curavi, ut simul idoneum apparatum criticum editio haec repraesentaret, quatenus pervenit, eumque ita adornatum, ut qui ea utatur et facile et certo lectionis traditae discrepantiam percipiat. In quo apparatu conficiendo cum subsidia Alschefskiana non sufficere viderem (caremus enim adhuc nescio quomodo in ipso Livio et omnium maxime in decade prima pleno et absoluto critico instrumento), ut ea non exigua accessione locupletarentur, factum est partim Rudolfi Schoellii mei sollertia, qui Florentiae degens mea causa Mediceum denuo excussit, partim Pluygersii Leydensis liberalitate, quae eo gratior accidit, quod iam est consueta. Quod autem in varia lectione ea, quae bonis libris tradita est, referenda me continui abstinuique ab omni non dico emendationis faciendae periculo, sed ab ipsa emendationum factarum commemoratione, id in eiusmodi exemplo necessario fieri debuit; neque enim Livium recognovi, sed codices eius antiquissimos repraesentavi nec utile est miscere diversa et sua natura seiuncta.

Livii codex quo tempore scriptus.

Quo tempore Livii codex de quo agimus scriptus sit, certo determinari non potest, nisi quod vocabula quae sunt consul et consules sic notata CONS· et CONSS· ostendunt antiquarium qui librum scripsit non vixisse ante Diocletianum[1]). Quod si hoc sumere licet scripsisse eum antequam fieret recensio Nicomachiana, propterea quod ipse sequitur recensionem diversam, adiudicandus est saeculo quarto; eam tamen ratiocinationem et per se incertam esse video et satis constare Cassiodorium saeculo sexto ineunte usum esse codice Liviano recensionis non Nicomachianae[2]). Ea autem quae in codice observatur scribendi proprietas ab illo tempore nequaquam abhorret; nam cum labentis litteraturae permulta indicia habeat, a barbarismis veris eam plane immunem esse infra videbimus et omnino ita comparatam, ut tam in veris quam in falsis optime con-

---

[1]) Cf. Rossi inscr. chr. I. p. XXIII: 'Diocletiana aetate littera S post N geminari 'coepit ac deinde sollemne semper fuit nota CONS· unum, CONSS· duos consules indicare, 'quamquam hanc regulam artificum imperitia saepe neglexit.' Ante Diocletianum consules notantur tribus fere litteris COS·, raro nec nisi tertio saeculo quattuor CONS·

[2]) Vide quae infra observabuntur ad Liv. III 65.

veniat saeculo quarto. Litterae quoque pulcherrimae sunt, quarum si fieri poterit etiam ectypum aliquando parabo; premere autem editionem, donec fieret, nolui nec puto multum inde profectum iri. Nam quam incerta opinatio hodie dominetur in huius generis libris ex litterarum nescio quibus differentiis aestimandis, pudet commemorare.

Liviana folia sexaginta ea, de quibus agimus, pertinuerunt olim ad quaterniones quindecim, quorum cum numeri in extremis quaternionibus adnotati supersint quattuor XII. XXII. XXX. XXXII, etiam reliquos facile ad suos numeros Blumius revocavit sic: Quaterniones folia paginae codicis.

[q. XV]	fol. 2	[q. XXIV]	fol. 4
	– 3		– 5
	– 6	[q. XXVI]	fol. 3
	– 7		– 4
[q. XVI]	fol. 3		– 5
	– 4		– 6
	– 5	[q. XXVII]	fol. 2
	– 6		– 3
q. XVII	fol. 1		– 4
	– 3		– 5
	– 6		– 6
	– 8		– 7
[q. XVIII]	fol. 4	[q. XXIX]	fol. 3
	– 5		– 6
[q. XIX]	fol. 2	q. XXX	fol. 1
	– 7		– 2
[q. XX]	fol. 2		– 7
	– 3		– 8
	– 4	[q. XXXI]	fol. 2
	– 5		– 3
	– 6		– 6
	– 7		– 7
q. XXII	fol. 1	q. XXXII	fol. 1
	– 3		– 3
	– 4		– 4
	– 5		– 5
	– 6		– 6
	– 8		– 8
[q. XXIII]	fol. 3		
	– 4		
	– 5		
	– 6		

Iam cum folia CXLIII, quae in codice olim fuerunt a primo ad postremum eorum foliorum quae supersunt, respondeant paginis editionis Hertzianae

c. CLXXVII, folia quae ante primum superstes perierunt CXIII pro portione respondent Hertzianis paginis c. CXXIX, ut codicem incepisse appareat ab ipso exordio annalium Livianorum. Quousque pervenerit, ignoratur neque quicquam cogit, ut eum ad denariam annalium Livianorum divisionem perscriptum fuisse statuamus; quod si pervenit ad finem decadis primae, constitit quaternionibus c. LIV, foliis c. CCCCXXXII. — Subscriptio servata est p. 112 quinti libri coniuncta, ut fieri solet, cum inscriptione sequentis. — Singulis paginis inscriptum est versis nomen auctoris, rectis libri numerus ad hoc exemplum TITI·LIVI||LIB·IIII[1]), prout in palimpsesto Vaticano libro legitur TITI·LIVI||LIB·XCI similiterque etiam in reliquis libris Livianis paris vel supparis aetatis. — Chartas dimensus Detlefsenus adnotavit altas esse hodie centim. 27½, latas hodie esse centim. 21, fuisse aliquando centim. 25, eius mensurae scripturam occupare in altitudinem centim. 26, in latitudinem centim. 8 + 8 (singulae enim chartae binas paginas comprehendunt) marginibus et supra et infra et utrimque et inter binas paginas late patentibus. Paginae singulae versuum sunt tricenorum breviusculorum, cum habere non soleant nisi litteras a senis denis ad vicenas; ut appareat librarium librum parare voluisse non perito solum, sed cuivis homini lectu commodum. Inveniuntur tamen non raro versus qui numerum illum excedunt cum propter marginis aequalitatem non anxie observatam tum propterea quod extremae litterae modo contignantur modo imminuuntur; quas contignationes in editione expressimus, minutarum autem litterarum rationem non habuimus. — Praeterea in duabus certe paginis 34 et 64 cernuntur vel extremi versus litteris coartatis scripti excurrentesque vel adeo versus quidam supra tricenarium numerum in ima margine additi, ut appareat librario certum terminum propositum fuisse, quo si casu aliquo non pervenisset, extra ordinem quae deerant adiceret. Quocum componendum est, quod inter p. 14. 15, quamquam eae se exceperunt codice etiam tum integro, tamen excidit tantum, quantum unam huiusce codicis paginam aequat. Quibus perpensis crediderim librum ita ex archetypo expressum esse vel potius exprimi debuisse, ut pagina

---

[1]) In ipso libri numero erravit librarius p. 83 (ubi errorem postea correxit). 87. 109. Ceterum ad hasce inscriptiones non satis attendi nec dubito multo plures earum superesse in codice quam adnotavi.

paginae, fortasse etiam versus versui responderet[1]); quod si probari potest in usu fuisse, neque eius usus ratio latet (nam errores, maxime omissiones ita et evitabantur optime et non evitati facile deprehendebantur; deinde ita facta exempla plura in scholis auditionibusque commode simul adhibebantur) et quae adhuc in obscuro posita est stichometria quo pertinuerit iam intellegetur. Quam ob rem qui in talia inquirunt, diligenter velim attendant, si qua forte similia alicubi lateant. Certe quod Livii liber alter rescriptus, nempe Vaticanus, totidem in pagella versus totidemque fere in versu litteras habere invenitur[2]), quot invenimus in Veronensi, aliquatenus quod posuimus commendat[3]). — Ceterum folia Liviana cum ad Gregoriana perscribenda aptarentur, margines desectae sunt, quas late patere voluerat scriptor Livianorum; qua desectione cum in inferiore margine litterarum nihil, in superiore autem tantummodo paginarum inscriptiones quaedam perierint, paginae exteriores complures mutilatae sunt. Quae damna cum ipsa editio proponat, licet propter supplementa adiecta typorumque rationem aequabilitate hiatuum aliquantum imminuta[4]), hoc loco non opus est enumerare.

Notae in Veronensi libro usurpantur eae, quibus locus esse potest vel etiam debet in annalibus similibusque libris exarandis, ut de his Notae.

---

[1]) Versus 80, 27 cur dimidia parte vacuus remanserit, non perspicio.

[2]) Vide p. 89. 90 editionis Niebuhrianae (Rom. 1820).

[3]) Vindobonensis decadis quintae codex habet in pagina versus undetricenos, in versu litteras circiter vicenas quinas nec in binas paginas ibi charta divisa est; divisa est in Puteano decadis tertiae, ut pagina habeat versus vicenos senos, litteras a senis denis ad vicenas (cf. Silvestrii palaeogr. vol. 2 tab. 88 et Alschefski vol. 3 p. IX). Mihi uterque libro recentior creditur Veronensi etiam propter orthographiam.

[4]) In supplementis recipiendis cum id maxime egerim, ut reliquorum librorum lectionem repraesentarem, non raro evenit, ut receptae litterae earum, quae perierunt, numerum aut non expleant aut superent, discrepantia orta ex rationibus diversis; nam modo subest compendium aliquod a librario admissum, modo error ipsius, modo archetypi nescio quae diversitas. Videant igitur viri docti de singulis quid statuendum sit; hoc moneo supplementa a me admissa in marginibus desectis non exacta esse ad numerum litterarum singulis locis deficientium, quem tamen facile colliges ex totius paginae propter similem truncationem in ea re aequabilitate. Aliud est in iis quae supplevi ibi, ubi membrana cum supersit, legi non potest; haec enim ad numerum exegi vel, ubi sic exigere non potui, de ea re monui; quamquam fateor accuratius attendi debuisse ad hiatuum ambitum, quam a me factum est.

pauca tantum observanda sint. Praenomina quamquam plerumque notantur, ut fieri oportet ubi nomen proxime sequitur, tamen non raro inveniuntur perscripta, e. c. 14, 1. 19, 40. 30, 38. 49, 46. 55, 11. 56, 20. 61, 41. 64, 19. 74, 17. 114, 55. Gaii cum plerumque recte notetur per litteram c·, ç· quoque reperitur 29, 12. 94, 4. 35, 37. Praeterea adnotabo *p(atres) c(onscripti)* 13, 37. 91, 56; *I(uppiter) o(ptimus) m(aximus)* 32, 32; *imp(erator)* passim, item *imp(erium)* 53, 10; *p(opuli)* 61, 20 comitante nulla alia littera singulari. De notis *cons.* = consul, *conss.* = consules supra p. 158 dictum est; quae quamquam passim permutantur (cf. 3, 35. 13, 16. 14, 17 cet.), tamen regula apparet. Errorem inde ortum habemus 22, 42 CONSULIB·TANTISSIMO factum ex CONSTANTISSIMO. Ex notis non cum rei publicae ordinatione coniunctis, sed grammaticis mere nullae reperiuntur nisi q· = *que* et B· = *bus*, quarum utraque etiam in mediis vocabulis toleratur (q·RENTES 6, 7 = *querentes*; SEq̈·||TIS 65, 30 = *sequentis*; RELINq·RE 110, 8 = *relinquere*; AMB·TUM 89, 52 = *ambustum*). Ad has prope accedit *n* vel *m* littera tractu super proximam proximasve collocato significata ibi, ubi in versu aut ultima aut paenultima est; nam in medio versu eiusmodi compendium non admittitur nisi ubi continua scriptura interrumpitur perforata membrana, ut accidit 90, 35. Similiter litterarum contignationes non reperiuntur nisi in fine versiculorum, sed ut contignentur etiam tertia secundaque a fine (33, 60. 35, 44. 45, 9 al.), raro quarta tertiaque (47, 12), scilicet ubi eae quae sequuntur contignationem non patiuntur. In medio versu contignationem semel tantum (25, 4) observavi.

Capita et interstitia.

Eminent elementa cuiusvis paginae prima, ut mos est in huiusce aetatis codicibus; in hoc autem quod interdum eminent primi paginae versiculi et prima littera et postrema (ita p. 16. 56. 108. 115), id alibi vidisse me non memini. — Interpunctio post notam (etiam post numeros, ut 3, 21. 113, 59) sollemnis est et ubi deficit, aetate oblitterata magis quam a librario omissa; ubi comma finit, eam non observavi nisi in ipso libri fine (p. 111, 53) et praeterea uno loco 3, 15 (cf. 47, 9). — Contra et principia orationum et in universum commata insigniora distinguuntur modo capite facto (7, 22. 11, 60. 22, 27. 32, 27. 43. 45, 48. 63, 42. 77, 55. 91, 56. 104, 3. 107, 42), quod certe locis tribus (32, 43. 63, 42. 77, 55) incipit a littera eminente, modo spatio in medio versu vacuo relicto (3, 26. 5, 54. 13, 36. 16, 4. 17, 39. 22, 52. 35, 12. 47, 9. 49, 1. 50, 29. 53, 45. 59, 25. 67, 2. 93, 51. 94, 29. 101, 37. 105, 52).

Correctorem liber nactus non est; nam quae subinde apparent litterae expunctae inductaeve (2, 2. 6, 22. 9, 17. 18. 34, 52. 36, 48. 55, 51. 55. 60, 15. 64, 59. 66, 33. 55. 91, 6. 92, 7. 43. 96, 29. 31. 97, 56. 98, 16) vel etiam mutatae (11, 42. 20, 35. 54, 16. 48. 61, 15. 69, 56. 83 inscr. 89, 14. 92, 34. 104, 44. 105, 55. 107, 57) additaeve (16, 54. 76, 15. 108, 50), eae iure tribuentur ei ipsi qui codicem exaravit. Quaedam autem vel in his mutata deprehenduntur in peius, ut 54, 16. 55, 55. 61, 15. 96, 28. 107, 57. Emendationes in libro obviae.

Scholia in codice reperiuntur perpauca, nempe praeter oblitteratum p. 41[1]) Latina duo iuxta verba adscripta p. 61 *Lucius Pinari*[*us*] (littera *u* scripta super *c* quo pertineat ignoro) et p. 107 [*ora*]*tio Camilli dictatoris ad p. R.*, Graeca item duo posita in margine inferiore p. 61: ὅτι κατ' ἐκῖνο κερσῦ τοῦ λοιμοῦ ἐν τῇ Ρώμῃ . . . . πρὸς ἐξιλέωσιν τῆς γεναμένης νόσου τῷ Ἀπόλλωνι ναὸν ἐγῖραι ηὔξαντο, quae respondent verbis textus 4, 25, 3: *pestilentia eo anno . . . aedis Apollinis pro valetudine populi vota est*, et p. 88 . . . . . αστευόντων ἐχ-θρ . . . . . οις στρατεύμασιν κινοῦσιν . . . οἱ Ῥωμαῖοι πολιτευσάμενοι . . . . ις τοῖς πολέμοις τὸν δικτάτο[ρα] . . . ν προχιρίζονται, quae de dictatore adnotatio hominis non admodum docti non coniuncta est cum Livianis in pagina illa perscriptis. Haec scholia licet videantur cum ipso libro magis exarata esse quam postea adiecta, tamen quod propterea Blumius iudicavit librum in Graecia scriptum videri indeque allatum esse Veronam, mihi non probatur; nam saeculi quarti grammatici quicumque erant, etiam in Italia degentes utramque linguam callere solebant neque mirum est ab eiusmodi homine quaedam Graece ad Livium adnotari. Scholia Latina et Graeca.

Videamus de scribendi ratione. — Syllabarum divisionem Latinam, id est eam, quae nititur in consonantibus geminatis distrahendis in scribendo sic, ut in voce formanda distrahi debent[2]), perpetuo observavit Syllabarum divisio.

---

[1]) Non numero lusus manus posterioris, ut p. 51.

[2]) Legem eam in libris qui quidem auctoritatem habent peraeque obtinere Lachmannus monuit in praefatione ad novum test. vol. I p. XXVII; eundem usum etiam in aere et marmore scribentes secutos esse ego observavi in addendis ad legum Salpensanae Malacitanaeque editionem p. 505. Exceptionem quidem facit monumentum Ancyranum (v. ed. meae p. 145); eius tamen in ea quaestione non talis auctoritas est qualis in reliquis, cum Graecus quadratarius facillime in ea ipsa re ad patrium usum declinare potuerit.

librarius, ut vix bis terve eam neglegeret[1]). Exempla apponam non omnia, sed quae sufficiant et peculiaria quaedam illustrent, maxime veriloquii in talibus nullam omnino rationem haberi:

c|t: *duc|tu* 106, 1/2; *introduc|ti* 91, 53/4; *noc|tis* 102, 53/4; *noc|turnae* 106, 60; *spec|taculum* 91, 31/2.

n|s: *tran|sisse* 96, 2/3.

p|t: *op|timus* 106, 51/2; *prop|ter* 95, 27/8.

s|c: *des|cendisset* 104, 19/20; *proficis|centis* 101, 12/3.

s|p: *res|ponso* 7, 19/20; *res|ponsum* 75, 14/5. 20/1. 86, 15/6.

s|t: *cas|tella* 81, 31/2; *Pos|tumius* 61, 41/2; *praes|tituta* 118, 25/6; *praes|titutum* 14, 51/2; *praes|to* 18, 16/7. 102, 54/5; *tris|tissimi* 107, 44/5; *uas|tatio* 82, 33/4.

g|n: *adsig|natus* 118, 15/6; *benig|nitatem* 86, 31/2; *ig|nomini-* 34, 40/1. 88, 53/4; *ig|nota* 2, 47/8; *indig|num* 52, 3/4; *insig|nem* 114, 6/7; *mag|na* 104, 58/9; *mag|nos* 93, 30/1; *pug|na* similiaque 6, 31/2. 42/3. 9, 1/2. 19, 22/3. 56, 57/8. 96, 35/6; *reg|num* 52, 2/3. 77, 7/8; *sig|nificare* 86, 22/3. Diversam divisionem non inveni; inveni divisum *ne|glegens* 104, 39/40, cum divisio *nec|legens* 87, 11/2 videatur coniuncta cum scripturae diversitate.

Tres consonantes ubi concurrunt, syllabam novam orditur fere maxime pinguis, praecipue mutae *cpt*:

bs|c: *abs|cedimus* 80, 20/1; *abs|cedunt* 102, 21/2.

ls|c: *Vols|c-* 16, 14/5. 47, 5/6. 63, 7/8. 70, 3/4. 75, 29/30. 90, 12/3; al.

ns|c: *trans|cendere* 96, 29/30.

ns|p: *cons|pexisset* 99, 21/2; *cons|pirationem* 38, 5/6.

bs|t: *abs|territi* 100, 28/9; *obs|tare* 5, 35/6; *obs|tinato* 99, 43/4.

---

[1]) Ita 8, 23/4 *to|tuadibus*, 56, 5/6 *an|ienem*, 73, 22/3 *proxim|a*; contra 19, 41/2 *cui|us* ita explicari potest, ut pro trisyllabo vocabulum accipiamus (cf. *cumi* 91, 56 pro *cui*), quamquam *qu|od* similiaque ab hoc quidem libro aliena sunt (nam *qu|orum* 104, 31/2 incertum). Non numero syllabas male divisas propterea quod librarius verba non recte diremit, ut 32, 22/3 *suam|et*; 39, 58/9 *rogare|t is*; 53, 56/7 *dictator|iam*; 82, 57/8 *sit a|estate*; 94, 23/4 *creati s|ex*; 111, 42/3 *omisso s|ui*, nec magis quod scribitur 27, 18/9 *ab|esset* et 79, 13/4 *post|ea*, nam haec vocabula pro binis habere potuit, quamquam alibi talia coniunxit, ut 36, 52/3. 82, 59/60 legitur *si|cut*.

mp|t: *temp|tationem* 24, 36/7.

nc|t: *Quinc|tius* 48, 40/1; *cunc|ta* 76, 51/2.

ns|t: *ins|tare* 81, 52/3.

ns|tr: *ins|tructo* 120, 4/5; *ins|tructum* 6, 47/8; *mens|truo* 51, 18/9.

s|tr: *cas|tris* 15, 37/8. 64, 53/4. 88, 8/9. 106, 4/5; *magis|trat-* 9, 34/5. 39, 40/1. 72, 40/1; *nos|tr-* 42, 25/6. 80, 57/8. 92, 4/5; *pos|tremo* 51, 2/3. 88, 33/4; *plaus|trum* 99, 35/6; *ves|tr-* 43, 8/9; 92, 3/4 al.

Littera sua natura gemina *x* ad secundam syllabam trahi solet: *di|xit* 56, 23/4; *du|xit* 101, 17/8; *eni|xae* 64, 30/1; *e|xudetur* 81, 51/2; *ma|xim-* 8, 52/3. 63, 1/2. 93, 7/8; *pro|xum-* 59, 38/9. 87, 36/7; *ve|xationes* 49, 56; *u|xorem* 99, 33/4. Semel tantum repperi contrarium *ex|uti* 42, 46/7.

Denique notabilis est divisio *co|epta* 111, 27/8 et denuo ibidem 31/2, item *coe|ptum* 47, 18/9, qua confirmantur, quae ad Lucretii versum 4, 619 *siquis forte manu premere ac siccare coepit* docte et caute, ut solebat, adnotavit Lachmannus. Ceterum secunda divisio nihilo minus legem infringit, etsi trisyllabum statuas *co|ep|tum*.

Unum addam extra ordinem. Cum ad manum esset pandectarum Florentinorum quinque paginarum adumbratio photographica, eius codicis in syllabis dirimendis observantiam intellexi ab ea, de qua supra exposuimus, in plerisque recedere. Nam deprehendi ibi quidem *dis|cedere*, item *contes|tata*, *dis|tulerit*, *praes|titerit;* at refragantur alia, ut *quae|stio*, *re|stitui*, item *edi|cto* et *da|mnum* et *nu|ptiarum*, et *prone|ptis* quinquies similiter sic diremptum; denique ne de librarii incuria cogites, corrector vocabulum *ipse* (ed. meae vol. 2 p. 360 v. 5) a primo librario sic divisum *ip|se* ita emendavit, ut *p* litteram ad secundam syllabam revocaret faceretque *i|pse*. Quam differentiam dubium non est inde explicandam esse, quod digestorum codex Florentinus Veronensi annalium Livianorum aliquantum inferior est aetate. Nam contraria sibi sunt in hac quidem re aetatis bonae quae quidem auctoritatem habeant monumenta omnia conspirantia in divisione ea de qua dixi, et Prisciani reliquorumque grammaticorum praecepta, quae qui sequuntur hodie, in sexti saeculi doctrina innixi Latinam consuetudinem iam fere sustulerunt, peccantes scilicet in partem doctiorem. Similiter in novo testamento Fuldensi, quem librum Victor Capuanus emendavit a. 546 imperante Iustiniano, Lachmannus[1])

[1]) In praefatione ad novum test. vol. I p. XXVII.

observavit librarium vocabula in versuum confiniis ad morem antiquum divisisse, emendatorem autem grammaticorum scitis fraudem fieri non ferentem talia pleraque omnia sua manu reformavisse. Idem igitur factum est in libro digestorum exarato aut eodem saeculo aut sequente. At in Veronensi non Prisciani praecepta, sed antiqua consuetudo viget, quam quamquam tarde exolevisse is ipse de quo dixi Fuldensis liber significat, tamen si quis aliquando in codicum huius generis discrimina aetatesque data opera inquiret, ei syllabarum divisio non erit neglegenda.

Orthographia codicis.

Orthographica quae observavi hoc loco composui, quamquam taedet quaestiones huius generis mole sua iam laborantes a me quoque augeri. Sed pertinet ad codicis quem expressi proprietatem dignoscendam, ut etiam de talibus constet et fines aliquatenus regantur inter mera calami menda et leges sive certe usum scribendi. Quorum finium hodie quidam obliti sordes sordibus dum cumulant, disquisitionem sua natura exilem et ingratam etiam ineptam et fastidiendam reddiderunt. Ad id quod mihi proposui sufficient quae iam proferentur; nec tamen spondeo exemplorum ordines plenos proponi nec deerunt opinor, qui quae desiderantur cupide expleturi sint.

Accusativus pluralis numeri in *is* constanter fere reperitur in participiis similibusque, ut sunt *abnuentis* 119, 3; *agentis* 103, 33; *castigantis* 71, 48; *conferentis* 120, 50; *confluentis* 56, 47; *fatentis* 47, 50; *habentis* 105, 30; *ingentis* 71, 16; *palantis* 70, 36; *parentis* 77, 32; *patentis* 117, 6; *proficiscentis* 101, 12; *recipientis* 16, 1; *recurrentis* 70, 35; *repetentis* 80, 56; *sequentis* 65, 30; *spectantis* 81, 38; *tollentis* 31, 60; *trahentis* 120, 52; *vergentis* 96, 52. Formati in *es* quattuor tantum exempla adnotavi *fidentes* 35, 46; *fugientes* 116, 1; *sedentes* 100, 41; *vagantes* 103, 31. E contrario in nominativo qui respondet dominatur *es*, ut 3, 1. 41, 57. 66, 29. 91, 30. 99, 8. 100, 13; nec nisi semel repperi formatum in *is*, nempe *bellantis* 11, 33 indubio errore, ut erratum est item in *senioris* nominativo pluralis 40, 48. Similes sunt accusativi *consularis* 13, 16; *militaris* 106, 11. 109, 54 (at *militares* 30, 1); *popularis* 38, 52; *inmortalis* 60, 10. 106, 34 (at *annales* 66, 19); *talis* 120, 45; *civilis* 40, 21 (sed *Quinctiles* 114, 11; *Sextiles* 3, 21. 113, 59; *inexpugnabiles* 84, 13; *omnes* 16, 3); *tris* 69, 45 (accusativus *tres* est 45, 1. 55, 2. 69, 8; nominativus *tres* 29, 11. 76, 16; *tris* 71, 24); *pluris* 55, 2 (at *complures* 45, 51). Item accusativi *Antiatis* 71, 46; *Veientis* 109, 38; *penatis* 44, 42. 110, 49; contra eodem

casu legimus *Antiates* 16, 17. 119, 48; *Ardeates* 101, 31; *Fidenates* 80, 47; *optimates* 21, 54. 47, 1; *simultates* 44, 22, ut mittam nominativos similes 45, 31. 99, 2. 101, 37. 60. 120, 58. Accusativi sunt etiam *montis* 3, 44. 83, 6 (at *montes* 65, 10); *turris* 81, 40; *civis* 77, 27. 104, 11 (at eodem casu *cives* 33, 29); *Alpis* 96, 15 (at eodem casu *Alpes* 96, 33, ut *colles* 2, 15. 3, 40; *ignes* 85, 28; *nives* 83, 5; *secures* 31, 44; *vires* 4, 35. 35, 52). Denique variatur hoc casu inter *finis* 3, 27. 71, 58. 81, 21 et *fines* 70, 5. 76, 22. 118 53 et inter *hostis* 3, 29, 25, 38. 36, 30. 49, 12. 84, 30. 114, 47 et *hostes* 2, 28. 3, 40. 33, 30. 58, 40. 65, 1. 104, 11. 115, 43, cum *hostis* nominativo plurali 106, 38 originem traxerit ex corruptela, quam codices secundi ordinis evitaverunt. — Haec igitur recte conveniunt legibus sermonis aetate Augusta obtinentibus, de quibus nuper exposuit Corssenus *Aussprache des Latein.* ed. 2 vol. 1 p. 744, nimirum in vocabulis tertiae declinationis genetivo pluralis retinentibus vocalem *i* accusativum eiusdem numeri formari solere in *is*, sed ut *es*, quae forma postea sola obtinet, vel ea aetate non improbaretur.

Ablativus singularis tertiae sequitur fere accusativum pluralis, ut ubi hic retineat *is*, in illo esse soleat vel certe esse possit *i*. Adnotavi ex eo genere adiectivae formae *insequenti* 58, 56. 75, 8. 97, 25. 103, 58 (*insequente* 50, 4, ut *sequente* 20, 53 et *persequente* 107, 40); *ingenti* 26, 33. 35, 37. 37, 24. 60, 28. 62, 50. 64, 33. 76, 43. 93, 49. 102, 60; *atroci* 7, 19; *ancipiti* 100, 4; *Fidenati* 87, 40; *Veienti* 93, 33. 103, 15 (sed *Veiente* 82, 36. 115, 7. Item formae substantivae *civi* 95, 50; *classi* 66, 16; *sorti* 38, 28. 89, 58, ut mittam *siti* 84, 14; at semper *parte* legitur et *hoste*. Comparativorum ablativum *e* requirere et notum est et confirmat hic quoque liber 86, 57. 88, 6. 105, 53. 114, 5 al.; nam *altiori* 76, 41 mendosum est.

Nominativum singularem tertiae notabo unum *aedis* 61, 18 et *aedes* 93, 34.

Mensum genetivus est 16, 52; praeterea ex eo genere non repperi notabiliora.

In declinandis vocabulis *i* geminata secundum recentiorum consuetudinem praevalet, quamquam vetustior orthographia per unum *i* quibusdam locis remansit. Ita reperiuntur genetivi singularis *excidi* 59, 21; *offici* 11, 51; *suffragi* 69, 6; nominativi pluralis *ali* 39, 13; *Fabi* 114, 2; *fili* 17, 27; *patrici* 61, 39; *plebei* 62, 15; ablativi pluralis *alis* 107, 9; *dis* 100, 48. 119, 11; *is* 21, 46. 41, 26. 46, 14. 48, 60. 59, 23; *isdem* 32, 39. 43, 47.

60, 22; *iurgis* 30, 42; *nimis* 93, 57; *plebeis* 71, 36. 74, 6. 77, 44; *quaestoris* 69, 14 servatum ideo, quod librarius pro genetivo habuit (cf. 69, 48); *Veis* 80, 22. 104, 41. 118, 18, item 79, 10. 109, 6, ubi *a Beis* librario visum est significare *ab eis*. Eiusdem generis sunt perfecta *perit* 11, 26; *petit* 76, 23, item *abissent* 30, 54, *adissent* 116, 24, *desisse* 71, 60, *exisse* 70, 5 et *exissent* 3, 13. Diversum est, quod in genetivo singularis nominum propriorum constanter remansit forma contracta, nempe in *Anti* 14, 32; *Appi* 27, 47; *Servili* 57, 2; *Tolumni* 55, 23; *Valeri* 9, 20; *Vergini* 28, 22; *Volsci* 19, 10; *Volusci* 16, 17. Ipsum Livium exemplaque eius vetustiora multo saepius retinuisse *i* simplicem neque uno loco geminationem intulisse librarium cum ex supra allatis exemplis *quaestoris*, *ab eis*, *nimis* colligitur, quae intacta remanserunt propterea quod non intellegerentur, tum ex solutionibus eius generis perperam factis, quo pertinent vocativi *Cornelii* 120, 22 et *Valerii* 119, 59, genetivus *publicii* 120, 24, ablativus *Herniciis* 64, 29, denique *Palatii* 104, 49 pro participio quod est *palati* et *hiis* 49, 37 pro *is*. Nihilominus cum satis constet aetate Augusta in his vocalem plerumque duplicatam esse, sed ut exciperentur nomina propria (id quod nuper docui in Hermae vol. 1 p. 461) nec credendum sit exceptionem hanc mature oblitteratam, quippe quam constet et in titulis plebeium sermonem referentibus saepissime neglegi et ignorari a grammatistis Latinis iis quos habemus omnibus, codicis huius librarium ex sua ipsius doctrina tam diligenter observasse, hoc documentum est codicis Veronensis orthographiam in universum accurate referre pristinam Livianam.

ei antiquum plane abest a Veronensi libro. Neque enim ad eam orthographiam pertinet dativus singularis *plebei*, quae forma cum etiam ex aliis libris Livio vindicata sit (v. Schneider gramm. Lat. 2, 359), iam in Veronensi quoque legitur 39, 40. 86, 33 ut eodem casu *plebe* 22, 1, cum *plebi* occurrat 69, 50. 70, 12. 93, 15. Genetivi similis nullum exemplum repperi (cf. tamen infra ad V, 24, 8), cum *plebis* passim legatur. Plane similiter Ancyrana inscriptio genetivum format in *plebis*, dativum in *plebei* (v. ed. meae p. 147) nec dubium est ita loqui usitavisse saeculi Augusti homines. Non magis ad vetustam diphthongum pertinet dativus ablativusve *eis* 78, 44. 79, 34. 91, 28. 106, 57. 111, 10 non rarus, licet frequentius scribatur *iis* vel *is*.

Geminata *u* constanter reperitur secundum usum ab Augusto inde receptum nullaque vestigia deprehendi neque antiquae loquelae ab eiusmodi

geminatione abhorrentis (nam *novom* 109, 17 mendum est) neque barbarismorum talium, quale est *volgo* in digestis Florentinis obvium (cf. *vulgus* 113, 51 al.). Nam *Volscus* quod constanter fere scribitur, item *Volsiniensis* 93, 53. 59. 94, 37. 58. 60 et *Voltumna* 59, 28. 61, 50, non adversatur, cum et nomina propria ab orthographiae lege communi quodammodo exempta esse soleant et ne hoc quidem certum sit secundam litteram in his vocalis *u* sonum habuisse. Quamquam quod reperitur *Vulscum* 32, 40. 43, 40, *Vultumna* 114, 33, ostendit librarium etiam in talibus aliquatenus deflexisse ab antiqua scriptura, ut similiter 118, 45 pro *Corvus* male dedit *Curvus*, 88, 4 *monimentis* pro *munimentis* (cf. 115, 29). — In genetivis pluralis quartae et contracto secundae pro *uu* non raro scribitur *u* simplex, ut *magistratum* 42, 57. 72, 40. 43 (at *magistratuum* 46, 20. 94, 28); *passum* 12, 45 (at *passuum* 47, 13); *dumviri* 61, 20 (at *duumviros* 106, 42). Idem cum passim redeat alibi et inter alia in optimae aetatis carminibus (v. Schneider gramm. Lat. 2, 334) et in ipso monumento Ancyrano (v. ed. meae p. 146), utramque formam statuendum erit simul obtinuisse.

Litterae *u* in superlativis alibique ibi positae, ubi postea obtinuit *i*, vestigia repperi non multa, sed tamen aliqua, sunt autem haec: *decumam* 89, 12; *proxumo* 59, 39; *finitumus* 50, 27. 51, 7. 55, 51 (quo loco ante *u* litteram deleta est *i*). 83, 49, cum *finitimus* sit 46, 32. 66, 51. 75, 37. 79, 6. 98, 55. 101, 6. 119, 55. Item *lubet* 84, 58, quamquam *libet* similiave leguntur 30, 11. 45. 73, 12. 79, 16; *recuperare* 105, 29. 108, 19. 114, 52, cum *reciperatum* habeamus 9, 7. 10, 17. 26. 108, 11. Etiam *lacrimae* est 86, 34.

De consonantibus geminandis vel non geminandis missis vulgaribus et hodie satis notis, ut *Iuppiter* 11, 8. 33, 42. 106, 51; *mercennario* 80, 10; *Appenninus* 96, 33. 57 similibusque, haec tantum adnotabo: *occassionem* 63, 48 (at *occasio* 74, 42); *post tridie* 114, 10. 16. 19 ter repetitum ortum fortasse ex etymologia perversa; *operiri* 82, 59 non tegendi sensu, sed expectandi; *cotidie* 30, 41 (at *cottidie* 6, 57); *abscisa* 47, 60; *comisantium* 19, 3; denique *Aliam* fluvium scribi 97, 10. 27. 105, 56. 110, 45, quamquam *Alliensis* est 114, 5, quae vera scriptura est (cf. C. I. L. I p. 397) illis locis obscurata opinor eo quod inscitus librarius male ibi cogitavit de adiectivo. *Retulere* 26, 26. 66, 19 item erratum est; certe *rettulit* est 33, 7. 44, 19. 56, 9. 106, 36. *Causa, paulo* semper habent consonantem non geminatam.

cu pro *quu* non rarum est. Exempla adnotavi haec: *aecum* 28, 4. 72, 56. 80, 4 (*aequum* est 80, 13); *inicum* 28, 8; *relicum* 13, 22 (at *reliquum* 84, 59, ut *longinquum* 82, 44); *relincunt* 36, 51; *secuntur* 19, 39. Simile est *cottidie* 6, 57 et *cotidie* 30, 41 (at *quotannis* 77, 46). Quod aliquoties invenitur *nec quicquam* 51, 9. 10. 61, 60 pro *nequiquam* videtur pendere ex vocabulorum confusione potius quam ex orthographiae diversitate; vera scriptura obvia est, ut 59, 55. 61, 54. 70, 39. 71, 10. 72, 24 cet.

Adsimilatio litterarum in praepositionibus, quae coaluerunt cum verbis, quatenus perveniat, breviter indicabo. *Ad* adsimilatum repperi ante *c* fere constanter (*accedere; accendere; accidere; accipere; accire* 38, 46. 88, 41. 95, 31; at *adcommodare* 12, 27); ante *l* (*allati* 25, 20); ante *p* saepe (*apparare* passim, semel *atparatum* 66, 50; *apparere* passim, semel *adparebat* 6, 11; *appellare* semper; at *adpetere* 66, 31. 102, 25; *adprobare* 19, 6. 53, 23. 111, 24; *adpropinquare* 21, 18. 97, 19); ante *r* (*arripi* 7, 49); ante *s* raro (*aspicere* 68, 40; *aspirare* 67, 13; at passim *adsciscere; adsentiri; adserere; adservare; adsiduus* 61, 1. 70, 19. 107, 34. 113, 15; *adsignare; adsolere; adstitisse; adsuefacere; adsurgere*); numquam ante *f* (*adfectus; adferre; adfirmare; adfuturus*) *g* (*adgredi*) *t* (*adtinere* 35, 20. 119, 48; *adtonitus* 104, 36). — *Con* assimilatum repperi ante *l* semel (*collatum* 107, 11, cum *conlatus* sit 58, 13. 97, 38. 107, 22, *conlaudatus* 39, 5. 119, 27); ante *m* omnibus locis (*commercium; committere; communis* et *communicare; communire*) exceptis duobus (*committere* 54, 56; *conmuni* 102, 8); ante *r* (*corrumpere* 85, 3. 96, 8); *com* factum ex *con* ante *p* bis (*composito* 37, 7; *compressi* 103, 45), cum obvia sint *conpertus*, *conplexus*, *conpositus*, *conprimere*, *conpulsus*. — *In* mutatum in *im* in universum rarum est (*inbellis; inbutus; inlatus; inlibatus; inlicere; inligatus; inmensus; inmeritus* 53, 7. 77, 14; *inminere; inminuere; inmiscere; inmissus; inmitis; inmortalis* 53, 37; *inpedire* 19, 12. 22, 35. 69, 60. 70, 42; *inpendere* et *inpensa; inpertiri; inpetrare;* 89, 40; *inpetus* 84, 5. 103, 44; *inpiger; inplere* 37, 47. 43, 46. 84, 29; *inplicitus; inplorare; inponere; inpressio; inprobare; inprovidus; inprovisus; inpugnare* 21, 41; *inpune; inritare; inritus*) nec repperi *im* nisi paucis locis ante *m* (*immeritus* 53, 34; *immortalis* 106, 35. 49), paullo pluribus ante *p* (*impedimentum* 51, 44; *impetratus* 74, 37; *impetus* 36, 32. 97, 7. 115, 52. 116, 12; *implere* 2, 59; *importunus* 77, 2; *impugnare* 78, 33; *impulisse* 71, 42), sed ut *imperium* cum derivatis ita praevaleat, ut *inperium* non legatur

nisi tribus locis 17, 36. 60, 15. 92, 25. — *Ob* mutatur tantummodo ubi sequuntur *c* (*occipere* 70, 10. 94, 31; *occupare; occurrere*) *f* (*offendere*) *p* (*opperiri; opponere; opportunus; opprimere; oppugnare*), in his autem constanter. — *Per* cum non facile mutetur, tamen *pellatis* est 30, 57; sed *perlatus* 11, 20. 21, 5; *perlicere* 27, 6. — *Sub* item in sua forma manet (*submittere; submovere; subpositus* 27, 55). — Ceterum in minutiis his nec nusquam me in describendo excerpendove peccasse spondeo et patet librarium suo sive arbitrio sive licentiae aliquid dedisse, cum etiam talia reperiantur qualia sunt *im plebem* 78, 14; *Conlina porta* 57, 42 (cf. 30, 27. 58, 2); *in Adventino* 109, 6; *de immovisse* pro *dei movisse* 111, 1. Nihilo minus haud scio an quae satis certo deprehenduntur scribendi leges aut ipsius Livii fuerint aut certe aetatis Livianae.

In compositis cum praepositione *ex*, cum simplex incipiat ab *s* littera, ea plerumque absorbetur scribiturque *excendere* 107, 40; *exequi* 7, 41. 59, 50. 98, 60; *exul* et *exilium* passim; *expectare* passim; *extitisse* 6, 28. 7, 27; *exudare* 52, 6; *exultare* 41, 48; *exutus* 25, 13. Inveniuntur tamen *exsolvere* 12, 15. 53, 18. 89, 26 et *exsurgere* 118, 30, ut alibi 51, 33 pro *ex equestri* male scriptum est *ex sequestri*.

Litteras *d t* et *b p* in vocabulis extremis sic fere repperi in codice adhibitas. *At* et *atque* particulae utuntur fere littera *d*, illa 33, 37. 43, 56. 44, 27, haec 7, 10. 11, 10. 29. 14, 30. 17, 28. 19, 56. 24, 1. 33, 2. 45, 21. 46, 57. 56, 37. 57, 41. 62, 53. 66, 20. 67, 24. 75, 49. 76, 55. 98, 23. 119, 47. 120, 10. 48; *at* non repperi nisi 84, 29, *atque* non nisi 79, 1. 7. 88, 37. 96, 50. 98, 13. 101, 30. Item in compositis *at* non observavi nisi semel in *atparatum* 66, 50. Similiter *quod* et *aliquod* etiam iis locis, ubi ad numerum pertinent, sic scribuntur, illud 8, 21. 80, 32. 33. 96, 58, hoc 3, 12. 7, 26. 26, 1; *quot* per se semel tantum enotavi 108, 44. (cf. *quotannis* 77, 46). Semper in codice est *aliud*, plerumque *illud* et *id*, quamquam legi *illut* 63, 30. 78, 39, *it* 20, 14. Perpetuum item est *sed*, nisi quod *set* est 95, 23 et fortasse 59, 14, et *haud*, quod repperi vicies, *haut* non nisi ter 7, 46. 46, 39. 51, 4, ut mittam corruptum in *aut* 48, 40. 50, 54. 103, 34. Contra librarius constare fere sibi videtur in *aput* 16, 17. 22. 46, 8. 63, 2. 79, 17. 84, 34. 41. 91, 42. 102, 4. 114, 47, cum *apud* sit 84, 30. 85, 2. 17, item in *aut* et *met* enclitico (32, 22/3. 42, 41) et *velut* 100, 48. Haec pleraque sunt ex mediis, ut neutram scripturam plane reicias; bar-

barismum, quo *d* infertur in tertiam singularis verbi, non deprehendi nisi in *inquid* 11, 28. 13, 36. 35, 13. 54, 39, cum recte scribatur *inquit* 54, 4. 60, 30. 119, 59. Quae forma sola corruptelam passa est inter tot similes sine dubio propter confusionem τοῦ ἔφη cum eo quod est *in quid.* — Quod attinet ad *b* et *p* elementa, invenimus *scribti* 3, 32; *scribtores* 16, 23; *conscribtum* 115, 4; item *dilabsi* 98, 54. 100, 20 (at *dilapsis* 70, 30); item *pleps* 45, 54. 57. 69, 44, cum *plebs* obvium sit; item *optinere* 50, 18. 74, 13. 77, 22 et *opstitisse* 2, 21, cum praeterea in compositis sit *ob*; nam *opprimere* similiaque diversa sunt, nempe mutata ob adsimilationem.

Quae subieci per saturam collegi nullo ordine:

maiius 66, 28, nisi hoc mendum est.

ab codex Veronensis passim Livio reddit, ubi ex reliquis libris editur *a*: ita 46, 32. 47, 24. 53, 32. 57, 4. 48. 59, 10. 71, 28. 115, 21. 119, 34. Contrarium est 55, 52.

dilectus semper est in codice neque umquam aliter scripserunt antiqui, scilicet non ignorantes, quod hodie multi ignorant, in dilectu non tam agi de seligendis fortissimis quibusque ex populo universo quam de distribuendis civibus idoneis in legiones quaternas vel binas. E contrario *dirigere* quod hodie obtinet obtinuitque iam labentis rei publicae Romanae temporibus, et veriloquium barbarismi convincit et tituli, qui quidem bonae aetatis sint, consentientes in forma quae est *derigere.*

Exquiliae quod legitur 43, 37. 50, sine dubio grammaticus in Livium intulit propter veriloquium sive verum sive falsum, certe receptum; nam inscriptiones cum in ipsa tribus nota *s* solum admittant, de vera scriptura dubitare non sinunt, quam his quoque locis libri Nicomachiani servarunt tertioque 41, 52 ipse Veronensis.

nec|lecta similiaque ea divisione quam indicavi non minus saepe repperi 50, 52. 87, 11. 102, 58. 107, 3 quam *ne|glegens* 104, 40. similiaque 58, 30. 108, 32. 59. 109, 49.

tranant 65, 27 et *travolat* 36, 27; at *transferre*, *translatus*, *transmigrare*, *transvectus*, *transversus.*

terros 20, 3 (*terror* est 62, 60) videndum num aliis exemplis confirmetur.

augeres 12, 32 (at *augures* 2, 45. 45, 11). Cf. Priscianus 1, 35 p. 27 Hertz: 'antiqui *auger* et *augeratus* pro *augur* et *auguratus* dicebant.' Ceterum vide ne casui illud tribuendum sit vel etiam grammaticus Livium se ipso vetustiorem reddiderit, ut nunc facere solent nostrates; tituli certe augerem ignorant.

rediebant 100, 32 cum retineant libri omnes, examine dignum est, num forte alibi quoque reperiatur (cf. *exiebat* Henzen inscr. 6444).

duoviris 57, 17; at *duumviros* 106, 42, *dumviri* 61, 20.

promiscue similiaque 61, 26. 69, 16. 54. 72, 37. 111, 26, non *promisce*, quam formam boni testes vereor ne reiciant omnes.

urguerent est 65, 8, *urgemus* 80, 19.

vincla legitur 31, 4. 32, 18. 64, 10, *vincula* 8, 8. 63, 57.

Quinctius nomen recte scribitur plerisque locis, non ita multis *Quintius* 6, 19. 17, 2. 24. 42, 11. 46, 10. 56, 28, semel *Quincius* 12, 17. Cum illo licebit componere *autior* pro *auctior* 44, 18 et 14, 8 *aut iam* pro *auctam*. *Quintus* similiaque *c* illud non admittunt.

sescentis 36, 4, quod unice verum est et est etiam in monumento Ancyrano. Ceterum *s* pro *x* codex non admittit; nam *ausere* 8, 54 solitarium est.

pernici(a)e 61, 27, quam solam scripturam idonei testes testantur.

Ex soloecismis qui in hoc codice deprehenduntur nullus tam late patet quam *e* vocalis et *ae* diphthongi permutatio ita comparata, ut quamvis *e* pro *ae* passim reperiatur, tamen in contrarium etiam frequentius peccetur. In extremo vocabulo *ae* reperitur in *que* passim[1]), item in adverbiis *dubiae* 16, 42. 59, 12. 106, 19; *aegregiae* 19, 21. 26, 8. 63, 41; *enixae* 64, 31; *ferae* 1, 30; *inpigrae* 18, 15; *longae* 17, 50; *maturae* 35, 25; *piae* 32, 37; *promiscuae* 61, 26; *publicae* 17, 24. 55, 48. 111, 28. 32; *utrimquae* 63, 4. 64, 60; in ablativis *aciae* 44, 32. 100, 4; *pacae* 3, 5. 106, 18; *perniciae* 61, 27; *posttridiae* 114, 10; *rabiae* 41, 41; in imperativis *statuae* 111, 17; *exspectatae* 6, 2; in tertia pluralis perfecti semel *fuerae* 56, 53; in

Soloecismi codicis.

---

[1]) 2, 6. 16. 18. 50. 3, 57. 6, 49. 7, 18. 11, 18. 14, 14. 17, 9. 19, 46. 26, 55. 57. 27, 58. 28, 42. 29, 45. 32, 3. 37. 54. 33, 4. 36, 41. 38, 38. 57. 39, 1. 45, 33. 38. 46, 48. 47, 15. 19. 48, 55. 50, 1. 23. 51, 20. 53, 48. 54, 6. 18. 61, 23. 63, 23. 64, 3. 72, 45. 77, 36. 85, 29. 51. 98, 28. 102, 59. 111, 30. 116, 46. 118, 14. 120, 54.

infinitivo item semel *dicerae* 84, 40. Nec *sae* pro *se* repperi nisi in corrupto *saepe ne* 52, 47 effecto ex *se paene.* Inverso errore reperiuntur *que* 25, 17. 35, 55. 53, 2. 57, 7. 62, 47. 67, 15. 97, 26. 103, 7. 105, 41. 107, 1. 119, 44; item *acte* 9, 12; *aliaene* 22, 60; *college* 119, 16; *date* 95, 6; *Fidene* 55, 14. 61, 57; *he* 107, 43; *Monete* 46, 30; *periculose* 33, 36; *praede* 65, 49; *publice* 70, 44; *Romane* 17, 50; *sue* 36, 31; *Voltumne* 61, 50. In primis vocabulorum syllabis similiter erratum est priore erroris genere in his: *aeburnis* 99, 54; *aedita* 113, 50; *aegregius* cum derivatis 6, 43. 47. 19, 21. 26, 8. 63, 41; *aegerunt* 16, 48; *aegressus* 102, 55. 111, 22; *aelati* 34, 15; *aeques, aequus* cum der. 33, 59. 36, 16. 26. 46, 50. 53, 44. 57, 58. 64, 36. 65, 12. 14. 85, 52. 86, 12. 48. 50. 51. 92, 31; *Aetruria* 59, 30. 61, 31. 80, 53. 82, 6. 25. 35. 84, 36. 114, 29. 115, 7. 12. 120, 7; *aevertere* 110, 54; *laevandae* 45, 34; *praeces* cum der. 7, 16. 48, 6. 53, 36. 57, 39. 62, 27. 74, 48. 93, 4. 5. 95, 41; *praemebat* 7, 22; *praetium* 27, 6. 89, 29. 117, 59; *quaeri* 7, 19. 30, 55. 45, 19. 61, 56. 62, 6; *Raegillum* 114, 40; *saecum* 16, 58; *spraetos* 62, 7, quibus adde *aliaenus* 22, 60. 81, 16. In contrarium peccatum est in his: *Ebutius* 49, 5. 47. 57, 59, *Equi* 66, 41. 71, 15; *cedere* 48, 5. 111, 29; *herere* 44, 45. 77, 23; *Melius* 51, 32; *Nevius* 66, 55; *pene* 48, 56. 52, 47. 91, 40; *penitere* 42, 42. 75, 35. 92, 19; *predam* 41, 56; *prestitutum* 14, 51; *sepire* 81, 6. 115, 28; *tedium* 74, 8. 84, 32. Singularia sunt *sociaetas* 91, 6 et *venissaet* 6, 53.

Oe diphthongus ubivis recte ponitur (*oboedire* quoque legitur 64, 31. 78, 53) uno loco excepto *praelii* 33, 26, cum idem vocabulum recte scriptum passim inveniatur.

In aspiratione ponenda omittendave perpaucae mendae deprehenduntur, ut *abita* 20, 24 (cf. *abieri* = haberi 44, 59); *proibitus* 104, 33; *Tyrrenum* 96, 50; *Oratio* 32, 44; *his* 20, 8 et *hiis* 72, 33 pro *iis,* item 49, 37 pro *is; cohorta* lectionis dubiae 60, 59; denique *aut* pro *haud* 48, 40. 50, 54. 103, 34 (cf. *audiuie* = haud dubie 70, 52), *haud* pro *aut* 78, 19. Apparet librarium qui haec scripsit regulas de littera ea perdidicisse et magis erravisse vocabulis similibus male permutatis quam in ipsa orthographia.

In litteris affinibus *b* et *v* simile quid observamus. Meri errores in ponendis iis rari sunt, ut *b* pro *v* reperitur in *faborem* 74, 24; *interbentum* 55, 32; *Lanubio* 64, 52; *nobos* 38, 18; item constanter fere in *Bibulanus* 14, 18. 22, 55. 49, 2. 56, 30. 74, 19 (*Vibulanus* est 61, 14); similiter

v pro *b* in *acerua* 51, 24; *adprouantibus* 53, 23; *Volas* 116, 9; *Gavina* 1, 23; *iuvendi* 89, 19. Contra non ita raro sic erratur in verbis ambiguis, ut in *nobis* 31, 25. 41, 19. 110, 53; *viduo* 37, 8; *bis* 71, 43; *ab eis* (= a Veiis) 78, 10. 109 6; denique corruptelae quaedam inde explicantur, ut *uerior* 90, 27 pro *uberior*, *audivie* 70, 52 pro *haud dubie*. Omnino codex, a quo pendebat librarius, eius generis errores longe plures habuit et emendationem grammatici talem, qualem prae se ferunt digesta Florentina, etiam Liviani libri subierunt.

Littera *m* quamquam non permutatur cum *n* (nam *triunphus* 37, 28. 38, cum passim legatur *triumphus*, et *tanquam* 54, 58 solitaria sunt; cf. 69, 56, ubi ex *tamdem* factum *tandem*), tamen saepe male omittitur, saepius etiam male additur, ut antequam hic liber scriberetur obmutuisse fere eam appareat librariumque in ea ponenda grammaticorum leges magis secutum esse quam aurium iudicium. Exempla litterae eius male additae haec sunto: *haudquamquam* 2, 32; *supersederim* 114, 17 pro *supersederi; cumi* 91, 56 pro *cui; cum eius* 6, 36 pro *cuius; Herculems* 80, 24 pro *Hercules; tesseramrum* 55, 25 pro *tesserarum; postumlant* 28, 10 pro *postulant; sumperbia* 6, 1 pro *superbia*.

Littera *n* similiter modo demitur modo additur propter vitium pronuntiandi. Ea labes maxime grassata est in coniugationis formis, ut *creasset* et *creassent*, *malet* et *mallent* et eius generis alia passim permutentur; sed alibi quoque similia reperiuntur, ut *fungitis* pro *fugitis* 44, 49; *interando* pro *iterando* 7, 7; *non uere* pro *nouere* 42, 49. In numeralibus solita est inconstantia: *miliens* 80, 46, cum in corruptela 107, 50 lateat *milies; vicensimus* 80, 34, at *tricesimo* 20, 24, *quadringentesimum* 102, 18. *Semenstris* legitur 80, 5.

Denique monendum est, ut appareant in libro Veronensi labentis sermonis neque incerta nec pauca vestigia, ita plane abesse ab eo barbarismos meros. Nullo loco vel fere nullo reperies litteras *x* et *s*, diphthongos *oe* et *ae* inter se permutari, nusquam vocalem additam anto *sp* et similia, nusquam pro Graeco *ph* substitutum Latinum *f*, nusquam *p* neque male neglectam inter *ms* et *mt* litteras (ut in *contempsi sumpsit, emptus temptare*) neque male intrusam inter litteras *mn* (ut in *damnare*, *contemnere*), ne dicam nusquam commutatas litteras *c* et *t*, quod qui ante septimum saeculum obtinuisse sibi persuadent, ne ii vehementer errant. Neque puto ullum librum

Livianum superesse hoc nomine Veronensi parem praeter paucas pagellas ex libro XCI superstites et in aliis omnibus et in orthographia vel pares Veronensi vel superiores; nam tam in Vindobonensi quam in Puteano talia, qualia sunt *milex*, *suplicatio*, *suplementum*, *sumsit*, *adhorti*, *Anthiocus*, *Epydicus*, sescentis locis offendes[1]). Quapropter haud scio an qui Livium deinceps recognoscent, si qui erunt, qui neque eiusmodi minutias superbe contemnant neque orthographia saeculi Livium adornare cupiant, in talibus Veronensis libri auctoritatem vel maxime secuturi sint. Sed de his videant quorum interest; nobis codicis sufficiet scribendi proprietates exposuisse. Quas qui expenderit, non negabit opinor Livii Veronensem librum in eiusmodi quaestionibus aliquid momenti habere, quippe qui, cum propter supra p. 158 observata ante quartum saeculum scriptus esse nequeat, propter orthographiam plane Latinam et in multis priscae consuetudinis vestigia retinentem vix recte infra id ipsum detrudetur.

Sed ne videamur in Livii annalibus elementa tantum captare, iam pergendum est ad codicis in emendandis iis utilitatem enarrandam et vitiis item declaratis determinandam.

Codices Nicomachiani.

Decadis primae Livii quicunque innotuerant libri ante repertum Veronensem, eos originem ducere constat ex recognitione a Nicomachis duobus Flaviano (cos. a. p. Chr. 394, † eodem anno) et Dextro et a nescio quo Victoriano instituta exeunte saeculo quarto, ipsos autem in duo quodammodo genera discedere, melius alterum repraesentatum codice Vormatiensi iam deperdito et extantibus hodie Mediceo Parisinoque, alterum in universum fidei minoris, sed ut quibusdam locis illos vincat, repraesentatum Leidensi primo et Harleiano et Florentino S. Marci aliisque.

Codex Veronensis generis diversi.

Sed Veronensem librum iam Zumptius recte iudicavit non pendere ex Nicomachianorum archetypo, cum et subscriptionem eorum neque habeat neque habuerit umquam et in lectionibus tam veris quam falsis ab illis longe recedat, maxime nullum vestigium habeat dittographiarum earum, quae propriae sunt Nicomachianorum librorum et cum proficisci videantur a

---

[1]) In verbis dirimendis Vindobonensis communem legem sequi videtur, quamquam edita scripturae specimina non satis certa argumenta subministrant. Eandem legem obtinere in Puteano ex Silvestriano specimine (v. p. 161 n. 3) colligitur, ut ne in hac quidem re non errarit Alschefskius contendens eum divisionem sequi non syllabariam, sed arbitrariam.

grammatico aetatis Romanae, iure revocantur ad ipsam illam recognitionem saeculi quarti[1]). Commodum autem visum est ad auctoritatem librorum plenius et certius definiendam hoc loco componere, quae eius generis lectiones Nicomachianae incidunt in folia Veronensia comparationemque recipiunt.

Dissentientibus inter se codicibus Nicomachianis litem dirimit Veronensis.

scriptura primitiva:	*scriptura emendata:*	*scripturae primitiva et emendata coniunctae:*
16, 34 L. Lucretius *V*	P. Lucretius *PL*	P. L. Lucretius *M*
17, 14 satin salve VP^a	[satisne salva essent omnia]	sat iam satisne salua essent omnia in saluem *M*, satine salua essent omnia P^bL
22, 20 obsecundando *VL*	[obsequendo]	obsequendo secum dando *M*, obsecundo obsecundando *P*
27, 5 amore amens *VP*	amore ardens *L*	amore ardens mens *M*
35, 17 consilio VP^b	consulto *L*	consilio consulto *M*, consul consilto P^a
52, 17 Agrippa Mallius *V*	Agrippa Menenius *PL*	agrippa mia manilius enenius *M*
57, 59 Postumium Aebutium Helvium *VPL*	[Postumium Aebutium Helvam]	postumium aebutium helvam heluium *M*

[1]) Madvigium (emend. Liv. p. 5) non ignoro duplices scripturas has repetere non ab ipso archetypo codice Nicomachorum, sed ab exemplari aliquo inde descripto nostrorum archetypo communi, estque sane quaestio haec ex earum numero, quas difficulter decidas, cum praesertim satis constet interpolationem in hac decade non solum late grassatam esse, sed etiam crevisse per gradus. Sed in contrarium me ducit maxime, quod inter duplices lectiones quaedam inveniuntur enatae ex fastorum laterculo cum annalibus Livianis collato; talis enim emendatio magis apta videtur saeculi quarti grammatico quam aetatis posterioris. Utut est, non inutile erit quod supra institui duplicium lectionum Nicomachianorum librorum ad Veronensem examen. — Ceterum in Veronensi libro geminatae lectiones et rarissime reperiuntur et si quae sunt, eae diversae sunt a Nicomachianis. Ita p. 62, 58 in his est *Cn. Iulius Mento*, in Veronensi autem *genucius cn. iulius*, quod vix admittit aliam explicationem. Similiter explicari poterunt *tui et tum* 17, 29, cum requiratur *tum; deretinenda* 70, 21, ubi videtur scribendum *retinenda*.

scriptura primitiva:	*scriptura emendata:*	*scripturae primitiva et emendata coniunctae:*
60, 31 mihi diuturna non placere imperia *V*	quam mihi diuturna non placeant imperia *PL*	quam mihi diuturna non placeant re imperia *M*
66, 59 ad quam publico consensu venerant *VPL*	[ad quam consenserant consilio publico?]	ad quam consenserant consilio publico consensu venerant *M*
78, 11 aliquando fuerunt *VPL*	[aliquando inciderunt]	aliquando inciderunt fuerunt *M*
80, 34 nos intra *V*	nobis intra *ML*	nos bis intra *P*
87, 6 L. Verginium *V*	P. Verginium *P*	P. L. Verginium *ML*
93. 94 Sappinates *VML*	Salpinates *PML*	sal sappinates *M*, salppinates P^a. *Cf. infra ad h. l.*
100, 15 arcemque solam *VL*	[arcemque totam]	arcemque totam solam *M*, arcem totamque solam *P*
102, 2 pro tantis *VP*	[pro Latinis]	pro tantis pro Latinis *ML*

Quod si recte Veronensem diximus a Nicomachianis origine diversum esse, ubi hi aut contaminatarum lectionum duarum vestigia prae se ferunt aut eorum familiae inter se dissentiunt, eam lectionem aut veram esse oportet aut a vera proxime seiunctam, cui calculum adiciat Veronensis; eamque ratiocinationem confirmant supra relati loci ita fere comparati, ut binarum lectionum Nicomachianarum ea vera esse inveniatur, quam retinet Veronensis. Quod si duobus certe locis 52, 17. 57, 59 contrarium accidit, ii ad fastos pertinent potueruntque a grammatico saeculi quarti etiam contra exemplum emendari sive facili coniectura sive, quod magis crediderim, adhibito fastorum aliquo laterculo incorrupto. Similiter ubi dissentiunt inter se libri pleni, Veronensis stare solet cum genere meliore, maxime cum Mediceo Vormatiensique[1]), quorum librorum lectiones quasdam singulares et adhuc prae ceterorum consensu spre-

[1]) 9, 18 *pace parta* Veronensis et Vormatiensis adstipulante codice S. Marci, *parte pace P*, *parta pace ML*.

tas iam docet aut veras esse (vide infra ad III, 44, 6) aut veris proximas (vide infra ad IV, 23, 3. V, 41, 3). Sed idem aliis locis confirmat lectionem librorum deteriorum, Leidensis dico similiumque, quo pertinent et loci infra enarrati quidam, ut V, 52, 13 et VI, 1, 8, et minoris momenti alii, ut 44, 3 *in quo statu VL*, *quo statu MP*; 45, 17 *ab Ardea VL*, *ab ardeat P*, *ab ardeatibus M*; 50, 10 *nequiquam VL*, *nequaquam MP*; 88, 60 *kal. Octob. VL*, *a kal. Octob. MP*; 94, 4 *C. Iulius VL*, *iulius MP*. His quos diximus locis cum in dissensu Nicomachianorum Veronensis teneat lectionem per se probabilem, sunt quidam, sed numero pauci nec magni momenti, in quibus cum item dissentiant Nicomachiani, Veronensis facit cum lectione corrupta:

lectio vera:	*lectio corrupta:*
20, 57 celebrant *MP*	celebrabant *VL*
24, 16 addit *MP*	addidit *VL*
107, 5 iussumque templum *MP*	iussumque et templum *VL*
12, 9 habituros edicimus $M^b PL$	habituros sedicimus VM^a
19, 20 ad Eretum *PL*	ad fretum *VM* *Cf.* 24, 3
70, 41 tum *PL*	cum *VM*
32, 42 apparare $MP^b L$	apparere VP^a

In quibus id ipsum evenisse potest quod supra statuimus de locis 52, 17 et 57, 59, scilicet corruptam lectionem in his primitivam esse ex archetypo communi in utriusque generis libros translatam, emendationem autem coniectura inventam esse sive ab ipso Nicomacho ita, ut altera quoque scriptura in eius exemplari remaneret, sive a librario aetatis posterioris. Sed etiam casui aliquid dandum est in talibus neque quae vera esse in universum apparet, tam anxie persequenda, quasi omnia tam parva quam magna lex et ratio peraeque regerent.

Veronensis Nicomachianorumque errores communes.

At sicut certum est Veronensem librum non proficisci ex Nicomachorum, ita non minus constat tam hunc quam illum pendere ab archetypo communi eoque a primitivo Livii exemplari longe remoto inquinatoque iam multis mendis tam ex incuriositate enatis quam ex mala sedulitate antiquariorum emendatorumque. Quod cum quivis non hebes ipse intellegat, confirmabo paucis exemplis allatis corruptelarum indubitatarum, in quibus consentiant libri Veronensis et Nicomachiani.

vera lectio:	*corrupta lectio reperta in VC:*
2, 45 T. Verginius Rutilus	T. Verginius Rutilius
11, 48 actionem tam gravis rei	rei *om.*
16, 44 dixerat	dixerant
17, 37 virum ipso imperio vehementiorem	virum in ipso imperio vehementiorem
19, 24 Fabius	Fabius Quinctius
21, 1 ad rumores hominum de unoquoque legum capite editos satis correctae viderentur	edito *pro* editos
21, 27 appellationi	appellatione
21, 42 cum qua contenderant	cum qua contenderent
22, 38 per coitionem	per contionem
24, 3 ad Eretum	ad fretum. *Cf.* 19, 20
30, 9 quam quem	quamque
31, 13 at se provocare	ait se provocare
43, 37 Esquilias vidimus	Esquilias quidem
50, 5 C. Furio Pacilo	C. Furio Pacilio
55, 53 nefanda	nefandis *V*, nefandas M^a, nefandum *L*
58, 12 Nomento	momento
66, 55 Sp. Nautius Rutilus	Sp. Naevius Rutilius
79, 37 nec opera	nec operam
80, 40 quicquam	quisquam
82, 5 num	nunc
93, 7 legem una plures tribus	legem unam plures tribus

Accedunt exempla, de quibus infra dicetur, ubi Veronensis servavit corruptelarum archetypi in Nicomachianis male emendatarum formam primitivam. Quamquam igitur lectionis iam praeter Nicomachianos a Veronensi quoque testatae auctoritas non exiguo momento crevit nec facile recedemus a testium antiquissimorum consensu, tamen auctoritas illa nequaquam ea est, quae probabilem ratiocinationem aut excludat aut vincat. Sunt sane quaedam, ubi propter Veronensem librum ab iudicio etiam optimorum criticorum appellandum esse crediderim; ita fortasse ferendum erit quod legitur 3, 29, 7 = p. 19, 15 *Lanuvium exi-*

lium abiit omissa praepositione; nec magistrum equitum *L. Tarquinium* 3, 27, 1 = p. 17, 45 commutarim in *L. Tarquitium* propter fastos Capitolinos, quibus in universum a Sigonio inde nimium tribui existimo in crisi Liviana. At pleraque, quae sani iudicii grammatici in Livianis corrupta iudicaverunt, non propterea vindicata erunt, quod totidem litteris perscripta leguntur in Veronensi.

Corruptelae et interpolationes libri Veronensis.

Propria quae habet Veronensis, alia bona sunt, alia mala nec negari poterit in plerisque vincere haec Nicomachianumque codicem, licet non ipso utimur, sed exemplaribus eius, et fide et diligentia aliquantum praestare Veronensi. Qui quem scripsit pulchre magis quam bene quoties peccarit ignavia inscitiave, non opus est multis exagitare, cum ipsae huiusce editionis margines infelicem hominem satis castigarint et qui volet errorum copias inde petere possit et si qui erunt mendorum venatores, etiam iustos ordines eorum sibi contexere. Missos igitur facimus tales errores, quales sunt 2, 43 *circa* pro *clari*; 14, 8 *aut iam* pro *auctam*; 16, 48 *aegerunt quam* pro *aeger umquam*; 32, 32 *ab ea* pro *ob eam*; 58, 45 *ad vineas* pro *ad vanas*; 97, 58 *quod iniquiore* pro *quo id aequiore*; 100, 1 *a continuatione* pro *a contentione*; 101, 16 *ubi Camillus exululabat* pro *exulabat*; 107, 46 *quo ad Ardeam vixi* pro *quoad Ardeae vixi*. Sed quod vel in his apparet studium corrupta vel non intellecta ita formandi, ut verba certe efficiantur Latina, ut ipsum interpolationi proximum est, ita aliis locis et plurimis quidem ad veram interpolationem degeneravit. Rariora et exquisitiora, quae librarius non assequeretur, audacius nescias an ineptius immutavit, ut 4, 43 *belli vires* substituit pro *belli res*; 78, 24 *viderentur* pro *rentur*; 99, 51 *censas* pro *tensas*; 99, 15 *ubi de Spurio religio est* pro *ubi despui religio est*, maxime exosus propria et sollemnia, ut 35, 32 ex *agitedum* fecit *agite*; 27, 16 pro *postulantibus vindicias cedere* maluit *petentibus vindicias edere*; 28, 31 *lege agere* corrupit in *lege adsignare*. Tribus locis *inflati* vocabulum in Livium intulit bis pro *elato* 51, 50. 94, 1, tertium pro *irritato* 69, 42, ut alibi 62, 45 *iratus* maluit quam *irritatus*[1]). Alibi *conditas religiones* dedit pro *positis* 108, 26, *contemnere* pro *aspernando* 118, 23, *reportare* pro *referendo* 1, 6, *infestum* pro

[1]) *Studiis* quod ibidem est pro *animis*, non tam consilio videtur orationi illatum quam adsumptum ex versu sequente, ut similiter 35, 49 *victoriae* scriptum est pro *gloriae* ideo quod illud mox redit.

infenso 47, 55, *remittere* pro *relinquendo* 106, 30, *oppressum* pro *obsesso* 11, 5, *excursationem* pro *excursione* 24, 20, *exilire ex equo* pro *desiliendo* 36, 4, *quod Caesonis sodalicium fuit* pro *quod Caesonis sodalium fuit* 8, 53, *praefectus erat urbis* pro *praeerat urbi is* 3, 55 (cf. Liv. 3, 9, 6). Quae qui examinabit, pleraque inveniet ita comparata, ut ne tolerabilia quidem sint; ita 51, 50 *efferri supra modum* et 94, 1 *efferri superbia* tam apte dicitur quam inepte *inflari supra modum* et *superbia inflari*, nec tertio loco 69, 42 *inflati utriusque partis animi* pro *irritatis* patronum facile invenient; reliqua autem si qua erunt per se non improbanda, eiusmodi societatis labe trahuntur. Omnium maxime inscita haec temeritas grassata est in nomina propria, pro quibus librarius saepe subdidit vocabula communia, ut 27, 34 *virginis* dedit, ubi est *Vergini*; 76, 24 *alteras et*, ubi *Ecetras*; 107, 6 *aut alio loco*, ubi *Aio Locutio*; 69, 54 *illi*, ubi *Icilii*; 76, 32 *anxis*, ubi *Anxur*. Item *Iulios Iulos* cum ferri non posse sibi persuasisset, cognomen constanter suppressit 66, 56. 71, 25. 118, 45 in libris Nicomachianis ita servatum, ut abierit fere in *Tullus* vel *Tullius*. Denique ne numerem *Servilios Sulpicios* 2, 46. 118, 47, quod genus est erroris diversum, *Icilios* non semper (30, 12?. 69, 6. 70, 53. 71, 29), plerisque tamen locis (21, 60. 26, 59. 27, 35. 28, 50. 57 cf. 37, 26) in *Sicilios* transformavit. Praeterea non paucis locis suo arbitrio particulam quandam vel aliud quoddam vocabulum inseruit, ut 2, 40 *quamquam* coniunctum id cum corruptela quae praecedit *quamquam tam* pro *quam quanta*; 50, 33 *ubi* natum fortasse ex vocabulo quod praecedit *consulibus*; 76, 36 *hac* propter id quod praecedit *ab ea parte*; 85, 45 *nec* propterea quod idem praecedit v. 41 eique quod respondet alterum *nec* v. 42 corruptela oblitteratum est; 78, 38 *sive illud pro plebe* [*est*] *sive* [*illud*] *contra plebem est* sic auxit ut indicavi. Similiter, licet de origine minus ibi constet et ex parte non interpolationes hae, sed errores esse videantur, insertum reperies 56, 51 *in*; 62, 56, item 64, 44 *est*; 66, 46 *neque*; 70, 12 *enim*; 77, 26 *nisi*; 89, 56 *dum*; 94, 33 *iterum*; 108, 10 *eam*. — His in universum observatis aliquot locos subieci item interpolatos, sed propter certas causas non indignos, quos brevi enarratione persequamur.

p. 2, 50: *senatus ... ad deos populum ac vota vertit: iussi ... supplicatum ire ... ad id quod sua quemque mala cogebant auctoritate publica evocati omnia delubra implent.* Sic haec recte scripta sunt in libris vul-

garibus, nisi quod antiquissimo errore cum Veronensi quoque communicato pro *publicaevocati* legitur *publicevocati.* At idem Veronensis mira interpolatione enuntiatum ita deformavit: *iussos ... supplicatum ire auctoritate publice vocat: omnia delubra impleant*; quamquam etiam magis mirum est inventum esse qui hoc defenderet, quasi Livius tam inani repetitione uti potuerit, ut cives tam iuberentur supplicare quam auctoritate publica ad id evocarentur.

p. 30, 30 ubi legitur: *urbem intravere sub signis mediaque urbe agmine in Aventinum pergunt*, Veronensis post *agmine* inserit *ingenti.* Scilicet grammaticus non intellexit vim orationis non in numero plebeiorum niti, sed in ordinatione militari.

37, 2 *populus iniussu et altero die frequens iit supplicatumque est* reliqui libri, *populi iussu et altero die supplicatumque est* Veronensis. Extrema *que est* male intrusa esse dudum perspexerunt viri docti neque defendi poterunt, quamquam iam intellegimus adiecta haec esse antiquissimo tempore; prior autem interpolatio propria est Veronensi.

48, 19 *Romanus Ardeae turbatas seditione res ... composuit.* Sic recte iam libri deteriores; at optimi quique ex Nicomachianis pro *turbatas* habent *turbata* idque ipsum est etiam in Veronensi omittente praeterea *res* et pro *Ardeae* dante *Ardea*, illud casu opinor, hoc ex interpolatione accommodata ad mendam primitivam videlicet antiquissimam.

49, 1 *Consules creant M. Fabium Vibulanum Postumum Aebutium Cornicinem.* Ita Nicomachiani; at Veronensis: *consules creantur M. Fabius Bibulanus Postumius M. Aebutius Cornicen* evidentissima interpolatione, nam Marci praenomen altero loco originem duxit ex littera extrema accusativi *Postumum* male ad nominativum redacti. Causa interpolandi videtur fuisse Postumi praenominis ignorantia.

51, 42 *ad levandam publica cura annonam.* Nicomachiani libri cum habeant fere *publica curam annona*, Veronensis gliscente interpolatione sic dat: *publicam curam annona.* Quamquam in minoribus hisce et a pronuntiandi vitiis pendentibus erroribus difficillime fines reguntur inter consensum eum, quem casus fecit, et ex archetypo propagatum.

52, 19 *L. Minucius praefectus annonae seu refectus seu ... in incertum creatus.* Sic recte reliqui libri; Veronensis cum pro *refectus* dedisset *praefectus, praefectus annonae* qui praecedit ibidem factus est *praetor.*

62, 51 *tumultus causa fuit* Veronensis interpolator ita immutavit ut fieret *tumultus causae fuerunt.*

p. 62, 58 *Cn. Iulius Mento* consul Veronensi dicitur *Genucius Cn. Iulius* omisso cognomine, quod etiam Cassiodoriana excerpta Livio adserunt, adsuto autem primo nomine, quod originem traxisse videtur ex praenomine male repetito (cf. p. 177 not.).

p. 92, 54 *qui legatorum nomen donumque et deum cui mitteretur et doni causam veritus* ita pessumdedit interpolator, ut post *causam* intruderet *cognovit.*

p. 99, 4 *quae sacrorum secum ferenda, quae, quia vires ad omnia ferenda deerant, relinquenda essent consultantes* simili interpolatione ita corrupta sunt in Veronensi, ut *et quae* insereretur ante *relinquenda.*

p. 102, 34 *nec pati haec omnia Galliam fieri* cum librario nimium videret, pro *Galliam* inepte substituit *a Gallis.*

p. 104, 41 *non animi tantum in dies, sed* [*numerus*] *etiam vires*[*que*] *crescebant.* Intra parentheses conclusa solus habet Veronensis.

p. 108, 8 sq. *quid enim repetiimus, quid obsessam ex hostium manibus eripuimus, si reciperatam ipsi deserimus?* Veronensis interpolator post *manibus* inserit *eam*, deinde pro *ipsi* vocabulo substituit *obsidione*, illius vim non satis assecutus.

p. 110, 3 postquam Camillus orationis primam partem absolvit oppidi translationem uetari religione, secundum librum Veronensem ad secundum locum de necessitate migrandi ita transitum facit: *at enim apparet quidem .....nia nec ullis piaculis expiari posse.* Quae videntur adiecta esse a rhetore quodam, ut partes orationis facilius distinguerentur: nihil enim hoc quidem loco desideratur nec causa apparet, propter quam librarius haec omittere potuerit.

p. 115, 45 post *vallum* quod est in uno Veronensi [*a*] *militibus munitum,* manifesto glossa est.

Haec similiaque qui considerarit in Veronensi inventa, cum Nicomachiani omnes quamquam quinque minimum saeculis post eum scripti a tali labe immunes sint, ne ille recensione Nicomachiana aliquantum profectum esse intelleget (quamquam Nicomachus fortasse non tam sua emendatione Livio profuit quam selecto exemplari aliquo antiquo et prae eius aetatis vulgaribus emendato), nec negabit in summa re, ubi ratioci-

natio deficiat, illos sequi tutius esse quam librum nuper nobis restitutum non tantum propter fundamenti aequabilitatem, sed etiam propter ingeneratam illorum praestantiam.

Veronensis liber quibus locis verum solus servarit.

Nihilominus ut probi iudices ubi fieri potest duobus testibus rem agere malunt quam uno nec eum, qui minoris fidei sit, propterea de foro pellunt, ita Veronensis quoque liber non paucis locis solus verum servavit et ut plurimis locis erroris et interpolationis convincitur a Nicomachianis, aliis rursus similiter hos coarguit et eius quidem interpolationis, quae cum longe distet ab ineptis Veronensis librarii commentis, eo facilius fallat et magis noceat (v. ad III 65). Haec deinceps enarravimus, scilicet missis iis, quae tota pendent ex auctoritate librorum[1]), missis item minoribus non ita paucis[2]), maxime, ubi lectio per se certa et dudum restituta iam emergit ex Veronensi; neque omnino hoc egimus, ut complecteremur quidquid ex fonte iam patefacto in crisin Livianam redundaturum sit, nec potuissemus, etsi maxime voluissemus. Neque enim Livium edo neque editurus sum, quippe cui satis sit aliquatenus didicisse eo uti. At hoc a meo incepto non abhorret componere meliora et graviora, quae quidem intellegam a codice Veronensi suppeditari. Pertractare autem eiusmodi quaestionem et quantum nostrae aetati datum est absolvere cum unus homo possit ex iis qui hodie sunt Madvigius, hoc optamus, ut telam a nobis incohatam et retexat, ubi opus est, et detexat.

III 8, 7 p. 3, 50 *urbi quoque Romae ingens praebitus terror magis re subita quam quod .... parum virium esset.* Sic Zumptius l. c. p. 22 et

---

[1]) Quo pertinet ordo verborum non raro in Veronensi diversus a reliquis, ut 5, 46. 7, 41. 9, 18. 11, 12. 16, 49. 25, 25. 26, 28. 29, 47. 33, 58. 42, 26. 51. 43, 55. 52, 9. 53, 24. 56, 42. 58, 59. 60, 28. 61, 58. 62, 37. 70, 17. 80, 14. 86, 39. 93, 29. 94, 45. 97, 29. 101, 45. 115, 2. 117, 35. 118, 39. 119, 41; nam argumentis raro talia diiudicabis, ut 80, 14 aperte peccat Veronensis, contra 9, 18 ideo sequendus erit, quod Vormatiensis et quodammodo etiam Parisinus cum eo stant. Idem cadit in similia, ut in permutationem particularum *et*, *ac*, *que* e. c. 41, 24. 44, 50; formas tertiae pluralis perfecti *-re* et *-runt*, ut 32, 46. 45, 56; *faciendum* et *faciundum* 110, 27; *rursus* et *rursum* 81, 50; *uti* et *ut* 119, 40, alia non pauca, etiam gravioris momenti, ut 16, 4 ancipites haeremus, utrum legamus cum Nicomachianis *ad Columen* an cum Veronensi *ad Colume*.

[2]) Ut *hospitum* pro *hostium* 51, 40; *a ceteris* pro *ceteris* 37, 56; *et sollemnibus iocis* pro *ex sollemnibus locis* 19, 2; *sequeretur* pro *sequerentur* 27, 46; *rei* pro *rei p.* 29, 44; *inulta* pro *invita* 29, 52; *praerogativam* pro *praerogativa* 30, 16; *ni* pro *ne* 32, 14; *Aulus Postumius Tubertus* pro *Aurelius Postumius Tuberos* vel *Tuber* 59, 35.

Madvigius (ed. vol. II p. IV) secundum Veronensem, in quo est *res subita*; reliqui *in re subita*.

III 12, 4 p. 6, 19 *T. Quinctius Capitolinus ... adfirmabat .... Sp. Furius missum ab Quinctio Capitolino sibi eum venisse subsidio.* Sic, nempe *Furius missum*, Veronensis, ut restituerunt iam editores antiqui; *Furium ipsum missum* libri reliqui.

III 12, 5 p. 6, 38 *L. Lucretius* Veronensis recte, male reliqui (solo Florentino S. Marci excepto, nisi de hoc quoque errat Hertzius, sicut de Leidensi primo non recte rettulit Drakenborchius) *P. Lucretius.*

III 12, 7 p. 6, 55 *quod offendat in eo fervorem et audaciam aetatem cottidie magis auferre.* Vocabulum *magis*, quod habet solus Veronensis, tam apte sententiam explet, ut quamquam eius additamenta pleraque falsa esse constat, hoc retinendum esse mihi quidem persuasum sit.

III 13, 6 p. 8, 10 *pecuniamque, ni sistatur, populo promitti* Veronensis, cum *nisi sistatur* in reliquis sit contra usum in his formulis sollemnem.

III 13, 8 p. 8, 19 *unum vadem tria milia aeris obligaverunt* Veronensis, cum reliqui libri meliores notas habeant. Illud videant grammatici num ferri possit, cum summa vadimonii non, ut summa credita, causam obligationis in se contineat itaque fortasse defendi possit obligari nos assibus centum creditis, sed ex vadimonii causa obligari centum asses.

III 13, 10 p. 8, 40 *devio quodam tugurio* sic ut restituerunt Campanus et Rhenanus etiam Veronensis, cum *deuo* sit in Vormatiensi et Mediceo, *de ullo* in reliquis.

III 19, 3 p. 9, 39 *tribus liberis, quorum nemo Caesoni cedebat magnitudine animi, consilium adhibendo ubi res posceret priores erant.* Verba *et modum*, quae in reliquis libris leguntur post *consilium*, a Veronensi autem afuisse iam Zumptius sensit, delenda esse apparet.

III 19, 12 p. 11, 32 *nescio quo fato magis bellantes quam pacati propitios habemus deos. Fato* repertum adhuc tantummodo in libris deterioris notae iam confirmat Veronensis; optimi secundi generis *facto*, Madvigius *pacto.*

III 21, 2 p. 13, 18 *senatus consulta fiunt, ut neque tribuni legem eo anno ferrent neque consules ab urbe exercitum educerent; in reliquum magistratus continuari et eosdem tribunos refici senatum iudicare contra rem p. esse.* Sic Veronensis. Ex reliquis libris excidit *ut*, quapropter Madvigius

(emend. p. 72) proposuit *senatus consultum fit, ut.* Pluralis autem recte se habet, nam secundum consuetudinem Romanam talia comprehendi solebant non uno eodemque consulto argumenti miscellanei, sed pluribus simul factis. Deinde *eosdem tribunos* Veronensis, sicut edidit Frobenius, *eos tribunos* reliqui, unde fecerunt *consules tribunos* Heerwagenus, *consules tribunosve* Madvigius. Videmur autem adquiescere posse in lectione Veronensis ita, ut decretum de magistratibus continuandis accipiamus de patriciis, quibus solis satis constat vere convenire nomen magistratus[1]); similiterque locutus est Livius mox c. 64, 1: *ut iidem tribuni reficerentur et ... consulibus quoque continuarent magistratum.* Verum est mox Livium de continuandis magistratibus ita dicere, ut aperte comprehendantur plebeii (§. 4: *quia plebs senatus consultum in continuandis magistratibus solvit*); at cum minus proprie etiam tribunis magistratus tribuatur, potuit Livius in senatus consulto referendo legitimum usum sequi, in oratione consulis cottidianum.

III 23, 6 p. 16, 4 *victor ad Columen* (*Colume* Veron.) *exercitu reducto castra locat.* Hoc quod dudum Sabellicus Livio restituit illumque secuti Madvigius et Weissenbornius, nunc prodit ex ipso libro Veronensi (nam errat de eo Zumptius); *relicto* pro *reducto* libri reliqui.

III 24, 5 p. 16, 56 *adfirmantibus qui una meruerant secum eum tum frequentem ad signa sine ullo commeatu fuisse. Frequentemque* libri vulgares, *frequente* Veronensis; unde *frequentem*, quod olim Sigonius sub auctoritate ut solet ementita reposuit, verum esse agnovit Madvigius in ed. vol. II p. IV.

III 26, 9 p. 17, 3 *fossam fodiens palae innixus* Sabellicus itemque teste Zumptio p. 35 is qui scripsit librum Vaticanum n. 3329 proposuerunt, cum *palo* sit in libris idoneae auctoritatis omnibus; iam quod est in Veronensi *paleae* (non *pelele*, quod legere sibi visus est Zumptius) etsi non verum, tamen aliquanto propius a vero abest. Paullo post v. 10 idem liber recte habet *quod bene verteret*, ubi in reliquis est *verterat.*

III 29, 6 p. 19, 5 *eo die L. Mamilio Tusculano ... civitas data* Veronensis, *data est* reliqui. Similiter III 31, 1 p. 20, 48 *annona propter aqua-*

---

[1]) Scilicet *magistratus plebis* sive *plebeii* tribuni aedilesque plebis recte dicuntur et proprie, non recte *magistratus populi Romani* nec magis recte *magistratus* simpliciter, certe in actis publicis, ubi quidquid eius generis nude enuntiatur, ipsa re refertur ad populum.

rum intemperiem laboratum ille, *laboratum est* hi. Item III 65, 4 p. 40, 2 *unde Aspero etiam inditum cognomen* ille, *inditum est* hi.

III 34, 6 p. 21, 5 *leges perlatae sunt, qui nunc quoque .... fons omnis publici privatique est iuris.* Ita, nempe *qui ... fons*, Veronensis, *quae ... frons* libri vulgares; posterior mendae pars dudum sublata est, prior adhuc remansit.

III 38, 5 p. 24, 22: *Aequi ... depopulantur ... Tusculanum agrum; legati ea ab Tusculo praesidium orantes nuntiant. Ea*, quod est in uno Veronensi, magis crediderim ab Nicomachianis male omissum quam in illo adiectum.

III 38, 9 p. 24, 56 *solitum quicquam liberae civitati* Veronensis; quod exhibent reliqui *civitatis* emendarunt iam Drakenborchius Madvigiusque.

III 42, 4 p. 25, 4 *numquam se aequo certamini committentes. Certamini* Veronensis, reliqui *certamine*; illud dubitans licet proposuerat olim Gronovius. Ceterum *numquam* Veronensis et Leidensis, *nusquam* Parisinus et Mediceus.

III 42, 7 p. 25, 29 *arma Tusculum ac supplementum decernerent*, quod proposuit Gronovius probante Madvigio pro lectione tradita *ad supplementum*, visus sum mihi legisse in Veronensi.

III 43, 6 p. 26, 16 *postquam nullum spoliatum ibi corpus Sicciumque in medio iacentem armatum omnibus in eum versis corporibus videre* Veronensis recte deleta particula *que*, quae in reliquis adhaesit ad *armatum*. Nam una cogitatio est, quae enuntiatur, nec incidendo distrahenda.

III 44, 4 p. 27, 7 *postquam omnia pudore saepta animadvertit* Veronensis, non *animadverterat*, ut vulgati. Offendit fortasse, cum sic pergatur *ad crudelem superbamque vim animum convertit*, duorum enuntiatorum similis exitus.

III 44, 5 p. 27, 12 *M. Claudio clienti negotium dedit, ut virginem in servitutem adsereret ....; quod pater puellae abesset, locum iniuriae esse.* Quod in fine addunt reliqui libri *ratus* a Veronensi abest, recte puto.

III, 44, 6 p. 27, 20 *virgini venienti in foro — ibi namque in tabernaculis ludi litterarum erant — minister decemviri libidinis* cet. Sic Veronensis cum Vormatiensi et Mediceo, cum *in tabernis* sit in Nicomachianis reliquis. Hoc qui nuper Livium recognorunt omnes admisisse praeter unum Alschefskium, qui mallem nullus esset, ipsumque Madvigium (emend. p. 27) inter

menda duobus illis codicibus propria hoc quoque numeravisse miror; neque enim dubium videtur tabernaculum in foro ad tempus positum ludo multo magis aptum esse quam tabernam angustam et forum versus patentem. Denique interpolatio facile desumi potuit ex iis quae sequuntur c. 48, 5.

III 44, 6 p. 27, 20 *virgini .... manum inicit serva sua natam servamque appellans: sequi iubebat cunctantemque vi abstracturam* Veronensis; *manum iniecit servam suam natam servamque appellans esse sequique se iubebat, cunctantem vi abstracturam* reliqui, ubi *serva sua* restituerunt et *esse* induxerunt editores. Omnino illa lectio praestat, nisi quod *que* post *cunctantem* non probarim. In eo quod sequitur: *Vergini patris sponsique Icili populare nomen celebratur*, haec Leidensis libri aliorumque lectio confirmatur eo quod in Veronensi est *celebratum*; nam reliqui *celebrabatur*.

III 50, 14 p. 29, 9 *quippe ab ipsis datum locum seditioni esse.* Reliqui *seditionis*, quod recte emendarunt Glareanus Dukerus Madvigius.

III 50, 16 p. 29, 22 *non defuit quod responderetur* Veronensis idque pro tradita lectione *quid* vel *qui* dudum revocarunt Reizius Hertzius Madvigius. Similiter eadem pagina v. 44. 52 et sequens v. 16 emendationes quasdam etiam per se certas confirmant.

III 56, 12 p. 31, 7 *quod si tribuni eodem foedere obligatos se fateantur tollendae appellationis, in quam conspirasse Xviros criminati sint, ait se provocare ad populum.* Sic haec scripta sunt in Veronensi eiecta voce *causa*, quam reliqui libri admittunt post *appellationis* aperta interpolatione. Praeterea quae temptaverunt viri docti *in quod* pro *in quam* Madvigius, *at* pro *ait* Gronovius probabiliter, iis Veronensis liber non suffragatur.

III 61, 12 p. 34, 35 *Iam Horatius eos* (milites) *excursionibus proeliisque levibus experiundo adsuefecerat sibi . . . fidere* Veronensis omisso vocabulo *sufficiendo* post *excursionibus* obvio in reliquis libris, quod intellegi posse recte negavit Madvigius, minus feliciter substituit *subigendo*. Etiam *levibus* iam codice confirmatur; nam *lenibus* Nicomachiani.

III 62, 3 p. 35, 20 *quod ad me adtinet, id consilii animique habiturus sum, quod vos mihi feceritis, milites.* Sic partim lectum est, partim ad spatia suppletum in Veronensi confirmante in universum restitutionem huius loci Madvigianam (emend. p. 84); *mihi tegeritis* Leidensis, *mihi effeceritis* Paris., *milites geritis* Med., quorum trium librorum archetypum hoc quidem loco accurate videtur repraesentare Leidensis, ex cuius lectione

duae aliae videntur effectae coniectura plus minusve felici. Extremum [*milite*]*s* incertum est, cum in Veronensi non apparuerit nisi post spatium sufficiens littera *s*.

III 62, 8 p. 36, 4 *equites ... sescenti fere* Veronensis (nisi quod *sescentis* librarius dedit) ut dudum emendarunt editores; *ac* pro *dc* libri reliqui.

III 63, 5 p. 36, 59 *senatus unum diem supplicationis consulum nomine decrevit* liber Veronensis; *in unum diem supplicationes* (— *nis* P^a) reliqui.

III 63, 7 p. 37, 21 *iam tum Apollinare appellabant* Veronensis, ut olim restitutum est; libri reliqui *apollinarem* uel *apollinarum*.

III 63, 9 p. 37, 35 *in tribunum* Veronensis deteriorum coniecturae calculum adiciens, *in tributum* Nicomachiani qui fidem habent.

III 64, 2 p. 38, 15 *iura tribunorum plebis* Veronensis, *iura plebis* reliqui.

III 64, 3 p. 38, 20 *per factionis suae consules*. Lectio haec a Madvigio substituta pro tralaticia *factionis* (s. *factiones*) *suas* commendatur Veronensi, quae videtur esse *factionis sua*.

III 64, 6 p. 38, 52 *auctores populares sententiae haud populari* Veronensis optime; libri reliqui pro *populari* habent *populares*, editiones *popularis*.

III 64, 7 p. 38, 60 *memor libertatis per illos receptae domi, memor militiae rerum gestarum*. Sic scribi iussit I. Fr. Gronovius, cum in libris repperisset *rerumque*; iam quod *quae rerum* proponit Veronensis, ex interpolatione quarto saeculo antiquiore, sed eo tempore sedis adhuc incertae particulam *que* originem traxisse declarat neque aliud patitur oppositorum ratio.

III 64, 9 p. 39, 20 *tribuni modo ut relinquerentur*. Dukeri haec emendatio pro eo quod traditur *tribunis* confirmatur Veronensi etsi hoc versu obscurato.

III 64, 10 p. 39, 26 *recitabatque rogationis carmen, in quo: si tribunos plebis X rogabo, si qui vos minus hodie X tribunos plebis feceritis, tum uti quos hi sibi collegas cooptassint, legitimi eadem lege tribuni plebis sint, ut illi quos hodie tribunos plebis feceritis*. Sic fere haec videtur constituenda esse. Post *in quo* inseruit Madvigius *esset* idque verum est aegre desiderari; at coniunctionem *si* quae sequitur sustulit non recte, cum nuda positio 'tribunos .. rogabo' a sermone legitimo abhorreat, duplex

autem eiusmodi condicio plane ei conveniat. In mentem venit *si inquit* pro *in quo si.* Deinde verba *si qui vos minus hodie X tribunos fecerint iis* (sic *P*, *fecerint ii ML*), in Veronensi recte legi non potuerunt, quamquam *feceritis*, quod unum verum est, reapse in eo videtur perscriptum fuisse. Sequentia autem duobus locis ope eius libri emendantur, primum inserto vocabulo *hi*, deinde sublatis vocabulis *ut illi* in vulgatis libris male repetitis ante *legitimi*; nam afuisse ea a Veronensi spatii rationes demonstrant.

III 65 p. 39, 41 postquam dictum est de comitiis tribunorum plebis a. 305 ita perfectis, ut quinque tribunis creatis plebis suffragiis cooptatio collegarum permitteretur, Nicomachianae recensionis libri ita pergunt: *novi tribuni plebis in cooptandis collegis patrum voluntatem foverunt; duos etiam patricios consularesque Sp. Tarpeium et A. Aeternium cooptavere.* Longe aliter Veronensis: *no . . . . . pariciosnetl . . . . . cooptavere*, quae reliquiae ad eiusmodi fere restitutionem ducunt: *No*[*vi tr. pl. C. M.*] *P. Aricios N. et L. Aternios cooptavere*; videmurque nobis hoc loco deprehendere interpolationem non grammaticam, sed historicam. Quod dicimus non tam propter scripturae diversitatem ex mero librariorum errore vix satis explicandam quam propter ipsam rei traditae naturam. Scilicet quod refert Livius ille Nicomachianus, explicari non potest nisi ita, ut sumamus patricios illos duos antea ad plebem transisse; nam qui essent patricii, eos tribunos plebis creatos esse et rerum memoriae et publicis legibus ita refragatur, ut id non solum factum esse umquam negandum sit, sed adeo veterem auctorem ullum id posuisse (v. *röm. Forsch.* 1, 112. 124). Et vere Livius paullo post (4, 16) ita scribit: *hunc Minucium apud quosdam auctores transisse a patribus ad plebem undecimumque tribunum plebis cooptatum . . invenio.* Similia vel tradi vel fingi potuerunt de consulibus a. 300 nec per se iustam suspicionem moveret, quod ea narratio non invenitur nisi apud solum Livium; at hoc movet, quod hoc loco verbum nullum fit de patriciorum transitione ad plebem et ita res enarratur, quasi ordinis patricii homines tribunatum plebis susceperint retento patriciatu. Num credibile est auctorem, qui de hisce rebus planis et apertis ne potuerit quidem errare necessariamque illum status mutationem loco posteriore quamquam in re obiter memorata recte declararit, hoc priore et graviore longe eam suppressisse et tam inepte rem narrasse, ut ad perversam plane de ea re opinationem lectores necessario perduceret? Con-

tra et probabiliter statuemus Livium nomina cooptatorum tribunorum adscripsisse, cum primi hi essent qui per cooptationem ad eum honorem pervenissent, et cum nomina antiquitus labem passa essent, Nicomachianae scholae emendatorem primum ita deceptum esse, ut sibi videretur Livius scripsisse talia: *novi tr. pl.... patricios... cooptavere*, deinde adhibitis locis de consulum collegio a. 300 et de tribuno plebis undecimo Minucio locum ita constituisse, ut iam legitur. Nec hoc praetermittendum corruptum nomen *Aeternii* pro *Aternio* tam hoc loco codicibus Nicomachianis insidere quam altero 3, 31, 6, cum verum Aternii ab ipso Livio positum esse constet ex testimonio Cassiodori (cf. *röm. Forsch.* 1, 107). Haec dicta sunto, ut qui postea de his quaerent acris ingenii et prudentis iudicii viri, totam de huius generis interpolationibus quaestionem omnium Livianarum et gravissimam longe et difficillimam denuo diligentissime pertractent.

III 65, 4 p. 39, 57 *ut qui plebem R. tribunos pl. rogaret, is adeo rogaret, dum X tribunos pl. faceret.* In libris praeter Veronensem quod legitur *usque eo* pro *adeo*, fortasse interpolatum est, cum *adeo* hac significatione praeterea non inveniatur nisi in antiqua locutione 'adeo rem rediisse', videatur autem hisce verbis utpote desumptis ex antiquissima lege obsoletae significationis vocabulum recte convenire.

III 65, 5 p. 40, 6 *contentiones* Veronensis cum edd., *contiones* ceteri.

III 65, 6 p. 40, 18 *urbano quoque otio foris omnia tranquilla esse.* Sic codices vulgares. Contra Madvigius emend. p. 85: 'debebat dici *urbano otio foris quoque* nec ulla est mutati ordinis excusatio'. Similiter, nempe *urbano otio foris*, liber Veronensis habet, nisi quod particulam non transponi iubet, sed deleri.

III 66, 2 p. 41, 12 *sed imminebat utrumque iam, nec ultra discordia civium reprimi poterat* Veronensis; *non* pro *nec* Nicomachiani; utrum verum sit, videndum.

III 67, 1 p. 42, 5 *cum pudore summo in conspectum vestrum processi* Veronensis; *in contionem vestram* recentiores. Illud praetulerim.

III 67, 5 p. 42, 37 *si in vobis* Veronensis cum edd., *sin vobis* ceteri.

III 67, 6 p. 42, 50 *discordia ordinum et venenum huius urbis patrum ac plebis certamina* Veronensis proponit ut coniecit Madvigius em. p. 86; nam *est* pro *et* Nicomachiani. At in iis quae sequuntur, nisi erravi ego, Veronensis quoque habet ut reliqui *sustulere illi animos*, non *illis*.

III 67, 6 p. 42, 56 *nos plebeiorum* Veronensis cum codd. deterioribus, *hos plebeiorum* Nicomachiani incorrupti.

III 67, 10 p. 43, 27 *ecquando unam urbem habere, ecquando communem hanc esse patriam licebit?* Sic Nicomachiani; at prius colon *ecquando unam urbem habere* abest a Veronensi fortasse recte.

III 68, 7 p. 44, 47 *sequetur vos necessitas militandi quam fugitis* Veronensis cum edd., *sequitur* Nicomachiani.

IV 7, 3 p. 45, 14 *C. Curtius* cum requiratur, *c. curiatius* habent reliqui libri, *c. curatius* Veronensis. Haec sine dubio antiqua corruptela est, illa emendatio grammatici imperiti.

IV 7, 11. 12. p. 46, 21 *credo quod tribuni militum initio anni fuerunt, eo, perinde ac totum annum in imperio fuerint, suffectorum iis consulum praetermissa nomina. Licinius Macer auctor est etiam in foedere Ardeatino et in linteis libris ad Monetae ea inventa.* Sic fere crediderim constituendum locum graviter corruptum; Veronensis quomodo differat ab alterius familiae libris, supra proposuimus. *Perinde ac* magis Livianum esse videtur quam *perinde ac si* (cf. Hand. Tursell. 4, 460); illud Veronensis hoc loco habet, hoc libri vulgares.

IV 8, 2 p. 46, 54 *quae* (censura) *deinde tanto incremento aucta est, ut morum disciplinaeque Romanae penes eam regimen, senatus equitumque centuriis decoris dedecorisque discrimen sub dicione eius magistratus, eius publicorum ius privatorumque locorum, vectigalia populi Romani sub nutu atque arbitrio essent.* Tribus his commatis apte comprehenduntur tres partes officii censorii, civium recensus, senatus equitumque Romanorum ordinatio, vectigalium locatio. Recte igitur ut solet Madvigius emend. p. 92 defendit codicum scripturam iam Veronensi quoque libro confirmatam *centuriis* pro eo quod substituunt plerique recentiores *centuriae*; in eo opinor erravit quod pro *senatus* proposuit *in senatu.* Nam *senatus decoris dedecorisque discrimen* cum genetivo duplici per se offensionem nullam habet; deinde vero quod auctor a genetivo, nempe priore, ad ablativum deflexit, fecit ratione; nam equites simpliciter nominare non potuit, cum censoria constitutio non ad eos in universum pertineat, sed ad solos centuriatos, *equitum centuriarum decoris dedecorisque discrimen* dicere noluit, ne triplicis genetivi cumulatione oratio obscuraretur. In principio tertii commatis addidi *eius* in Veronensi libri corruptum in *ius*, in reliquis omissum nec

tamen omittendum; nam ut supra dixit *penes eam regimen*, *sub dicione eius magistratus*, ita hic quoque *eius . . . sub nutu atque arbitrio* requiritur nec recte procedunt extrema nude posita. Accedit quod tertium comma, ne qui legit offendat, ita constituendum erat, ut agi hic de uno tantum negotio licet bifariam expresso statim intellegeretur. Nam sua vi ac potestate ius publicorum privatorumque locorum censori non recte tribuitur, sed ita ei in hos ius est, ut non potest non esse magistratui vectigalia locorum publicorum ordinanti et propterea fines quoque regenti quodammodo inter publicum privatumque.

IV 9, 12 p. 47, 6 *duce Aequo Cluilio* editiones recte; *ciuilio* Veronensis, *ciuili* libri vulgares. Hic quoque apparet in illo proponi antiquam corruptelam, in his grammatici cuiusdam infelicem emendationem. E contrario IV 10, 7 pro *Cluilio duce* in libris vulgaribus est *ciuilio duce*, in Veronensi visum est esse *ciuili duce*.

IV 11, 7 p. 49, 58 *qui ... vexationes ... remanendo in colonia ... vitaverunt.* Sic Veronensis omissis verbis, quae ante *remanendo* inserunt libri vulgares, *coloni adscripti*; quae etsi adhuc in suspicionem non venerunt, iam admoniti ab antiquissimo libro omnino eiciemus.

IV 12, 9 p. 51, 12 *qui cum ... nullum momentum annonae fecisset.* Sic editionis accedente iam Veronensi libro; *ut* ante *nullum* addunt libri vulgares.

IV 12, 10, p. 51, 16 quod nunc legitur *profiteri cogendo frumentum et vendere, quod usui menstruo superesset* etsi offensionem nullam habet, tamen quod est in Veronensi *ut venderet* erunt fortasse qui ita tueantur, ut primitiva lectio fuerit *ut venderent*, corrupta in Veronensi libro, coniectura emendata in Nicomachianis. Nam quamquam homines publice cogendi erant non tantum ad professionem, sed multo magis ad venditionem, causativam particulam recte ita accipiemus, ut sub hoc modo professiones fieri iuberentur.

IV 13, 4 p. 51, 52 *haud dubium consulatum plebe ei favore ac spe* (*sipe* Veron.) *despondente ipse . . . ad altiora et non concessa tendere et, quoniam consulatus quoque eripiendus invitis patribus esset, de regno agitare.* Sic fortasse verba haec scribenda sunt ita tradita, ut pro *plebe ei* Veronensis det *plebeio*, Leidensis *ei*, omittant ea Mediceus Parisinusque, deinde *despondente* sit in Veronensi, *despondentem* in reliquis. Nam hoc qui

retinent videant ne *ipse* quod sequitur non habeat cui satis respondeat, cum lectione ad Veronensem formata recte opponantur consulatus et regnum. Ceterum qui hoc probabit, hunc locum addat necesse est iis, ubi deterius in universum Nicomachianorum librorum genus meliori praestat.

IV 13, 4 p. 52, 3 *id unum dignum tanto apparatu consiliorum et certamine quod ingens exsudandum esset praemium fore.* Sic Veronensis stabiliens coniecturam a philologis hominibus, qui quidem sani iudicii essent, dudum receptam, nam libri vulgares scribunt *certaminum.*

IV 13, 8 p. 52, 34 *rem conpertam ad senatum defert* Veronensis optime, cum Nicomachiani legant *refert.* Illam lectionem postquam idoneum auctorem nacta est non erit opinor quin probet. Praeivit Madvigius apud Ussingium p. XXII: 'probabiliter editio Curionis *defert*'.

IV 13, 12 p. 53, 21 *se dictatorem L. Quinctium dicturum: animum parem tantae potestati esse.* Ante animum quod inserunt libri reliqui *ibi* abest a Veronensi, recte fortasse.

IV 14, 6 p. 54, 27 *haec eum vociferantem adsecutus Ahala Servilius obtruncat respersusque cruore . . . dictatori renuntiat.* Quod addunt libri Nicomachiani *obtruncati* post *cruore*, eleganter Veronensis omittit.

IV 17, 1 p. 55, 14 *Fidenae . . . ad Lartem Tolumnium Veientium regem defecere.* Quod post *regem* addunt Nicomachiani *et Veientes*, eo libenter carebimus.

IV 17, 2 p. 55, 20 Inter legatos a Fidenatibus interfectos qui nominatur *Spurius Nautius* Plinio h. n. 34, 6, 23, apud Ciceronem (Philipp. 9, 2, 5) dicitur *Sp. Antius* (*et spurantio* Vat.) itemque apud Livium hoc loco testibus Nicomachianis. At quod in Veronensi legitur *Spuantium . . . interfecerunt,* cum eiusmodi codicis librarium vix credibile sit Spurii praenomen tribus primis litteris expressisse perverse, haud scio an ducat ad ipsam nominis formam Plinianam, ut metathesi elementorum *Uantius* evaserit qni esse debebat *Nautius.* Certe veram esse illam constat, non tam quod Nautiorum gens clarior longe et vetustior est Antia, quam quod Spurii praenomen proprium est Nautiorum. Qui autem factum sit, ut similis corruptela insederit tam in Livii recensione Nicomachiana quam in Ciceronianis libris quos habemus, num liceat cogitare de interpolatione scholastica in utrumque scriptorem pariter grassata, definient qui aliquando data opera de ea re quaerent.

IV 17, 3 p. 55, 24 *levant regis facinus.* Recte opinor omittit Veronensis quod ante *regis* collocant reliqui codices *quidam*; neque enim diversas relationes hic referre videtur Livius, sed causam facinoris ab auctore relatam reicere aliam ex coniectura substituens probabiliorem.

IV 21, 6 p. 57, 26 *ut non modo praedandi causa quisquam ex agro Romano exiret.* Negationem ante *exiret* repetitam in libris vulgaribus omittit Veronensis probantibus Madvigio et Ussingio (cf. ed. eorum vol. I p. XXII vol. II p. IV).

IV 21, 7 p. 57, 30 *qui se primo aut montibus aut muris tenuerant.* Quod post *primo* plus habent libri praeter Veronensem omnes *aut oppido*, id delendum esse iam fere consentiunt viri docti, postquam abesse a Veronensi Zumptius indicavit; antea ex coniectura sustulerat Madvigius.

IV 23, 3 p. 59, 11 *Licinio libros . . . sequi linteos placuit: Tubero incertus veri est.* Sic Veronensis; *placet et tubero* libri Nicomachiani; *placet Tubero* hodie legitur ex emendatione Mureti. In iis quae sequuntur: *sed inter cetera vetustate conperta hoc quoque in incerto positum* cum iam Veronensis cum Mediceo consensus patefecerit ab hac lectione proficiscendum esse, *incomperta* autem, quod habent Nicomachiani reliqui, venire ab emendatore, haud scio an scribendum sit emendatione et faciliore et ni fallor elegantiore *vetustate cooperta.*

IV 24, 7 p. 60, 34 *deposito suo magistratu, inposito fine alteri cum gratulatione ac favore ingenti populi domum est reductus.* Sic optime Veronensis eiectis verbis, quae post *magistratu* reliquis libris inhaeserunt *modo aliorum magistratui,* confirmans emendationem Madvigianam, nisi quod iam intellegitur non posterius, ut voluit Madvigius, comma delendum esse, sed prius.

IV 25, 1 p. 61, 3 *tribuni plebi adsiduis contentionibus prohibendo consularia comitia, cum res prope ad interregnum perducta esset, evicere.* Ubi *contentionibus* in Veronensi, *contionibus* legitur in reliquis; illud praetulerim, cum tribuni plebis ubi praeterea comitia impediunt, non soleant id facere per circuitum contione advocata, sed directo per intercessionem.

IV 25, 4 p. 61, 28 *famem quoque ex pestilentia, morbo inplicitis cultoribus agrorum, timentes in Etruriam ....frumenti causa misere.* Quae diductis litteris expressimus omissa in reliquis libris nunc demum supplentur ex Veronensi.

IV 26, 2 p. 62, 56 *Poenos* dictos fuisse Quinctios Cincinnatos, non *Pennos* iam efficitur ex codice Veronensi, in quo talia permutari non solent. Confirmant idem plerisque locis reliqui libri Liviani in genere secundo optimi, item laterculi fastorum locis longe plerisque (cf. C. I. L. I p. 496 ad a. 323; p. 498. 499 ad a. 326; p. 510. 511 ad a. 403), cum in Capitolinis fastis cognomen integrum nusquam supersit. Neque impediunt *Iunii Penni* quamquam per se satis certi, quominus fuerint *Quinctii Poeni.*

IV 26, 5 p. 63, 14 *senatui dictatorem dici placuit, quia etsi saepe victi populi maiore tamen conatu quam alias umquam rebellarant.* Hoc quod proposuit Sigonius pro tradita lectione *rebellarent* confirmat liber palimpsestus.

IV 26, 12 p. 64, 20 *dilectus simul edicitur et iustitium neque aliud tota urbe agi quam bellum apparari, cognitio vacantium militiae munere post bellum differri.* Sic Veronensis, addens *dilectus* vocabulum, quod ex reliquis excidit propter id quod praecedit *dictus*, et *differri* substituens pro eo quod ibi est *differtur.*

IV 33, 10 p. 65, 14 *et equitem passim . . . distulissent equi.* Coniecturam Gronovii (nam libri vulgares *dispulissent*) confirmat Veronensis.

IV 34, 4 p. 66, 2 *singulis captivis ab equite ac centurione sorte ductis.* Sic scribi iussit Madvigius pro eo quod traditum est in libris Nicomachianis *ab equite ad centurionem.* Veronensis paulo propius abest a vera lectione legens *ab equi*[*te ad*] *centurionis*; neque enim dubium est ab *s* vocabuli proxime sequentis male geminato errorem orsum deinde eo crevisse, quod emendator pluralem *centuriones* ad praecedentem singularem reformarit.

IV 34, 5 p. 66, 12 *ipse deinde abdicavit* Veronensis, *abdicat* reliqui; illud commendat quod praecedit *exercitum Romam reduxit.*

IV 54, 3 p. 69, 1 *C. Appius* quaestor plebeius tertio loco creatus dicitur in Veronensi, *P. Pipius* in Nicomachianis libris, unde *P. Pupius* legitur vulgo. In re incerta illa lectio retinenda erit, cum Appiam gentem nisi aetate liberae rei publicae, certe saeculo p. Chr. primo constet fuisse inter senatorias.

IV 54, 4 p. 69, 9 *hi* male intrusum post *creatos*, deletum autem in editione Frobeniana recte omittit Veronensis.

IV 54, 5 p. 69, 14 *si ne in quaestoriis quidem comitiis ... satis animi*

populo esset ad id quod tam diu vellet. Sic Veronensis; *in* omittunt scribuntque *vellent* reliqui.

IV 55, 3 p. 70, 21 *uni contionibus data nunc retinenda, nunc concienda plebs.* In vulgaribus est *detinenda*, in Veronensi *deretinenda*; videtur antiqua dittographia a diasceuasta non recte emendata.

IV 56, 5 p. 71, 46: *eorum legatos utriusque gentis populos circuisse castigantes ignaviam.* Sic Veronensis cum editione Frobeniana expulsa particula *que*, quae post *castigantes* reliquis libris insidet.

IV 56, 6 p. 71, 58 *nec ipsos modo Romanos sua divisui habere, sed Ferentinum etiam de se captum Hernicis donasse.* Quod commendavit exemplis allatis Io. Fr. Gronovius *divisui*, ei ita patrocinatur liber antiquissimus, ut eius loco proponat *diuis*, unde *divisa*, quod tenent reliqui, effectum videri potest emendatione.

IV 56, 12 p. 72, 36 *si quando promiscui honores communicata re publica essent* videtur scribendum esse, cum *rep. esset* sit in Veronensi Leidensique, *resp. esset* in Florentino Parisinoque.

IV 56, 13 p. 72, 42 *interim patricii soluti legum magistratuumque vi atque verecundia per se potestatemque tribuniciam agerent.* Sic iam haec leguntur legebanturve in Veronensi, ex quo accedunt nunc demum verba *vi a*[*tque*] apte, cum vis propria sit legum, verecundia magistratuum. Deinde quod in eo legitur *potestatem quae tribuniciam*, cum in reliquis libris sit *quoque tribuniciam potestatem*, praeclaram huius loci interpretationem Madvigianam confirmat.

IV 58, 4 p. 74, 60 *quia summa vi restari nuntiabatur* scripserim, cum in Veronensi sit *restari nuntiabantur*, in reliquis libris *restare nuntiabantur*.

IV 58, 13 p. 76, 1 *quid super sanguinis, quod dari pro re publica posset.* In Veronensi libro quod est *quod* vulgatae lectioni *qui* videtur praestare.

V 3, 2 p. 77, 55 *si umquam dubitatum est, Quirites.* Sic editores dudum restituerunt, cum libri pro eo quod est *Quirites* alii *quis* aut *quin* proponant, alii id omittant. In Veronensi quod est *qui* non verum est, sed antiqua corruptela, unde errores illi manarunt.

V 3, 7 p. 78, 34 Veronensis non habet quod reperitur in Nicomachianis comma *nisi forte hoc dicitis*, quod apte omitti pauci opinor negabunt.

V 4, 1 p. 79, 9 *hoc consilium collegarum meorum, quod abducere infecta re a Veis exercitum noluerunt.* Ubi Veronensis *quod*, reliqui habent *quo*.

V 4, 2 p. 79, 22 *si mihi ipsi nihil quod dicerem in mentem venire posset* Veronensis, confirmans iudicium grammaticorum eorum, quorum in crisi huius auctoris ratio haberi debet, librorum alterius ordinis *ipse* pro *ipsi* nullo modo posse defendi.

V 4, 5 p. 79, 45 *moleste antea ferebat miles .... gaudebat inde .... gaudet nunc ... aequo igitur animo patiatur ...* Ubi *inde* est in Veronensi, *idem* proponunt reliqui libri; sed et argutius illud est, cum hoc ipsum demonstratum eat orator molestiam illam causam esse gaudii illius ut gaudium hoc molestiae huius, et melius sic sibi respondent quae opponuntur. Ibidem quod sequitur *ab domo ac re familiari ... abesse* puto item praeferendum lectioni reliquorum librorum *ab re familiari*, nam anastrophe hoc quidem loco rationem non habet. Denique paulo post cum legitur: *si ad calculos etiam res publica vocet*, ubi pro *etiam* in ceteris codicibus *eum* est, oratio gravior redditur concinniorque.

V 4, 8 p. 80, 9: *sic ... agere debent, qui mercennario milite utuntur: nos tamquam cum patria agi nobiscum aequum censemus.* Sic Veronensis, cum reliqui libri secundum enuntiatum ita amplificent: *nos tamquam cum civibus agere volumus agique tamquam cum patria nobiscum aequum censemus.* Cum propter infinitivum *agi* diverso loco positum non possit cogitari de mera omissione librarii incuria commissa, magnopere vereor, ne haec lectio interpolata sit. Nam commendatur Veronensis eo, quod ne in opposito quidem enuntiato partitio ulla est; denique gravitas orationis non augetur repetitione si quid video inani.

V 5, 4 p. 81, 24 *illud quod proprie ad milites pertinet, quibus boni tribuni plebis stipendium extorquere voluerunt, nunc consultum repente volunt, quale est?* Sic optime Veronensis deleta particula *cum* inserta in secundi ordinis libris ante *stipendium*, a Madvigio post alios mutata in *tum*. Paulo post v. 29 in Veronensi est *vallum fossamque, ingentis utramque rem operis*, ubi *utrumque rem* libri reliqui, *utrumque* deleto substantivo Madvigius dubitans.

V 5, 7 p. 81, 44 *cum tantum laboris exhaustum sit et ad finem iam operis tandem perventum, relinquendane haec censetis, ut ad aestatem rursum novus de integro his instituendis exsudetur labor, an instare ac perseverare*

defungique cura brevi? Brevis enim et quae sequuntur. Sic haec videntur esse ordinanda secundum Veronensem, in quo quamquam non omnia legi potuerunt, tamen satis constat numquam fuisse enuntiatum *quanto est minus opera tueri facta*, quod in reliquis libris post *labor* vocabulum ita inseritur, ut pro *an* detur *et*. Deinde *brevi* ante *brevis* quod proposuerunt viri docti omissum in ceteris libris non adest quidem in Veronensi, sed videtur requiri spatiis v. 54. Mox quod dudum revocaverunt viri docti *uno tenore* pro tradita lectione *uno tempore*, ei calculum iam adicit Veronensis. Contra quod sequitur: *curne ipsi .... lentiorem spem nostram facimus?* admodum dubium est, cum non soleant particulae istae copulari, ut tutius subsistere videamur in lectione familiae alterius *nec ipsi*.

V 6, 2 p. 82, 60: *sicut aestivas aves statim autumno tecta ac recessus circumspicere* Veronensis; reliqui habent *recessum* minus proprie, cum recessus ipsae sint latebrae.

V 6, 15 p. 84, 51 *adeo quidquid tr. pl. loquitur etsi prodendae patriae .... est adsuestis audire* videtur fuisse in Veronensi omisso *qui* quod inserunt reliqui libri post *adsuestis*, mutatum ab aliis in *aequi*, ab aliis in *quieti*; sed *audire* nude positum sufficit. Fieri potest ut *qui* corruptum sit ex *Quirites* ut supra p. 77, 55.

V 7, 8 p. 86, 9 *tum vero superfundenti se laetitiae vix temperatum est* Veronensis omissa post *uero* particula *iam*.

V 7, 11 p. 86, 32: *certatim patribus plebeique manare gaudio lacrimae. Deinde revocatis in curiam patribus senatus consultum factum est.* Sic Veronensis, cum in reliquis pro *deinde* sit *donec*; at lacrimas manasse, donec senatus consultum fieret, indignum est scriptore gravi neque inepto.

V 7, 13 p. 86, 50 *tum primum equis suis merere equites coeperunt.* Vera haec scriptura in reliquis libris obscurata, dudum vero ex epitome recuperata in Veronensi mansit intacta.

V 8, 3 p. 87, 19 *minus militum periit, quia praeter aegros lixarum in modum omnes negotiabantur.* Quae verba inserunt post *omnes* libri vulgares *per agros vicinasque urbes*, ea ab Livio aliena esse intellegitur ex Veronensi.

V 8, 11 p. 88, 28 *ne opem ab inimico videretur petisse* Veronensis omisso ante *opem* vocabulo *quam*.

V 24, 8 p. 90, 40 *ceterum partem plebis, partem senatus habitando*

destinabant Veios duasque urbes communi re publica incoli a populo Romano posse. Sic haec constituenda existimo, cum in Veronensi repertum sit *partim plebs, partim senatus,* in reliquis libris *partem plebi, partem senatus*; quod ipsum posset defendi, si liceret *plebi* habere pro genetivo (v. supra p. 168). Deinde *habitando destinabant Veios* Veronensis, *destinabant habitandos Veios* ceteri. Mox *communi re* Veronensis, *communes rei p.* reliqui.

V 27, 11 p. 91, 44 *fides Romana, iustitia imperatoris in foro, in curia celebrantur.* Veronensis *in curia celebratur,* reliqui *et curia celebrantur.*

V 28, 1 p. 92, 4 *taciti eius verecundiam non tulit senatus* Veronensis Gronovii coniecturam confirmans Madvigio probatam; nam libri reliqui *tacite.*

V 31, 5 p. 93, 54 *propter famem pestilentiamque in agro Romano ex siccitate caloribus nimiis ortam.* Recte opinor pro *caloribusque* vocabulo simplex *caloribus* substituit Veronensis.

V 31. 32 p. 93, 60. 94, 39. 54. 57 *Salpinates* qui dici solent in editionibus, in Veronensi appellantur p. 93, 60 *Sapienates,* p. 94, 57 *Sa*pinates*; reliqui libri habeant *sappinates, salpinates, salppinates, sal sappinates,* ut appareat in archetypo eorum fuisse *sal sappinates* (cf. p. 178). Itaque restituenda est antiqua forma *Sappinates,* quam Nicomachiani expulerunt. Tribus tamen Sappinia Umbriae (Liv. 31, 2, 6. 33, 37, 1) cum Sappinatibus his non recte componetur; illam enim satis constat fuisse ad fluvium Sapim prope Sassinam Gallis Boiis conterminam, cum Sappinates hi quaerendi sint prope Volsinienses, quibuscum iunguntur.

V 31, 5 p. 94, 2 *agros incursavere* Veronensis, *agros Romanos* reliqui.

V 32, 2 p. 94, 37 *Volsinienses provincia evenit* Veronensis (nisi quod *Volsienses* ibi videtur fuisse), ut restituit Madvigius; *Vulsiniensis* reliqui libri.

V 32, 3 p. 94, 45 *fusa primo concursu acies: in fugam versa milia octo armatorum ..... in deditionem venerunt.* Veronensis *in fugam versa,* reliqui *in fugam,* unde *in fuga* fecit Madvigius.[1])

---

[1]) Quamquam ad Veronensem id non pertinet, tamen licebit monere c. 33, 8 male neglegi traditam lectionem *accitis domum tribulibus clientibus, quae magna pars plebis erat* inserta post *tribulibus* copula. Nam clientium, nempe libertinorum et inde oriundorum, hac quidem aetate tribus ea ipsa fuerit necesse est, in qua censeretur patronus, et ut Ap. Claudium narrant cum clientibus considentem in agro Romano Claudiam tribum constituisse, ita hic quoque clientes Furiae domus iidem sunt tribules nec recte his opponuntur.

V 33, 3 p. 96, 8 *ira corruptae uxoris ab Lucumone, cui tutor ipse fuerat* Veronensis simplicius quam quod est in reliquis *cui tutor is fuerat ipse.*

V 39, 7 p. 97, 12 *deinde sub occasum solis, quia haud multum diei supererat, ante noctem rati invasuros* Veronensis expulso ante *invasuros* vocabulo *se*, quo sententia obscuratur.

V 39, 11 p. 97, 41 *sacerdotesque et Vestales sacra publica .... auferre nec ante deseri cultum deorum, quam non superessent qui colerent.* Cum in libris vulgaribus legatur *flaminem sacerdotesque Vestales,* iure Madvigius monuit pro *flaminem* expectari *flamines.* Iam cum sit in Veronensi *flaminem sacerdotesque et Vestales*, patefactum est illud vocabulum eiciendum esse huic loco illatum ex sequentibus. Deinde quod est in Veronensi *deorum*, non *eorum*, gravitatem orationis adauget.

V 39, 12 p. 97, 53 *si arx .... superfuisset, facilem iacturam esse seniorum ... turbae.* Quod num praeferendum sit vulgatae lectioni *superfuerit,* videant grammatici.

V 40, 8 p. 99, 16 *cetera inter eos onere partito feruntur via quae* cet. Sic libri, nisi quod quod pro *eos* Veronensis *es*, reliqui *se;* editiones hoc retinentes *feruntur* mutarunt in *ferunt.* Patet hoc loco vetustam corruptelam servatam esse in Veronensi imperfecte emendatam in diasceuasi Nicomachiana. Item paulo post v. 21 recte opinor *de plebe homo* legitur in Veronensi omisso quod addunt alii *Romana.*

V 40, 10 p. 99, 29 *religiosum ratus,* quod restituit Vaassenus probavitque Weissenbornius, iam tuetur Veronensis liber, nam reliqui *inreligiosum* Christiane magis quam Latine.

V 41, 1 p. 99, 41 *turba seniorum domos regressi adventum hostium .... expectabant* Veronensis, *regressa .... expectabat* reliqui, quod facile oriri potuit ex emendatione.

V 41, 3 p. 99, 55 *M. Folio pontifice maximo* Veronensis adstipulante quadamtenus Mediceo libro, in quo est *m. filio*; contra *M. Fabio* reliqui omnes adstipulante Plutarcho Camill. 21 ἐξηγουμένου Φαβίου τοῦ ἀρχιέρεως. Nullus dubito, quin hoc quoque loco gentis patriciae, sed parum notae Fosliae sive Foliae nomen male abierit in vulgatum et in narratione maxime Gallicae obsidionis celebratum Fabiorum, neque ex consensu deteriorum librorum Livii et compilatoris Graeci quicquam efficitur praeter erroris

proclivitatem. Intellegitur opinor M. Folius tr. mil. a. 321. Cf. quae dixi *röm. Forsch.* 1, 114.

V 43, 4 p. 101, 3 *per eos ipsos dies* Veronensis, quod praeceperat Gronovius; a libris reliquis reliquis abest *eos*.

V 44, 1 p. 101, 3 *Ardeates .. veteres amici, novi etiam cives mei, quando et vestrum beneficium ita tulit et fortuna hoc egit mea.* Id quod est *hoc egit* ferri non posse intellexit Madvigius, commendans pro eo *coegit*: in Veronensi tamen nec hoc fuit neque illud, sed verbum aliquod, cuius ultima syllaba plena esset *it*, puto *voluit*.

V 44, 7 p. 102, 36 *prima vigilia capite arma frequentesque me sequimini* Veronensis probantibus Zumptio p. 29 et Madvigio in ed. vol. II p. IV; *que* abest a reliquis non recte, nam frequentia aptius ad sequendum refertur quam ad armandum.

V 45, 3 p. 103, 12 *excursione ab oppidanis facta* Veronensis, *incursione ab oppidanis in palatos facta* Nicomachiani; utrum praeferas, ambigi potest, quamquam illud malim, cum incursionis vocabulum mox redeat apud Livium.

V 45, 4 p. 103, 45 *plenique praedae Veios etiam praesidiumque, spem ultimam Romani nominis, in animo habuerint oppugnare.* Veronensis *et* cum omittit ante *spem*, verum videtur servasse; nam clarius ita separantur urbs militesque qui oppugnarentur ab iis quae addit auctor ad eius oppugnationis momentum declarandum.

V 46, 2 p. 104, 17 *Gabino cinctu sacra manibus gerens* Veronensis ut debuit esse ediditque Madvigius; *cinctus* reliqui.

V 50, 2 p. 106, 36 *senatus consultum facit, fana omnia, quoad ea hostis possedisset, restituerentur expiarenturque.* Sic haec videntur constituenda. Nam *quod* quamquam habent libri omnes, tamen rei contrarium est; Capitolina enim fana Galli non invaserunt. Deinde *terminarentur* quod inserunt secundi ordinis libri post *restituerentur*, crediderim referendum inter interpolationes Nicomachianas; nam proprie terminatio pertinet ad fani institutionem potius quam ad restitutionem, et ut admittas terminare etiam eum qui terminos oblitteratos incendio vel vetustate restituit, tamen eiusmodi terminos vix crediderim intra pomerium stetisse.

V 50, 5 p. 107, 5 *in nova via Aio Locutio* legendum esse dudum intellectum est, cum in libris ex secundo genere optimis *uia aio* abierit

in *ia* uel *tin*; diversa corruptela Veronensis *in noua uia aut alio loco.* Similiter c. 52, 11 pro *Aio Locutio* libri vulgares legunt *allocutio* (Leid.) vel *locutio* (Med. Par.), Veronensis autem *apatulocutio.*

V 50, 6 p. 107, 11 *cum quo referri oporteret confusa memoria esset* Veronensis; *in quae* (templa) quod habent reliqui pro *quo*, videtur ortum ex interpretatione.

V 51, 3 p. 108, 12: *cum victoribus Gallis .... Capitolium tamen atque arcem diique et homines Romani tenuerint et habitaverint, victoribus Romanis ... arx quoque et Capitolium deseretur et plus vastitatis huic urbs secunda nostra fortuna faciet* et quae sequuntur. Supplet Veronensis quam recte desideraverunt viri docti *et* copulam ante *habitaverint*, quod vocabulum qui delent, videant ne accurate opposita sibi pessumdent, nempe tenendi deserendique vocabula et habitandi vastitatisque faciendae.

V 52, 12 p. 109, 23 *si una cum Gallis urbem Romanam relicturi fuimus, si non voluntate mansimus in Capitolio ... sed ab hostibus metu retenti sumus.* Quae Veronensis libri scriptura magis placet quam quod pro *sed* est in reliquis *si*, nam duo enuntiata extrema particulatim sibi respondent.

V 52, 13 p. 109, 33 *una illa sedes est, ex qua eas nihil umquam praeterquam urbs capta movit.* Lectioni huic deteriorum librorum nunc suffragatur antiquissimus omnium; pro *eas* Leidensis similesque habent *fas*, omittunt id Mediceus et Parisinus.

V 53, 3 p. 110, 31 *etiamsi tum migrandum fuisset incolumi urbe, nunc has ruinas relinquendas non censerem.* Libri praeter Veronensem *incolumi tota urbe*: at in eiusmodi admonitione excipere arcem urbis non exustam interpolatoris magis est quam Livii.

V 55, 1 p. 111, 1 *movisse Camillus ... oratione ... dicitur* Veronensis omisso vocabulo *eos*, quod inventum in libris aliis post *movisse* non habere, quo recte referatur, dudum Madvigius monuerat. Delevit Weissenbornius ex auctoritate libri Veronensis eodemque iam inclinat Madvigius (cf. ed. vol. II p. IV).

VI 1, 8 p. 113, 32 *is tribunos militum proconsulari potestate creat* cum et in Veronensi sit et in Leidensi, ab auctoritate magis defenditur quam quod est in Mediceo Parisinoque *consulari potestate* emendationem referens. Proprie magis consularem potestatem tribunis tribui quam pro-

consularem etsi nemo ignorat, tamen hoc nec re falsum est neque alienum ab sermone Liviano (cf. V, 2, 9, item IV, 7, 7 41, 10).

VI 1, 10 p. 113, 44 *foedera ac leges .... conquiri quae non compererent iusserunt.* Sic Veronenses simplicius certe quam quod proponunt editiones *quae compererent* factum ex lectione librorum Nicomachianorum *quae compararent.*

VI 2, 6. 7 p. 114, 58 *iustitio indicto dilectum iuniorum habuit, ita ut seniores quoque ..... centuriaret, et exercitum .... trifariam divisit.* Copulam supplevit Veronensis.

VI 2, 14 p. 116, 7 *victor ex Volscis in Aequos transiit.* Quod addunt libri praeter Veronensem *et ipsos bellum molientes* haud scio an adiecerit corrector, offensus eo quod antea Livius locutus est de motu solorum Volscorum.

VI 3, 9 p. 117, 29 *ni praecones ... parci inermibus iussissent nec praeter armatos quemquam violari. Inermibus* Veronensis, *inermi* reliqui.

VI 6, 7 p. 119, 20 *sibi destinatum id animo esse,* quod videtur esse in Veronensi, Liviano sermoni convenit (cf. IX, 16, 19. XXVIII 24, 3); *destinatum in animo esse,* quod habent reliqui, num ferri possit dubito.

VI 6, 8 p. 119, 37 *tam honoratorum collegarum obsequio.* Lectio haec hodie recepta vera videtur, cum in Veronensi sit *honorato,* in reliquis bonis libris *honoratum.*

VI 6, 13 p. 120, 3 *te, Q. Servili, altero exercitu .... ad urbem castra habere.* Ubi *ad urbem* Veronensis, *in urbe* scribunt reliqui, quod quam sit molestum vel potius ineptum, per se quivis intellegit. Sed eiusmodi mendum quis tollere ausus esset sine exemplo?

VI 6, 14 p. 120, 20 *quaeque alia belli tempora poscent* Veronensis, sicut scribi iusserunt Reizius et Madvigius; *belli alia* reliqui codices.

EMENDANDA ET ADDENDA.

p. 43 = 11, 25 *scr.* cum *pro* cum.

p. 51 *not.* 2 *scr.* qui · · · extodecimo.

p. 57 = 25, 4 *scr.* persecutis *pro* persecuts; *item in margine add.* numquam *VL*, nusquam *MP*.

p. 62 = 30, 22 *scr.* *que et pro que ei.*

p. 63 = 31, 36 *not. scr.* tem *pro* tam.

p. 65. 66 *in inscriptione scr.* q. XX *pro* q. XIX.

p. 68 = 36, 4 *scr.* equis *pro* equis.

p. 72 = 40, 14 τ *in* ετ *non est expuncta.*

p. 83 = 51, 12 *not. scr.* est] est ut *C*.

p. 86 = 54, 18 *not. scr.* et *om. C*.

p. 94 = 62, 47 *adde notam* nec] ne *MP*.

p. 95 = 63, 42 *ante* pl· *excidit* tr·

p. 107 = 75, 54 *not. scr.* agitet et *ML* (*non P*).

p. 110 = 78, 24 *nota marg. sic emendanda*: potestatis VMP^a, potestati P^bL‖uideren] ren *C*.

p. 110 = 78, 54 *pro* quando *scr.* quanto *deleta nota in margine.*

p. 112 = 80 *not.* 5 *scr.* nobilir et M^a, nobiliter M^b.

p. 113 = 81 *vereor ne meo errore inscriptionem folii recti adscripserim in verso.*

p. 136 = 104, 1 *scr.* Uictoria.

p. 150 = 118, 48 *not. scr.* in al *L*.

p. 152 = 120, 11 *not. scr.* itaque] *sic*, ita *C*.

p. 161 *not.* 3 *v.* 5 *pro* libro *scr.* liber.

ad p. 162 v. 24 '*In codice Veronensi Gaii in cuiusvis paginae versu primo praeter primam eminere solent litterae modo una modo duae vel tres ad arbitrium librarii delectae*'. STUDEMUND.

ad p. 163. '*Etiam in Frontonis libro Mediolanensi quae reperiuntur Graece adscripta, constat proficisci ab antiquario Latino*'. STUDEMUND.

p. 170 v. 25 *post* im *ins.* uel il.

p. 176 v. 7 *post* saeculi *ins.* undecimi.

T. LIVII
AB URBE CONDITA
LIB. XCI
QVAE SVPERSVNT IN CODICE VATICANO PALATINO.

Livianorum annalium libri XCI reliquias servatas in codice Vaticano Palatino n. 24, editas autem post Paulum Iacobum Bruns (fragmentum ex lib. XCI historiarum T. Livi. Hamburgi 1773. fol.) et Vitum Mariam Giovenazzium (Romae 1773, rep. curante Ernestio eodem anno Lipsiae 8.) codice recognito a Niebuhrio (M. Tullii Ciceronis orationum pro Fonteio et Rabirio fragmenta cet. Romae 1820 p. 85—97) cum propter summam utriusque libri similitudinem huius Veronensium schedarum exempli non inutilem accessionem fore intellexissem, petii ab amico Romae forte degente Paulo Kruegero iure consulto, quem eiusmodi negotio perficiendo et parem esse noram et paratum, ut librum excuteret tertium exemplumque pararet huiuscemodi editioni aptum. Quod ille libenter receptum impigre perfecit, non medicamentorum usu adiutus, a quo nescio quam ob causam intercluduntur plane qui Vaticanam bibliothecam explorant, sed oculorum acie intenta meisque de singulis locis quaestionibus et temptamentis, ut solet in eiusmodi negotio divinatio lectionem non tam subsequi quam praevertere. Ita quae eruimus, hic proponuntur adiecta lectione priorum[1]) eatenus, quatenus utilitatem habere visa est, scilicet ut quid praestiterimus hac iterata recognitione, facilius et certius deprehendatur.

Codicum Palatini et Veronensis summa similitudo cum appareat, tamen non ea est, ut cogitare possis de reliquiis utrisque ad idem integri corporis Liviani exemplum revocandis. Nam differunt inter alia litterae in principio eminentes eo, quod in Veronensi singularum paginarum prima

---

[1]) *H* est editio Hamburgensis, *R* Romana Giovenazzii, *N* Niebuhriana, *K* collatio Kruegeriana.

quaeque littera eminet, in Palatino in tribus chartis ex quattuor tantummodo prioris paginae littera prima. Deinde in vocabulis dirimendis cum in Veronensi deprehenderimus *ins|pexisse*, *ins|truxisse* (v. p. 164), in Palatino est 1, 55/6 *in|spectis*, 2, 4/5 *in|struxit*. Orthographia cum in Palatino in universum aut eadem sit aut paullo emendatior, tamen semper ibi scribitur *Ponpeius* 2, 56. 59. 3, 17. 44. Denique etiam formae litterarum differunt, quae in Palatino quadrata est etiam in litteris D et E[1]); item lineolae quae vices facit litterae M vel N punctum suppositum etsi non expressimus nisi ubi vel hodie certo apparet, tamen olim ubivis (excepto uno loco 2, 13) fuisse videri Kruegerus adnotavit. Simile punctum cernitur etiam in Gaio Veronensi et in digestis Florentinis.

---

[1]) Specimina quae dicuntur scripturae Livianae adiecta in editionibus Romana a. 1773 et inde repetita Lipsiensi cum a Livianis intellexissem aliena esse, interrogatus de ea re Kruegerus rescripsit pertinere ad scripturam posteriorem codicis ita, ut ordo is qui incipit cumas legatur f. 78′, alter incipiens addec f. 75′. Haec igitur addent qui volent collectaneis de incredibilibus philologorum. — Contra Niebuhrianum scripturae specimen in universum probum est et fidum.

I = cod. Vatic. Pal. 24 fol. 73 (= v. 1 — 11) + 78′ (= v. 13 — 30)

	lib·	xci	
	Tameninsequenti	adseadduciiussitfugi	
	ipsoperuigilantein	tiuosquorummaior	
	eodemlocoaliaexci	multitudoeratipsis	
	tataturrisprimalu	imperauitutinterfi	
	cemiraculohostib·	cerentiugulatosde	
	fuitsimuletoppidi	murodeieceruntcu̅·	
	turrisquaemaximu̅	magnaiacturamili	
	propugnaculumfue	tumquattuoretqua	
	ratsubrutisfunda	dragintadiebuscon	
	mentisdehiscerein	tebriaexpugnata	
‘tu̅ *paene certum*’ *K*, tu *HRN*	centibusrimisettu̅	relictoqueibi·l·insteio	
1)	? iui tumignicoe	ipseadhiberumflume̅	flumen] fluvium *errore N*
	pitincendiiq·simul	copiasreduxitibihiber	reduxit] *K* ‘*sic*’, adduxit *HRN*
	etruinaemetuter	naculissecundumop	
	riticontrebienses	pidumquodcastraae	
	demurotrepidirefu	liauocaturaedifica	
	geruntetutlegatimit	tisipseincastrisma	
	terenturaddedendā	nebatinterdiucon	*extr.* N *incerta K*
	urbemabuniuersa	uentumsociarumci	
	multitudineconcla	uitatiuminoppidoa	
	matumesteademuir	gebatarmautfieret N	
2)	tusquaeinritante̅·	procopiiscuiusq·popu	
	oppugnaueratuicto	lipertotamprouinci	
	remplacabiliorem	amedixeratquibusī	
	fecitobsidibusaccep	spectisreferreu̅etera	3)
	tispecuniaemodicā	armamilitesiussitquae	
	exegitsummamarma	autitineribuscrebris	
	queomniaademittrans	autoppu	
	ugasliberosuiuos		

1) ‘*prima versiculi littera* t *fuit aut* i *aut* p (*vix* s, *nullo modo* c); *secunda aut* o (*quod probabilius*) *aut* u; *sequuntur vestigia elementorum duorum incertorum plane, deinde post hiatum non minus sex litterarum* t *incerta certaeque litterae* umignicoe’ *K*, ius/////umignicoe *HR*, *corrept*umignicoe *N*, *quo spatium non satis expletur*

2) ‘quae *certum est*; *in fine versus potest fuisse* te *pro* te̅·, *quamquam hoc probabilius est*’ *K*

3) ‘uetera *potius quam* cetera’ *K*, cetera *HRN*: *illud coniectura restituit Weissenbornius*

II = cod. Vatic. Pal. 24 fol. 73′ (= v. 1 — 11) + 78 (= v. 12 — 30)

	tit̄i	liū̄i	
	Factaerantnouaq·	Quasq·inoppugnan	
p (*vix* b) e (*uel* i) riis *K*, beris *N*, mane *H*; *puto in cod. fuisse* periis, *quamquam puncta deletoria non potuit deprehendere Kruegerus*	periispercenturio	disurbibushostium	
	nesdiuisitequita	gessissetexposuitet	
	tumquoqnouisin	adreliquabellicohor	
	struxitarmisuesti	tatusestpaucisedoc	
	mentaquepraepara	tosquatumhispani	*sic*
	taantediuisaetstipe͂	aeprouinciaeinter	
1)	diumdatumfabrosc	essetsuaspartessu	
	curaconquisitos\n	periorese ssedimis	
	diqexciueratquibus	sodeindeconuentu	
'in *additum non satis certum est*' *K*	in officinapublicain	iussisquaeomnib·	
2)	clusis isit a		
	tioneinitaquidinsī	inciuitate te	inciuitate*sredi*?? *N*, *quod in codice esse potuisse negat K*, inciuitatesreuerte *spatiis vestigiisque conuenire rescripsit K*
3)	gulosdieseffici posset?	resuasprincipioue	
	Itaq·omniasimulinstru	ris·m·perpernam	
	mentabelliparaban	cumuigintimilib·	
	turnequemateriaar	peditumequitibus	
	tificibuspraeparatis	millequingentis	
'e *in* enixo *clare apparet*' *K*	anteomnibusenixo	inilurcaonumgen	ilurcaonum *HRK* '*sic*'
sic	ciuitiumstudionec	temmisitadtuenda͂·	
	suoquisqoperiarti	regioniseiusmari	
	fexdeerat conuoca	timamoramdatis	
	tisdeindeomniumpo	praeceptisquibusiti	
	pulorumlegationib·	neribusduceretad	
	etciuitatiumgrati	defendendassocias	
'im *potius quam* in' *K*	asegitquodquaeim	urbesquasponpeius	
4)	perataessentinpede	oppugnaretquib·	
	tre///ionep/aesti	queipsumagmen	
	quasipsires	ponpeiexinsidii	
		adgrederetur	*post* tur *spat. vacuum K*

1) '*post* fabros *litterae* c *vestigium videtur adesse potestque fuisse* cv͂' *K*; cum *coniectura addidit Madvigius.*

2) clusisopusdiuisitra, *quod proposui, et vestigiis et spatio recte convenire rescripsit K, nisi quod spatium inter* isit *et* a *paullo angustius est iusto.*

3) posset *H*, possit *RN*, '*aut* possit *aut* posset' *K*

4) *v.* 27. 28. 29 *omisit R*, 27. 28 *omisit H*: perata essent in [p]ede[s]tre[s copias prae]sti[tissent] quas ipse (quas ipse *etiam II*) res [in defendendis sociis] *N*: *supra leguntur quae excepit Kruegerus adnotans ad v.* 27 'pede *certum videtur esse neque* s *evanuisse, sed omissa esse*', *item ad v.* 28 '*non fuit* stre' *et ad v.* 29 'ipsi, *uix* ipse'. *Legendum puto*: quod quae imperata essent [sin]e detre[cta]tione p[r]aesti[tissent]. Quas ipsi res [fortiter fecissent].

T. LIVII
AB URBE CONDITA
LIB. XCI
RELIQUIAE.

* *

Nocte tamen insequenti ipso pervigilante in eodem loco alia excitata turris p. 1ª.
prima luce miraculo hostibus fuit. Simul et oppidi turris, quae maximum propugnaculum fuerat, subrutis fundamentis dehiscere ingentibus rimis et tum * * * * * * * * * * * * * * * * * o * * * * * * * * tum igni coepit, incendiique simul et ruinae metu territi Contrebienses de muro trepidi refugerunt et ut legati mitterentur ad dedendam urbem, ab universa multitudine conclamatum est. Eadem virtus, quae *oppugnantem inritaverat*, victorem placabiliorem fecit. Obsidibus acceptis pecuniae modicam exegit summam armaque omnia ademit. Trans*f*ugas liberos vivos||ad se adduci iussit, p. 1ᵇ.
fugitivos, quorum maior multitudo erat, ipsis imperavit ut iuterficerent. Iugulatos de muro deiecerunt.

Cum magna iactura militum quattuor et quadraginta diebus Contrebia expugnata relictoque ibi L. Insteio * * * * * * * * * * * * * * * * * ipse ad Hiberum flumen copias reduxit. Ibi hibernaculis secundum oppidum, quod Castra Aelia vocatur, aedificatis ipse in castris manebat, interdiu conventum sociarum civitatium in oppido agebat. Arma ut fierent pro copiis cuiusque populi per totam provinciam edixerat; quibus inspectis referre vetera arma milites iussit, quae aut itineribus crebris aut oppu*g*-*nationibus et proeliis inutilia*||facta erant, novaque *iis* per centuriones p. 2ª.
divisit; equitatum quoque novis instruxit armis; vestimentaque praeparata ante divisa et stipendium datum. Fabros *cum* cura conquisitos undique exciverat, quibus in officina publica inclusis *opus div*isit *r*atione inita, quid in singulos dies effici posset. Itaque omnia simul instrumenta belli parabantur; neque materia artificibus praeparatis ante omnibus enixo civi-

t*ati*um studio nec suo quisque operi artifex deerat. Convocatis deinde omnium populorum legationibus et civitatium gratias egit, quod quae inperata essent *sin*e detrec*ta*tione p*r*aesti*tissent*; quas ipsi res *fortiter*
p. 2ᵇ. *fecissent*||quasque in oppugnandis urbibus hostium gessisset, exposuit et ad reliqua belli cohortatus est paucis edoctos, qua*n*tum Hispaniae provinciae interesset suas partes superiores esse. Dimisso deinde conventu iussisque omnibus *bono animo esse atque* in civitate*s revert*ere suas principio veris M. Perpernam cum viginti milibus peditum, equitibus mille quingentis in Ilurcaonum gentem misit ad tuendam regionis eius maritimam oram, datis praeceptis, quibus itineribus duceret ad defendendas socias urbes, quas Pompeius oppugnaret quibusque ipsum agmen Pompei ex insidii*s* adgrederetur.

p. 3ᵃ. ||Eodem tempore et ad Herennuleium, qui in isdem locis erat, litteras misit et in alteram provinciam ad L. Hirtuleium, praecipiens, quem ad modum bellum administrari vellet: ante omnia, ut ita socias civitates tueretur, ne acie cum Metello dimicaret, cui nec auctoritate nec viribus par esset: ne ipsi quidem consilium esse ducere *ad*versus Pompeium iam. Neque in aciem descensurum eum credebat: si traheretur bellum, hosti, cum mare ab tergo provinciasque omnes in potestate haberet, navibus undique commeatus venturos; ipsi autem, consumptis priore aestate quae praeparata fuissent, omnium rerum inopiam fore. Perpernam in mariti-
p. 3ᵇ. mam||regionem superpositum, ut ea, quae integra adhuc ab hoste sint, tueri posset, et, si qua occasio detur, incautos per tempus adgressurum. Ipse cum suo exercitu in Berones et Autricones progredi statuit; a quibus saepe per hiemem, cum ab se oppugnarentur Celtiberiae urbes, inploratam esse opem Pompei conpererat missosque qui itinera exercitui Romano monstrarent et ab ipsorum equitibus vexatos saepe milites suos, quocumque a castris per oppugnationem Contrebiae pabulandi aut frumentandi causa *acces*sissent. Transitum quoque sibi per *A*rvacos in Car*pe*taniam in expedito fore, unde velut ex bello consilium se initurum,
p. 4ᵃ. utrum prius hostem, utram provinciam *petat*, ||maritimamne oram, ut Pompeium ab Ilercaonia et Contestania arceat, utraque socia gente, an ad Metellum et *L*usitaniam se convertat.

Haec secum agitans Sertorius praeter Hiberum amnem per pacatos agros quietum exercitum sine ullius noxa duxit. Profectus inde in

I = cod. Vatic. Pal. 24 fol. 73 (= v. 1 — 11) + 78′ (= v. 13 — 30)

	lib·	xci	
	Tameninsequenti	adseadduciiussitfugi	
	ipsoperuigilantein	tiuosquorummaior	
	eodemlocoaliaexci	multitudoeratipsis	
	tataturrisprimalu	imperauitutinterfi	
	cemiraculohostib·	cerentiugulatosde	
	fuitsimuletoppidi	murodeiecerunṭcu̅·	
	turrisquaemaximu̅	magnaiacturamili	
	propugnaculumfue	tumquattuoretqua	
	ratsubrutisfunda	dragintadiebuscon	
	mentisdehiscerein	R tebṛiaexpugnata	
'tū *paene certum' K*, tu *HRN*]	centibusrimisettü	relictoqueibi·l·insteio	
1)	? ioi tumignicoe	ipseadhiberumflume̅	flumen] fluvium *errore N*
	pitincendiiq·simul	copiasreduxitibihiber	reduxit] *K 'sic'*, adduxit *HRN*
	etruinaemetuter	naculissecundumop	
	riticontrebienses	pidumquodcastraae	
	demurotrepidirefu	liauocaturaedifica	
	geruntetutlegatimit	tisipseincastrisma	
	terenturaddedenda̅	nebatinterdiucon	*extr.* N *incerta K*
	urbemabuniuersa	uentumsociarumci	
	multitudineconcla	uitatiuminoppidoa	
	matumesteademuir	gebatarmautfieret N	
2)	tusquaeinritante̅·	procopiiscuiusq·popu	
	oppugnaueratuicto	lipertotamprouinci	
	remplacabiliorem	amedixeratquibusī	
	fecitobsidibusaccep	spectisreferreuetera ?	3)
	tispecuniaemodica̅	armamilitesiussitquae	
	exegitsummamarma	autitineribuscrebris	
	queomniaademittrans	autoppu	
	ugasliberosuiuos		

[1]) *'prima versiculi littera* t *fuit aut* i *aut* p (*vix* s, *nullo modo* c); *secunda aut* o (*quod probabilius*) *aut* u; *sequuntur vestigia elementarum duorum incertorum plane, deinde post hiatum non minus sex litterarum* t *incerta certaeque litterae* umignicoe' *K*, ius/////umignicoe *HR*, *corrept*umignicoe *N*, *quo spatium non satis expletur*

[2]) 'quae *certum est; in fine versus potest fuisse* te *pro* te̅·, *quamquam hoc probabilius est' K*

[3]) 'uetera *potius quam* cetera' *K*, cetera *HRN*: *illud coniectura restituit Weissenbornius*

II = cod. Vatic. Pal. 24 fol. 73′ (= v. 1 — 11) + 78 (= v. 12 — 30)

	tit̄i	liū̄i	
	Factaerantnouaq·	Quasq·inoppugnan	
p (*vix* b) e (*uel* i) riis *K*,	periispercenturio	disurbibushostium	
beris *N*, mane *H*;	nesdiuisitequita	gessissetexposuitet	
puto in cod. fuisse	tumquoq nouisin	adreliquabellicohor	'cohortatus est *hodie evanuit*' *K*
periis, *quamquam puncta deletoria non potuit deprehendere Kruegerus*	struxitarmisuesti	tatusestpaucisedoc	
	mentaquepraepara	tosquatumhispani	*sic*
	taantediuisaetstipē	aeprouinciaeinter	
1)	diumdatumfabrosc	essetsuaspartessu	
	curaconquisitos\n	periorese sse dimis	
	diqexciueratquibus	sodeindeconuentu	
'in *additum non satis certum est*' *K*	in officinapublicain	iussisquaeomnib·	
2)	clusis ? isit a		
	tioneinitaquidinsī	inciuitate te	inciuitate*sre*di ?? *N*, *quod in codice esse potuisse negat K*, inciuitatesreuerte *spatiis vestigiisque conuenire rescripsit K*
3)	gulosdiesefficiposset ?	resuasprincipioue	
	Itaq·omniasimulinstru	ris·m·perpernam	
	mentabelliparaban	cumuigintimilib·	
	turnequemateriaar	peditumequitibus	
	tificibuspraeparatis	millequingentis	
'e *in* enixo *clare apparet*' *K*	anteomnibusenixo	inilurcaonumgen	ilurcaonum *HRK* '*sic*'
sic	ciuitiumstudionec	temmisitadtuendā	
	suoquisqoperiarti	regioniseiusmari	
	fexdeeratconuoca	timamoramdatis	
	tisdeindeomniumpo	praeceptisquibusiti	
	pulorumlegationib·	neribusduceretad	
	etciuitatiumgrati	defendendassocias	
'im *potius quam* in' *K*	asegitquodquaeim	urbesquasponpeius	
4)	perataessentinpede	oppugnaretquib·	
	tre///hionep/aesti ? ?? ?	queipsumagmen	
	quasipsires	ponpeiexinsidii	
		adgrederetur	*post* tur *spat. vacuum K*

1) '*post* fabros *litterae* c *vestigium videtur adesse potestque fuisse* cv̄' *K*; cum *coniectura addidit Madvigius.*

2) clusisopusdiuisitra, *quod proposui, et vestigiis et spatio recte convenire rescripsit K, nisi quod spatium inter* isit *et* a *paullo angustius est iusto.* 3) posset *H*, possit *RN*, '*aut* possit *aut* posset' *K*

4) *v.* 27. 28. 29 *omisit R*, 27. 28 *omisit H*: perata essent in [p]ede[s]tre[s copias prae]sti[tissent] quas ipse (quas ipse *etiam H*) res [in defendendis sociis] *N*: *supra leguntur quae excepit Kruegerus adnotans ad v.* 27 'pede *certum videtur esse neque* s *evanuisse, sed omissa esse*', *item ad v.* 28 '*non fuit* stre' *et ad v.* 29 'ipsi, *uix* ipse'. *Legendum puto*: quod quae imperata essent [sin]e detre[cta]tione p[r]aesti[tissent]. Quas ipsi res [adhuc successissent].

III = cod. Vatic. Pal. 24 fol. 76 (= v. 1 — 12) + 75′ (= v. 13 — 30)

	lib·	xci	
	Eodemtemporeet	regionemsuperpositu·	'sic' K
	adberennuleium	uteaquaeinteqraad	
	quiinisdemlocise	bucabhostesinttue	
	ratlitterasmisitet	ripossetetsiquaocca	
	inalteramprouin	siodeturincautosper	
	ciamadl·birtuleiu·	tempusadqressurum	
	praecipiensquemad	ipsecumsuoexercitu	
	modumbellumadmi	inberonesetautrico	
	nistrariuelletante	n respro qredistatuit	
	omniautitasociasci	aquibussaepeperbie	
	uitatestuereturnea	memcumabseoppuq	
me *hodie non cernitur K*	ciecummetellodimi	narenturceltiberiae	celtiber*ae N*
	caretcuinecauctori	urbesinploratames	
	tatenecuiribuspares	seopemponpeiconper	*sic diremptum*
'ante ne *spatium vacuum' K*	set neipsiquidem	eratmissosq·quiitine	
	consiliumesseducere	raexercituiromano	
'ia· *uel* ta· *codex' K, om. HRN*	//uersusponpeium?ia·	monstrarentetabip	
	nequeinaciembesce·	sorumequitib·uexatos	
	surumeumcredebat	saepemilitessuosquo	
	sitrabereturbellu·	cumqueacastrisperop	
	bosticummareabter	pugnationemcontre	
	qoprouinciasq·omnes	biaepabulandiautfru	
	inpotestatebaberet	mentandicausa?/q?ie/	
	nauibusundiq·com	??? ??? sissenii ransitumquo	
	meatusuenturosipsi	q·sibiper/ruacosincar	
	autemconsumptisprio	//??? ? ?tania?/inex?pedito	
	reaestatequaeprae	? ? ? ? ? foreundeuelutexbello	
	paratafuissentomniu·	consiliumseinituru·	
	reruminopiamfore	utrumpriusbostemu	
	perpernaminmaritima·	tramprouinciam	

[1]) 53 *seq. sic secundis curis Krueger, haec adnotans ad u.* 53: '*post* causa *sequitur littera angusta* i e s (*si quidem littera ea est*), *deinde aut* q *aut* c *littera* (*non* o), *mox littera* b *aut* ii, *deinde* e *certa, denique angusta quaedam littera velut* s. *Cogitavimus de* eqres, *sed videtur subesse aliud quid*'. *Ad u.* 54: '*versus videtur incipere ab* sissent'. *Ad u.* 57: 'unde, *vix* inde'. *Lego*: pabulandi aut frumentandi causa [a]c[c]e[s]sissent. Transitum quoque sibi per [A]rvacos in Car[pe]taniam in expedito fore, unde velut ex bello consilium se initurum. *Niebuhrius* (*nam priores haec omiserunt*): pabulandi aut fru||mentandi causa pro||[grederentur]. Ausi tum quo||q[ue erant] Arvacos in [p]ar||t[es sollicitare]. Edito ||[igitur exemplo] belli ||consilium se initurum.

IV = cod. Vatic. Pal. 24 fol. 76′ (= v. 1 — 11) + 75 (= v. 12 — 30)

	titi	liui	
	Maritimamneoram	turconportandumprae	
'sic, non ilurca' K	utponpeiumabilerca	terquamurbemoppor	
	oniaetcontestania	tunissimusexbero	
	arceatutraq·sociaçẽ	nibustransituserat	
	teanadmetellumet	inquamcumquereçio	
[1])	rusitaniamseconuer	nemducereexercitũ·	
	tat baecsecumaçi	statuissetetc·inste	
	tanssertoriusprae	lumpraefectumequi	
	terbiberumamnem	tumseçouiametin	
	perpacatosaçosquie	uacaeiorumçentem	'sic uel uacaeeorum' K
	tumexercitumsine	adequitumconquisi	
	illiusnoxaduxitpro	tionemmisitiussũ·	[4])
	fectusindeinbursao	cumequitibusconTre	
[2])	numetcascantinorũ·	biaeseseopperiridi	'se/e hodie cernitur' K
	etçraccuritanorum	missisiisipseprofec	
	fineseuastatisomnib·	tusperuasconuma	
sic	proculcatisqueseçiti	çrumductoexerci	
'sic' K, calaçurim HRN	busadcalaçurrimna	tuinconfiniouero	[5])
	sicamsociorumurbẽ·	numposuitcastrapos	
	benittransçressus	terodiecumequitib·	
	q·amnempropinqum	praeçressusaditine	
	urbiponteFactocastra	raexplorandaiusso	
	posuit· posterodie·m·	peditequadratoaçmi	
[3])	mariumquaestorem	nesequiaduareiam	
	inaruacosetcerindo	ualidissimamreçio	
	nesmisitadconscri	niseiusurbemuenit	
	bendosexiiisçentib's	baudinopinantib·	
	militesfrumentum	iisbostisaduenerat	hostis] 'sic' K, noctu N
	queindecontrebiam	undiq·equitibuset	
	eleucadaappella	naeçentisetautrico	autric HRN

[1]) rusitaniam HRK 'sic', lusitaniam N [2]) 'sic' K, casuantinorũ HRN: *illud coniectura restituit Giovenazzius.* [3]) marium 'sic' K, masium HRN: *illud coniectura restituit Ernestius.*
[4]) 'tionemmisit *latet in plicatura*' K [5]) 'uero *uel* uiro, *non* bero' K

T. LIVII
AB URBE CONDITA
LIB. XCI
RELIQUIAE.

---

* p. 1ª.
Nocte tamen insequenti ipso pervigilante in eodem loco alia excitata turris prima luce miraculo hostibus fuit. Simul et oppidi turris, quae maximum propugnaculum fuerat, subrutis fundamentis dehiscere ingentibus rimis et tum * * * * * * * * * * * * * * * * * * o * * * * * * * * tum igni coepit, incendiique simul et ruinae metu territi Contrebienses de muro trepidi refugerunt et ut legati mitterentur ad dedendam urbem, ab universa multitudine conclamatum est. Eadem virtus, quae *oppugnantem inritaverat*, victorem placabiliorem fecit. Obsidibus acceptis pecuniae modicam exegit summam armaque omnia ademit. Trans*f*ugas liberos vivos || ad se adduci iussit, p. 1ᵇ.
fugitivos, quorum maior multitudo erat, ipsis imperavit ut iuterficerent. Iugulatos de muro deiecerunt.

Cum magna iactura militum quattuor et quadraginta diebus Contrebia expugnata relictoque ibi L. Insteio * * * * * * * * * * * * * * * * * ipse ad Hiberum flumen copias reduxit. Ibi hibernaculis secundum oppidum, quod Castra Aelia vocatur, aedificatis ipse in castris manebat, interdiu conventum sociarum civitatium in oppido agebat. Arma ut fierent pro copiis cuiusque populi per totam provinciam edixerat; quibus inspectis referre vetera arma milites iussit, quae aut itineribus crebris aut oppu*g-nationibus et proeliis inutilia* || facta erant, novaque *iis* per centuriones p. 2ª.
divisit; equitatum quoque novis instruxit armis; vestimentaque praeparata ante divisa et stipendium datum. Fabros *cum* cura conquisitos undique exciverat, quibus in officina publica inclusis *opus div*isit *r*atione inita, quid in singulos dies effici posset. Itaque omnia simul instrumenta belli parabantur; neque materia artificibus praeparatis ante omnibus enixo civi-

t*at*ium studio nec suo quisque operi artifex deerat. Convocatis deinde omnium populorum legationibus et civitatium gratias egit, quod quae inperata essent *sin*e detrec*ta*tione p*r*aesti*tissent*; quas ipsi res *adhuc*
p. 2ᵇ. *successissent*||quasque in oppugnandis urbibus hostium gessisset, exposuit et ad reliqua belli cohortatus est paucis edoctos, quantum Hispaniae provinciae interesset suas partes superiores esse. Dimisso deinde conventu iussisque omnibus *bono animo esse atque* in civitate*s reverte*re suas principio veris M. Perpernam cum viginti milibus peditum, equitibus mille quingentis in Ilurcaonum gentem misit ad tuendam regionis eius maritimam oram, datis praeceptis, quibus itineribus duceret ad defendendas socias urbes, quas Pompeius oppugnaret quibusque ipsum agmen Pompei ex insidii*s* adgrederetur.

p. 3ᵃ. ||Eodem tempore et ad Herennuleium, qui in isdem locis erat, litteras misit et in alteram provinciam ad L. Hirtuleium, praecipiens, quem ad modum bellum administrari vellet: ante omnia, ut ita socias civitates tueretur, ne acie cum Metello dimicaret, cui nec auctoritate nec viribus par esset: ne ipsi quidem consilium esse ducere *ad*versus Pompeium iam. Neque in aciem descensurum eum credebat: si traheretur bellum, hosti, cum mare ab tergo provinciasque omnes in potestate haberet, navibus undique commeatus venturos; ipsi autem, consumptis priore aestate quae praeparata fuissent, omnium rerum inopiam fore. Perpernam in mariti-
p. 3ᵇ. mam||regionem superpositum, ut ea, quae integra adhuc ab hoste sint, tueri posset et, si qua occasio detur, incautos per tempus adgressurum. Ipse cum suo exercitu in Berones et Autricones progredi statuit; a quibus saepe per hiemem, cum ab se oppugnarentur Celtiberiae urbes, inploratam esse opem Pompei conpererat missosque qui itinera exercitui Romano monstrarent et ab ipsorum equitibus vexatos saepe milites suos, quocumque a castris per oppugnationem Contrebiae pabulandi aut frumentandi causa *acces*sissent. Transitum quoque sibi per *A*rvacos in Car*pe*taniam in expedito fore, unde velut ex bello consilium se initurum,
p. 4ᵃ. utrum prius hostem, utram provinciam *petat*, ||maritimamne oram, ut Pompeium ab Ilercaonia et Contestania arceat, utraque socia gente, an ad Metellum et *L*usitaniam se convertat.

Haec secum agitans Sertorius praeter Hiberum amnem per pacatos agros quietum exercitum sine ullius noxa duxit. Profectus inde in

Bursaonum et Cascantinorum et Graccuritanorum fines, evastatis omnibus proculcatisque seg*e*tibus, ad Calagurrim Nasicam sociorum urbem venit transgressusque amnem propinquum urbi ponte facto castra posuit. Postero die M. Marium quaestorem in Arvacos et Cerindones misit ad conscribendos ex iis gentibus milites frumentumque inde Contrebiam, *qua*e Leucada appella||tur, conportandum, praeter quam urbem opportunissimus p. 4ᵇ.
ex Beronibus transitus erat, in quamcumque regionem ducere exercitum statuisset; et C. Insteium praefectum equitum Segoviam et in Vacaeiorum gentem ad equitum conquisitionem misit, iussum cum equitibus Contrebiae sese opperiri. Dimissis iis ipse profectus per Vasconum agrum ducto exercitu in confinio Beronum posuit castra. Postero die cum equitibus praegressus ad itinera exploranda, iusso pedite quadrato agmine sequi, ad Vareiam validissimam regionis eius urbem venit. Haud inopinantibus iis hostis advenerat. Undique equitibus et suae gentis et Autri*conum* . . . . . .
. . . . . .

BEROLINI.
FORMIS ACADEMICIS (G. VOGT).

14 JL 32

LIBRARY OF CONGRESS
0 003 093 218 3